Petru Giurgi

PEREGRIN PRIN ŢARA FĂGĂDUINŢEI

Galileia
şi Ţinutul Negev

Apare cu binecuvântarea
Î.P.S. Serafim,
Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale şi de Nord

Editura **Agnos**
Sibiu, 2011

... Preaiubitului inimii mele,
Care atât de mult m-a iubit,
încât pe Sine Însuşi S-a dat
şi pentru mine!

Şi fiinţelor scumpe
cu care m-a binecuvântat
Dumnezeul Iubirii,
prin efortul cărora a fost cu putinţă
ajungerea mea pe-o vreme
între hotarele Canaanului,

Şi inimilor nespus de alese
prin al căror îndemn şi sprijin

trăirile de acolo
au încercat să se întrupeze
pe filele acestea!...

«... Întunericul nu va împărăţi veşnic pe pământul în care acum este necaz! După cum în vremurile trecute a acoperit cu ocară ţara lui Zabulon şi ţara lui Neftali, în vremurile viitoare va acoperi cu slavă ţinutul de lângă mare, ţara de dincolo de Iordan, Galilea Neamurilor...».

Isaia 9, 1

«... A străbătut Iisus toată Galileia, învăţând în sinagogile lor şi propovăduind Evanghelia Împărăţiei şi tămăduind toată boala şi toată neputinţa care era în popor...»

Matei 4, 23

«... Duceţi-vă de spuneţi ucenicilor Lui, şi lui Petru, că merge înaintea voastră în Galileia: acolo Îl veţi vedea!...»

Marcu 16, 7

Peregrin prin Ţara Făgăduinţei...

Mă bucur că mi s-a oferit posibilitatea să scriu în fruntea acestei cărţi câteva rânduri de binecuvântare şi de recomandare pentru cei ce o vor citi. Sunt convins că cititorii ei vor face aceeaşi experienţă duhovnicească pe care am făcut-o eu însumi parcurgând manuscrisul şi anume experienţa bucuriei care inundă inima şi a luminii care dezvăluie tainele ascunse în fiecare palmă de pământ din Ţara Sfântă. Descrierea pelerinajului făcut de autor la Locurile Sfinte este atât de vie şi de captivantă încât cititorul devine şi el împreună peregrin prin Ţara Făgăduinţei. Mulţi pelerini în Ţara Sfântă au aşternut pe hârtie cele ce au trăit călcând pe urmele Mântuitorului, aşa încât literatura despre Locurile Sfinte s-a îmbogăţit mereu. Am citit şi eu o parte din această literatură care mi-a fost de folos în pelerinajele făcute în Ţara Sfântă. Cartea de faţă a fratelui Petru Giurgi are însă o calitate aparte şi anume aceea că autorul nu se limitează la descrierea locurilor vizitate din punct de vedere biblic, istoric şi geografic – prezentare făcută cu mare acrivie (exactitate) ştiinţifică – , ci încearcă să găsească mereu şi învăţătura sau mesajul pe care locul sau evenimentul descris ni-l transmite şi nouă celor de astăzi. Astfel cititorul credincios se va bucura să afle atâtea îndemnuri ziditoare pe care autorul i le pune la inimă, nu cu autoritatea dascălului, ci cu dragostea şi smerenia fratelui de credinţă.

În această carte, fratele Petru descifrează „graiul pietrelor” de pe întinsul Ţării Sfinte care vorbesc tuturor celor ce au urechi de auzit. Desigur, fiecare loc, fiecare eveniment din istoria mântuirii ne vorbeşte înainte de toate prin graiul Sfintelor Scripturi ale Vechiului şi Noului Testament cu care fratele Petru este atât de familiar şi la care face mereu referire. Peregrin prin Ţara Sfântă nu poţi fi decât însoţit şi călăuzit la tot pasul de Cartea Cărţilor care a apărut pe aceste locuri şi despre care ea dă mărturie. Din păcate, oamenii care trăiesc aici nu sunt la înălţimea sfinţeniei locurilor, după cum nici creştinii din alte părţi, nu sunt la înălţimea chemării lor. Fratele Petru reaminteşte că Scriptura, ca şi Locurile Sfinte, nu sunt ale unui singur popor, ci ale tuturor oamenilor care acceptă mântuirea lui Dumnezeu realizată de El prin Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos. „Mântuirea este proprietatea Tatălui ceresc pe care El o dă cui vrea”, a zis Părintele Iosif Trifa, întemeietorul Oastei Domnului. Iar fratele Petru, mâhnit de păcatul dezbinării dintre creştini, care adeseori se concurează şi se exclud reciproc de la mântuire, afirmă pe bună dreptate că: „Excluzând pe alţii de la mântuirea lui Dumnezeu, te excluzi de fapt mai întâi şi mai sigur pe tine însuţi”.

Pe parcursul acestei lucrări, autorul citează mereu versuri ale poetului Oastei Domnului, fratele Traian Dorz, care dau lecturii o notă duhovnicească prin excelenţă.

Recomand cu toată căldura această carte a fratelui Petru Giurgi credincioşilor noştri şi invoc împreună cu Sfântul Apostol Pavel binecuvântarea Domnului peste autorul şi cititorii ei: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi!“ (II Cor 13, 13).

† Mitropolitul Serafim

– G a l i l e i a –

De-aş putea să-ntorc...

De-aş putea să-ntorc pe calea timpului spre Început
– cum cobori din treaptă-n treaptă aş păşi din an în an,
fără să mă uit o clipă la nimic din ce-am trecut
m-aş opri-ntr-un veac de aur,
lâng-un ţărm galileian.

Cum Te-aş aştepta acolo răbdător şi fericit
când aş şti că, dimineaţă, ai să treci şi-ai să mă iei!...
– ceilalţi s-ar uita la mine cu un ochi nedumerit,
dar pe urmă cu ce zâmbet m-ar primi să merg cu ei.

Cum m-aş avânta, ca Petru, peste valuri, netemut,
cum Ţi-aş sta răpit pe umăr, ca Ioan, să Te ascult,
cum, ca şi Zacheu, îndată Ţi-aş da-ntregul meu avut,
ca să poţi vedea, Iisuse, cât Te-am înţeles de mult!

Ţi-aş spăla ca păcătoasa praful drumului trudit
de pe sfintele-Ţi picioare cu al lacrimii izvor
şi mi-aş sparge ca Maria vasul cel nepreţuit
să-Ţi torn numai Ţie mirul cel plăcut mirositor.

Aş căuta să-Ţi dau ce încă nimeni altul nu Ţi-a dat
şi-aş găsi să-Ţi spun cuvinte care nimeni nu Ţi-a spus
– ca să-mi poţi cunoaşte-n totul sufletul îndatorat
şi adânc-recunoştinţa cât-aş vrea să-Ţi dau, Iisus!

Traian Dorz

Amintiri duioase

... Eram copil, abia trecut de doisprezece ani, când mi-a ajuns în mână cartea Părintelui Iosif Trifa, *«Însemnări din călătoria la Ierusalim»...* Cartea aceasta era una dintre multe altele pe care le-a scris cu un har unic acest mare om al lui Dumnezeu, supranumit pe bună dreptate *«Profetul vremilor noastre»,* mai precis al secolului 20. Aceasta, pentru că atât cuvântul lui rostit din faţa Sfântului Altar sau oriunde altundeva, dar mai ales cel „îngropat“ în slove, se dovedise că era unul cu „putere multă“... Unul care îi determina pe cei ce-l auzeau sau îl citeau să părăsească păcatul în care trăiau şi să se hotărască a-L asculta şi urma pe Dumnezeul pe Care el mai întotdeauna Îl numea *«Isus cel Răstignit».* Astfel, prin Mişcarea duhovnicească născută de el în noaptea Anului Nou 1923 şi „botezată“ cu un preafrumos nume: *«Oastea Domnului»,* s-au întors Acasă la Tatăl Ceresc nenumăraţi fii risipitori ai neamului nostru românesc – şi nu numai! – părăsind „porcii“ păcatelor, aidoma Fiului Risipitor din Evanghelie...

Prin graiul şi condeiul Părintelui Iosif Trifa începură să se facă adevărate minuni în tot cuprinsul ţării noastre! Localuri destinate pentru horă, în care se aprindeau trupurile tinerilor şi chiar crâşme în care îşi pierdeau mântuirea veşnică nu doar pătimaşii beţivi, ci nenumărate alte suflete inconştiente, lăsându-se prea uşor pradă în plasa acestui demon ucigaş, îşi schimbau dintr-o dată şi stăpânul, şi menirea. Ele deveneau apoi, pe lângă sfintele lăcaşuri ale Bisericii Neamului, spaţii închinate *numai lui Dumnezeu,* fiind destinate de acum înainte cântării, rugăciunii şi evanghelizării poporului nostru care trăia în întunericul şi în umbra morţii. Precum cel din Galileia Neamurilor, la venirea Mântuitorului în lumea noastră (Matei 4, 15-16)...

Oricine doreşte să verifice aceste afirmaţii, care nu-s nicidecum exagerări, poate să cerceteze publicaţiile din acea vreme ale Mitropoliei Ardealului de la Sibiu. Dar mai ales *«Lumina Satelor»* – până în anul 1930 –, apoi *«Oastea Domnului»,* până în 1935, care erau redactate de Părintele Iosif Trifa, iar după 1935 până la intrarea în bezna comunismului, în 1948, foaia *«Isus Biruitorul».* Şi dacă această binecuvântată Mişcare de trezire sufletească ar fi fost înţeleasă şi sprijinită pe măsură de autorităţile bisericeşti ale vremii, poate că cea mai mare parte a naţiunii noastre s-ar fi ridicat până la trăirile creştine din primelor veacuri şi ar fi avut o altă soartă prin toate evenimentele cumplite ce au urmat curând în lumea noastră ajunsă tot mai fără Dumnezeu…

... Cartea Părintelui Iosif Trifa cu însemnările din călătoria la Ierusalim ce-mi căzuse în mână în anii copilăriei a fost scrisă în urma peregrinajului la Locurile Sfinte, în toamna anului

1925. Părintele făcuse parte atunci dintr-un grup mare de români din toată ţara, avându-l în frunte pe inimosul mitropolit al Ardealului de atunci, Nicolae Bălan... Aceasta era, pe lângă manualele şcolare, cea dintâi carte de care mi-am atins inima şi mâna, după cea de rugăciuni şi Noul Testament cu care mă trezisem în casa părintească!...

Încă de la prima pagină, m-a cucerit scrisul fermecat al acestui Preot al Bisericii Neamului, trezindu-mi „dorul Veşniciei“ şi arătându-mi calea ce duce într-acolo... Părintele-scriitor mă făcea şi pe mine părtaş la bucuriile trăirilor lui sfinte de la Ierusalim, ca o arvună a celorlalte de la capăt… Şi nu mă mai săturam să răsfoiesc filă după filă, sorbind cuvintele fermecate şi lăsându-mă purtat prin Ţara Canaanului de mâna Părintelui binevoitor, pe urmele Domnului Iisus. Eram deplin încredinţat şi simţeam din tot sufletul meu că Părintele acesta Îl cunoscuse atât de bine..., căci altfel n-ar fi putut scrie cu atâta putere duhovnicească!

Era primăvară, şi eu citeam răpit, pe fânul din şoprul nostru; şură nu aveam pe atunci... Inima mea de copil mi se înfiora din ce în ce mai puternic de trăirile duhovniceşti îngropate mai ales printre rândurile cărţii. Şi nu de puţine ori foloseam mâneca largă a cămăşuţei mele de cânepă, toarsă şi ţesută, albită şi cusută de mâinile mamei mele – cum făceau mai toate femeile de la ţară pe atunci –, ca să-mi şterg ochii de „apele“ ce izvorau din ei, până nu mai puteam desluşi slovele cărţii...

Plângeam fără să ştiu de ce! Eram prea fraged pe atunci ca să înţeleg sensul şi gravitatea celor mai multe dintre lucrurile pe care le citeam, dar puternica trăire personală „semănată“ de autor în „brazdele“ cărţii lui se revărsa şi spre mine, încălzindu-mi inima şi umezindu-mi ochii de copil ce nu cunoscuseră încă *plânsul pocăinţei,* ca Maria din Magdala (Luca 7, 37-38). Nici *plânsul de după lepădare,* ca Simon Petru (Marcu 14, 66-72) şi cu atât mai puţin, *plânsul deznădăjduit* de după trezirea conştiinţei lui Iuda Iscarioteanul, venit însă mult prea târziu în inima lui lacomă şi vicleană... (Matei 27, 3-5).

Încă de atunci şi din această carte a Părintelui Iosif Trifa, mi s-a trezit nu numai dorul de Cer, ci şi visul de a ajunge vreodată pe acele tărâmuri, incomparabil mai dorite de mine decât cele din basmele copilăriei! Dar pentru condiţia modestă a unui fiu de ţăran sărac dintr-un izolat sat de munte, şi mai apoi a unui slujbaş de rând cu posibilităţi dintre cele mai reduse, realizarea acestui gând era absolut o utopie. De aceea nu-mi amintesc să fi îndrăznit vreodată a mă ruga lui Dumnezeu în acest sens... Pentru că cea mai mare parte din viaţa mea n-am priceput că lui Dumnezeu putem să-I cerem *„lucruri imposibile“,* căci pe toate celelalte le putem cere oamenilor!... Dar pe atunci n-aveam cum să ştiu de aceste înţelepte cuvinte ale Părintelui Rafael Noica.

În anii formării mele profesionale, pe când eram în oraşul Brăila – deşi pe atunci nu mai eram un prunc! – de câte ori puteam, ieşeam în portul dunărean cu nădejdea copilărească să văd vreun vapor navigând sub pavilion... israelian sau măcar sub al vreunei ţări din zona Orientului Mijlociu. Apoi, visam cu ochii deschişi... şi nu de puţine ori mă pomeneam noaptea că ating fericit pământul Ţării Sfinte...

La trezire, mulţumeam Domnului de fiecare dată pentru fărâma de bucurie sfântă pe care o trăisem în vis. Eram pe atunci din ce în ce mai încântat de trăirile duhovniceşti oferite generos de rugăciune, de cântare şi de Sfântul Cuvânt al lui Dumnezeu pe care începuse a le îndrăgi tot mai tare inima mea singuratică. Iar pe toate acestea, eu le regăseam mai ales în adunările Oastei Domnului, interzise pe atunci...

Ceva mai târziu, pe când aveam „să întâlnesc“ oamenii Securităţii şi să cunosc „bunăvoinţa“ lor, nădejdea ieşirii mele în afara *«lagărului* (sic!) *socialist»* mi-a pierit cu totul din suflet. Şi nici n-am mai gândit vreodată la ajungerea mea în Ierusalimul pământesc, ci

doar în cel ceresc, despre a cărui intrare ştiam că n-a fost nicicând şi nici nu va fi vreodată la cheremul vreunui om. Oricine ar fi el!...

... Şi aşa a fost până în clipa când Înţeleptul şi Atotputernicul Dumnezeu a găsit de bine să reaşeze lucrurile şi pe pământul nostru românesc, să dărâme, rând pe rând, gardurile dintre ţări şi popoare, să-i înlăture pe cei asupritori doar cu suflarea gurii Sale şi să ridice din pulbere pe cel lipsit..., întocmai cum scrie Sfânta Scriptură (1 Samuel 2, 8; Isaia 14, 4-7; 2 Tesaloniceni 2, 8).

Pregătiri de plecare

Un peregrinaj la Locurile Sfinte cred că este dorinţa şi rugăciunea fierbinte a nenumăratelor milioane de creştini de pe tot pământul, a tuturor sufletelor care I-au simţit duioşia glasului de Păstor şi a Mâinii de Samaritean Milostiv, Care leagă răni şi şterge lacrimi ca nimeni altul, pentru că mai ales aceştia râvnesc să pornească şi trupeşte pe urmele lăsate acolo de paşii Lui sfinţi. Precum au pornit cei de odinioară de prin jurul Mării Tiberiadei şi din ţinutul binecuvântat al Galileii sau din Betania şi Ierihonul Iudeii şi chiar până şi din Samaria cea pururi controversată...

Numai că, spre a culege din asta un folos mântuitor, adică plinirea sensului oricărui peregrinaj printr-o trăire sufletească pe măsură, o asemenea călătorie presupune cunoaşterea cât de cât a evenimentelor biblice descrise de Cartea Domnului, dar mai ales a celor cuprinse în Sfintele Evanghelii şi în Faptele Apostolilor. De aceea, cred că pe lângă oricare alte cărţi şi hărţi, chiar şi a unui ghid bine informat, peregrinul prin Ţara Sfântă va trebui să aşeze pe cel dintâi loc Sfânta şi dumnezeiasca Scriptură şi să o cerceteze în toată vremea.

Dar realizarea efectivă a unui astfel de vis minunat rămâne, pentru cei mai mulţi dintre muritorii de rând din neamul nostru – şi poate că nu numai –, un mare har şi o aleasă binecuvântare de la Domnul Îndurărilor...

Cu aceste gânduri răscolite dintr-o dată în suflet, ne pregătim şi noi de plecare pe acele sfinte meleaguri atât de dorite ale Israelului de azi, pentru a doua oară!

Momentul plecării ne este rânduit chiar în vremea răsăritului de soare al zilei de 18 mai 2008, în duminica de la mijlocul urcuşului dintre Învierea Domnului şi Pogorârea Duhului Sfânt, cea a Slăbănogului care de 38 de ani aştepta pe Cineva să-l ducă până în apele Scăldătorii Betezda, lângă care zăcea uitat de toţi. Iar singur n-avea putere să ajungă înaintea altora până în ele, imediat după coborârea trimisului ceresc ca să le tulbure... (Ioan 5, 1-9). O, nici că se putea o zi de plecare mai semnificativă pentru noi! De vreme ce avem atâta nevoie de o Mână care să ne poarte până acolo unde ne zbura închipuirea în nenumărate zile şi nopţi, de-a lungul atâtor zeci de ani…

Spre Ţara Canaanului...

În această frumoasă şi caldă dimineaţă de primăvară, plecăm spre aeroportul Budapestei, de unde trebuie să zburăm către Ţara Sfântă!... De data asta emoţia ne este oarecum mai mică decât în anul trecut, când avusesem şi noi un mic accident nu departe de Oradea, fiind loviţi uşor în spate de o maşină... Acel incident ne-a amintit din nou atunci de minunata carte a Părintelui Iosif şi de credincioasa «măicuţă de la Răşinari», care tot timpul nopţii se rugase, îngrijorată de huruitul ciudat al roţilor de tren de la vagonul călătorilor spre Ierusalim din acea

vreme... Acelaşi vrăjmaş de veacuri încercase să împiedice sosirea noastră la timp în aeroportul ungar şi să ne răpească bucuria ajungerii în Ţara Canaanului. Dar Domnul, Cel nespus de bun întotdeauna cu orice suflet, nu ne-a lăsat la voia Ispititorului!...

... Tot câmpul dimprejur era numai culoare şi mireasmă, încât parcă şi maşina cu care călătoream adulmeca priveliştea nespus de minunată ce ne înconjura din toate părţile, „zburând“ spre destinaţie...

Ajungem destul de devreme la Graniţa de Vest şi trecem atât de repede prin ea de parcă nici n-ar mai fi vamă... Doamne, câtă deosebire e între ce fusese doar cu câtva timp înainte şi ce este acum pe la aceste porţi tot mai deschise între ţări şi popoare!... Sufletul însă ni se întreabă înfiorat: vor fi oare şi Mâine tot aşa deschise Porţile Împărăţiei celei Veşnice pentru noi? Şi răspuns nu avem, decât emoţie şi teamă, îndemn la rugăciune şi priveghere, ca să ne pregătim pentru ceasul acela rămas cu totul necunoscut nouă.

După alte câteva ore de drum liniştit, ne apropiem de aeroportul ungar. Vom avea de aşteptat destul de mult în el: nouă ceasuri! Avionul de Tel Aviv pleacă de aici înaintea miezului de noapte cu doar 15 minute! Deci va fi şi noaptea asta tot una de veghe, precum cea dinainte... Pentru a ajunge în Ţara Sfântă înaintea zorilor trebuie să plecăm de aici în puterea nopţii, de vreme ce drumul este lung şi primejdiile, nenumărate…

Ce asemănare adâncă reprezintă pentru noi şi acest amănunt! O, dacă ne-am îndesi privegherile şi pregătirea pentru „zborul“ de atunci şi pentru destinaţia Aceea, nespus mai importante decât acestea de acum!...

Timpul rămas îl folosim pentru a ne împrospăta mintea cu descrierile Sfintelor Evanghelii şi cu ale neuitatei cărţi a Părintelui Iosif Trifa, care îmi fermecase nu doar copilăria, ci întreaga viaţă de până acum, şi pe care o luasem cu noi ca pe un ghid binecuvântat. În acest fel, timpul celor nouă ceasuri ne trece atât de iute, încât toată aşteptarea nu ni se pare lungă! Când doreşti ceva cu tot sufletul din tine, nimic nu mai contează şi nu-i nici greu, nici obositor!…

Soarele alunecă tot mai jos spre orizont în timp ce amurgul îmbrăţişează pe nesimţite întinsa câmpie a Panoniei... Curând vine vremea să predăm bagajele. Abia atunci observăm lângă noi un grup numeros de cetăţeni israeliţi care urma să se îmbarce pe acelaşi avion cu noi. Mulţi dintre ei, tineri. Privim atenţi la feţele lor – şi un sentiment de dragoste şi compasiune ne cuprind în acelaşi timp: o, dacă L-ar cunoaşte ei pe Dumnezeul părinţilor lor credincioşi! Pe Mesia, Cel Promis şi îndelung aşteptat de tot neamul lor... Pe Acela de Care, tocmai atunci când era mai prezent ca oricând în mijlocul lor şi mai-marii lor şi poporul s-au lepădat atât de vinovat... Ştim însă că în Înţelepciunea cea nepătrunsă a Veşnicului Dumnezeu, toate lucrurile îşi au şi rostul, şi vremea lor, chiar şi lepădarea *pe-o vreme!...* (Eclesiast 3, 6; Romani 11, 11).

Tocmai a sosit momentul să trecem prin poarta controlului vigilent al bagajului de mână şi al nostru, ca nu cumva să avem cu noi *lucruri vătămătoare...* Cu ele n-ai drept să zbori niciunde. Şi cu atât mai puţin spre ţara cea mai pândită azi de ochi şi mâini vrăjmaşe!... Toate acestea ne devin învăţăminte de mare preţ pentru călătoria de astăzi, dar şi mai mult pentru cea de Mâine, al cărei moment de „decolare“ ne rămâne ascuns nouă, pământenilor. Cu toate că aceea este de o mie de ori mai sigură şi decât zborul nostru de peste un ceas!...

Înainte cu 30 de minute de plecare, ni se deschide uşa de ieşire spre avion, cu ultima verificare a documentelor personale. Coborâm uşor printr-un coridor, ca un tunel suspendat, spre uşa aeronavei ce ne va purta pe aripile vântului spre depărtările Orientului Mijlociu...

Ajungem la locurile noastre: 17A şi 17B, situate înspre centrul avionului, lângă fereastră, chiar deasupra mijlocului aripii din stânga a acestei „păsări“ uriaşe.

Ne uităm afară şi la lumina reflectoarelor vedem bine desfăşurarea pregătirilor dinaintea decolării. Rămânem uimiţi descoperind pe uriaşa întindere betonată o mulţime de oameni instruiţi care veghează împreună cu pilotul la reuşita acesteia, adăugându-i şi pe cei de deasupra lor, din turnul de control, pe care noi nu-i vedem... Privindu-i, gândul ni se duce la îngerii Domnului, trimişi să-l însoţească pe fiecare om, în toată vremea călătoriei lui pe pământ, pe lângă ceilalţi „îngeri în trup“ rânduiţi şi dăruiţi nouă cu acelaşi scop sfânt. Din clipa concepţiei şi până în momentul plecării în veşnicie...

După ce ne cuplăm centura ce ne leagă de navă spre a fi în siguranţă în timpul decolării, ne însemnăm înfioraţi cu «Semnul Fiului Omului», încredinţându-ne soarta în Mâna Atotputernicului Dumnezeu, Singurul Care ne poate ajuta să atingem cu bine pământul de vis, după cele două ore de zbor cu mult deasupra norilor.

Scoatem apoi cu fior Sfânta Scriptură... Dorim s-o avem la îndemână în tot timpul zborului ca pe o comoară de mare preţ şi ca pe un însoţitor nedespărţit şi sigur... Cuvântul Sfânt aduce mângâiere şi pace oricând te hrăneşti cu el şi oriunde..., dar nespus mai mult atunci când eşti în faţa necunoscutului. În ceas de nenumărate primejdii posibile, simţi că însăşi prezenţa Bibliei îţi sporeşte siguranţa...

Vecinul nostru de zbor este un bărbat tocmai din inima Africii: Nigeria. Schimbăm câteva cuvinte şi mare ne e bucuria aflând că şi el este creştin! Observăm fericiţi cum se închină deodată cu noi, în timp ce buzele i se mişcă a rugăciune plină de evlavie către Acelaşi Dumnezeu-Mântuitor în Mâna Căruia ne încredinţăm soarta înaintea desprinderii de pământ...

O Domnul şi Dumnezeul nostru, ce minunat este că, deşi nu vorbim aceeaşi limbă şi nu avem aceeaşi culoare a feţei, ba nici aceleaşi încredinţări confesionale, totuşi inimile ne sunt însufleţite de duhul credinţei în Tine şi suntem aprinşi de aceeaşi sfântă iubire!... Tu eşti Unicul Răscumpărător al tuturor creaturilor Tale de pretutindeni, pentru că numai Tu Te-ai jertfit *pentru toţi* oamenii! *Din toate* timpurile. *Din toate* popoarele. *Din toate* limbile. *Din toate* bisericile. PENTRU TOŢI... De aceea, Ţie Îţi mulţumim până în veci pentru toată dragostea Ta cea nemăsurată!

... În timp ce ni se face elementarul instructaj de zbor pentru posibilele situaţii de urgenţă, simţim cum nava este împinsă înapoi spre banda pe care va rula singură până la pista rânduită decolării. După câteva minute de mers încet, ajungem la linia de plecare şi aşteptăm cu emoţie momentul decolării... Cu tot sufletul învăluit de teamă şi fior, şoptim încă o dată: *«Doamne al Puterilor, fii cu noi! Că AFARĂ DE TINE pe altul ajutor întru primejdii NU AVEM!“...*

Între pământ şi cer...

În urechi ne răsună din ce în ce mai asurzitor zgomotul motoarelor accelerate la maxim, în timp ce rulăm tot mai rapid pe pistă. Apoi, după câteva secunde, trăim senzaţia ciudată a desprinderii de pământ, în timp ce zgomotul şi trepidaţia produsă de roţile de cauciuc ce „mănâncă“ betonul de sub ele dispar dintr-o dată. Se aude doar un foşnet ca al unui ventilator uriaş – şi nava urcă tot mai sus, spintecând văzduhul, în drumul ei spre Orientul Mijlociu...

E destul de târziu: doar câteva clipe înainte de miezul nopţii şi noi zburăm spre Ţara Sfântă, fredonând înlăcrimaţi de bucurie Troparul Învierii: *«Hristos a înviat din morţi, cu moartea pre moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu*-le*...»*. O, ce mare este

harul pe care ni-l faci Tu, Doamne, acum!... Slavă nemărginită Ţie, Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Preaiubit!...

Pământul rămâne tot mai jos, cu toate ale lui... Ce mici ni se par prin rariştea norilor nu doar casele, ci chiar şi aşezările omeneşti pe care le mai desluşim prin întunericul nopţii..., dar numai pe cele *luminate!...* Pe cele rămase în beznă, ochiul nostru nu le mai percepe de la această înălţime ameţitoare. Ne întrebăm: oare şi Ochii Domnului îi văd tot aşa *mai ales* pe cei cu „candela aprinsă“, care priveghează în dorul aşteptării Lui?...

Zburând cu 777 km pe oră, atingem repede altitudinea de 10.515 m. Afară este o temperatură incredibilă: -56$_0$C şi chiar deasupra zonei de vest a ţării noastre!...

În timp ce survolăm întinderile din dreapta Dunării, «pasărea de aluminiu» începe să tremure din toate încheieturile... Ni se spune că trecem prin turbulenţe atmosferice! O, cu câtă bucurie constatăm că şi în această situaţie liniştea şi siguranţa se regăsesc doar *silind în sus*, spre înălţimi... Aşa că avionul nostru urcă din nou, zburând aproape constant la 11.277 m altitudine, cu o viteză tot mai crescută, de până la 933 km/h. Aici temperatura de afară este şi mai joasă: -63$_0$C.

După ce depăşim hotarele frământatei Serbii, ni se pare că scăpăm pentru un timp şi de turbulenţele ce ne-au făcut inima slabă să tresară... Pe monitoarele coborâte în faţa noastră din plafonul navei, urmărim cu emoţie traseul pe care îl străbatem. Ce fericiţi suntem când desluşim pe ele multe nume de oraşe cunoscute! Apoi, în timp ce zburăm deasupra Greciei, pe coasta Mării Egee şi deasupra Mediteranei, nume de insule şi cetăţi amintite în cartea Faptele Apostolilor: *Tesalonic, Samos, Cos, Rodos, Pafos* etc...

O, pe acolo au trecut cândva paşii unora dintre cei mai harnici apostoli ai Domnului şi mai ales cei ai Marelui Pavel, în cele patru călătorii misionare ale sale!... Numai că acei oameni sfinţi le-au străbătut nu ca noi, cu atâta uşurinţă şi confort, ci umblând pe jos, din loc în loc şi înfruntând primejdii fără număr... Arzând de dragul lui Iisus Cel Răstignit şi topindu-se în dorul mântuirii semenilor care încă nu-L primiseră pe Domnul şi care nici nu L-ar fi putut cunoaşte vreodată fără ostenelile şi suferinţele lor, adăugate la Jertfa lui Hristos pentru Biserica Lui (Coloseni 1, 24). Dar la preţul uriaş dat de ei atunci, cei mai mulţi dintre noi nici nu mai gândim astăzi – sau privim spre vremile şi stările acelea doar ca la nişte frumoase legende…

... Avionul nostru care zburase mai tot timpul la altitudinea de peste zece mii de metri, începe să coboare lin, după ce fusesem atenţionaţi să ne cuplăm iarăşi centurile... La un moment dat, jos, pe ţărmul stâng al Mediteranei de sub noi se conturează tot mai clar în bezna nopţii un peisaj fascinant. Este Tel Avivul, cu luminile lui strălucitoare, oraşul cel mai mare şi mai modern al Israelului de azi, situat de-a lungul coastei Mediteranei. A fost întemeiat în 1909, în prelungirea străvechiului oraş-port Iope sau Jaffa. Această imensă metropolă cu peste un milion de locuitori, numită şi *«Colina Primăverii»,* a fost capitala Ţării Sfinte până după *«Războiul de Şase Zile»* dinspre sfârşitul primăverii lui 1967, dar ea rămâne şi pe mai departe centrul economic şi cultural al Israelului.

În timp ce coborâm prin văzduh, luminile strălucitoare ale Tel Avivului se văd tot mai limpede prin ferestrele avionului şi începem să distingem tot mai bine clădirile de sub noi.

Aflasem mai de mult că pentru piloţii iscusiţi nu zborul în sine este cel mai pândit de primejdii, ci desprinderea de pământ şi mai ales aterizarea în deplină siguranţă. Atingerea pământului este de o mie de ori mai dificilă! Cugetând la acestea, înţelegem că şi duhovniceşte lucrurile stau tot cam aşa: câte suflete curajoase au plecat cândva pe calea Domnului şi au „zburat“ frumos ani şi ani, dar tocmai pe când se apropiau să intre biruitori în

„Aeroportul“ Veşniciei s-au dezechilibrat, şi-au frânt „aripile“ şi s-au prăbuşit pe totdeauna în moarte. La doar un pas de Viaţă!... Aceasta, pentru că n-au vegheat *până la capăt,* cum zice Scriptura: *„Fii credincios **până la moarte** şi îţi voi da cununa vieţii!“* (Apocalipsa 2, 10). Abia atunci!...

O, ce cutremurător avertisment este acesta pentru oricare dintre noi şi ce semnal de alarmă permanentă!... De aceea, în timp ce ne apropiem vertiginos de pământ – dar şi de sfârşitul alergării noastre pe el –, ne rugăm înfioraţi cu şi mai multă stăruinţă: *«Doamne al Puterilor, fii cu noi!...».* Te rugăm, îndură-Te şi ne ajută să atingem cu bine pământul acesta sfânt şi să umblăm pe el în siguranţă deplină, cu Tine, pe urmele Tale şi până la capătul rânduit nouă!... Amin.

Pe pământul Ţării Sfinte!

După câteva clipe de coborâre cu viteză tot mai redusă până spre limita unui autoturism performant, simţim dintr-o dată o puternică zdruncinătură produsă de impactul roţilor navei cu betonul aeroportului Ben Gurion. Am atins cu bine pământul Ţării Sfinte!... Slavă şi mulţumire nesfârşită Ţie, Domnul şi Dumnezeul nostru, Care ne-ai vegheat clipă de clipă în tot timpul zborului prin întuneric, făcându-ni-l liniştit şi în deplină siguranţă!... Da, cu adevărat, NUMAI TU ne dai linişte deplină şi nu doar în locuinţa noastră, ci în orice timp şi loc... Slavă veşnică Ţie! (Psalm 3, 5).

Desfăcându-ne centurile cu care ne legasem la plecare, ne pregătim să coborâm din nava ce ne-a purtat cu bine peste atâtea depărtări şi primejdii rămase necunoscute nouă.

După ce, pe o bună parte a drumului, furtunile de înălţimi au zgâlţâit cu putere avionul nostru, ca pe o pasăre prinsă de vârtej, ce plin de bucurie ne este momentul de după aterizarea cu bine! Ne gândim la cât de fericită şi liniştitoare trebuie să fie clipa ajungerii în Veşnicie a sufletelor care s-au confruntat pe pământ îndelung, dar biruitor, cu „furtunile“ ce au încercat mereu să le taie calea, căutând cu orice chip să le zădărnicească „zborul“ spre cer!...

La coborâre, avusesem încă de acasă dorinţa să mă prăbuşesc mai întâi şi să sărut cu lacrimi pământul sfânt pe care au călcat odinioară paşii atâtor copii preaiubiţi ai Domnului... Începând cu Avraam Peregrinul, cel dintâi călător spre Ţara Făgăduinţei şi prin ea, continuând apoi cu patriarhii, cu poporul scăpat din robia Egiptului, cu profeţii – şi până în vremea Mântuitorului nostru, când chiar sfintele Sale picioare au străbătut drumurile acestei ţări atât de altfel decât toate celelalte! Dar, surpriză: avionul ne-a adus până lângă clădirea marelui aeroport ce poartă numele celui dintâi prim-ministru al Statului Israel, David Ben Gurion. Aşa că, prin intermediul tunelului aerian, ajungem direct în uriaşa clădire, fără să mai atingem solul cu picioarele noastre... Regretăm că nu putem îmbrăţişa acum glia Ţării Făgăduinţei, în chiar clipa ajungerii pe ea! N-am fost vrednic de asta!...

Observăm încă de la sosire că ora Israelului este identică cu ora noastră de vară, deci nu va trebui să ne modificăm ceasurile, precum în vremea Părintelui Iosif! Trimit câteva mesaje telefonice de pe acest tărâm îndepărtat câtorva suflete scumpe... Ciudat: unul dintre ele ne răspunde imediat! Era unul dintre rarele suflete sincere de jertfă şi de rugăciune pe care le-am cunoscut în viaţă. Se pare că era în mijlocire către Domnul în târziul nopţii, mult înaintea ivirii zorilor... O, Dumnezeul Căruia te rogi necurmat să-ţi răsplătească înmiit şi dragostea, şi jertfa pe care El ţi le ştie bine... şi le scrie în Cartea Lui, spre aducere-aminte şi spre răsplătire veşnică!...

Trecem iarăşi prin vămile omeneşti, dar fără absolut nicio greutate!... De parcă cineva venise aici mai dinainte spre a ne purta de grijă... sau o fi venit vreun înger al Domnului nostru Preaiubit, în Mâna Căruia ne-am încredinţat şi noi sufletul de ceva vreme? Dar în loc să căutăm răspuns, trimitem spre cer o şoaptă de iubire: Mulţumimu-Ţi cum nu ştim mai frumos, Ţie, Doamne, pentru că nu ne laşi singuri niciunde şi nicicând!...

E acest lucru cea dintâi bucurie pe care o trăim pe pământul Canaanului în revărsatul zorilor, chiar la „hotarul" lui aerian: *dreptul de intrare!...*

Încă de la obţinerea vizei în capitala noastră fusesem preveniţi despre posibila refuzare a intrării în Israel, chiar de la poarta lui aeriană. Totuşi sufletul ni se bucură tremurând, gândind la clipa ajungerii la Poarta de pe celălalt Tărâm, cea de la urmă… Ştiind că e cu putinţă să te amăgeşti singur că mergi spre cer şi tocmai la capăt să realizezi cu groază că nu te-ai luptat *„după rânduieli"* şi că din pricina asta n-ai drept de intrare în adevărata Ţară Sfântă. Nu degeaba avertizează Sfântul Apostol Pavel: *„... Mă port aspru cu trupul meu şi-l ţin în stăpânire, ca nu cumva după ce am propovăduit altora, eu însumi să fiu lepădat..."* (1 Corinteni 9, 27). Pentru că se poate şi aşa! Te cutremuri şi numai gândind că nu puţini vor fi cei care vor afla năuciţi asta abia la Marea Poartă, atunci când nici chiar plânsul celei mai sfâşietoare pocăinţe nu le va folosi la nimic!...

... După câteva clipe, ne întâlnim cu copiii noştri, prin efortul cărora avem bucuria aceasta deosebită. Abia ajunseseră şi ei, venind din depărtările nordului... Ce fericită şi înlăcrimată ne este revederea şi îmbrăţişarea cu ei pe pământul Ţării Sfinte, după ce am trecut de toate „vămile" şi primejdiile de până aici şi mai ales când aflăm că nu mai sunt tot doi ca mai nainte!...

Momentul acesta impresionant ne duce cu gândul la suprema bucurie de Mâine a celor credincioşi, ajunşi în hotarele Împărăţiei lui Dumnezeu, adevărata Ţară a Făgăduinţei. Bucuria noastră de azi şi de o clipă nu poate fi decât o umbră palidă pe lângă realitatea şi veşnicia celeilalte! Atunci, Însuşi Domnul şi Răscumpărătorul îi va întâmpina cu cea mai sfântă îmbrăţişare pe cei învredniciţi să ajungă Acasă, din cea mai lungă înstrăinare şi risipire… O, dacă ne-am număra Atunci şi noi printre aceia! Dumnezeule al Îndurărilor veşnice, milostiveşte-Te şi de noi, păcătoşii, şi adaugă-ne încă de pe acum cetei lor!

... Mijeau zorii dimineţii de luni, 19 mai 2008, în timp ce ieşeam plini de bucurie şi emoţie din marele aeroport spre maşina cu care aveam să ne deplasăm noi pe drumurile Israelului...

„Viaţa noastră este o pregătire pentru călătoria cea mare... Când vine «toamna», când vine iarna vieţii, noi trebuie să zburăm într-o altă lume, într-o lume minunată unde pomii înfloresc de douăsprezece ori pe an şi apele-s vii (Apocalipsa 22, 1-2). Viaţa noastră trebuie să fie o pregătire pentru această călătorie!"

Preot Iosif Trifa

Ţara lui Avraam...

Ţara Canaanului este nu doar un pământ sfânt, ci şi un tărâm de vis!... De mii de ani se spune metaforic despre ea – şi pe bună dreptate! – că acolo „curge lapte şi miere"…, pentru că acolo omul găseşte până şi în copacii din oazele pustiei câte un fruct cu care să-şi astâmpere foamea, precum Sfântul Ioan Botezătorul (Marcu 1, 6).

Numai că această ţară a fost aşezată de Dumnezeul Care pe toate le cunoaşte încă mai dinainte de a fi vreuna din ele, la răscruci de drumuri şi de lumi, de religii şi civilizaţii – şi cu nimic mai puţin, de interese!...

Peste această limbă de pământ ce tinde să unească miazănoaptea cu miazăziua şi cerul cu pământul, se încrucişau încă din vechime drumurile ce duceau din Egipt spre Mesopotamia, adică din Asia în Africa, şi chiar înspre Europa. De aceea, nu doar istoria, ci chiar şi geografia acestor ţinuturi este plină de nenumărate curiozităţi inedite şi este mai mult decât interesantă pentru orice peregrin ce ajunge aici: în mijlocul celei mai netede câmpii se înalţă dintr-o dată coline înalte şi abrupte sau în mijlocul celor mai întinse pustietăţi răsar dintr-o dată oaze binecuvântate, pline de rod...

Parcă nicăieri altundeva în lume nu ai senzaţia ca în Israel că totul se aseamănă profund cu structura sufletească a omului, cu prăbuşirile şi înălţările sale, cu rodirile sau pustiirile de care este sau poate fi cuprins...

În aceste ţinuturi cu puternice şi permanente contraste, a găsit de bine Înţeleptul Dumnezeu să-l aducă odinioară pe credinciosul Avraam din Urul Haldeii (Facere 11, 31 şi 12, 1-7). Apoi, din urmaşii acestui credincios peregrin, dezlipit de «cetatea stătătoare» şi învăţat să trăiască în corturi vremelnice (Evrei 11, 8-10), a rânduit Domnul să-Şi crească un popor ales care să fie al Lui, ca prin el să aducă la cunoştinţa mântuirii şi pe celelalte neamuri ale pământului. Pentru că El le iubeşte şi pe acelea!... (Deuteronom 33, 3).

Dar tot de pe această glie binecuvântată a Canaanului, urmaşii lui Avraam au fost duşi în nenumărate robii vremelnice spre cele patru depărtări, din pricina neascultării lor de Domnul. Şi tot aici au fost aduşi înapoi după ce regăseau calea ascultării de El, prin pocăinţă, din vreme în vreme, precum se duc şi vin apele mării, prin fluxuri şi refluxuri… Păcatul care îi depărtase de Dumnezeul părinţilor lor era ispăşit prin robii şi înstrăinări, iar pocăinţa sinceră şi adâncă determina nu doar revenirea lor acasă, ci şi consolidarea unei conştiinţe religioase şi naţionale încă mai puternice... (Ieremia 50, 4-5).

Dar pe acele întinderi peste care Dumnezeu a revărsat nespuse binecuvântări, ar fi fost normal să domnească întotdeauna pacea şi bunăînvoirea între oameni... Totuşi, paradoxal, tocmai aici, mesajul păcii divine a rămas mai întotdeauna unul *al vorbelor fără acoperire*... Certurile şi ura, ca şi luptele dintre fraţi au degenerat adesea în războaie cumplite şi parcă fără capăt, umbrind şi frumuseţea, şi bogăţia acestor locuri edenice, iar pacea atât de mult dorită întârzie până şi azi să se aşeze statornic între hotarele Israelului. Aceasta, pentru că aici, mai mult decât oriunde, urmaşii lui Avraam – cei legitimi (din Sara) şi cei nelegitimi (din roaba Agar) –, încă n-au realizat *că sunt fraţi* şi că nu pot avea o altă alternativă de viaţă fericită *decât împreună* – iertând şi uitând, îmbrăţişând şi iubind – *pe celălalt,* pentru că *tocmai acela* îi este aproapele – adică *fratele!*... (Luca 10, 25-37).

Scurtă incursiune în trecut...

O istorie a acestor ţinuturi, oricât de sumară, reţine un trist adevăr: în vremea Naşterii Mântuitorului, Ţara Sfântă era *sub stăpânire străină...,* întocmai cum ajunsese şi omul,

făptura ieşită din Mâinile dumnezeieşti, creat spre a fi liber şi fericit, după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu!... (Facere 1, 26).

Măreţul Israel de oarecând era sub stăpânirea Romei încă din primăvara anului 63 înainte de Întruparea Mântuitorului, când porţile Ierusalimului se deschiseseră în faţa iscusitului general Pompei. Se pare că vremea acelei asupriri a poporului ales anticipa prigonirile creştine ale noului popor al lui Dumnezeu care tot aici se vor dezlănţui în curând. Dar care nu se vor limita numai la aceste întinderi de pământ!...

O dată cu urcarea pe tron a împăratului Constantin cel Mare, în anul 313, Ţara Sfântă a fost izbăvită de marile persecuţii păgâne, devenind astfel principalul centru al Creştinismului. Numai că această libertate nu avea să ţină prea mult! În anul 614, Palestina va fi invadată de perşi. În răstimpul celor aproape cincisprezece ani cât Ţara Sfântă a stat sub ocupaţia acestora, au fost martirizaţi *zeci de mii* de creştini, călugări sau mireni şi chiar episcopi. Atunci au fost distruse sute de biserici şi mănăstiri dintre cele mai impunătoare şi chiar lemnul Sfintei Cruci pe care Se jertfise Mântuitorul, care fusese aflat de fericita împărăteasă Elena după 300 de ani, a fost dus în Persia, ca pradă de război... Dar în anul 628 însuşi împăratul bizantin Heraclie conduce o armată bine organizată şi eliberează Ţara Sfântă, recucerind Lemnul Crucii din mâinile cotropitorilor.

... Atunci când credinciosul împărat Heraclie cobora înfiorat Muntele Măslinilor, ca să intre în cetate în fruntea oştirii sale biruitoare, în dreptul Porţii de Aur şi-a lepădat hainele cele scumpe, şi-a ridicat de pe frunte cununa împărătească, şi s-a descălţat de încălţămintea sa, în semn de umilinţă... Apoi, a luat Crucea Domnului Iisus pe umerii săi şi a dus-o singur şi smerit, din Ghetsimani până sus pe Golgota. Ajuns acolo, a aşezat-o cu cea mai adâncă evlavie în Sfântul Lăcaş, refăcut în parte după prăpădul prin care trecuse de curând...

Dar după numai zece ani, în anul 638, Palestina este invadată din nou. De data asta, de arabi. Nenumăraţi creştini care nu reuşiră să fugă, au avut numai două alternative: să treacă la islamism, ori să plătească cu viaţa statornicia credinţei lor în Hristos. Cei mai mulţi au ales-o atunci pe cea din urmă, îngroşând numărul martirilor şi mucenicilor din Ţara Sfântă şi din Împărăţia lui Dumnezeu.

Stăpânirea arabă asupra Ţării Sfinte se va întinde apoi de-a lungul a opt secole, până în anul 1516, cu câteva scurte recuceriri de către împăraţii bizantini între anii 867-886, 976-1025, 1042-1055 şi de către Biserica Romei, prin vestitele, dar şi sângeroasele sale Cruciade, între anii 1099-1187...

În anul 1189, Palestina este invadată de armatele sultanului Saladin al Egiptului. Ocupaţia aceasta va ţine îndelung, până în 1516, când ţara ajunge sub dominaţia otomană a sultanului Soliman al II-lea Magnificul. În timpul domniei acestuia au fost refăcute zidurile Vechiului Ierusalim care stau în picioare până astăzi, redevenind puternice întărituri de apărare ca oarecând.

Situaţia Bisericii Creştine din Ţara Sfântă s-a îmbunătăţit întrucâtva în timpul stăpânirii otomane, numai că au rămas în loc birurile istovitoare... Această stare a durat până la 9 decembrie 1917, când Palestina intră sub stăpânirea englezilor. Protectoratul britanic a ţinut până la 14 mai 1948, ziua în care pe harta lumii reapare Statul Israel, după cea mai îndelungă împrăştiere a poporului ales şi absenţă dintre ţările lumii: aproape două mii de ani, depăşind mult suma tuturor robiilor dinainte... Perioada aceasta sumbră, cauzată de neascultarea Dumnezeului lui Avraam, începuse într-un fel în primăvara anului 63 înainte de Hristos.

După această incursiune de o clipă în trecutul zbuciumat al Ţării lui Iisus, să ne apropiem cu fior şi cu toată fiinţa de pământul acesta de trei ori sfânt! Întâi, pentru că pe aceste plaiuri binecuvântate a călcat Fiul lui Dumnezeu, venit să aducă neamului omenesc Vestea cea bună a Evangheliei şi prin ea, împăcarea cu Tatăl Ceresc. Apoi, pentru că pe glia aceasta Şi-a vărsat Sângele Său Preascump Răscumpărătorul sufletelor noastre, dând Dreptăţii Dumnezeieşti Preţul cutremurător pe care îl cerea această pace. Şi în urmă, pentru că aici a început să curgă nu cu mult în urmă sângele nenumăratelor mii de urmaşi ai Domnului, începând cu al Arhidiaconului Ştefan şi al Apostolului Iacov... (Faptele Apostolilor, cap. 7 şi 12, 1-2).

Să ne procurăm dar nu numai nişte ochi atenţi şi larg deschişi spre contemplarea acestor privelişti deosebite, cât mai ales o inimă sensibilă şi simţitoare şi două urechi duhovniceşti, în stare să perceapă şi să înţeleagă pe lângă graiul Scripturii şi pe cel „*al pietrelor*“, al sudorii şi al sângelui sfânt, care pe aici au curs nu doar picături, ci adevărate şuvoaie, de-a lungul miilor de ani...

Deci să păşim pe glia Canaanului, îndemnaţi şi de cuvintele parafrazate ale poetului persan Omar Khayyam, medic şi astronom din Evul Mediu: *«... Peregrinule, păşeşte cu grijă pe pământul Ţării Făgăduinţei! Pentru că în orice loc poţi atinge urmele paşilor Domnului tău. Sau ai ucenicii Săi. Şi în orice bulgăr de lut de care îţi loveşti picioarele, poate fi ochiul unui martir sau mucenic. Ori o şuviţă din părul unei fecioare logodită cu Mirele Hristos!...».*

Şi acum, să mergem!...

Spre Galileia Neamurilor...

… După ce ne-am încărcat bagajele în maşina închiriată, am urcat şi noi, pornind spre nordul Ţării Sfinte, către Galileia Neamurilor... (Isaia 9, 1; Matei 4, 12-16). Aceasta, pentru că în zilele ajungerii noastre în Israel, poporul lui Avraam îşi aniversa fastuos şaizeci de ani de la revenirea acasă din cea mai îndelungă pribegie... Circulaţia în Ierusalim urma să fie restricţionată pe măsură, întrucât ajungea acolo şi „omul cel mai puternic al planetei“ din acele zile. De aceea, am ales nordul, şi nu centrul Ţării Sfinte. Aşa că adăpostul nostru pentru o săptămână va fi undeva la foarte mică distanţă de oraşul Tiberias, deasupra Mării Galileii, în localitatea Arbel.

Am observat imediat o mare problemă pe care o ai cu orientarea în Israel: mai peste tot, indicatoarele sunt zgârcite cu cei ce nu ştiu graiul ţării... De aceea, trebuie să ai la orice pas fie un bun îndrumător, fie să cunoşti cât de cât literele ciudate ale acestui alfabet. Cum noi nu dispuneam nici de una, nici de alta, a trebuit să plătim tributul acestor lipsuri, rătăcind prin periferiile imensului Tel Aviv până să nimerim în cele din urmă şi direcţia cea bună...

Am tras şi de aici o învăţătură: ca să poţi cunoaşte drumul sigur ce duce la mântuire, trebuie să înveţi neapărat „alfabetul“ Împărăţiei Cerurilor, adică al Sfintelor Scripturi, iar ca să poţi înainta în siguranţă trebuie să calci pe urmele celor dinainte, ale sfinţilor ostenitori care au bătătorit acest drum, croind cărări drepte, pentru ca cei care vor păşi după ei să nu se abată din cale şi să nu şchiopăteze... (Evrei 12, 13). Când nu faci aşa, rişti să bâjbâi în căutarea drumului bun sau, mai rău: să rătăceşti, ajungând cu totul altundeva! Nu la Poarta Cerului, ci la cea a... Infernului…

Pe lângă Cezareea...

Deşi obosiţi după o noapte de veghe, petrecută pe drumul dintre Europa şi Asia, gonim cu maşina pe şoselele moderne ale acestei ţări renăscute rapid din propria-i cenuşă... Intrăm curând în ţinutul Samariei şi trecem foarte aproape de Cezareea, dar fiind prea dimineaţă ca să găsim deschise porţile locurilor însemnate ale acestei cetăţi, ne resemnăm, rememorând informaţiile pe care le avem, în nădejdea unei reveniri pe meleagurile ei. Dar întoarcerea asta n-a mai fost să vină în zilele peregrinării noastre prin Ţara Sfântă!…

… Oraşul Cezareea pe lângă care trecem este un vechi port la Marea Mediterană, situat la circa 100 km nord-vest de Ierusalim, la 37 km de Muntele Carmel şi la 60 km de cetatea Samariei... A fost întemeiat cu circa 300 de ani înainte de venirea Mântuitorului, fiind numit *Turnul lui Straton*. Împăratul Augustus i-a dăruit oraşul acesta lui Irod cel Mare, în anul 22 înainte de Hristos. Regele iudeu l-a modernizat şi i-a dat acest nume nou, în onoarea Cezarului, devenind astfel capitala romană a Palestinei şi reşedinţa oficială a dinastiei regelui Irod...

În Cezareea era reşedinţa principală a guvernatorului Palestinei şi acolo a locuit însuşi proconsulul Pilat între anii 26-36. Din Cezareea se ducea el la Ierusalim mai ales în timpul marilor sărbători iudaice, pentru a supraveghea totul îndeaproape. În timpul primei revolte iudaice din anii 66-70, în amfiteatrul Cezareei au fost aduşi şi executaţi cu o cruzime sălbatică rebelii captivi şi tot aici au fost torturaţi cumplit, în faţa publicului îngrozit, alţi zece iudei, în timpul celeilalte revolte contra stăpânirii romane, din anul 135. Aceasta, spre a băga groaza în poporul asuprit peste măsură, ca să nu mai îndrăznească a se răscula...

După Înălţarea Domnului la cer şi după Pogorârea Duhului Sfânt, Cezareea s-a dovedit receptivă creştinismului. Ea a fost evanghelizată mai întâi de către un băştinaş: diaconul Filip, unul din cei şapte diaconi ai Bisericii din Ierusalim, cel care l-a încreştinat pe famenul reginei Candace a Etiopiei (Fapte 8, 26-40 şi 21, 8).

În cetatea aceasta locuise Corneliu, vrednicul centurion roman, omul milosteniei şi al rugăciunii stăruitoare, care s-a întors la Dumnezeu în chip minunat în urma unei descoperiri cereşti… (Fapte, cap. 10). Atunci şi acolo a avut Apostolul Petru vedenia cu acea faţă de masă plină cu tot felul de dobitoace, prevestind deschiderea largă a Evangheliei mântuirii spre toate naţiunile pământului. Numai că pentru evreii-creştini din Ierusalim acest lucru a fost un motiv de puternică împotrivire. În confesionalismul lor înfocat şi îngust, ei se considerau şi pe mai departe *singurii îndreptăţiţi* la mântuirea lui Dumnezeu... (Fapte, cap. 11). Din păcate, se pare că această atitudine egoistă şi profund greşită n-a pierit cu totul nici după aceea, ci a rămas până şi între creştinii vremilor noastre!...

Din Cezareea a plecat mai târziu apostolul Pavel spre Tars, la îndemnul fraţilor din Ierusalim, după ce puternica lui mărturisire pentru Iisus Cel Răstignit îi atrăsese ura de moarte din partea mai-marilor neamului său (Fapte 9, 30). În garnizoana din Cezareea a fost el adus sub escortă, după arestarea din Ierusalim, ca să fie scăpat astfel din cursa ucigaşă ce-i fusese pregătită de cei mai zeloşi apărători ai literei Legii lui Moise... Apoi în închisoarea de acolo a petrecut Marele Apostol al Neamurilor doi ani întregi, timp în care a fost audiat de dregătorii romani Felix şi Festus şi de regele Agrippa (Fapte, cap. 21-25). În cele din urmă, din portul Cezareii a fost îmbarcat el cu destinaţia Roma, spre a fi judecat acolo de Cezar, după cum el însuşi ceruse forţat de împrejurări... (Fapte, cap. 27).

Tot din portul acesta au plecat şi Sfinţii Apostoli la propovăduirea Evangheliei spre Europa. Iar mai târziu, tot aici s-a ţinut Sinodul care a hotărât ca Învierea Domnului să fie prăznuită în ziua dintâi a săptămânii: *duminica*...

Celebra Şcoală a lui Origen în Cezareea a funcţionat încă din secolul 3, după alungarea ei din Alexandria – şi tot acolo era o vastă bibliotecă, demnă de invidiat până şi astăzi, având în anul 630 peste 30.000 de volume!... În acea *«casă a cărţilor»* s-au păstrat vreme îndelungată şi operele marelui scriitor bisericesc Origen. Tot din Cezareea era originar şi ucenicul acestuia, Episcopul Eusebiu, supranumit «Părintele Istoriei Bisericii» şi cel dintâi geograf biblic. Cu ajutorul lucrării lui, numită *«Onomasticonul»,* au fost identificate o seamă de locuri biblice importante, care, altfel, ar fi rămas pentru totdeauna necunoscute generaţiilor următoare.

Dar în Cezareea fiind şi sediul guvernatorului roman, acolo erau aduşi pentru judecată şi condamnare creştinii din Palestina şi din împrejurimi, după începerea valului de persecuţii... În marele amfiteatru roman din Cezareea au fost chinuiţi înfiorător nenumăraţi creştini sau erau daţi pradă fiarelor sălbatice înfometate, pentru că nu voiau cu niciun chip să se lepede de Mântuitorul şi Răscumpărătorul lor Iisus Hristos... Printre nenumăratele suflete martirizate în Cezareea au fost şi muceniţele Marina şi Iuliana.

O, ce credinţă tare şi neclătinată au avut creştinii din primele veacuri spre care suntem îndemnaţi şi noi cei de azi să privim, silindu-ne să le fim următori!... (Evrei 12, 1).

În anul 640, Cezareea a fost ocupată de năvălitorii arabi, apoi, în anul 1102, de cruciaţi. Cea mai cumplită invazie a fost însă cea a egiptenilor, din anul 1291, când cetatea a fost nimicită din temelii, precum Ierusalimul cândva. Abia prin anul 1884 s-au aciuiat aici câteva familii de musulmani bosniaci şi puţini creştini, care au rămas până la înfiinţarea statului Israel, în mai 1948. În urmă, aceştia au părăsit ţinutul, simţindu-se probabil în nesiguranţă.

În ultima vreme au fost efectuate în Cezareea săpături arheologice care au scos la lumină multe structuri bizantine şi cruciate, printre care:

– Palatul lui Irod;
– un templu grec, străjuit de două statui mari;
– amfiteatrul roman, folosit acum în fiecare an pentru Festivalul Muzical al Israelului;
– ruinele unei biserici bizantine de prin secolele 5-6 şi o străveche porţiune de mozaic din interiorul ei;
– Hipodromul lui Irod, folosit de romani pentru călărie;
– două apeducte romane care aduceau apa din munţi;
– o străveche sinagogă;
– Fortăreaţa din timpul Cruciadelor;
– o inscripţie cu numele guvernatorului Ponţiu Pilat**...**

... Dar toate aceste locuri pline de atâta încărcătură istorică şi religioasă ne rămân în stânga drumului ce coteşte spre Galileia!... Începeam să constatăm cu durere încă din primele clipe că şi în Ţara Sfântă ziua are tot douăzeci şi patru de ceasuri... şi că, dintre nenumăratele locuri însemnate ale Israelului de azi, de prea puţine ne vom putea atinge cu adevărat ochii şi mâinile, inima şi paşii, în zilele peregrinajului nostru – chiar dacă acesta ar fi fost cu mult mai lung!...

Înainte, spre Arbel!

După ce lăsăm Cezareea tot mai în urmă, trecem foarte aproape prin dreapta Muntelui Tabor, care se înalţă maiestuos în mijlocul câmpiei Izreelului. Vom reveni aici într-una din zilele următoare..., acum zorim înainte spre Arbel!

Pe când ne apropiem de coborârea înspre oraşul Tiberias, ne atrage atenţia în stânga drumului o întindere de pământ foarte mănos, plină de lanuri de orz şi grâu. Multe, secerate

deja... Aflasem că în zona acestor câmpuri roditoare a fost identificat încă din Evul Mediu locul lanului de grâu prin care au trecut apostolii cu Învăţătorul lor într-o zi de sabat. Ucenicii Domnului au fost judecaţi necruţător atunci de farisei pentru călcarea Sabatului, prin faptul că smulseseră câteva spice, spre a-şi astâmpăra foamea cu boabele lor abia date în pârg!... (Matei 12, 1-8). Se pare că tocmai pe acolo trecea odinioară cărarea ce lega Nazaretul de Capernaum, coborând pe lângă satul Arbel şi pe sub Prăpastia cu acelaşi nume direct în Magdala şi ieşind apoi la Marea Chineretului...

Cugetăm şi noi la felul vinovat al fariseilor care-L urmau pe Domnul nu pentru a-L asculta şi a-I primi Învăţătura, ci doar pentru a-L pândi şi a strânge cât mai multe dovezi împotriva Lui... Ce vinovat se dovedeşte întotdeauna «ochiul rău»! Acesta, la alţii, vede *numai răul,* iar la el, *numai binele,* pentru că nu poate – şi nici nu vrea să-i înţeleagă şi să-i ierte pe cei ce nu-s ca el!... Cât adevăr exprimă un proverb versificat al marelui Traian Dorz despre aceasta:

„Ochiul rău e-o faţă tristă, care-arată-o stare rea;
de vezi numai rău la alţii, e că-n tine e aşa!...“

... Curând ajungem pe povârnişul ce coboară spre oraşul Tiberias şi sub ochii noştri se deschide o privelişte nespus de minunată, cu nume atât de scump pentru oricine a auzit cât de puţin despre viaţa Mântuitorului: *Marea Galileii!...* Pe întinderea aceasta albastră şi liniştită de apă dulce, precum cerul de deasupra ce se oglindeşte în ea, zărim din loc în loc câteva corăbii cu peregrini care îşi desfată ochii şi sufletul în cântare, ori în meditaţie şi rugăciune. Inima profund impresionată ni se umple dintr-o dată de bucurie şi dor după vremile şi evenimentele acelea care au făcut-o pe veci şi cunoscută, şi nemaiuitată în toată lumea...

Curând, trebuie să părăsim şoseaua principală şi să apucăm la stânga, coborând pe drumul ce duce spre Arbel. Privelişte nespus de fermecătoare a Mării Chineretului dispare dintr-o dată de sub ochii noştri, acoperită de dealuri înalte şi văi adânci pline de vegetaţie. Pe coasta dealurilor se zăresc câteva cirezi de vite păscând iarba bogată, dar uscată, precum cea de la noi înspre toamnă...

După ce lăsăm la dreapta drumul care duce la satul Kfar Khitim, mai mergem câteva minute înainte şi ajungem la răspântia Arbel. Când ajunsesem aproape lângă sat, nu observăm bine că acesta era imediat în faţa noastră – şi o luăm la stânga, fără să ştim că drumul acesta ne va duce la Prăpastia Arbel. Abia după ce urcăm circa 2 km, observăm că satul rămăsese undeva în urmă, chiar la picioarele noastre...

Acum suntem prea obosiţi ca să vizităm acest pisc stâncos de pe care se vede până departe Marea Galileii şi locurile dimprejur. Vom reveni să-l cercetăm în linişte, mai ales pentru că unii geografi biblici presupun că acesta ar fi muntele pe care Şi-a urcat Domnul Iisus ucenicii şi gloatele ce-L urmau, la începutul propovăduirii Sale...

Întoarcem spre Arbel şi găsim „casa noastră“ pentru o săptămână întreagă. Descărcăm bagajele în încăperile în care vom sta şi aflăm încântaţi că familia la care ne-am cazat, mai precis părinţii doamnei, au fost originari din România şi încă dintr-un sat de lângă Dej... Femeia nu mai ştie limba noastră, dar înţelege cu bucurie câte un cuvânt. Vorbeşte puţin maghiara şi ceva mai mult engleza. Gazdele noastre se dovedesc oameni cu suflet ospitalier, precum numele pe care le poartă: Israel şi Sara...

În jurul acestei case mari şi pe garduri, din toate părţile se înalţă până sus de tot arbuşti ornamentali plini de flori în toate culorile, încât ochiul nu ni se mai satură privindu-i.

De-a lungul aleii pietruite, umbrită cu viţă de vie, atârnă nenumăraţi ciorchini cu bobiţe mari. Aceştia ne amintesc de neuitatul strugure din Valea Eşcol, dus pe prăjină de tinerii cercetaşi ai Canaanului, Iosua şi Caleb, poporului abia scăpat din robia egipteană, ca mărturie din ţara spre care plecaseră... (Numeri 13, 23-26).

În jurul casei, descoperim ici-colo smochini şi portocali, măslini şi lămâi cu rod, ca într-o grădină a Edenului. Observăm uimiţi pentru întâia oară că lămâiul poartă pe crengile sale în acelaşi timp şi flori, şi fructe abia formate, lângă altele ajunse deja la coacere. Doamne, ce neînţeles şi ciudat ni se pare totul pe pământul Ţării lui Avraam!...

Deşi suntem abia în luna mai, vegetaţia neirigată din jur este precum cea de la noi prin august-septembrie în cele mai secetoase veri... Deasupra rădăcinii pomilor, picură câte un strop de apă dintr-un furtun perforat din loc în loc... Secretul roadelor bogate din această ţară a belşugului, în care soarele fierbinte ar usca totul înainte să se pârguiască ceva, stă în acele nelipsite furtunuri de apă, prezente mai peste tot în Israel şi poate ceva mai mult decât în zonele secetoase ale ţării noastre…

După ce gustăm ceva şi ne odihnim puţin, plecăm spre oraşul Tiberias. După mâncare... Precum făcură odinioară ucenicii Domnului ajunşi la marginea Siharului, lăsându-şi Învăţătorul ostenit să aştepte lângă fântâna lui Iacov. Dar aşteptarea Lui nu avea să fie zadarnică! Acolo urma să vină sufletul împovărat al acelei femei din Samaria, care, după întâlnirea cu Mântuitorul, devine imediat o înflăcărată mărturisitoare a Domnului, aducând la El întreagă cetatea sa... (Ioan 4, 5-30).

Coborând povârnişul dealului pe care este clădit în terase şi acest oraş ca mai toate din această ţară cu cetăţi „zidite pe stâncă“, observăm consternaţi pe la jumătatea lui un indicator ce marchează tocmai acolo nivelul apelor Mediteranei... Ce ciudat e totul aici: niciodată nu ştii limpede când eşti «în adânc», adică mult sub nivelul mării, sau când, în vârf de munte! Afli aceasta abia când te uiţi la repere...

Dar oare sufleteşte nu este întocmai aşa!... Până când nu întâlneşti oameni care se luptă cu patimile şi le biruiesc, nu-ţi vezi deloc starea mizerabilă din adâncul sufletului acoperit de apele păcatului în care ai ajuns şi despre care până atunci nu ştiai nimic!...

La întoarcere, trebuie să plătim iarăşi tributul pentru necunoaşterea limbii pământului pe care călcăm cu alte câteva rotiri prin oraşul fără indicatoare în engleză!...

După ce ne pregătim cina şi mulţumim „Celui Ce ne hrăneşte din darurile Sale cele bogate“, pregătim planul zilei următoare. Dacă o vom ajunge!...

... Peste satul Arbel şi peste depărtări se lasă umbrele şi răcoarea serii parcă dintr-o dată, mai repede cu aproape două ceasuri decât la noi în ţară. Aici, lungimea zilei este aproape egală cu cea a nopţii. Chiar şi vara! Se înserează mai devreme, iar zorii se ivesc mai târziu ca la noi. O fi având şi acest amănunt vreun înţeles duhovnicesc rămas nedesluşit nouă!...

O linişte binecuvântată ne cuprinde întreaga fiinţă, obosită după drumul cel lung de până aici, care, pentru noi, a unit două zile, ştergând noaptea dintre ele... În urmă, ne lăsăm fruntea obosită pe mâinile împreunate, cu gândul îndreptat în Sus şi departe, spre răsărit şi spre apus, în mulţumire şi rugăciune..., pentru cei apropiaţi, pentru dragii sufletului nostru de departe cu care ne-a înfrăţit Jertfa Crucii Domnului şi pentru «pacea Ierusalimului» de care suntem acum atât de aproape. Pace de care, pentru cel puţin două săptămâni bune, va depinde însăşi viaţa şi libertatea noastră, chiar dacă suntem acum „în muntoasa Galileie“, adică ceva mai departe de locurile unde ura dintre fraţi produce din când în când şi „scântei“!...

Spre *«Prăpastia Arbel»...*

După o noapte odihnitoare, ne trezeşte dis-de-dimineaţă trilul păsărelelor adăpostite prin pomii grădinii... Este o dimineaţă minunată, cu un cer albastru intens şi fără niciun nor. Deşi este încă foarte devreme, adierea vântului răcoros îmbie parcă la ieşire prin soarele abia ivit.

Pornesc singur spre Prăpastia Arbel care se află la doar douăzeci de minute de mers pe jos. Sunt curios să cercetez singur plaiul ce duce spre această prăpastie... Aceasta mai ales pentru faptul deja amintit că unii geografi biblici ai Ţării Sfinte presupun că în vecinătatea acesteia ar fi rostit Mântuitorul Predica de pe Munte (Matei, cap. 5-7).

Sunt bucuros că nimeni n-a pornit încă spre acolo atât de dimineaţă prin soarele ce străluceşte timid deasupra Mării Galileii. Descoperisem cu mult timp în urmă cât de cerească poate fi o clipă trăită pe un vârf de munte, în răsăritul soarelui sau la lăsarea serii, mai ales când eşti singur-singurel!... Pentru că şi dragostea de Dumnezeu este tot o intimitate, dar una absolut sfântă, care nu mai are niciun fel de oprelişti!...

... Curând se termină satul, presărat din loc în loc cu ferme de vaci şi de oi, iar chiar la margine, cu una de asini. Din acel loc, drumul se înclină tot mai puternic. Din dreapta se simte miros de mirişte de orz proaspăt secerat, iar în stânga, spre marginea prăpăstiei, este o păşune întinsă cu iarbă înaltă, asemănătoare ovăzului. Numai că arşiţa soarelui de mai a uscat-o deja.

Dincolo de sat, pe o cărare şerpuitoare ce coboară printre stâncile acestei prăpăstii, zăresc un grup de peregrini care se îndreaptă către satele Hamam şi Migdal din apropierea Lacului Galileii. Probabil urmând calea pe care vor fi trecut cândva Cei Doisprezece cu Învăţătorul lor, colindând între Nazaret şi Capernaum la propovăduirea Evangheliei...

Ce fericit mă simt că pe tot muntele nu-i absolut nimeni la ora asta! Privesc coasta povârnişului pe care urc şi gândesc: se prea poate ca tocmai pe acest plai cu iarbă multă, dar şi cu mulţi bolovani, presăraţi ca nişte scaune ce îmbie la scurt popas, să-i fi scos Domnul pe ascultătorii Săi de lângă mare. Cred acest lucru pentru că mai ales spre urcuşuri Îşi îmbia El apostolii şi mulţimile care Îl urmau... Iar o dată ajunşi cu El pe munte, voia să-i facă să înţeleagă, că atât Evanghelia Sa, cât şi fericirea făgăduită presupun un necontenit suiş. Acela care nu poate accepta osteneala şi nu iubeşte urcuşul, care cer adeseori eforturi şi privaţiuni nebănuite, nu poate înainta prea mult pe urmele Sale şi de aceea nu poate nici pătrunde şi nici înţelege tainele Evangheliei. Căci fericirea adevărată nu este de găsit în preajma „locurilor joase“, nici în trăirile „uşoare“... Ea se dobândeşte numai după osteneli şi înfrânări, şi adeseori după lupte crâncene, iar apoi, rămâne pândită şi ameninţată permanent de primejdii şi vrăjmaşi văzuţi şi nevăzuţi, până la capăt...

... Mă aşez pe un bolovan lângă cărarea ajunsă aproape de culmea Muntelui de Piatră. Scot Cartea Sfântă şi citesc înfiorat începutul capitolului 5 al Evangheliei după Matei:

„Văzând Iisus mulţimile, S-a suit în munte şi şezând El, au venit la Dânsul ucenicii Săi. Şi deschizându-Şi gura, îi învăţa, zicând:
«Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăţia cerurilor.
Fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.
Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul.
Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.
Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui.
Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.
Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.
Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este Împărăţia cerurilor.
Fericiţi veţi fi când din pricina Mea vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi, minţind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră! Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri!...»“

... Inima îmi tremura de emoţie, iar ochii mi se înceţoşau tot mai mult pe măsură ce reciteam *Predica de pe Munte* în zona în care e cu putinţă să fi fost rostită întâia oară, de gura sfântă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos... Aveam impresia că undeva prin apropiere se mai aude încă ecoul acelor sfinte şi dumnezeieşti cuvinte rostite de Domnul cu glasul Lui unic, cum niciun pământean nu le-a putut spune vreodată aşa... Şi „piticul“ din sufletul meu se opintea să trăiască un strop din cântarea *«Ce dor adânc îmi e de Tine»*, operă a nemuritorului poet Traian Dorz:

„Ce dor adânc îmi e de Tine,
al vieţii mele Soare Sfânt,
ca dorul nopţilor din mine
de-un răsărit ce nu mai vine,
de cântecul ce nu-l mai cânt!

Te vrea iubirea-mi pururi nouă
cu doru-i tot mai sfânt şi-aprins
şi plâng ca zorii după rouă,
şi stau cu mâinile-amândouă
şi sufletul spre Tine-ntins.

E-n pieptul meu, sfâşietoare,
dorinţa de-a Te-avea mereu,
ca setea arsei căprioare
de-a apei limpede răcoare,
ca taina dorului prea greu.

Şi parcă-aici, pe-aşa de-aproape,
Te simt pe undeva ascuns,
că-mi vezi şi lacrima în pleoape
şi dulcile privirii ape,
că de-aş şopti, ar fi de-ajuns:

M-ai auzi – şi n-ar fi-n stare
nimic să Te oprească-apoi,
şi-n sfânta clipă următoare
am fi un duh şi-o-mbrăţişare,
un dor şi-un cântec, amândoi!...“

Privesc înfiorat în jur, dar nu-i absolut nimeni aici în răcoarea dimineţii! Atunci, de ce oare mi se încălzeşte inima şi mi se umezesc ochii?...

În urmă, sufletul meu încearcă să îngâne o rugăciune înfiorată cum numai în singurătatea vârfului de munte şi din cea mai adâncă intimitate se poate rosti. E toată numai mulţumire şi recunoştinţă Domnului meu, Care va fi călcat poate chiar pe această pajişte şi printre aceşti bolovani...

Încercam să-I mulţumesc pentru toată bunătatea Lui arătată faţă de mine... Pentru iubirea Lui cutremurătoare cu care m-a căutat, până când m-a găsit la margine de prăpastie şi la capăt de lume, de unde m-a ridicat blând şi iertător, precum păstorul cel bun pe oaia cea mai rătăcită şi mai înfundată între spini... Îi mulţumeam pentru nemărginita Lui milă înţelegătoare. Pentru iertarea Lui deplină. Pentru răbdarea Sa îndelungă pe care mi-a arătat-o chiar şi după aceea...

... Mă îndrept apoi spre culmea Arbelului, ieşind în întâmpinarea soarelui care, între timp, urcase ceva mai sus... Privesc înfiorat peste prăpastia ameţitoare ce se cască la doi paşi de mine... Pe Marea Galileii, apele scăldate în razele soarelui de dimineaţă sunt liniştite deplin şi pustii: nicio corabie n-a ieşit încă în larg. Aşteaptă şi ele după peregrinii ce mai caută încă urme sfinte, pe valuri şi pe nisipul purtat de ele, căci „Profetul din Nazaret“ cu ceata Lui de ucenici nu mai vine de mult pe aici!...

Privesc apoi peste ţinutul Migdalului ce se întinde dincolo de poalele prăpăstiei: şi acolo e linişte deplină!... Maria din Magdala s-a dus de mult şi ea, urmându-şi cu credincioşie statornică Salvatorul şi Binefăcătorul, alături de pescarii Capernaumului, care, în aşteptarea Învăţătorului îşi dregeau mrejele, şi de vameşii care îşi abandonaseră dintr-o dată vinovatele lor deprinderi, de dragul aflării Mântuitorului lor!...

Departe, undeva în zare, sunt Înălţimile Golan! Şi acolo e linişte deplină, acum… Se pare că nu e nicio ameninţare de „furtună“ prin apropiere! Numai că pentru asta cineva veghează permanent de sus la menţinerea liniştii din vale. Cu preţul păcii omeneşti!...

Îmi arunc ochii cu spaimă spre baza stâncilor de sub mine şi mă înfior: faţă de nivelul Mediteranei înălţimea pe care stau nu poate fi prea mare. Dar cum şi adâncimile, şi înălţimile se compară cu ceea ce este în preajma lor, prăpastia deasupra căreia stau este ameţitoare... Şi gândesc: întocmai aşa e şi cu oamenii, şi cu stările lor! Însuşi Sfântul Cuvânt al Domnului îi compară aşa: pe Noe, cu cei din vremea lui (Facere 6, 9). Pe Lot, cu cei din Sodoma sa... (2 Petru 2, 7-8). Pe credincioşii din cetatea Filipi, cu neamul lor *„sucit şi stricat în care străluceau ca nişte luminători“* (Filipeni 2, 15), iar pe noi, cu cei din generaţia noastră – dacă mai este într-adevăr vizibilă vreo diferenţă de mentalitate şi de trăire între ei şi noi – ca atunci...

... Cum n-am spus nimic alor mei despre această ieşire matinală, mă mulţumesc să cuprind din priviri încă o datăde la înălţimea pe care sunt şi *Marea cea Mică*, şi aşezările de pe malul ei nord-vestic ce amintesc nostalgic de trecerile Domnului pe acolo cu două mii de ani în urmă. Apoi, cobor în grabă povârnişul dealului pe care venisem, ca să ajung cât mai repede „acasă“, înainte să fi stârnit îngrijorarea lor pentru mine...

Pe lângă Marea Galileii...

După ce ajung cu bine în Arbel şi prânzim ceva, ne pregătim pentru un peregrinaj prin împrejurimile Mării Galileii. Coborâm prin Tiberias până aproape de ţărm, apoi cotim la stânga pe şoseaua modernă de pe malul vestic. Privind luciul apelor întinse şi liniştite acum, în timp ce maşina goneşte, ne amintim înfioraţi de evenimentele neuitate petrecute pe aici în vremea Domnului Iisus...

Acest lac cu apă dulce se întinde acum pe circa 21 km lungime şi 13 km lăţime, fiind situat la -209 m sub nivelul Oceanului Planetar, dar adâncul apelor lui atinge până şi 70 metri. Privit de sus, se spune că lacul are formă de harpă, de aceea a şi fost numit *Chinor,* care în limba ivrit harpă înseamnă.

Lacul Galileii este singurul rezervor natural de apă dulce al Ţării Sfinte, constituind sursa binecuvântată de apă potabilă atât pentru locuitori, cât şi pentru pământurile lor roditoare. După iernile cu ploi mai abundente, lacul se umple, înmagazinând aproape patru milioane de metri cubi de apă. Principala sursă de aprovizionare a lacului rămâne însă râul Iordan şi

câteva pâraie ce izvorăsc din Munţii Galileii de nord şi din Înălţimile Golan. Toate împreună aduc anual în acest rezervor uriaş peste 600 milioane de metri cubi de apă.

Pe marginea vestică a lacului, în vremea Mântuitorului erau o mulţime de localităţi, dintre care puţine au mai rămas până azi: Tiberias şi Magdala, Horazin şi Capernaum, Betsaida şi altele. Domnul Iisus Şi-a ales ca loc de reşedinţă acest ţinut şi îndeosebi Capernaumul, în care a şi locuit o vreme, după ce fusese alungat cu ură de către nazaritenii între care crescuse. În urmă, de prin satele acestea Şi-a chemat şi ales pe cei dintâi apostoli şi tot în aceste părţi Şi-a răspândit mai întâi Evanghelia, făcând nenumărate minuni pentru a-Şi dovedi Dumnezeirea. Tocmai de aceea, începând din secolul IV acest ţinut din jurul Tiberiadei a fost socotit pământ sfânt de către lumea creştină, existând încă de atunci nenumărate locuri de reculegere pentru peregrinii care ajungeau pe aici.

„... Iisus Hristos n-a fost numai un Învăţător! El n-a dat numai sfaturi morale... Sfaturi morale mai dau ei şi alţii destui (dintre care cei mai mulţi ei înşişi nu le ţin). Domnul Iisus este Calea vieţii, El este Adevărul, El este Viaţa însăşi!“

Preot Iosif Trifa

În ţinutul Magdalei

Înaintăm spre Capernaum prin ţinutul de lângă mare, numit şi Ghenizaret (Luca 5, 1). Acest pământ ascunde pe o lăţime de circa 6 km o ciudăţenie a Naturii, în ce priveşte terenul fertil, un adevărat colţ de rai... Ca nicăieri altundeva pe pământ, aici cresc alături pomi care, în mod obişnuit, nu trăiesc în bună vecinătate: măslini roditori şi viţă de vie, nuci şi curmali, portocali şi smochini... Poate că acest „amănunt“ ce scapă multora, ar trebui să ne aducă aminte şi azi de Voia Atotputernicului Dumnezeu, exprimată în finalul Cântării Îngerilor de pe câmpurile Betleemului la Naşterea Domnului Iisus: «*... pe pământ pace, între oameni bunăvoire...*» (Luca 2, 14). O, dacă am înţelege limpede toţi oamenii de la o margine la alta a lumii *că trebuie să trăim împreună* şi mai ales: *în bună înţelegere!...*

La numai 5 km de oraşul Tiberias remarcăm primul indicator de localitate înspre partea stângă: Migdal sau El-Mazdal, adică *turn,* în limba arabă. Vechea localitate Magdala era situată însă ceva mai la sud, cu circa 1 km. Din acel sat era una dintre cele trei Marii ale Evangheliei: Maria Magdalena, femeia pe care o izbăvise Domnul de sub stăpânirea multor duhuri şi păcate. În urmă, ea a devenit una dintre cele mai devotate şi credincioase fiinţe care L-a urmat pe Mântuitorul ei până la capăt (Luca 8, 1-2). Pentru statornicia iubirii ei curate şi smerite, s-a învrednicit să-L vadă înaintea apostolilor în dimineaţa Învierii, lângă Stânca Golgotei… (Ioan 20, 11-18).

Ne amintim că în ţinutul acesta binecuvântat S-a întors Mântuitorul cu ucenicii Săi după propovăduirea Evangheliei prin ţinuturile Tirului şi ale Sidonului. Şi tot aici a revenit după cea de-a doua înmulţire a pâinilor.

În sinagoga din Magdala, fariseii Îi ceruseră Domnului un semn, ca să creadă... (Matei 15, 39 şi 16, 1-4). Inimii lor făţarnice şi viclene şi minţii lor necredincioase şi iscoditoare,

nenumăratele Lui dovezi de până atunci nu ajungeau..., nici chiar «semnul lui Iona» pe care li-l amintise El şi care preînchipuise limpede moartea şi Învierea Lui slăvită... O, cât de păgubită rămâne întotdeauna inima rea şi necredincioasă!

Săpăturile arheologice efectuate aici au descoperit ruinele acelei sinagogi din vremea Domnului, precum şi urmele unei mănăstiri din secolul 6, a cărei biserică se înălţa chiar pe locul casei Mariei Magdalena, întru pomenirea pocăinţei şi a statorniciei credinţei ei... Toate acestea însă au fost distruse fără milă de năvălitorii care au călcat prea curând în picioare şi ţinutul binecuvântat al Galileii. Însăşi localitatea Magdala a fost distrusă şi părăsită după anul 1187, când biserica a fost batjocorită, fiind transformată în grajd...

Astăzi, pe malul lacului, până unde se întindea cândva satul Mariei Magdalena, mai este doar o frumoasă bisericuţă rusească, construită în anul 1963, spre pioasă aducere-aminte...

Prin *«Oraşul lui Iisus»*...

Zorim înainte pe şoseaua modernă! Pe marginile drumului se întind livezi nesfârşite de măslini şi de bananieri cu roade. De-a lungul rândurilor de pomi, se văd aceleaşi nelipsite furtunuri de irigare cu picătura... – şi când te gândeşti câtă apă se risipeşte la noi fără niciun rost! Dar poate că nu numai apa o risipim noi iresponsabil...

După ce trecem înainte pe lângă Tabgha – locul întâii Înmulţiri a Pâinilor –, la un moment dat se iveşte în faţa noastră un zid înalt din piatră de bazalt, cioplită frumos, şi o poartă din grilaj de fier, vopsită în alb, cu aripa din dreapta deschisă larg peregrinilor. Pe partea din stânga, o pancartă albastră ne vesteşte cu litere mari şi albe: *«Capernaum, oraşul lui Iisus»...*

Este îmbucurător să vezi încă de la poartă un anunţ categoric, scris în mai multe limbi, că fiind un loc sfânt aici, trebuie să ai îmbrăcăminte şi comportare decentă. Gândim trist: o, dacă aceste cuvinte ar fi scrise pe uşa fiecărei biserici şi la noi în ţară – şi mai ales dacă ar fi înţelese şi ascultate!…

Un preot negru, cu o inimă generoasă, ne întâmpină binevoitor din poartă. Intrăm înăuntru plini de emoţie şi fior. Imediat în stânga noastră încep ruinele reconstituite ale cetăţii Capernaumului şi de printre ele, amintirile noastre răscolite...

Numele original semit al localităţii de odinioară era *«Kafar Nahum»*, adică *Satul lui Nahum.* Nimeni nu ştie dacă acesta amintea de numele profetului Naum din Vechiul Testament... Dar cum *«Nahum»* mai înseamnă şi *mângâiere*, numele localităţii s-ar putea traduce şi *«Satul Mângâierii».* Cine ar putea spune dacă Mântuitorul nu Se stabilise aici tocmai din lipsa orişicărei mângâieri pământeşti, după ce fusese alungat cu ură înverşunată de cei din Nazaret... (Luca 4, 16-31), când Dreptul Iosif nu mai era... şi imediat după întemniţarea Sfântului Ioan Botezătorul de către vicleanul Irod?! (Matei 4, 12-13).

Istoricii spun despre Capernaum că, deşi el n-a fost pomenit nici măcar o dată în cuprinsul Vechiului Testament, satul a fost întemeiat în secolul al II-lea înainte de Naşterea Mântuitorului, în vremea stăpânirii greceşti. Apoi, după moartea lui Irod cel Mare, când regatul i-a fost împărţit în trei de către fiii săi, cetatea aceasta a fost atribuită lui Irod Antipa. Imediat dincolo de râul Iordan, care se varsă nu departe de aici în Marea Galileii, începea

teritoriul lui Filip, cu graniţa de răsărit dintre Galileia şi cele zece oraşe păgâne care alcătuiau aşa-numitul Decapolis.

Întrucât prin Capernaum trecea pe atunci un important drum de caravane spre Damasc, exista în el o vamă şi o garnizoană romană. Datorită acestui fapt, Capernaumul ajunsese un orăşel important şi prosper, cu circa patru-cinci mii de locuitori, dar cu toate că populaţia cetăţii era formată în majoritate din evrei băştinaşi, mai trăiau acolo şi mulţi militari şi funcţionari romani, vameşi etc.

… În această cetate situată pe coasta nordică a Mării Chineret venise Domnul Iisus să locuiască la începutul propovăduirii Sale. Şi tocmai Prezenţa Lui o făcuse pe ea cunoscută, fiind amintită de paisprezece ori în cuprinsul Sfintelor Evanghelii.

Umblând în căutare de suflete pe ţărmul acestei mări, Mântuitorul i-a întâlnit şi chemat după Sine pe cei dintâi ucenici: fraţii Petru şi Andrei, apoi, pe fiii lui Zebedei: Iacov şi Ioan, iar mai în urmă, pe Matei, vameşul... (Matei 4, 18-22 şi 9, 9; Marcu 1, 16-20).

De aici se desprinde un mare adevăr: nu ucenicii L-au căutat pe Domnul, ci El i-a căutat şi găsit, şi chemat pe ei, pe fiecare! Chiar dacă uneori se pare că ei L-au aflat pe El!... Aşa, pe întâii-chemaţi, aşa pe Maria din Magdala, aşa pe femeia samariteancă de la marginea Siharului şi tot aşa, până la noi! Şi până la cei mai din urmă chemaţi, întocmai cum este scris: *„**Nu voi** M-aţi ales pe Mine; **ci Eu** v-am ales pe voi!...“* (Ioan 15, 16).

În apropierea Sinagogii din Capernaum ale cărei ziduri sunt parţial restaurate, găsim un loc de popas la umbra răcoroasă a câtorva copaci înalţi. Mai multe grupuri de peregrini destul de numeroase ascultă de la ghidul lor explicaţii despre „tainele“ cetăţii de odinioară... În ciuda faptului că vorbesc în alte limbi, feţele tuturor sunt luminate de aceeaşi bucurie. Un gând fericit ne îndeamnă la rugăciune: O Doamne al popoarelor, adu mai curând vremea înfrăţirii tuturor oamenilor: de orice neam, de orice limbă şi de orice confesiune!... când cu toţii vom vorbi, din nou şi pentru totdeauna, o singură limbă, aşa ca la început, înainte de amestecarea lor la Turnul Babel... (Facere 11, 1-9)

În spaţioasa incintă este amenajat un muzeu sub cerul liber, având expuse multe piese arhitectonice care au aparţinut cândva sinagogii, iar mai târziu bazilicii bizantine de după ea, precum şi diferite unelte rămase din primele veacuri: pietre de măcinat, teascuri de ulei etc.

La intrare, pe dreapta, este un fragment de coloană care a aparţinut curţii sinagogii, având o inscripţie pe care se poate citi: *„Alfeu, fiul lui Zebedeu, fiul lui Ioan, a făcut această coloană; să fie pentru el o binecuvântare!“*. Înţelegem că nu e cu neputinţă ca donatorul să fi fost o rudă a fiilor lui Zebedeu: Iacov şi Ioan...

Tot în apropiere se află şi o piatră cu sculptura unui templu în miniatură. Aceasta reprezintă Chivotul Legământului între Dumnezeul Savaot şi poporul lui Israel, numit şi *Arca Alianţei,* aducând Legea lui Moise, pe roţi. Aceasta este o reprezentare unică în lume.

Mai atrage atenţia aici şi o bornă kilometrică ce străjuia cândva şoseaua imperială ce trecea prin Capernaum. Pe bornă este o inscripţie în latină, referindu-se la Adrian: *„Imperator Caesar Divi Traiani parthici Filius Divi Nervae nepos Traiannus Hadrianus Augustus“...*

O bucurie aparte avem întâlnind un grup de compatrioţi, însoţiţi de preoţii lor. Plecăm urechea la ghid, ca să aflăm mai multe amănunte, în timp ce ne îndreptăm împreună spre Sinagoga din preajmă.

... În Sinagoga din Capernaum, orientată cu faţa spre Ierusalim, a început Domnul Iisus să înveţe norodul care devenea tot mai uimit de învăţătura Sa nouă, realizând că Mesajul Lui,

adresat mai ales inimii, era plin de putere şi căldură... nu sec şi rece, precum acela al cărturarilor care le vorbeau doar minţii... (Marcu 1, 21-22).

Suspinăm adânc: O, dacă ar fi rostit întotdeauna aşa mesajul Sfintelor Evanghelii şi mai ales cel din faţa Sfântului Altar! Nu unul scolastic, pe care îl înţeleg doar „cei învăţaţi“. Dar chiar şi aceia, doar cu mintea!...

Unul dintre cele mai deosebite momente ale prezenţei Domnului în acea sinagogă a fost cuvântarea despre Pâinea Vieţii – preludiul Sfintei Taine a Euharistiei. Dar, durere: chiar şi dintre cei mai apropiaţi ascultători ai Săi de atunci şi dintotdeauna, n-au fost în stare să priceapă şi să primească acel mesaj! De aceea L-au părăsit imediat şi Îl tot părăsesc, rând pe rând, până astăzi, poticnindu-se de Taina Sfintei Euharistii, pe care orice suflet smerit şi credincios o primeşte prin credinţa în Cuvântul Domnului pe care nu-l pune nicicând la îndoială... (Ioan 6, 24-71).

Tot în sinagoga din Capernaum a vindecat Mântuitorul pe un nefericit om, eliberându-l din robia unui duh necurat care îl chinuia până şi în Casa închinată lui Dumnezeu... Această izbăvire minunată i-a înmărmurit pe toţi cei prezenţi prin faptul că Mântuitorul poruncea ca un Stăpân până şi duhurilor necurate şi ele I se supuneau! (Marcu 1, 23-28). Ce păcat însă că şi aceia au rămas doar cu euforia minunii de-o clipă! N-au fost în stare să meargă şi mai departe, până la alipirea de Domnul pentru totdeauna…

Aflăm că această clădire de cult între pereţii căreia intrasem nu este cea zidită de cucernicul sutaş roman a cărui slugă fusese vindecată miraculos şi în care răsunaseră cuvintele Domnului Iisus de mai multe ori... (Luca 7, 1-10), ci sinagoga aceasta a fost ridicată mult mai târziu, sub domnia împăratului Iulian, în secolele 2-3, dar pe ruinele celei construite de vrednicul şi credinciosul centurion. În sprijinul acestei afirmaţii stau cele câteva sculpturi în piatră de pe pragul de sus al intrării ei şi în interior, simboluri care erau interzise de cultul iudaic: un vultur cu o ramură de măslin în cioc, monştri şi lei etc. Tot de la acea sinagogă se mai păstrează, dăltuite în piatră: Steaua lui David – Stema Israelului –, o Menora, o urnă, un monstru pe jumătate cal şi pe jumătate peşte etc...

Mai aflăm că restaurarea Sinagogii din Capernaum a fost efectuată în anul 1926, astfel că rămăşiţele din zidurile ei de piatră calcaroasă, coloanele înalte de marmură albă cu minunate capiteluri de Corint, fragmentele decorative din frize şi cornişe, dau împreună o largă perspectivă asupra splendorii lăcaşului de cult de cândva...

Spre *„Casa Vindecărilor“*...

Plecăm de la Sinagogă, urmărind paşii Mântuitorului, Care de aici S-a dus la casa lui Simon, însoţit de primii Săi patru ucenici: Petru şi Andrei, Iacov şi Ioan. Aceasta fusese o casă sărăcăcioasă, situată nu departe de sinagogă. Din descrierea Sfântului Evanghelist Marcu aflăm că aceasta nu era doar a Marelui Pescar, ci şi a lui Andrei, fratele său... (Marcu 1, 29).

O, câte amintiri sfinte ne năpădesc în suflet şi aici!...

... În timp ce intra Domnul în casa asta, soacra lui Petru zăcea într-un pat, cuprinsă de friguri. Văzând-o şi fiindu-I milă, Mântuitorul a ridicat-o de mână, şi ea s-a tămăduit pe loc. În bucuria cea mare a izbăvirii, femeia s-a sculat imediat şi a început să-I slujească... (Marcu 1, 29-31).

Încă din primul secol, iudeii creştini din Capernaum au cinstit cu toată evlavia *şi încăperea* în care intrase Domnul, socotind-o drept *casă-biserică*… În secolul 4, clădirea a fost extinsă, iar în cel următor a fost construită acolo o biserică, având pardoseala lucrată frumos în mozaic

floral, din care au rămas până la noi doar câteva porţiuni, ca mărturie vie. Se crede că pavajul rămas decorase chiar camera în care a fost primit Domnul. Acea biserică din casa lui Petru a fost printre cele dintâi sfinte lăcaşuri construite în Ţara Sfântă în secolul al V-lea.

... Ne amintim înfioraţi că la uşa casei lui Petru se adunaseră într-o seară mulţi din locuitorii cetăţii, cu bolnavii şi îndrăciţii lor, căutând vindecare şi izbăvire la Învăţătorul din Nazaret. Şi efortul nădăjduirii lor n-a fost zadarnic! Niciunul dintre cei care au venit la Domnul cu credinţă, nu s-a întors acasă cu mâinile goale... Nici după aceea, până azi şi până în vecii vecilor..., pentru că Domnul e bun, nespus de bun, cu oricine se apropie de El, cu un strop de credinţă!... (Marcu 1, 32-34).

(Îmi aduc aminte aici de câteva cuvinte ale marelui Traian Dorz pe când îmi trecea odată prin casă: *„... Într-o noapte l-am văzut pe Sfântul Evanghelist Luca... Îmi spunea el atunci cu un glas profund cum au numai marii oameni ai lui Dumnezeu: «O, dacă aţi şti voi, oamenii, cât de bun este Domnul Dumnezeul nostru!...». După o clipă, a repetat aceleaşi cuvinte. În urmă, Sfântul Apostol a spus şi mai mişcat: «... Dar dacă aţi şti cât de bun este Dumnezeul nostru, mulţi dintre voi aţi fi nespus de răi, abuzând astfel de dragostea şi de bunătatea Lui!...»“*).

Într-adevăr, cât de nemărginit de bun este Dumnezeul şi Mântuitorul nostru cu fiecare dintre noi şi faţă de orice neputinţă a noastră! Dar ce puţini gândim şi că bunătatea şi îndelunga Lui răbdare au şi un capăt odată şi odată... Iar dacă nu ne cunoaştem *«vremea cercetării»,* ca să ne întoarcem la El cu pocăinţă pe măsura căderilor noastre, atunci se poate să cunoaştem şi cealaltă faţă a Lui: cât de drept şi înfricoşat este Dumnezeu cu oricine nu vrea să-L asculte câtă vreme se zice *«astăzi»*... (Evrei 3, 7-9; 10, 31).

Tot într-o casă din Capernaum, posibil aceasta a lui Petru, umplută până la refuz, vindecase Domnul pe un paralizat, coborât prin acoperiş cu ajutorul frânghiilor cu „pat“ cu tot, până în faţa Lui, de către patru bărbaţi milostivi şi plini de credinţă în puterea Mântuitorului – şi El l-a tămăduit!

Este această minunată vindecare o binecuvântată anticipare a tuturor binefacerilor posibile prin rugăciunea cea plină de credinţă a oricăror suflete care se roagă nu atât pentru ei, cât mai ales pentru alţii... (Marcu 2, 1- 12).

Cugetând la aceasta, mi-am adus aminte de sfatul înţelept al unui mare slujitor al Sfântului Altar către un mirean de rând: *„... Roagă-te şi pentru mine! Că nu se ştie niciodată a cui rugăciune o ascultă Domnul mai întâi!...“* O, dacă am stărui noi cât mai des în «rugăciunea pentru alţii»! Câte binecuvântări s-ar revărsa atunci în jurul nostru şi până departe peste cei puşi în fruntea poporului, când n-am judeca pe nimeni, ci ne-am ruga pentru toţi!...

La *„Casa lui Petru“*...

Cu inima răscolită de toate evocările biblice de dinainte, ajungem lângă *„Casa lui Petru“* şi-i pipăim ruinele... Pentru că această casă L-a primit cu bucurie pe Domnul atunci când nimeni nu-L primea, ea rămâne pentru totdeauna cel mai minunat şi mai intim loc al Capernaumului, cel puţin pentru noi!...

Privim cu duioşie la rămăşiţele zidurilor ce ne „vorbesc“ de casa Marelui Pescar şi mai ales de trecerile prin ea ale Marelui Mântuitor... Deasupra acestora se înalţă acum discret, ca un acoperemânt odihnitor, un modern şi intim lăcaş de rugăciune, în formă octogonală, ai cărui pereţi sunt numai sticlă. Înţelegem simbolismul acestei construcţii: transparentă ar trebui să fie nu doar casa, ci şi viaţa oricărui credincios. O, dacă ar fi aşa şi ale noastre!...

Deasupra sfântului lăcaş străjuieşte semnul Sfintei Cruci. Aflăm că biserica a fost construită în anul 1990, în stil modern, pentru a oferi peregrinilor dornici un loc potrivit de reculegere şi rugăciune, după cercetarea ruinelor cetăţii Capernaumului!…

O, ce inspirat gând au avut ctitorii acestui aşezământ sacru! La capătul oricăror peregrinaje, doar rugăciunea şi meditaţia le pot da şi sens, şi finalitate…

Urcăm emoţionaţi treptele de piatră albă ce duc în biserică. Opt sculpturi în lemn reproduc minunat câteva scene din viaţa Mântuitorului petrecută în Capernaum şi împrejurimi. În chiar centrul sfântului lăcaş, o balustradă împrejmuieşte un loc pătrat, deschis, prin care se pot vedea dedesubt urmele reconstituite ale construcţiilor din primele veacuri.

Ne apropiem cu evlavie de locul deschis al Sfântului Altar şi îngenunchem înfioraţi înainte-i, mulţumindu-I Domnului că ne-a făcut şi nouă hatârul să ajungem până aici…

Fiind adânc mişcaţi, ne amintim de cântarea superbă *«Preaiubitul meu e Unul»,* scrisă de acelaşi mare poet creştin al vremilor din urmă, Traian Dorz, şi de conţinutul ei ce musteşte adânc de intimitatea umblării cu Iisus. Cum nu era aproape nimeni în acel moment în biserică, cerem îngăduinţa preotului care supraveghea liniştea Casei Domnului, un tânăr pe cât de negru pe atât de generos, şi viersuim mai mult în taină:

„Preaiubitul meu e Unul
fără seamăn pe pământ,
glasul Lui e Armonia,
cântec este-al Lui Cuvânt.

Orice loc pe unde trece,
de miresme-alese-i plin,
câmpu-i mai frumos pe-acolo,
cerul este mai senin.

Dulcea Lui înfăţişare
este-ntreagă farmec sfânt;
mii de primăveri vin parcă
toate-o dată pe pământ.

... Preaiubitul meu e Unul;
nimenea asemeni nu-i!...
Cât aţi da de L-aţi cunoaşte,
ca să fiţi şi voi ai Lui!...“

... Cuvintele cântării înmiresmate şi armonia ei divină răsunau în surdină poate pentru întâia oară în biserica de deasupra casei Marelui Apostol. Cuvintele ni se înecau în lacrimi de bucurie şi recunoştinţă. Era momentul acesta a doua „urcare pe Tabor“ din peregrinajul nostru! O, câte se vor mai adăuga în zilele următoare!...

În urmă, mulţumim preotului binevoitor pentru favoarea acordată şi ne îndreptăm spre ieşire. Tocmai atunci intra în sfântul lăcaş o parte din grupul compatrioţilor noştri..., numai că imediat ni se întristează inima, când observăm cu durere cât de repede devenim, din peregrini evlavioşi, nişte turişti gălăgioşi, fără elementarul respect datorat unui lăcaş de închinare. Chiar dacă al altei confesiuni. Şi creştine!... Ce departe suntem încă de respectul datorat *celorlalţi*. Oricare ar fi aceia! Dar şi mai mult aceasta când te afli chiar pe proprietatea lor...

O Doamne al Îndurărilor, Te rugăm milostiveşte-Te şi de noi, nevrednicii, şi nu ne ţine în seamă *„păcatele mărunte"!* Desigur, pe acele privite *de noi* aşa! Căci, pentru Tine, păcatul – fie „mic", fie „mare" – e tot PĂCAT!...

Minunile Capernaumului...

Ajunşi afară, ne revin în minte alte şi alte întâmplări evanghelice petrecute aici:

... Din cetatea Capernaumului plecase Domnul cu corabia spre ţinutul Gadarei şi tot aici S-a întors după vindecarea îndrăcitului de acolo, mai ales că fusese rugat de gadareni *să plece* din ţinutul lor… Cu ce bucurie a fost reprimit Mântuitorul atunci de către cei rămaşi acasă! De data aceea era aşteptat de un tată a cărui singură fiică era pe moarte...

Cu toate că acel tată nu era om de rând, ci un fruntaş al sinagogii, fiind ajuns în grea încercare, el crede şi nădăjduieşte în puterea „Învăţătorului din Nazaret", chiar dacă Acela era controversat de confraţii lui din mai toate ţinuturile lui Israel, fiind considerat un uzurpator al Legii lui Moise!... Şi pentru a se smeri şi mai mult în faţa Domnului, Iair s-a aruncat la picioarele Lui, implorându-L să-i vină în ajutor.

O, cum îl apleacă şi-l îngenunchează suferinţa la picioarele Domnului pe orice suflet, oricine ar fi el!... Nimic altceva de pe lume nu poate face asta atât de grabnic ca ea! Ne amintim că în privinţa aceasta găsisem atâta lumină şi mângâiere duhovnicească tot în cuvintele nemaiuitatului Părinte Iosif Trifa: *„... Suferinţa este cea mai scumpă şi cea mai dulce binecuvântare de care Domnul m-a învrednicit! Este îngerul ceresc care m-a trimis în braţele Domnului şi mă ţine în braţele Lui. Prin suferinţă «trăiesc», prin ea muncesc. Prin ea a vorbit cerul cu mine şi prin ea vorbesc şi eu cu cititorii mei. O, sfântă suferinţă, însoţeşte-mă până la marginea mormântului! Ţine-mă neîncetat «mai lângă Domnul meu», până în clipa când mă vei preda cu totul şi pentru totdeauna în braţele Lui!..."*

Iată adevăratul şi binecuvântatul rost al oricăror încercări pe care le îngăduie Dumnezeu în viaţa noastră! Pentru că ni se pare adeseori că Domnul „nu-Şi pierde vremea" să-i explice celui ajuns în suferinţă *de ce* îngăduie El să treacă pe acolo..., ci important este că Dumnezeu îi dă putere să rabde şi îl lasă ca să priceapă singur rostul suferinţei..., chiar dacă ceva mai în urmă! (2 Corinteni 12, 7-9). Cum a priceput şi mult-încercatul Iov... O, dacă ar fi ştiut el că Domnul Se lăuda cu credincioşia lui chiar în faţa vrăjmaşului satana, în vremea când până şi cei mai de aproape l-au părăsit! Dar Iov a înţeles să rabde totul şi să aştepte cu neclintită nădejde izbăvirea pe care ştia că i-o va aduce Răscumpărătorul lui Cel Viu... (Iov 1, 8 şi 19, 25-27).

... Pe drumul ce ducea spre casa lui Iair, Domnul avea să întâlnească încă un suflet nefericit care îşi căuta alinare. Era o sărmană femeie bolnavă de doisprezece ani, care *„îşi cheltuise cu doctorii toată averea ei, fără s-o fi putut vindeca vreunul".* Acum încerca ultima şansă ce-i mai rămăsese: să vină la Domnul cu neputinţa ei. Aşa cum era!… Dar nu îndrăznea să vină în faţa Lui, ca Iair. Ea se socotea prea nevrednică de asta! Dorea să se apropie de El pe la spate, aplecându-se cu smerenie până la pământ, ca în cea mai profundă închinare!… Voia doar să se atingă de poala hainei Lui. Atât! Fără să atragă atenţia curioşilor din mulţime...

Tradiţia creştină spune că nici această femeie nu era una de rând, ci soţia unui ofiţer roman din Ierusalim. Arzând de dorul vindecării, alergase ea cale de trei zile până în Capernaum ca să şi-o afle… Şi pentru tăria credinţei sale, femeia suferindă şi-a dobândit imediat izbăvirea, atât trupeşte, cât şi sufleteşte. Ba încă s-a învrednicit să fie numită de Mântuitorul cum nimeni nu mai fusese până atunci: *fiică!...*

Se prea poate că zăbovirea Domnului cu femeia bolnavă nu-i făcea nicio bucurie lui Iair, ci numai fiori, temându-se că din această pricină El va ajunge prea târziu în casa lui. Mai-marele sinagogii încă nu ştia că pentru Dumnezeu nu există un *«prea târziu»* şi că El nu întârzie în împlinirea făgăduinţelor Lui, ci, dacă a promis ceva, nimeni şi nimic nu-L poate împiedica să şi facă!... (2 Petru 3, 9).

În urmă şi Iair a văzut cu ochi înmărmuriţi cum Domnul nu doar că îi vindeca fiica, ci o readucea la viaţă de dincolo de moartea de care el se temea (Matei 9, 18-26; Marcu 5, 21-43; Luca 8, 40-56). Era aceasta cea dintâi înviere pe care o săvârşise Mântuitorul, dovedindu-Şi Dumnezeirea!...

O, cât de darnic este Domnul cu oricine Îl caută cu încredere şi stăruinţă neobosită! Chiar şi atunci când pare că întârzie ori că ajunge prea târziu… (Ioan 11, 6 şi 21). De câte ori am văzut noi înşine minuni de felul acesta de „după întârzierea Domnului", de-a lungul peregrinării noastre pe faţa acestui pământ spre celălalt! Minuni pentru care nu vom fi nicicând în stare să-I mulţumim îndeajuns Aceluia Care le-a făcut şi Care ne-a deschis ochii, ca să le vedem...

… La Vama Capernaumului a fost găsit şi chemat la apostolie vameşul Matei, învrednicit să primească şi el nume nou: *Levi*... Omul acesta ascultase imediat chemarea Învăţătorului, abandonându-şi grăbit „avantajele" meseriei coruptibile şi plecând să-L urmeze, fără să se ruşineze de anturajul pescarilor simpli în care intra...

Dar fostul vameş mai făcuse atunci încă un lucru neuitat: L-a invitat pe Domnul în casa lui!... El socotea – şi pe bună dreptate – că bucuria mântuirii nu trebuie ţinută doar pentru sine! De aceea a oferit el Marelui său Invitat un ospăţ generos, chemând acolo pe mulţi dintre vechii lui prieteni şi colegi de breaslă, ca să-L vadă şi să-L asculte, şi să se izbăvească şi ei... (Matei 9, 9-13; Marcu 2, 14-17; Luca 5, 27-32).

La intrarea în Capernaum, pe când Se întorcea de la propovăduirea Evangheliei de prin alte cetăţi, a fost întâmpinat Domnul şi de către un cucernic centurion roman. Acesta avea un slujitor bolnav şi venea cu multă încredere la Mântuitorul ca să-I ceară ajutorul, dovedind o credinţă rară. Aceasta, după ce mai înainte avusese o atitudine binevoitoare faţă de nevoile religioase ale oamenilor în mijlocul cărora îşi câştiga pâinea, zidindu-le o sinagogă…

Dar spre deosebire de Iair, slujbaşul acesta nici nu se socotea vrednic să-L primească pe Domnul în casa lui!... Era încredinţat că vindecarea cerută îi poate veni chiar şi numai în urma unui singur cuvânt rostit de Mântuitorul. De aceea, El i-a ascultat rugăciunea şi i-a lăudat credinţa în faţa tuturor, tămăduindu-i robul prin puterea cuvântului Său, întocmai după încredinţarea puternică pe care o purta în sufletul său mare. Chiar dacă «păgân»!... (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10).

... În cetatea Capernaumului S-a întors Domnul cu ucenicii Săi de pe Muntele Schimbării la Faţă şi acolo a plătit El darea pentru Templu, deşi pe drept trebuia să fie scutit, ca Unul Care era mai mare decât Templul... (Matei 12, 6). Pentru aceasta l-a trimis pe Petru să pescuiască, apoi cu banul scos în chip miraculos din gura peştelui a plătit şi ceea ce nu datora... (Matei 17, 24-27).

... Venind în Capernaum dinspre Tabor, ucenicii Domnului se certaseră pe drum pentru întâietate. Erau atunci încă prea fireşti! De aceea, Mântuitorul le-a spus acele trei cuvinte mântuitoare, dar deloc uşoare pentru mulţi dintre cei chemaţi să calce pe urmele Lui: *„Dacă vrea cineva să fie întâiul, să fie cel din urmă dintre toţi şi slujitor al tuturor!"*... (Marcu 9, 33-37).

Adeseori, pe colinele din apropierea Capernaumului Se retrăgea Domnul să Se roage. Singur. La o parte. În miez de noapte. Ori în revărsat de zori... (Matei 14, 23; Marcu 1, 35 şi 6, 46; Luca 4, 42 şi 6, 12).

Şi tot în această cetate i-a avertizat Mântuitorul pe ucenici să se păzească de „aluatul“ fariseilor şi al saducheilor, care se dovedeau din ce în ce mai potrivnici învăţăturii Sale dumnezeieşti. «Aluatul» lor era *făţărnicia* şi *necredinţa!*... (Matei 16, 6). Iar acestea două n-au nici drept de intrare şi nici loc în Împărăţia Cerurilor, pentru că ele împiedică şi pe alţii să se apropie de Dumnezeu. Întocmai aşa s-a petrecut cu cei din Capernaum, pentru că nu se păziseră de „aluatul“ fariseilor şi al saducheilor, ci doar se prefăceau că ascultă şi cred Evanghelia Domnului… Şi aşa au rămas!

Dar câte alte şi alte minuni neştiute de noi mai făcuse Domnul în Capernaum, în toată vremea în care a locuit acolo! Sfintele Evanghelii nu menţionează de fiecare dată locul exact al întâmplărilor şi minunilor, nici nenumărul lor... Căci pentru a crede în Dumnezeu, cele scrise ajung cu prisosinţă orişicărui suflet care doreşte sincer şi cu toată puterea să se alipească de El şi să se mântuiască (Ioan 20, 30-31). Ferice de oricine se mulţumeşte cu cele scrise în Cartea Domnului!...

Soarta cetăţii neprimitoare Evangheliei…

Cu toate că Domnul Iisus a locuit în Capernaum câţiva ani la rând – în ciuda atâtor cuvântări rostite de El şi în sinagogă, şi în casele acelor care L-au primit, ca şi a nenumăratelor minuni făcute acolo – locuitorii cetăţii n-au primit cuvântul Evangheliei, după cum era de aşteptat: cu entuziasm şi seriozitate. Şi nu s-au întors cu adevărat la Dumnezeu, ci s-au mulţumit cu o *credinţă de suprafaţă,* care nu mântuieşte pe nimeni, niciunde şi nicicând, dar care mai întotdeauna amăgeşte prea uşor pe cei mulţi care o practică...

Această atitudine nepăsătoare sau chiar respingătoare a celor din Capernaum faţă de chemarea la mântuire a atras asupra cetăţii încă de atunci mustrarea Domnului şi profeţia abandonării ei (Matei 11, 20-24), pentru că Dumnezeu nu mântuieşte pe nimeni cu sila – fie om, fie cetate, fie popor! – ci numai „dacă voieşte cineva“ să pornească pe urmele Lui; lepădându-se de sine, luându-şi crucea şi purtându-şi-o până la capăt, după Domnul. După cum El Însuşi a mărturisit limpede... (Marcu 8, 34).

... Din vestitul Capernaum de odinioară a mai rămas până azi doar amintirea duioasă a cuvintelor Mântuitorului rostite în el fără prea mult ecou – şi o grămadă de dărâmături din edificiile lui: pietre care strigă către cine mai poate avea *urechi de auzit* şi inimă să înţeleagă ceva din graiul lor...

Dar chiar dacă locuitorii acelei cetăţi n-au venit cu grămada la Domnul – precum cei din Sihar, doar la mărturisirea unei femei (Ioan 4, 28-30) – cum ar fi fost normal, avându-L în mijlocul lor zi de zi, văzându-I nu doar minunile şi auzindu-I nu doar predicile, ci trăirea Sa clipă de clipă. Totuşi, cei din Capernaum nu L-au respins *pe faţă* şi *nu I-au plănuit* moartea, precum cei din Nazaret, la începutul propovăduirii Sale, sau cei din Ierusalim, la capătul ei... Poate tocmai de aceea printre vestigiile Capernaumului se umblă şi azi cu evlavie şi decenţă! Ca în Oraşul lui Iisus!…

... Deşi numărul credincioşilor crescuse întrucâtva şi acolo după Înălţarea Domnului Iisus la Cer, Capernaumul a rămas un oraş majoritar iudaic, până spre sfârşitul secolului al IV-lea. Scrierile rabinice şi săpăturile arheologice spun că încă din secolul 2 se înfiripase aici o

puternică comunitate creştină, care a devenit mai târziu cel mai vechi obiectiv de peregrinaj al Ţării Sfinte şi pe măsură ce numărul creştinilor din el a crescut, s-au mai zidit şi alte biserici, precum cea închinată Sfântului Apostol Ioan, în secolul al VI-lea.

În jurul anului 700, cetatea a fost distrusă de năvălitorii arabi, iar importanţa Capernaumului a început să scadă, potrivit profeţiei Mântuitorului. Pe la începutul secolului al XI-lea se mai vedeau pe acolo doar din când în când câteva colibe de pescari veniţi la pescuit de prin alte locuri... Atât mai rămăsese din vestita cetate de odinioară! Se împliniseră cumplit avertismentele Domnului, neluate în seamă la vreme de către cei cărora li se adresau...

O suflete al meu, să luăm aminte cu cutremur şi să învăţăm că viitorul nostru depinde întru totul de atitudinea pe care o luăm *acum* faţă de Domnul! Adică de răspunsul ce-l dăm chemării Lui mântuitoare cu care încă mai vine spre lume şi spre noi... Altfel, soarta Capernaumului ne va paşte cu siguranţă şi pe noi!

Pe la sfârşitul secolului 19, această zonă de nord a Galileii a fost cumpărată de Catolicii Franciscani şi de Patriarhia Ortodoxă Greacă. Sub patronajul acestora au fost făcute între timp mai multe lucrări de restaurare a locurilor creştine, pe ruinele celor distruse de vremuri şi mai ales de repetatele năvăliri sălbatice... Astfel, în 1894, catolicii franciscani au început restaurarea Sinagogii din Capernaum, a Casei lui Petru şi a unei zone locuite din vechiul oraş.

... Privind în urma sutelor de peregrini care vin şi pleacă din Capernaum, cugetăm înfioraţi: Îl vor fi „întâlnit“ ei oare aici şi pe «Învăţătorul din Nazaret» *ca pe Domnul lor?* Sau au admirat doar grămădirile de bolovani aduse la suprafaţă de prin veacurile de demult, fără să-şi facă timp să asculte „graiul“ lor!......

Dar tu, suflete al meu, *cu ce* ieşi de aici şi de data asta? Pleci oare cu bucuria regăsirii Mântuitorului tău în orice loc pe unde a trecut El odată, „zăbovind“ încă după alte suflete nemântuite? Şi dacă L-ai regăsit, Îl iei cu tine la casa ta precum făcuse Petru atunci – sau Îl laşi să aştepte mereu ca să facă asta tot alţii şi alţii?... Nu uita însă că şi aşteptarea Lui, ca toate celelalte, îşi are o vreme a ei şi pentru tine!...

Cu aceste duioase, dar şi cutremurătoare amintiri – şi cu un nostalgic «rămas-bun», poate pentru totdeauna, rostit în taina sufletului, ieşim pe aceeaşi poartă deschisă larg prin care intrasem ceva mai devreme în „Oraşul lui Iisus“…

La Biserica Ortodoxă a Celor 12 Apostoli

Ieşind din Capernaum, ne îndreptăm paşii ceva mai spre est, către Mănăstirea ortodoxă greacă de pe malul Tiberiadei. Se pare că până acolo se vor fi întins cândva vestigiile Capernaumului!... Ne atrage acolo frumoasa clădire modernă a bisericii, cu pereţi albi şi acoperiş de culoarea trandafirului aprins. Aflasem despre ea că a fost înălţată pe ruine rămase de prin secolul 7, descoperite de arheologi şi că a fost ctitorită în anul 1925, de către Patriarhul Damianos al Ierusalimului.

Ajungem la poarta deschisă şi intrăm în incinta liniştită şi îmbietoare. Apele mării se întind până lângă zidurile mănăstirii. Într-un ţarc cu gard înalt de sârmă sunt câţiva păuni cu penele lor frumoase şi înfoiate... Privindu-i, cugetăm la noi, oamenii: oricâte daruri şi frumuseţi ar avea cineva, toate acestea nu preţuiesc nimic când acela se înalţă în ochii săi. Şi totuşi, cât de multe suflete se lasă adesea nu doar ispitite, ci şi stăpânite de acest duh drăcesc! Pentru că nu

iau aminte la îndemnul Domnului Iisus: „Învăţaţi de la Mine, căci Eu sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă pentru sufletele voastre!“... (Matei 11, 29).

În timp ce ne pregătim să intrăm în biserică, soseşte un grup de peregrini evlavioşi din capitala Georgiei. Sunt îmbrăcaţi cuviincios şi însoţiţi de un preot. Se vede de departe că şi ei abia scăpară de stăpânirea atee!...

Amestecându-ne printre ei, intrăm în frumosul lăcaş de rugăciune şi ne apropiem de Sfântul Altar. Icoana de pe tetrapod cu hramul acestei biserici îi înfăţişează îmbrăţişaţi pe corifeii Apostolilor: Petru şi Pavel... Ne aducem înfioraţi aminte că cel dintâi era *Apostolul Iudeilor,* iar celălalt, *al Neamurilor* şi facem legătura cu necesitatea îmbrăţişării sincere şi a înfrăţirii adevărate între popoare şi religiile lor, prin Evanghelia lui Hristos... Numai ea o poate realiza şi desăvârşit, şi durabil!

Ne închinăm alături de peregrinii din Tbilisi, cu bucuria acestei sublime nădejdi de viitor ce poate nu-i prea departe... Apoi ne rotim privirile prin sfântul lăcaş împodobit cu multe şi preafrumoase icoane creştine mai vechi sau mai noi, înfăţişând câteva minuni săvârşite de Domnul Iisus în această zonă a Galileii: *Vindecarea slăbănogului, Înmulţirea pâinilor, Potolirea furtunii* etc...

Aproape de ieşirea din biserică, în locul îndătinat, descoperim chipul ctitorului acestei frumoase şi intime bisericuţe de lângă mare: Patriarhul Damianos. Pe el îl descria Părintele Iosif Trifa în cartea lui cu *Însemnări de la Locurile Sfinte,* în toamna lui 1925, anul ctitoriei: *„... un bătrân impunător, de peste optzeci de ani, cu o barbă mare şi albă – care pare un apostol rămas din vremile de demult...“.* Într-adevăr aşa este redat şi de penelul inspiratului pictor al acestui sfânt lăcaş în care Părintele nostru Iosif nu mai ajunsese atunci! Renunţase la cercetarea Locurilor Sfinte din Galileia pentru un scop şi mai sfânt: să nu se depărteze de Ierusalim, ca să-l cunoască şi mai bine!... Poate de aceea, acolo a şi rămas pentru totdeauna Părintele Iosif, cu sufletul său întreg!

În urmă, ne îndreptăm spre ieşire, dorind să putem ajunge şi la ruinele Betsaidei, care se află ceva mai înainte, dar nu departe de ţărmul Mării Chineret.

Printre ruinele „Cetăţii lui Petru şi Andrei“

La scurtă vreme după ce trecem podul peste Iordan, ajungem la răscrucea de drum ce coteşte în stânga spre Betsaida. Iată-ne ajunşi pe meleagurile altei cetăţi din vremea Domnului Iisus!

În timp ce paşii noştri calcă singuratici printre ruine, pe aleile amenajate îngrijit, dar pustii, gândurile ne alunecă emoţionate spre trecut:

... Cetatea Betsaidei era aşezată pe o culme dulce, la numai 1,5 km distanţă de locul în care apele Iordanului se varsă în Lacul Galileii. Nu departe de Capernaum, dar ceva mai înspre răsărit. Aflasem că locaţia cetăţii de odinioară a fost sugerată de un cercetător american în 1838, fiind confirmată apoi în urma săpăturilor arheologice efectuate aici în anul 1987.

Sfântul evanghelist Ioan ne destăinuie că aceasta era localitatea în care s-au născut trei dintre ucenicii Domnului: fraţii Petru şi Andrei, precum şi Filip, prietenul lui Natanael, „israelitul fără vicleşug“ (Ioan 1, 44-47).

De nenumărate ori va fi intrat Domnul şi în Betsaida în timpul activităţii Sale mesianice, făcând şi acolo multe minuni, printre care aceea a tămăduirii unui orb. Numai că nevăzătorul acela a avut parte de o vindecare mai dificilă – şi nu doar prin cuvânt!... Pentru aceasta,

Mântuitorul a trebuit să-l scoată mai întâi afară din cetate. *Din duhul ei!...* Apoi, i-a pus scuipat pe ochi, dar orbul tot nu se tămăduise deplin: în loc să vadă oameni, el vedea... copaci. Şi încă umblând!... Până când, ascultând de porunca Domnului, s-a uitat ţintă la El. Numai la El! Abia atunci s-a tămăduit... (Marcu 8, 22-25).

O, ce adevăr cutremurător se ascunde în acest amănunt evanghelic, care de cele mai multe ori şi celor mai mulţi ne scapă! Pe lângă faptul că noi ne simţim bine mai ales în haosul lumii de azi şi nu ne grăbim să ieşim din el, privirile noastre alunecă prea uşor spre orice altceva, dar nu spre Domnul, Singurul în stare să ne vindece de orice fel de orbie – şi trupească, şi sufletească...

Aflăm aici că regiunea aceasta era foarte bogată în peşte: trăiau în aceste ape nu mai puţin de trei sute de specii! De aici îi vine şi numele: «Beit-Ţaid» – *Casa vânătorilor de peşte*...

În timpul domniei tetrarhului Filip, fiul lui Irod cel Mare, acest neînsemnat sat de pescari devine curând un oraş destul de important, primind numele *Iulias*, în cinstea fiicei împăratului Augustus. Dar acest favor făcut Cezarului nu i-a putut înveşnici nici numele şi nici zidurile, cum ar fi făcut cu prisosinţă ascultarea şi primirea Evangheliei Împăratului împăraţilor...

Deşi tradiţiile creştine afirmă că prin secolele 5-6 în Betsaida a fost ridicat un lăcaş de rugăciune şi peregrinaj – cu toate săpăturile arheologice întreprinse, până azi nu s-au găsit ruinele lui. Se prea poate că cetatea Betsaidei a fost abandonată mult mai devreme, spre sfârşitul secolului 3. Astfel că i-a rămas doar numele, ca şi al celorlalte cetăţi din jur, legat doar de trecerile Domnului prin ele, dar fără răsunet... şi al tristelor Lui profeţii ce s-au împlinit prea curând şi în totul. Spre pedepsire pentru aceia şi spre înţelepţire pentru noi, cei din urmă, care încă mai putem avea urechi de auzit şi inimă de luat-aminte! Atâta vreme cât se mai poate... Căci, în urmă, totul rămâne zadarnic. Pentru totdeauna… (Isaia 55, 6; Matei 11, 20-24; Marcu 6, 45; Luca 9, 10 şi 10, 13).

Rătăcind printre ruinele cetăţii de odinioară, descoperim câteva locuri mai însemnate, marcate pe plăci de marmură neagră: *Casa vânătorilor de peşte*, *Casa vinului* etc. Mai descoperim aici şi câteva indicatoare ce arată direcţia spre diferite locaţii biblice din jur: Horazin, Muntele Fericirilor, Tabgha, Capernaum, Magdala, Tiberias, Marea Galileii, Kursi, Decapolis...

Spre deosebire de ruinele Capernaumului, cele dezgropate până acum la Betsaida sunt infinit mai sărace. Cel puţin în conţinut religios. Nici urmă de biserică sau de sinagogă, ca şi cum acolo n-ar fi fost nicicând edificii sacre!...

Privind la realităţile acestea, gândim: dacă aici sunt acum numai ruine, să aibă oare vreo legătură cu faptul că cei trei ucenici din Betsaida plecaseră şi nu s-au mai întors nicicând, determinaţi poate şi de viaţa străină de Dumnezeu a concetăţenilor lor?... Şi suspinăm: o, cetăţi ale marilor oameni credincioşi, arătaţi-vă regretul după cei plecaţi din mijlocul vostru şi porniţi şi voi pe urmele lor! Până nu-i prea târziu şi până nu se şterg de tot urmele lor şi urmele voastre...

... Părăsim apoi şi aceste îngrămădiri de pietre, cu inima strânsă în faţa necruţătoarei realităţi că nimic nu-i veşnic sub soare..., ci numai Cuvântul lui Dumnezeu şi ceea ce El lucrează... (Psalm 118/119, 89; Eclesiast 2, 11 şi 3, 14).

Pe lângă Horazin...

Foarte aproape de ruinele Betsaidei, în zona în care Iordanul îşi încheie cea dintâi etapă a alergării sale, se găseşte un frumos şi liniştit Parc Natural. Ne îndreptăm înspre acolo şi intrăm în incinta imensă. Apoi colindăm pe aleile umbrite de copaci seculari, apropiindu-ne înfioraţi de apele Iordanului, pe cât de repezi, pe atât şi de limpezi. În mijlocul acestei minunate naturi şi în preajma susurului „repejunilor Iordanului“ te simţi nespus mai fericit decât printre oricare lucrări omeneşti, de azi sau dintotdeauna..., oricât de desăvârşite s-ar vrea ele să fie!...

La întoarcere, lăsăm în dreapta drumul ce duce spre Horazin, neavând timp să păşim acum printre ruinele lui... Poate, altădată! Ne mulţumim doar să ne amintim câte ceva despre această cetate din vecinătatea celorlalte două pe care le cercetasem mai devreme.

... Prin toate trei au călcat paşii Mântuitorului şi s-au asemănat atât de mult între ele: şi în chemarea Lui de care au fost învrednicite, şi în răspunsul pe care l-au dat, şi tocmai de aceea, şi în destin!... Pentru că niciuna dintre ele n-a luat aminte la glasul Domnului Iisus, niciuna n-a fost ridicată „până la cer“, adică până la mântuirea veşnică, ci au fost pogorâte toate „până în locuinţa morţilor“, adică până în uitare veşnică... (Matei 11, 20-24).

Suflete al meu, cum stăm noi în faţa acestui cutremurător adevăr?... Ascultăm oare cu grabă chemarea cea mântuitoare a Evangheliei, până ni se mai face? Sau ne-am obişnuit şi noi cu „credinţa de suprafaţă“, ca cetăţile galileiene de demult! Ca să nu ne trezim prea târziu, să luăm bine aminte la soarta de la urmă pe care au avut-o cei de acolo, tocmai din pricina nepăsării lor!...

… Cetatea Horazin era situată la nord-vest de oraşul Capernaum, fiind un important centru iudaic în vremea celui de al doilea Templu, reconstruit pe vremea preotului şi cărturarului Ezra. De multe ori va fi trecut Domnul Iisus şi prin această localitate, şi prin sinagoga ei, vestind Evanghelia Sa şi chemând sufletele la mântuire. Dar locuitorii Horazinului s-au dovedit încă şi mai insensibili la predicile şi minunile Domnului decât cei din cetăţile învecinate, pentru că se pare că niciun suflet din această cetate n-a pornit pe urmele Mântuitorului, precum cei trei din Betsaida sau cei câţiva din Capernaum. Tocmai de aceea, dureroasele profeţii ale Domnului şi împlinirea lor n-au putut ocoli nici această cetate rămasă indiferentă la chemările dumnezeieşti... (Luca 10, 13-15).

Cu toate că ruinele Horazinului reprezintă astăzi un loc însemnat de peregrinaj în Galileia, având vestigii dintre cele mai bine păstrate în împrejurimi, totuşi nimic nu te atrage spre ele... Chiar dacă se mai pot vedea acolo câteva lespezi de piatră, mari şi late, care se foloseau pentru camere mortuare între mileniile 6-4 înainte de Naşterea Domnului sau zidurile reconstituite ale sinagogii de bazalt, construită prin secolele 3-4, similară cu cea din Capernaum. Ruinele acestei sinagogi păstrează câteva elemente din cele cu care a fost ornată cândva: sculpturi de plante, oameni zdrobind struguri, păsări sărutându-se etc. Amănuntele acestea amintesc peste milenii belşugul şi pacea de care se bucurau locuitorii Horazinului din acele vremuri îndepărtate. Mai puţin spun însă despre viaţa religioasă a cetăţii…

Realitatea dureroasă întâlnită aici ne pune pe gânduri, amintindu-ne trist de *„boala construcţiilor“,* cum o numeşte un mare suflet contemporan întors la Dumnezeu... Pentru că boala asta şi pe la noi bântuie cu putere, prin multele zidiri ce se înalţă cu rost şi fără rost, acolo unde nu de „pietre“ este nevoie mai întâi, ci de inimi convertite...

Alături de sinagogă, se poate vedea un „fotoliu“ de bazalt, numit *«jilţul lui Moise»*. Acesta era folosit cândva la citirea Legii Vechiului Testament. Pe acea bancă de piatră se mai desluşesc câteva inscripţii lăsate de mâna vreunui învăţător al Legii din Sinagoga Horazinului de odinioară. Şi cam atât!...

Spre «*Muntele Fericirilor*»...

Curând ajungem din nou la ramificaţia Tabgha, ce duce spre *«Locul Înmulţirii Pâinilor»,* situat pe malul nord-vestic al Lacului Galileii. Noi înaintăm însă pe drumul ce duce spre nord. Apoi, la numai câţiva kilometri, cotim iarăşi la dreapta şi coborâm spre vârful unui platou dulce pe care se află *Biserica Fericirilor*.

Ne apropiem de poarta mănăstirii, dar observăm că la ora aceasta de amiază poarta e zăvorâtă... Realitatea asta pe care aveam s-o întâlnim de câteva ori în peregrinajul nostru ne-a impresionat neplăcut: să vii de la mii de kilometri şi să afli porţi de biserici închise! Precum la un magazin obişnuit... Unei biserici îi stă cel mai bine aşteptând deschisă după închinători, pentru că tocmai aceasta îi este destinaţia!...

... Ne rotim privirile în jur la panorama splendidă şi îmbietoare ce se deschide de pe acest vârf de colină deasupra Lacului Chineret. Observăm că până la mare nu-i prea departe, aşa că lăsăm maşina aproape de poartă. Apoi întrebăm dacă este permis să coborâm de-a dreptul pe drumul de ţară ce duce spre ape şi pornim spre acolo, de parcă am fi la noi acasă!...

Drumul de pământ coboară pe lângă o întinsă livadă de bananieri, cum nu mai văzusem nicicând de foarte aproape. Nenumăraţii ciorchini de banane atârnă înfăşuraţi în pungi de plastic, aşteptându-şi culegătorii…

Închipuirea ne zboară îndărăt peste cele douăzeci de veacuri la duioasele evenimente ce se vor fi petrecut şi pe aici când ceata Celor Doisprezece cu Învăţătorul în frunte colinda pe aceste plaiuri, urmată de mulţimi nenumărate, flămânde după Iubire şi însetate de Adevăr...

După doar câteva minute de coborâş, ajungem fericiţi pe malul mării cu nume neuitat. Ne apropiem înfioraţi până lângă apă. Departe în zare se desluşeşte bine oraşul Tiberias, iar ceva mai în dreapta, Prăpastia Arbel, dincolo de care este adăpostul nostru vremelnic. În aceste ceasuri de amiază fierbinte nicio corabie nu se desluşeşte pe tot luciul apelor liniştite şi adânci.

Privind departe, ne aducem aminte cu duioşie de poezia şi cântarea *«De Tine simt nevoie»*, scrisă de un alt mare trăitor şi propovăduitor creştin din prima jumătate a secolului trecut: învăţătorul şi fratele Ioan Marini. Apoi, privind în zare peste unduirile de ape ce se liniştesc la picioarele noastre, izbindu-se uşor de mal, fredonăm cu sufletul adânc înfiorat:

„De Tine simt nevoie, al inimii-mi Stăpân,
când valuri m-ameninţă, cum singur să rămân?

Cum voi putea eu oare la ţărmuri ca s-ajung,
de nu-mi vei fi Tu sprijin pe drumul greu şi lung?

În marea-mi slăbiciune,Tu eşti puterea mea,
în Tine am viaţa şi-n Tine-o voi avea.

De Tine simt nevoie, al vieţii mele Dor,
de Tine, Soare Dulce şi Scump Mântuitor.

Rămâi pe totdeauna,rămâi în viaţa mea,
de Tine simt nevoie deplin a Te avea!“

După ce sfârşim cântarea, cu ochii umeziţi de dorul Aceluia Care S-a îndurat şi de noi şi fără de Care nimic bun nu putem face niciunul, înălţăm o rugăciune fierbinte spre înălţimile atât de albastre şi senine aici...

Apoi ne odihnim câteva clipe pe bolovanii mari din preajmă, lăsând gândurile să ne zboare din nou prin timp, spre vremea când pe aceste maluri pustii acum pescarii galileieni îşi dregeau mrejele, aşteptându-şi Învăţătorul să întoarcă de prin pustietăţile din jur, după câte o noapte de rugăciune... Sau aşteptând porunca Lui să depărteze barca ceva mai înspre larg, pentru ca din ea să poată vorbi nestingherit mulţimilor care Îl împresurau din toate părţile, dorind să-I fie cât mai aproape...

Târziu, treziţi din visare, ne îndreptăm spre şosea în aşteptarea dragilor noştri plecaţi sus pe colină după maşină – şi în câteva clipe suntem din nou pe Muntele Fericirilor.

În Casa Domnului...

... Adevăratul loc al *Predicii de pe Munte* rămâne însă nedefinit încă! Şi poate pe totdeauna. Precum necunoscută rămâne şi Fericirea adevărată pentru cei mai mulţi căutători ai ei...

Potrivit unor tradiţii, acest loc ar putea fi pe culmea aceasta sau ceva mai jos, undeva foarte aproape de Tabgha, aproape de drumul dintre Capernaum şi Magdala, acolo unde au fost descoperite ruinele unei vechi biserici sau, potrivit tradiţiei creştine din Evul Mediu, undeva lângă Prăpastia Arbel de care am amintit deja...

Dar cum niciuna din aceste presupuneri nu a fost confirmată până azi, locul *Predicii de pe Munte* este considerat a fi pe culmea aceasta de deasupra Tabghăi, la numai 346 m altitudine... Se poate ca aici să fi rostit Mântuitorul nemuritoarele Sale cuvinte, fericindu-i pe cei nefericiţi, cum erau cei mai mulţi dintre ascultătorii Lui de atunci şi cum au continuat să fie prin mai toate veacurile, până astăzi. Pentru că aceştia simt mai puternic decât toţi ceilalţi oameni nevoia de Dumnezeu!…

Dar Mântuitorul n-a rostit atunci pe munte doar Fericirile, ci întreaga Sa Predică cuprinsă în capitolele 5-7 din Evanghelia Sfântului Matei, şi care este esenţa Învăţăturii Sale mântuitoare: *Iubire* şi *iertare!...* Cu totul altceva şi infinit mai mult decât fusese predica lui Moise şi poruncile lui primite pe Sinai, chiar dacă muntele acela este incomparabil mai înalt decât deluţul acesta!...

Determinaţi poate de minunata panoramă a lacului Chineret şi a împrejurimilor sale, unele dintre cele mai pitoreşti locuri ale Ţării Sfinte, călugării franciscani au efectuat în anul 1933 vaste săpături arheologice pe vârful acestei coline, descoperind un mic paraclis cu mai multe mozaicuri din secolele 4-5. Încurajaţi de aceste dovezi, în anii 1937-1938 ei au înălţat această biserică de dimensiuni atât de mici, dar frumoasă ca o bijuterie rară şi aşezată în mijlocul unei adevărate grădini a Domnului...

... Strecurându-ne printre mulţimea peregrinilor care vin sau pleacă „în căutarea fericirii“, intrăm şi noi în incinta largă a mănăstirii franciscane – şi ajungem în apropierea graţioasei bisericuţe în formă de octogon. În jurul ei se întinde un portic monumental cu arcade sprijinite pe coloane de marmură albă, iar la colţuri, pe blocuri de granit.

Intrăm în sfântul lăcaş şi nimerim peste un alt grup de compatrioţi, cu doi preoţi în frunte... Tocmai atunci înălţau Domnului o înflăcărată ectenie de mulţumire!

În timp ce se citeşte o pericopă din *Predica de pe Munte,* ne alăturăm fericiţi peregrinilor români şi cântăm apoi înlăcrimaţi *«Fericirile»* împreună cu ei – cum poate niciunii nu le cântasem vreodată acasă...

În urmă, unul dintre preoţi rosteşte binecuvântarea, iar grupul se îndreaptă spre ieşire.

Noi însă ne apropiem de Sfântul Altar, situat în mijlocul octogonului şi îngenunchem lângă el, aplecându-ne fruntea până la pământ... Oare cum să-I mulţumim noi şi mai frumos Domnului şi Mântuitorului nostru, Care ne-a descoperit şi umplut inima de cea mai înaltă fericire posibilă unui muritor: aceea de a-L cunoaşte pe El? Apoi, şi pentru harul să ajungem până pe aceste sfinte meleaguri, gustând încă o dată din El, Fericirea noastră întreagă!...

... Tot ce-I putem cere Domnului acum, şi pentru noi, şi pentru sufletele celor dragi din Biserica şi neamul nostru, este mai ales harul de care s-a învrednicit bătrânul Simeon în Templul din Ierusalim: cunoaşterea Lui, singura fericire adevărată – nu doar în veşnicie, ci chiar şi aici pe pământ!...

Observăm ici şi colo mai mulţi peregrini îngenuncheaţi care îşi înalţă spre cer, ca şi noi, mulţumirile şi recunoştinţa, în alte limbi şi în alte poziţii, dar fiecare purtând pe faţă urmele bucuriei taborice trăită în preajma Singurului Dumnezeu-Mântuitor, Care al tuturor este. Şi totuşi, atât de al fiecăruia!...

Cu ochii umeziţi de bucurie sfântă, admirăm apoi uimiţi frumuseţea interioară a sfântului lăcaş, murmurând cu Psalmistul: *«Cât de plăcute sunt locaşurile Tale, Doamne al oştirilor!... Ferice de cei ce locuiesc în Casa Ta, căci ei tot mai pot să Te laude»...* (Psalm 83/84, 1-4).

Pe pardoseala dimprejurul altarului sunt reprezentate în mozaic simbolurile celor şapte virtuţi: Dreptatea, Binefacerea, Înţelepciunea, Credinţa, Curajul, Speranţa şi Cumpătarea. În dreptul mozaicului ce aminteşte Nădejdea, descoperim că este aşezată o mare şi preafrumoasă cruce de lemn pe care atârnă ţintuit în trei cuie un „Iisus Cel Răstignit"… La picioarele Lui te îmbie irezistibil un loc de rugăciune. Cine l-ar putea refuza?... O, ce har este acesta să ne prăbuşim în genunchi, sub Crucea Lui, Singura noastră Nădejde de mântuire! Şi nu doar a noastră... Pe Muntele Fericirilor!

Observând că nimeni nu aşteaptă înapoia noastră în acest loc sfânt ca să se închine, nu ne grăbim deloc să ne ridicăm... Este prea frumos acest moment trăit sub Crucea cu Iisus Cel Răstignit! Acest moment n-ai vrea să se sfârşească nicicând!...

... A fost un mare har acesta pe care l-am avut în tot peregrinajul nostru: că n-am depins de un grup anume. În orice loc puteam rămâne cât doream şi puteam reveni oricând!...

Deasupra Sfântului Altar ne încântă privirile opt vitralii ce împodobesc minunat cele opt ferestre alungite de sub cupolă. Fiecare aminteşte cuvintele începătoare ale uneia dintre fericirile rostite de Mântuitorul (Matei 5, 3-11). Observăm că aici, Fericirea a noua este inclusă în cea de-a opta...

Deasupra tuturor acestora, contemplăm cupola bisericuţei preafrumoase. Este lucrată în mozaic aurit şi continuă cu o clopotniţă rotundă. Totul este nespus de intim, încât n-ai mai pleca de aici!...

Nici n-ai cum, când vezi cum intră în preafrumoasa bisericuţă un alt grup de peregrini cu ochii strălucind de bucurie sfântă! Sunt tocmai din Finlanda!... Ei cântă cu înflăcărare binecunoscutul imn creştin supraconfesional *«O Doamne Mare, când privesc eu lumea»*, acompaniaţi la chitară:

„O Doamne mare, când privesc eu lumea

Ce ai creat-o prin al Tău Cuvânt,
Fiinţele ce-mpodobesc natura
Cum le-ntreţii cu braţul Tău cel sfânt,

Atunci Îţi cânt, Măreţ Stăpânitor:
Ce mare eşti! Ce mare eşti!...

Privirea când mi-o nalţ şi văd minunea
Mulţimii aştrilor ce-alerg' pe cer,
Măreţul soare, cât şi blânda lună
Plutind ca mingi de aur prin eter,

Când L-întâlnesc pe Domnu-n Cartea Sfântă
Şi când zăresc mulţimea-I de-ndurări,
Pe-ai Săi aleşi cum i-a iubit întruna
Şi i-a condus prin binecuvântări,

Şi-L văd pe Domnul pe pământu-acesta
Ca serv, dar plin de dragoste şi har,
Întrezăresc amara-I suferinţă
Şi mântuirea ce mi-o dă în dar,

Când mă apasă sarcini mari şi grele,
Când trist mi-e sufletul pân' la mormânt,
El Se apleacă plin de mângâiere:
Mă face liber de-orice legământ...

... Când Domnul Sfânt va reveni-n mărire
şi când voi sta uimit în faţa Sa,
Eu voi striga, în sfântă adorare:
«Ce mare eşti, ce mare-i slava Ta!...»"

... Afară, în imediata apropiere a sanctuarului, un grup din îndepărtatul Hong Kong al Chinei ascultă *Fericirile* în limba lor atât de neînţeleasă pentru noi...

Din înălţimea cerului senin de deasupra Colinei Fericirilor, soarele dogoreşte cu putere, deşi abia e trecut de jumătatea lunii mai! Cât de fierbinţi trebuie să fie aici zilele lui iulie şi august!...

Un alt grup de compatrioţi se apropie de intrarea în sfântul lăcaş, cântând Fericirile, dar nu mai avem timp să-i întâlnim! Ne despărţim de ei înainte de a-i cunoaşte, îndreptându-ne spre ieşire, cu inima copleşită de frumuseţile şi trăirile din acest loc special, pe care am dori să le luăm cu noi pe cât omeneşte este cu putinţă...

O, slavă Ţie, Doamne al Fericirii Eterne, pentru toate câte ne-ai făcut Tu nouă!... Învredniceşte-ne, Te rugăm, să gustăm şi Mâine, ajunşi în Împărăţia Ta, fericirea aceea care nu mai sfârşeşte nicicând!

Pe locul Înmulţirii Pâinilor

La întoarcere, urcăm cele câteva sute de metri până la şoseaua principală, de unde apucăm la stânga şi curând coborâm spre Tabga. În urmă, cotim la dreapta şi intrăm într-un spaţiu larg de parcare, ocupat în mare parte de maşini şi autocare cu peregrini. Intrarea în incinta mănăstirii e străjuită sărbătoreşte de nelipsiţii arbuşti ornamentali, înfloriţi în toate culorile posibile.

Aşezarea aceasta este foarte mică. Aflăm că numele îi provine de la cele şapte izvoare sulfuroase din zonă şi care, încă din vechime, erau foarte apreciate pentru efectul lor tămăduitor mai ales în tratarea bolilor de piele. Tradiţiile vechi spun că într-unul din aceste izvoare s-ar fi scăldat mult-încercatul şi îndelung-răbdătorul Iov, vindecându-se de toate bolile de care suferea... Astăzi însă, determinându-se prezenţa unor elemente radioactive în aceste ape minerale, nimeni nu le mai recomandă pentru tratamente.

... După victoria împăratului Constantin cel Mare asupra lui Maxenţiu, în anul 313, în această zonă a Galileii s-au construit trei biserici, spre aducere-aminte de cele trei mari evenimente petrecute în aceste împrejurimi: *Predica de pe Munte, Înmulţirea Pâinilor* şi *Arătarea Domnului Iisus la Mare...* Mai mult, aici a luat fiinţă încă din primele veacuri şi o aşezare monahală. Dar, durere: toate acestea au fost distruse! Întâi, de perşi, în anul 614, apoi, de musulmani, în 638. Astfel că în Tabgha de azi mai sunt doar două biserici, de numele cărora se leagă două evenimente foarte cunoscute din viaţa Mântuitorului: Întâia Înmulţire a Pâinilor şi cea de a treia Arătare de după Înviere, la Mare...

Ne apropiem cu emoţie de sfântul lăcaş benedictin, ce se întinde parcă numai pe orizontală, precum va fi fost acea agapă bogată pe covorul ierbii de aici... Spaţioasa biserică în formă de cruce aminteşte de minunea îndestulării cu doar cinci pâini şi doi peştişori a unei mari mulţimi de oameni, care nu se mai îndura să plece de la ascultarea Cuvântului Ceresc ieşit de pe buzele Domnului Iisus...

Ne facem loc să intrăm în spaţioasa Casă a Domnului printre câteva grupuri de peregrini ceva mai gălăgioşi care o părăsesc... Apoi, după „obiceiul" nostru, ne retragem în vecinătatea Sfântului Altar din spaţioasa absidă, ca să ne închinăm. Fiind cuprinşi de un fior sfânt, mulţumim iară şi iară Domnului şi Dumnezeului nostru pentru însoţirea Lui de care ne-am bucurat permanent până aici şi ne încredinţăm soarta tot în Mâna Lui, pentru tot restul drumului rămas. Şi prin Ţara Sfântă, şi prin „Valea Plângerii". Până Acasă!...

Pe urmă, Îi aducem aminte Domnului, Cel Care pe nimeni nu uită nicicând, de toţi preaiubiţii noştri rămaşi departe, începând de la cei mai de aproape şi până la cei mai depărtaţi. Atât fizic, cât şi spiritual. Şi le cerem tuturor harul Lui cel mântuitor, din chiar locul acestei alese şi rare binecuvântări trupeşti şi sufleteşti...

Gândul ni se întoarce în timp şi se înfioară adânc: în faţa stâncii din faţa noastră a stat Însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos!... Pe piatra aceasta de sub Pristolul de marmură albă a fost aşezată ofranda acelui copilaş învăţat de scumpa lui mamă să-şi împartă merindea cu cei şi mai flămânzi decât el...

... Plecase de acasă cu bucurie să-L vadă şi el pe Domnul şi să-L asculte, trimis de mama sa credincioasă, care n-a putut merge ea însăşi, având alţi prunci în jur... Dar i-a purtat de grijă să aibă merinde îndestulătoare pentru drum: cinci pâini de orz şi doi peşti… Cum să-şi închipuie fericita mamă că pâinişoarele acelea, frământate cu dragoste de mâinile ei, vor ajunge tocmai în Mâinile Domnului, că vor fi binecuvântate şi frânte de El şi că dintr-însele se vor hrăni mulţimile de oameni plecaţi să-I asculte Cuvântul?!...

Dar dacă mama i-a purtat de grijă odorului ei, cum se putea să-l uite Dumnezeu? Astfel, între miile acelea de oameni, îl descoperiră ochii atenţi ai apostolului Andrei, făcându-i loc până în preajma Domnului şi tot el I-a spus de pâinişoarele şi peştii copilului gata să le dăruiască pe toate!

Apoi, după ce Mântuitorul binecuvântase şi frânsese darul de bunăvoie, ucenicii l-au ridicat şi l-au împărţit îndestulător gloatelor flămânde care şedeau pe iarba cea multă din jur, aşteptând să-şi stâmpere şi foamea trupului, după cea a sufletului...

O, ce nu poate face Domnul şi Dumnezeul nostru, al Cărui Nume este Minunat şi a Cărui Putere este nemăsurată, precum mila şi dragostea Lui de oameni şi de nevoile lor! Până şi de cele trupeşti!...

Dar acea îmbelşugată agapă care a săturat cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi copii, de la care au fost strânse douăsprezece coşuri pline cu fărâmituri, anticipa tainic îndestularea dumnezeiască a Sfintei Euharistii!... Despre aceasta le va vorbi Domnul a doua zi, în sinagoga din Capernaum.

O, dar mulţi dintre cei hrăniţi în chip minunat atunci uitară prea repede minunea săvârşită doar cu o seară înainte şi nemaiputându-I înţelege şi crede vorbirea, L-au părăsit apoi dezamăgiţi! Până şi o parte dintre cei şaptezeci de ucenici ai Săi!...

Atunci Domnul fusese silit să-i întrebe şi pe cei doisprezece: *„Nu vreţi* ***şi voi*** *să vă duceţi?"*. Iar Simon Petru Îi răspunde în numele tuturor: *„Doamne,* ***la cine*** *ne vom duce?* ***Tu*** *ai cuvintele vieţii celei veşnice!"*... (Matei 14, 13-21; Marcu 6, 30-44; Luca 9, 10-17; Ioan 6, 1-69).

O, ce binecuvântată rânduire este aceea ce ni s-a păstrat încă din vechime în Casa lui Dumnezeu! În Ziua Domnului, îndestularea trupului vine întotdeauna – trebuie să vină! – după ce ne-am hrănit acolo întâi *sufletul*, atât cu Pâinea Sfântului Cuvânt, cât şi cu Trupul şi Sângele Domnului de pe Masa Sfântului Altar pe care El Însuşi *„Se frânge şi Se împarte"* de aproape două mii de ani spre mântuirea noastră!...

… Pe pardoseala dinaintea Sfintei Mese descoperim o străveche şi preafrumoasă reprezentare în mozaic, ajunsă până la noi din secolul V: un coş împletit, străjuit de doi peşti. Pentru moment nu înţelegem de ce în el se văd nu *cinci*, ci doar *patru* pâinişoare, însemnate deasupra cu semnul Sfintei Cruci, ca patru prescuri pentru slujirea Proscomidiei...

Pentru ochiul nostru nepriceput, a cincia părea că lipseşte... Iscusitul şi credinciosul mozaicar rămas anonim, înzestrat se vede cu o inegalabilă sensibilitate artistică şi duhovnicească, ştia bine că acea pâinişoară pe care el n-o reprezenta, era Însuşi Domnul, pentru că El este *Pâinea Vieţii!...* (Ioan 6, 48).

Biserica Înmulţirii Pâinilor şi Peştilor este un lăcaş de rugăciune modern. A fost târnosit în anul 1982 şi aparţine ordinului catolic al benedictinilor germani. În preajma ei este un complex de clădiri ce oferă peregrinilor un loc de găzduire.

Sfântul lăcaş se înalţă chiar pe locul întâii biserici bizantine din secolul IV. Acea primă Casă a Domnului a fost mai întâi lovită de un puternic cutremur de pământ, în secolul 6, apoi, în veacul următor, a fost făcută una cu pământul de năvalnica armată a perşilor, care i-au şters urmele pentru mai bine de o mie de ani...

Câţiva călugări benedictini au reuşit să identifice acest loc sacru abia în anul 1932, după stăruitoare săpături arheologice. Atunci a fost descoperit aici şi un superb mozaic cu varietăţi de floră şi faună din zonă, în care predomină lotusul, o plantă din regiunea Nilului, dar aceasta era des întâlnită în arta greco-romană. Această minunăţie, precum şi o porţiune din fundaţia primei biserici de aici, acoperită acum cu sticlă groasă. Prin ea se poate desluşi limpede zidul dedesubt, care s-a păstrat incredibil de bine peste atâtea veacuri până la noi.

Minunata bazilică benedictină de azi este construită în stil clasic, având un pronaos şi trei naosuri, tăiate la rândul lor de un altul transversal (transept), dând interiorului sfântului lăcaş aspect de cruce, şi o absidă destinată altarului deschis.

Mozaicurile acestei sfinte biserici pline de culoare şi detalii specifice locului sunt considerate cele mai reuşite din Ţara Sfântă, dintre care cel mai preţios este tocmai acela care înfăţişează coşul cu cele patru pâini, aşezat între doi peşti…

Printre alte comori sacre păstrate aici, este şi o binecuvântată inscripţie grecească tot în mozaic, aflată în naosul dinspre nord. Aceasta aduce o deplină şi liniştitoare nădejde oricărui suflet credincios: *«În acest loc sfânt nu-l uită Dumnezeu pe cel smerit»*... Murmurăm şi noi înfioraţi: O Doamne al Veşnicelor Îndurări, Te rugăm, să nu-i uiţi pe niciunii din cei care Te caută pe Tine din toată inima lor, cu credinţă smerită şi dragoste fierbinte, oriunde pe pământ! Dar, Te rugăm, şi mai stăruitor să nu-i uiţi nici pe ceilalţi şi mai mulţi, care nici să Te caute nu ştiu încă!...

Îmbogăţiţi cu aceste neuitate privelişti şi trăiri, ne îndreptăm spre ieşirea din sfântul lăcaş... Pentru a ajunge la celălalt sanctuar al Tabghăi, va trebui mai întâi să ieşim la şoseaua principală şi să o luăm în dreapta. Deşi direct ar fi până acolo doar câteva sute de metri, intrarea în acea incintă se află pe partea dreaptă a drumului care duce spre Capernaum.

Dar până să ajungem la şosea, în parcarea largă întâlnim câteva grupuri de creştini cu feţe radiind de bucurie: unul din Italia, însoţit de preot, altul din îndepărtata Chină, din Franţa şi din Germania. Ba chiar şi creştini din îndepărtata Ţară a Soarelui-Răsare (Japonia)!... Cu toţii sunt pregătiţi să intre în Casa Domnului de aici... Privindu-i, gândim fericiţi: mulţimile vin şi azi la Tabga ca oarecând, pentru că nu numai cei de demult au mâncat din pâinile binecuvântărilor lui Dumnezeu, ci şi noi cei de azi, fiecare, din orişicare neam!... (Ioan 6, 26).

... Poate că nu fără sens aceste două locuri sfinte sunt separate între ele!... Minunea Înmulţirii Pâinilor a avut loc la începutul misiunii mântuitoare a Domnului, în vremea când Îl urmau nenumărate mulţimi, dar Arătarea Lui la Mare s-a petrecut după Sfintele şi cutremurătoarele Sale Patimi şi după Slăvita Sa Înviere – când mai rămăseseră cu El aşa puţini…

Oricărui suflet de peregrin ajuns pe aceste meleaguri îi fac bine câteva momente de meditaţie şi cercetare de sine între ieşirea dintr-un sanctuar şi intrarea în celălalt! În acest fel, fiecare poate să-şi dea mai bine seama cam *pe unde* se află el în urmarea Mântuitorului…

În Biserica *«Arătării la Mare»*...

Acest loc sfânt, pe care noi l-am numit *«al întrebărilor duioase»,* se află la capătul dinspre mare al unei minunate grădini verzi, plină de linişte îmbietoare la meditaţie şi rugăciune...

Intrăm în incinta largă cu îndoită emoţie şi fior. Cele petrecute aici sunt atât de răscolitoare pentru sufletul nostru, care – precum curajosul apostol Petru – Îi promisese Domnului atât de mult cândva. Dar care, în urmă, a dovedit nespus de puţin... Fiecare treaptă pe care o coborâm spre biserica de lângă mare, ne este în acelaşi timp şi o întoarcere zguduitoare prin timp şi prin amintiri dureroase...

... În secolele 2-3 era prin apropierea acestui loc sfânt o carieră de piatră de calcar, ale cărei urme se mai văd şi azi. Nu departe a fost şi locul celei de-a doua înmulţiri a pâinilor (Matei 15, 32-38; Marcu 8, 1-9).

Din prima biserică, ridicată aici în secolul 4, n-au rămas prea multe urme. Ruinele pe care le vedem acum sunt din zidurile altui sfânt lăcaş, construit în secolul 5, şi care a fost distrus tot de perşi, ca prea multe altele din Galileia şi din Ţara Sfântă. Acea biserică a fost reparată prin secolele 7-8, astfel că la începutul secolului 9 exista aici o mănăstire, numită *«Cele 12 Tronuri»*. Ea amintea de făgăduinţa Mântuitorului făcută celor doisprezece apostoli că, la Sfârşit, ei vor sta pe douăsprezece scaune de judecată şi vor judeca pe cele douăsprezece seminţii ale lui Israel... (Matei 19, 28). Dar din acele douăsprezece pietre mari ce erau cândva aici, au mai rămas până astăzi doar şase, situate în partea sudică a bisericii de bazalt.

În vremea lor, cruciaţii au ridicat aici din ruine cea de-a patra Casă a Domnului, zidind în partea de nord şi un turn. Dar şi aceea a fost distrusă în anul 1217 de armatele cuceritorului Saladin, astfel că din toate, au rămas pe rând doar câteva dărâmături şi o duioasă amintire răscolitoare pentru mulţi…

Biserica de azi este un sfânt lăcaş franciscan, de dimensiuni relativ reduse, construit în anii 1933-1934, din blocuri de bazalt, pe stânca de bazalt de pe chiar ţărmul Mării Galileii.

Ne apropiem de modesta biserică orientată spre răsărit. Totul ne apare în ea nespus de intim, întocmai cum trebuie să fi fost acel mare eveniment petrecut în chiar acest loc! Simţim cutremuraţi că aici trebuie să ne descălţăm nu doar picioarele, ci mai ales inima şi mintea...

Intrăm înăuntru şi ne apropiem de absida Sfântului Altar. Apoi ne prăbuşim în faţa stâncii albe de dinaintea lui, lungă de circa 3-4 m şi închinându-ne o sărutăm înfioraţi. În străfundul sufletului şi conştiinţei ni se pare că auzim ecoul din ce în ce mai stins al acelei întreite întrebări adresată atunci lui Simon Petru, iar acum nouă: *«Mă iubeşti tu mai mult decât... alţii?»...* Ai fost *tu* în stare *să şi dovedeşti* asta?... Şi nu mai îndrăznim să ne ridicăm ochii umeziţi de „rouă“, pironiţi de mult în pământ, pentru că nu avem răspuns pe măsură!...

Rugăciunea noastră în acest loc sfânt mai mult e mută. Şi gemută… Ce să-I spunem noi Domnului, Care pe toate ale noastre le ştie mai dinainte şi mai bine chiar decât noi înşine?...

Ne vine în minte şi murmurăm lăcrimând o cântare duioasă, precum momentul cutremurător ce s-a petrecut odinioară chiar pe ţărmul acesta. E scrisă de acelaşi „Poet al mântuirii noastre“ şi întitulată întocmai ca întrebarea Mântuitorului adresată lui Simon-Petru atunci: *«Tu Mă iubeşti, iubitul meu?»:*

„– Tu Mă iubeşti, iubitul Meu, mai mult ca orişicare,
poţi tu veni fără-ndoieli pe calea Crucii oare?
– Da, Doamne, ştii că Te iubesc, dar nu-ndeajuns de tare!

Vreau să Te iubesc,
vreau să Te iubesc,
vreau mai mult şi mai cu foc
să Te iubesc!

– Iubitul Meu, tu Mă iubeşti mai mult ca orice-avere,
poţi tu să laşi al lumii tron, să iei a mea durere?
– Da, Doamne, ştii că Te iubesc, dar încă se mai cere!

– Iubitul Meu, azi Mă iubeşti mai mult ca ieri pe Mine,
creşti oare tu iubirea Mea tot mai frumoasă-n tine?
– Da, Doamne, ştii că Te iubesc,
dar vreau mai mult, ştii bine!

– Eşti mulţumit cu cât îi dai şi cât îi arzi iubirii,
Îmi ştii tu oare îndeajuns dulceaţa-mpărtăşirii?
– Nu, Doamne, ci mai nalt mi-aş vrea altarul dăruirii!

Ajută-mi, Preaiubitul meu, iubirii proşternute,
să-Ţi verse mirul cel mai scump al lacrimii tăcute,
ca rana cea mai din adânc să-Ţi spele şi sărute...“

... Mai sărutăm încă o dată îndelung şi durut stânca aspră pentru buze, dar sfântă şi mângâietoare pentru inima noastră răscolită de amintiri şi mustrări adânci din vremea de demult. Le va veni şi acestora „vremea spovedaniei“ la locul potrivit din „Curtea lui... Pilat“!...

Alături de noi îngenunchează, vizibil emoţionaţi şi ei, o călugăriţă catolică şi un grup de peregrini ruşi. Prin oricare din aceste locuri din Ţara Sfântă nu mai este nicio distanţă între suflete şi încredinţări. Aici, cu toţii se numesc simplu şi frumos ca în primele veacuri: *peregrini creştini* – şi credem din tot sufletul că aşa trebuie să fie şi în Împărăţia lui Dumnezeu între cei învredniciţi să ajungă Acolo. Chiar dacă în ea sunt multe lăcaşuri, după cum este scris, cu siguranţă că între ele nu va fi niciun „gard“, ca pe pământ... (Ioan 14, 2).

O, slavă Ţie, Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru toate lucrările Tale minunate! Dar şi mai mult pentru cea a înfrăţirii oamenilor îngenuncheaţi la picioarele Tale! Căci acest măreţ ideal numai Tu îl poţi înfăptui cu adevărat încă de aici de pe pământ şi pentru totdeauna! O Doamne Iisuse, Te rugăm stăruitor să grăbeşti înfăptuirea lui!...

Ceasul întrebărilor duioase...

... O placă de marmură albă rezemată de stânca de bazalt din faţa Sfântului Altar poartă inscripţia: *«Mensa Christi»*... Cele două cuvinte amintesc peregrinilor că în chiar acest loc îi aşteptase Domnul, după Învierea Sa din morţi, pe şapte dintre ucenicii Săi, tocmai când ei erau nu doar dezamăgiţi şi singuratici, ci şi flămânzi şi osteniţi după truda zadarnică de-a lungul unei nopţi întregi. Şi după câteva zile petrecute fără Învăţătorul, când însăşi viaţa lor părea o barcă goală, rămasă fără cârmă şi plutind în derivă…

Dar ca o puternică dovadă că Domnul nu-i lasă nicicând singuri şi părăsiţi pe ai Săi – mai mult decât e necesar! –, tocmai atunci venise la ei şi privea compătimitor la zbaterea lor neputincioasă...

Ştiindu-i flămânzi, Mântuitorul Înviat îi întrebă cu glasul celei mai duioase mame: *„Copii, aveţi ceva de mâncare?“* Şi pentru că n-aveau nimic prins în năvodul lor, i-a îndemnat cu aceeaşi căldură: *„Aruncaţi mreaja în partea dreaptă a corabiei şi veţi afla!“*...

Ascultând de îndemnul «Străinului de pe Ţărm», năvodul li s-a umplut pe dată în chip minunat, încât nu-l mai puteau trage de mulţimea peştilor. Atunci, dintre cei şapte pescari osteniţi, *„ucenicul pe care-l iubea Iisus“* L-a recunoscut pe Domnul şi i-a descoperit asta şi lui Petru, precum în seara Cinei când îşi rezemase capul pe pieptul Mântuitorului...

Încingându-şi haina, căci era dezbrăcat, Simon Petru s-a aruncat în ape, ca să ajungă cel dintâi la ţărm. Ardea de nerăbdare să mai poată avea o clipă de intimitate cu Domnul său, de Care se lepădase ca un nemernic nu cu mult înainte, în curtea Marelui Preot!… (Ioan 18, 15-27).

După ce au ajuns cu toţii la mal, «Străinul» le-a spus: *„Aduceţi din peştii pe care i-aţi prins acum!“*. Din nou, Petru o ia înaintea celorlalţi, grăbindu-se să tragă mai aproape de ţărm corabia lor plină cu cei o sută cincizeci şi trei de peşti mari... Dar până să aducă ei din peştele

prins, Domnul i-a invitat mai întâi la masa Lui: peşte fript pe jăratec şi pâine îndeajuns... (Ioan 21, 1-14).

Niciunul dintre ucenici nu îndrăznea să întrebe: cine-i «Omul de pe Ţărm»? Sau: de unde are El bucatele acelea în chiar răsăritul soarelui, pe malul pustiu?... Fiecare era deplin încredinţat că Acela este Domnul lor Cel Înviat din morţi. Iar dovada de netăgăduit era însuşi glasul Lui cel mereu inconfundabil! Acelaşi glas după care L-a recunoscut şi Maria Magdalena în dimineaţa Învierii, în preajma mormântului gol de lângă stânca Golgotei...

O, câte semnificaţii sfinte şi adânci are fiecare din amănuntele descrise aici de sfântul evanghelist Ioan! Dintre care cele mai multe ne rămân încă nepătrunse nouă...

Ne amintim înfioraţi că pe stânca aceasta, ocupată acum de intimul lăcaş de rugăciune, avusese loc odinioară, în urma prânzului, acel dialog duios între Domnul Iisus, după Înviere, şi apostolul Petru, după lepădare. Se poate că ceva mai de-o parte! Ca să nu-i fie prea greu ucenicului pocăit!…

Se pare că întreita întrebare a Mântuitorului se adresa nu *«lui Petru»*, ucenicului care primise numele acesta nou *după chemarea sa la apostolie* (Marcu 3, 16; Ioan 1, 42), ci *«lui Simon»*, adică acelui ins de *dinainte de a-L cunoaşte...* Pentru că *numai acela* care încă nu-L cunoşte deplin pe Domnul se poate lepăda!...

... Dar întrebarea Mântuitorului Înviat era rostită cu aluzie fină la vorbele curajoase ale celui mai cutezător dintre ucenici în seara Cinei de Taină, rămase după numai câteva ceasuri doar nişte vorbe goale:

– *«Simone, fiul lui Iona, Mă iubeşti tu* ***mai mult*** *decât aceştia?»*

Întreitul răspuns al Apostolului Petru, fiecare fiind şoptit mai dureros decât cel dinainte, îl reaşază pentru totdeauna pe ucenicul pocăit la vrednicia de dinainte de cădere... (Marcu 14, 26-31; Ioan, cap. 21). Nimic mai mult! Şi nimic mai puţin...

Dar ce har necuprins de mare aducea fiecare nouă rostire a Domnului după răspunsul ucenicului spăşit cu care vorbea El atunci, au înţeles prin vremi doar aceia care, ca şi Simon, au experimentat ei înşişi cât de bun şi de milostiv este Iisus cel Răstignit... Chiar şi după momentul nefast al unei lepădări!...

... Ieşim cutremuraţi din biserică şi ne îndreptăm spre marginea lacului. Valurile apelor liniştite ajung până la picioarele noastre. Îmi descalţ încălţămintea şi intru cu fior în apa încălzită de soarele fierbinte, cugetând: de câte ori vor fi făcut la fel şi apostolii Domnului şi chiar El Însuşi, răcorindu-Şi în apele mării tălpile prăfuite pe drumurile Galileii!...

Privind apoi la stânca pe care se înalţă Casa Domnului, descoperim o placă cu trei cuvinte de înştiinţare pentru peregrini, însemnate în engleză: *«Numai pentru rugăciune!...».* Cu adevărat, în acest sfânt şi emoţionant loc nu trebuie să se mai petreacă nimic altceva decât rugăciune şi cercetare de sine, lacrimi şi tăcere!...

Cum nivelul apelor mării este destul de scăzut acum, descoperim uşor în apropierea bisericii de granit şase bolovani mari ce răzbesc la lumină prin prundişul din apropierea ţărmului. Ei amintesc de cele «12 Tronuri» câte au fost odată. Dar numai jumătate din ele au mai rămas până astăzi!

Cugetând la semnificaţia lor sufletească, gândul ni se duce la realitatea de azi a *lumii creştine* (sic!...) în ce priveşte „scaunele“... Şi gândim că şi aceste şase sunt mult prea multe! Poate că îndestul ar fi un singur tron, iar pe el să stea pentru totdeauna un Singurul Judecător şi Domn: Acela Care, mai întâi, Şi-a dat viaţa pentru noi toţi!…

Cât de adânc duhovniceşti şi ce înţelepţi s-au dovedit Sfinţii Părinţi la cel dintâi Sinod Ecumenic (din anul 325 de la Niceea), abia scăpaţi de prin furtunile persecuţiilor cumplite şi îndelungi, când şi-au ales ca preşedinte *Sfânta Scriptură*! Ei au aşezat Cartea Domnului cu cea

mai sfântă evlavie pe scaunul din frunte... Acela rămăsese gol şi nerâvnit de nimeni, pentru că absolut niciunul dintre ei n-a dorit şi n-a îndrăznit să se aşeze pe el, socotindu-se nevrednic de o aşa responsabilitate. Atunci!… Se pare însă că de această dumnezeiască înţelepciune şi adâncă dovadă de smerenie s-au învrednicit din ce în ce mai puţini şi tot mai rar urmaşii Sfinţilor Părinţi de atunci..., pe măsură ce flăcările „cuptorului de şapte ori încins“ rămân tot mai necunoscute de cei mai mulţi dintre ei!... (Daniel 3, 19).

... Apropiindu-ne de ţărm, observăm în crăpăturile bolovanilor găunoşi nenumărate hârtiuţe răsucite strâns... Ne dăm imediat seama că sunt bileţele lăsate de peregrinii trecuţi pe aici înaintea noastră. Ne întrebăm: vor fi tăinuind ele întrebări sincere sau dorinţe curate, mulţumiri recunoscătoare sau lacrimi de căinţă pentru căderi şi lepădări? Sau din toate câte puţin... Dar pe toate acestea le ştie bine Acela Căruia I-au fost şi „adresate“ de fapt, în taina cea mai adâncă!...

Urcând iarăşi pe ţărm, ni se bucură inima când vedem un grup de peregrini greci adunându-se la umbra deasă a unui copac înalt de lângă intrarea în biserica cea zidită pe stâncă. Doi preoţi cu feţe luminoase încep să slujească o ectenie de mulţumire...

Ceva mai departe, un preot franciscan ne răspunde călduros şi binevoitor la câteva întrebări. Dincolo, două măicuţe franciscane cu chipuri fericite discută cu trei creştini din îndepărtata China. Le cerem îngăduinţa şi ne fotografiem împreună. Niciunii nu ne simţim străini faţă de ceilalţi sau obosiţi de alergarea de până aici, nici departe de ţară!… Ce importanţă mai pot avea toate acestea aici, când *fraţii noştri în Hristos* sunt *cei de lângă noi!* Pentru că întreg pământul al Domnului este... (Psalm 23/24, 1).

După o clipă, ne luăm rămas-bun şi de aici şi ne îndreptăm spre ieşire. Simţim încă o dată şi tot mai puternic cu fiecare zi că oricât de mult am rămâne pe aceste meleaguri, timpul nu ne-ar ajunge nicicum să cercetăm toate locurile sfinte. Sărmana noastră inimă, pururi nesătulă de Frumos şi de trăiri duhovniceşti înalte, tot nu s-ar vrea dusă niciodată de aici...

Pe Marea Galileii...

Cu inima înfiorată de aceste trăiri fericite, întoarcem către Tiberias. Dar în dreptul Chibuţului Ginossar, virăm la stânga şi ne îndreptăm spre port, dorind să ne îmbarcăm pe vreuna din corăbiile ce ies de aici în larg. Dar tocmai în timp ce ne apropiem de ponton, corabia din faţa noastră, plină de peregrini, se desprinde lin de ţărm. Ajunsesem prea târziu!

În fiecare zi apele Chineretului sunt brăzdate de multe corăbioare ce amintesc, nu doar prin înfăţişarea lor, cât mai ales prin entuziasmul peregrinilor de pe ele, de corăbiile cu pânze din vremea Mântuitorului...

Rămaşi pe ţărm, privim cu regret în urma ambarcaţiunii ce se depărtează în larg fără noi – mai ales pentru că nu ştim cât timp va trebui să aşteptăm până va ancora o altă corabie. Ne mângâiem însă amintindu-ne de câteva evenimente evanghelice petrecute prin preajmă, pe lângă nenumărate altele tot pe atât de minunate, dar rămase nescrise...

... Pe aceste ape plutea odinioară corabia ucenicilor, depărtată puţin de ţărm la porunca Mântuitorului, când mulţimile venite să-L asculte ori să se vindece Îl îmbulzeau din toate părţile, fiecare dorind să fie cât mai lângă El... (Matei 13, 1-2; Luca 5, 1).

Pe întinderea aceasta liniştită de ape potolise odată Domnul furtuna dezlănţuită ca din senin asupra corabiei gata să piară cu tot cu ucenici. Ei încă nu pricepuseră că nicicând nu se poate

scufunda corabia ce-L poartă pe Iisus. Nici chiar atunci când se pare că El *doarme* la cârmă!... (Marcu 4, 35-41).

Din aceste ape adânci au pescuit apostolii o mulţime de peşti, încât începură să li se rupă mrejele, când le-au aruncat la porunca Domnului! După ce, fără El, trudiseră zadarnic câte o noapte întreagă – şi la începutul, şi la sfârşitul uceniciei lor cu Mântuitorul... (Luca 5, 1-11; Ioan 21, 4-6). În urma acelei prime pescuiri minunate, bătrânul Petru, conştient poate pentru întâia oară de nevrednicia lui, s-a aruncat la picioarele Domnului, implorându-L: *„Ieşi de la mine, Doamne, căci sunt om păcătos!“* (Luca 5, 8). Încă nu ştia că Domnul, Cel Care *„nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă din calea lui şi să fie viu“,* nu-l abandonează pe cel căzut. Şi cu atât mai puţin aceasta când el ajunge să-şi recunoască nenorocita-i stare!... (Ezechiel 33, 11).

Umblând pe valurile acestei mări venise altădată Domnul Iisus spre ucenicii Săi. Era după o noapte de rugăciune petrecută în locuri pustii şi imediat după întâia înmulţire a pâinilor... Venea să-i izbăvească de valurile şi vânturile care clătinau corabia lor, gata s-o scufunde.

Văzându-L că vine spre ei păşind peste valuri, pe apostoli îi cuprinseseră spaima. Şi crezând că văd o nălucă, au ţipat îngroziţi. Ei s-au liniştit deplin abia când Mântuitorul le-a adresat cele trei cuvinte pline de putere, repetate de mii şi mii de ori prin toate veacurile copiilor Săi ajunşi uneori în încercări şi mai cumplite ca atunci: *„Îndrăzniţi! Eu sunt! Nu vă temeţi!...“* (Marcu 6, 50).

Dar pentru a se convinge că într-adevăr Acela e Domnul, şi nu o nălucă, Petru L-a încercat: *„Doamne, dacă eşti Tu, porunceşte să vin la Tine pe ape!“* Bătrânul apostol era încredinţat că atunci când Domnul porunceşte ceva, totul devine cu putinţă. Chiar şi umblarea pe ape!... Pentru că *„El zice – şi se face. Porunceşte, şi ce porunceşte ia fiinţă...“* (Psalm 32/33, 9).

La chemarea Mântuitorului, curajosul Petru a părăsit corabia, păşind hotărât către El. Pentru câteva clipe, ucenicul nu mai vedea nici valuri, nici vânturi, nici primejdii, ci numai pe Mântuitorul său Preaiubit spre Care pornise şi pe ape, nu numai pe uscat!... Şi atâta vreme cât a privit numai la El, nu simţea pe aproape niciuna din primejdii, ci păşea pe valuri cu aceeaşi uşurinţă ca pe uscat!...

Numai că îndată ce şi-a luat ochii de la Domnul său, privind cu îngrijorare la valurile mari şi la vântul puternic, el a început dintr-o dată să se clatine şi să se scufunde. Şi dacă Mâna Mântuitorului nu s-ar fi întins salvator spre el, bătrânul pescar, cu toată experienţa lui pe mare, ar fi pierit îndată, înghiţit de ape... Dar Domnul l-a scăpat, apucându-l de mână, şi zicându-i: *„Puţin credinciosule, de ce te-ai îndoit?“.*

Apoi, pe când se suiau amândoi la ceilalţi ucenici, marea s-a liniştit de tot, ca şi cum aşa fusese dintotdeauna... Iar cei din corabie, recunoscând puterea Lui dumnezeiască, I s-au închinat, mărturisind înfioraţi: *„Cu adevărat Tu eşti Fiul lui Dumnezeu!“* (Matei 14, 22-33).

... Privind în urmă prin anii de demult, ne amintim cu fior cum de atâtea ori am trecut „pe aici“... Pornisem şi noi „pe ape“ după Domnul prin întunericul acela ce părea fără capăt, când umblarea pe calea credinţei era din ce în ce mai primejduită! Când scrierile sfinte – şi aşa puţine! – erau urmărite necruţător, cu atât mai mult, manuscrisele oamenilor aleşi ai lui Dumnezeu!... Atunci, până şi simpla deţinere a unei maşini de scris nedeclarată era pedepsită cu ani de închisoare, dar dacă o mai şi foloseai „în scopuri interzise“!...

O, de câte ori am păşit după Domnul în toţi anii aceia „pe valuri“! Şi tremurând... Ducând sau aducând „comoara Cuvântului“, scris de mână sau dactilografiat, ascunsă la piept sau trudind la multiplicarea ei, *„cu uşile încuiate, de frica iudeilor“...,* precum ucenicii Mântuitorului când *„mergeau îngroziţi după El“*, urcând spre Ierusalim... (Marcu 10, 32).

De câte şi mai câte ori am strigat atunci şi noi spre Domnul, iar El ne-a ascultat, izbăvindu-ne de orice primejdie! Pentru că El ştia bine cât de slabi eram şi cum ne-ar fi înghiţit

„valurile“ acelea, mai ceva ca pe sfântul apostol odinioară! În vremea aceea, rugăciunea şi cântarea ne readuceau pacea şi încrederea să păşim mai departe. Dar tot „pe ape“!... De aceea, cântam rugându-ne şi ne rugam cântând cântările fără seamăn de frumoase cu care a binecuvântat Dumnezeu Lucrarea Lui, precum aceasta:

„Suflă vântul contra noastră, suflă ne-ncetat
să ne-ntoarcă de pe drumul cel adevărat,
să ne-ntoarcă iar spre moarte şi-nspre iad napoi:
Te rugăm, Iisuse Doamne, fii mereu cu noi!

Vino-n luntrea vieţii noastre, stai la cârma ei
şi condu-ne Tu cu bine printre norii grei!
Nu vrem să opreşti furtuna care s-a pornit,
dar rămâi în luntrea noastră până la sfârşit!

Peste valurile grele să ne treci mereu,
îndreptar având lumina şi Cuvântul Tău,
să ajungem toţi cu pace, Iisuse iubit,
Sus, la Ţărmul Fericirii ce ne-ai pregătit!...“

… După câteva momente, ancorează o altă corabie, venind din larg. Coborâm cu emoţie în ea, în vreme ce se leagănă sub noi... Constatăm bucuroşi că unul dintre membrii echipajului vorbeşte cât de cât limba noastră, semn că din ce în ce mai mulţi români ajung şi pe Marea Galileii în peregrinajul lor prin Ţara Sfântă. De la acest om aflăm că ambarcaţiunea care plecase înainte avea la bord un grup de compatrioţi de-ai noştri. Regretăm că n-am putut călători împreună cu ei, dar nu mai putem schimba! Învăţăm şi din asta cât de important este să ajungi întotdeauna la vreme atunci când doreşti neapărat să mergi undeva şi mai ales când ştii dinainte orarul plecărilor...

Curând apare pe ponton şi coboară la noi un grup de creştini din îndepărtata Indie, îmbrăcaţi în frumoasele lor veşminte orientale. După ce pornesc motoarele, ne desprindem lin de ponton şi înaintăm spre nord-est, destul de aproape de ţărm. În apropierea noastră plutesc câteva ambarcaţiuni mai mici, iar departe în larg se zăresc alte corăbii şi vaporaşe. În fiecare din ele sunt zeci de peregrini care îşi trăiesc în felul lor bucuria ajungerii pe „Marea lui Iisus“...

Grupul indienilor începe să cânte emoţionant de frumos, întâi imnul lor naţional, apoi mai multe cântece creştine pe care nu le putem înţelege cu mintea... Desprindem însă din cântare Numele Aceluia prin care au fost răscumpăraţi şi ei, şi noi: IISUS... Privindu-i cu ce însufleţire îşi exteriorizează bucuria de a pluti pe aceste ape, chiar dacă în alt fel decât noi, inima ni se umple de fericire şi ochii, de „rouă“...

În timp ce ascultăm explicaţiile sumare ale cârmaciului, deschid Sfânta Scriptură şi îmi reîmprospătez încă o dată „pe viu“ descrierile sfinţilor evanghelişti despre umblările ucenicilor cu Învăţătorul lor pe Marea Tiberiadei... Este atât de impresionant să poţi citi cuvintele sfinte pe chiar locul despre care vorbesc! (După ce ne-am întors din Israel, ori de câte ori deschid Cartea Domnului, imaginaţia îmi zboară dintr-o dată acolo – şi retrăiesc totul aievea...).

... Pe ţărmul din stânga noastră rămâne mai întâi Tabgha, cu cele două locuri neuitate ale sale de care abia ne-am despărţit... Ceva mai sus, dar relativ aproape de mare, rămâne

Muntele Fericirilor, cu bisericuţa graţioasă din vârful colinei neuitate. Apoi, Capernaumul, cu ruinele şi „istoria“ lui…

Dincolo, pe un dâmb, zărim locul Betsaidei, iar ceva şi mai departe, pe malul răsăritean, se desluşesc dealurile uscate şi ţărmul gadarenilor de odinioară, rămase o vreme tot neprimitoare Domnului şi Evangheliei Lui. Acestea amintesc de porcii înecaţi în ape şi de nefericiţii lor stăpâni care mai degrabă şi-au respins mântuirea, chiar atunci când Mântuitorul venise până la ei şi pentru ei...

O, dar prin vremile ce au urmat, câţi nebuni vor mai fi făcut întocmai ca aceşti nefericiţi, zădărnicind planul lui Dumnezeu de mântuire! Atât pentru ei, cât şi pentru urmaşii lor. Până cine ştie când!...

Cârmaciul îndreaptă corabia noastră „la adânc“... (Luca 5, 4). *Muntele Fericirilor* şi cetăţile din preajma lui rămân tot mai departe în spatele nostru... Undeva în zare se desluşeşte ţărmul sudic al mării cu locul de unde Iordanul îşi croieşte alt drum spre Marea Moartă.

… Dar prea curând apare în faţă oraşul Tiberias de pe ţărmul apusean – şi înţelegem că „umblarea noastră pe ape“ se apropie de capăt. Înainte de coborâre, ne fotografiem împreună cu grupul creştinilor din India. Şi unii, şi alţii simţim fericiţi ceva din harul păcii şi înfrăţirii adus de Mântuitorul nostru Iisus Hristos prin Evanghelia Sa, tuturor oamenilor de pretutindeni, din orice neam şi de orice limbă, chemându-i la mântuire pe toţi şi făcându-i dimpreună fraţi... (Apocalipsa 7, 9). Apoi ne despărţim de ei cu un *«Good bye in heaven!...»* (La revedere, în ceruri!).

În ultima clipă la doar câţiva paşi de ţărm, unul dintre corăbierii noştri aruncă simbolic năvodul în ape... Dar nimic nu intră în el! Mai încercă o dată, şi tot în zadar... Se vede că şi noi suntem tot singuri! Ba încă mai ceva ca odinioară apostolii Domnului! Şi nu-i nimeni să ne spună duios ca lor: *«Aruncaţi mreaja în partea dreaptă!...»* (Ioan 21, 6), dar şi dacă ar fi Acela, s-ar putea să n-aibă cui…

... O, sărmanii de noi, ce slabi şi singuri suntem fără Tine, Doamne! Te rugăm, îndură-Te încă şi încă şi de neputinţa şi nevrednicia noastră!...

Corabia se apropie încet de ponton şi peregrinajul nostru pe Marea Tiberiadei se sfârşeşte. A fost aşa de plăcut să plutim pe întinderea aceasta albastră cu nume unic! Ne luăm un duios «rămas-bun» de la echipajul binevoitor al corabiei şi în timp ce ne îndreptăm spre scara ce duce pe ponton, mulţumim Domnului pentru însoţirea şi paza Lui peste aceste adâncuri de ape, cu atât mai mult cu cât nu ştim să înotăm!... Apoi, părăsim ambarcaţiunea şi ajungem din nou pe ţărmul galileian.

„Viaţa noastră este o călătorie spre cer, asemănătoare unui tren ce stă totdeauna gata de plecare spre veşnicie... Noi trebuie să fim gata permanent, căci nu ştim ziua, ceasul şi minutul când pleacă acest «tren».“

Preot Iosif Trifa

În Muzeul *«Ygal Allon»*

În imediata apropiere a portului Ginossar se află o clădire ultramodernă ce adăposteşte un muzeu original. Intrăm înăuntru şi vizionăm un scurt film documentar cu descoperirea din ianuarie 1986 în mâlul de pe fundul lacului Chineret a unei corăbii foarte bine conservată. Dimensiunile acesteia sunt: 8,2 m lungime, 2,3 m lăţime şi 1,2 m înălţime. După toate probabilităţile, în urma cercetărilor cu aparatură ultraperformantă şi metode ştiinţifice sofisticate, se pare că aceasta a fost, dacă nu corabia cu care a călătorit Mântuitorul şi ucenicii Săi pe Marea Galileii, atunci una identică aceleia.

Preţioasa relicvă este expusă într-o încăpere spaţioasă, cu condiţii speciale de temperatură şi umiditate, pe un suport metalic de bare de inox. Aflăm că aceasta a fost construită din nu mai puţin de douăsprezece (!) specii de lemn, care se pretau acelei utilizări, printre care cele mai cunoscute nouă sunt cedrul şi pinul, sicomorul şi terebintul, salcia şi chiar *Spina Christi,* copacul din care a fost făcută cununa de spini care a încununat fruntea Mântuitorului...

În urmă, părăsim şi muzeul, uimiţi de toate cele văzute. Apoi, ne îndreptăm spre maşină şi întoarcem pe drumul ce duce de-a lungul ţărmului spre Tiberias şi la vremelnica noastră casă din vecinătatea lui...

După cină, ne îndreptăm în ceas de seară către Prăpastia Arbel din vârful dealului ce străjuieşte satul nostru în marginea de sus. Cu maşina, suntem acolo într-o clipă. Ne rotim privirile peste toate împrejurimile, care de la înălţimea asta se văd atât de bine. Sprijiniţi de balustrada solidă şi bine întărită în stânca de la buza prăpăstiei, privim la soarele din ce în ce mai pal, care se pleacă spre orizont, în timp ce *„lumina fuge spre depărtări de lumi pustii...“,* după expresia poetică a marelui Traian Dorz.

Ce tainic de frumoasă este Ţara Canaanului! Mai ales când o priveşti de sus... Deşi s-a înserat, se disting încă mult-disputatele Înălţimi Golan şi dealurile din jurul lor. Pe rând, ici-colo se aprind lumini, a semn că şi pe acele meleaguri primejduite trăiesc mii de destine, în timp ce un ochi treaz veghează cu preţul multor riscuri la liniştea lor...

Dar şi mai de sus, din înaltul cerului înstelat, veghează peste pământul întreg Cel Întrupat în Nazaretul Galileii!... Acela Care a peregrinat din deal în deal şi din vale în vale în căutarea «oii Sale cele pierdute». Mai întâi, din Magdala până în Siharul Samariei şi din Capernaum până în Ierihon. Apoi, din Ierusalim până la marginile lumii. Şi în cele din urmă, până în fundătura în care m-a găsit şi pe mine, nevrednicul!...

Întorcând spre casă, gândim: ce bine-i când ai unde să-ţi pleci capul! Dar Fiul Omului nici măcar atât n-a avut! Pentru a rămâne *al tuturor*, El rămânea mai întotdeauna *al nimănui.* Abia din când în când îi avea şi El aproape pe cei puţini-puţini care Îl primeau, până când o puteau face... Iar când trebuia să plece şi de acolo, neglijat sau izgonit, încerca alte uşi. Şi aşa prin toate veacurile până azi şi până la sfârşit... (Luca 9, 58; Apocalipsa 3, 20).

O suflete al meu, adu-ţi bine aminte: I-ai deschis tu oare Domnului măcar din când în când uşa inimii tale? Dar chiar şi atunci: pentru câtă vreme Şi-a putut El odihni capul în sălaşul sufletului tău?... Vezi dacă El mai aşteaptă prin preajmă şi grăbeşte să-L primeşti până se mai poate şi până nu pleacă pentru totdeauna şi de la tine, cum a plecat de la atâţia... Deci fii treaz şi veghează!

... A fost atât de frumos şi azi pe urmele lui Iisus din Nazaret!... Slavă şi mulţumire Ţie, Doamne al Minunilor, pentru harul Tău nespus de bogat pe care l-ai revărsat şi spre noi! Te rugăm să Te milostiveşti de noi şi de acum înainte şi să nu laşi ca harul acesta să fie doar unul vremelnic şi în zadar, ci el să ne învrednicească de mântuirea Ta veşnică din Canaanul cel de Sus...

„Spre munţi, suflete al meu“!...

Ciripitul dulce al păsărelelor de prin pomii grădinii „noastre“ o ia mult înaintea zorilor cu cântările lor de slavă aduse Divinului Creator Care le-a făcut şi pe ele. Plănuisem ca în ziua asta să ne îndreptăm spre munţii din nordul extrem al Israelului. Astfel că după ce coborâm povârnişul Tiberiasului şi ajungem în vecinătatea mării, virăm la stânga şi înaintăm pe drumul ce duce spre Capernaum. Dar după ce trecem de Magdala, lăsăm la dreapta Tabgha şi Capernaumul, Muntele Fericirilor şi Horazinul cu minunatele împărtăşiri de ieri şi începem să urcăm pe drumul ce duce tot mai spre miazănoapte.

Curând ajungem la răscrucea Rosh Pina. Aflasem că aceasta a fost cea dintâi aşezare evreiască din Galileia de după îndelungul exil, cu imigranţi proveniţi din România încă de prin anul 1892. Casele şi le-au clădit ei, iar un baron credincios, Edmond Rothschild, le-a clădit sinagoga… Tot în Rosh Pina mai este şi un interesant şantier arheologic. Dar cine oare şi când le-ar putea cerceta pe toate în ţara asta plină de istorie biblică?...

Pe coasta dealului, de ambele părţi ale drumului pe care urcăm, terenurile sunt pline de pietre. Ca şi cum pământul acesta nimic n-ar fi rodit nicicând, nici chiar spini şi pălămidă, după cuvântul Creatorului de după căderea lui Adam, ci numai pietre şi bolovani!... (Facere 3, 17-18). Dar pentru harnicii israeliţi, hotărâţi să-şi reconstruiască ţara din temelii, realitatea aceasta aspră nu-i nicidecum o piedică! Ei ştiu că orice pustietate poate fi transformată prin muncă stăruitoare în pământ roditor! Parcă sub ochii noştri se împlineşte chiar în sens propriu profeţia care spune că *„Pustia şi ţara fără apă se vor bucura; pustietatea se va veseli şi va înflori ca trandafirul, se va acoperi cu flori şi va sări de bucurie, cu cântece de veselie şi strigăte de biruinţă, căci i se va da slava Libanului, strălucirea Carmelului şi a Saronului...“* (Isaia 35, 1-2).

Din loc în loc se văd multe parcele de teren, curăţate de piatra nefolositoare cu utilaje puternice, care au împins-o spre margini. Pe urmă, pământul a fost scormonit de tractoare cu pluguri mari şi apoi cultivat. Prin livezi, de-a lungul rândurilor de pomi, se văd furtunuri de cauciuc sau chiar sisteme de irigare prin stropire. Fiecare asigură nevoia vitală de apă a pământului acestuia dogorit de soarele fierbinte. Datorită irigaţiilor, culturile de aici sunt incredibil de verzi, chiar pe căldura asta. Iată ce poate face mâna harnică şi pricepută a celui ce, pe lângă voinţă, mai are şi posibilităţi pe măsură!...

Peste tot, Israelul zilelor noastre pare un vast şantier şi o grădină roditoare. Poporul acesta îşi re-creează pământul ţării, primit prin făgăduinţă divină, potrivit poruncii dintru început a Creatorului. O, dacă s-ar întâmpla tot aşa şi cu sufletele acestea rămase tot în aşteptarea lui Mesia, Care, după îngustimea necredinţei lor, încă n-a venit!… Pentru că, atunci când venise, poporul de atunci nu L-a recunoscut! O, dacă L-ar recunoaşte şi L-ar primi măcar astăzi, cum ar sosi atunci dintr-o dată *vremea mântuirii* întregului lor neam, întocmai cum le-a fost promis! Pentru credincioşia părinţilor lor din Vechime... (Romani 11, 26).

... În dreapta noastră, de-a lungul unei lungi întinderi de pământ, este o zonă cu multe lacuri: *Ha-Hula Valley*. În hotarele acesteia se află şi renumita Rezervaţie *Hula Valley*. Pe un teren de 15.000 de acri (circa 6.000 ha), situat între Înălţimile Golan şi Munţii Libanului, până în anul 1947 era *«Ţara mlaştinilor»*. Un spaţiu vital pentru mii de păsări migratoare între Europa şi Africa. Dar în anul 1951, guvernul israelian a decis să redea agriculturii acele terenuri mlăştinoase, păstrând însă o parte pentru cea dintâi Rezervaţie Naturală din ţară. Aici se mai păstrează încă o floră şi o faună cu multe soiuri şi specii deja dispărute. Printre cascadele de apă, continuă să trăiască şi azi peste 200 de specii de păsări: cormorani, bâtlani,

pelicani, vulturi, berze, cocori etc., precum şi bivoli sălbatici. Pe o potecă de circa 1,5 km din acest spaţiu, de o inegalabilă frumuseţe, te poţi plimba liniştit şi relaxat...

În cele din urmă, ajungem la *Rezervaţia naturală «Tel Dan»,* situată aproape de nordul extrem al hotarului Israelului cu Libanul. Ea cuprinde şi locul străvechii cetăţi *Leşem,* cucerită prin sabie de către israeliţi din mâinile amoriţilor, la finalul expediţiei lor de cucerire a Ţării Făgăduinţei, numind-o *«Leşemul lui Dan».* Aceasta era atunci cetatea din marginea dinspre miazănoapte a Canaanului... (Iosua 19, 47-48).

După destrămarea Regatului de nord al Israelului, au rămas foarte puţine informaţii despre această cetate. Săpăturile arheologice efectuate aici în 1966 au scos însă la iveală urme din perioada anilor 2.700-2.400 înainte de Întruparea Domnului Iisus.

Rămânem uimiţi privind la zidul uriaş care împrejmuia cândva cetatea Leşem. Este făcut din bolovani neprelucraţi, intercalaţi între straturi de pământ şi prundiş, având la bază o grosime de 60-70 metri şi o înălţime de 10-15 m!

Trecem apoi prin *«Poarta Israelită»* şi ajungem la un loc mai înalt, unde găsim, reconstituite, un altar pentru jertfe şi altul pentru arderi de tot din vremea lui Ieroboam: anul 930 înainte de Hristos.

Sfânta Scriptură reţine că *„Ieroboam era om tare în putere“.* De aceea, *„Solomon, băgând de seamă că acest om tânăr ştie să facă treabă, l-a pus dregător peste lucrătorii de corvoadă din casa lui Iosif“...* Numai că, după moartea celui mai înţelept rege al Israelului, Ieroboam a profitat de lipsa de maturitate a tânărului Roboam, fiul lui Solomon, şi, râvnind la tron, a reuşit să dezbine regatul, atrăgând de partea lui zece seminţii.

Apoi, pentru a-şi păstra gloata de partea sa, a urzit şi duhovniceşte împotriva „trunchiului“ din care abia se dezbinase. Dar ce cumplit se va răzbuna prea curând chiar împotriva lui şi a casei sale atitudinea sa potrivnică faţă de Ierusalim şi de Templul Domnului din el!... Aceasta pentru că îngâmfatul Ieroboam rostise vinovat şi viclean: *«Ajunge cu suitul la Ierusalim!...»* (1 Împăraţi 11, 26-28; 12, 26-31; 14, 1-10).

Suflete al meu, să ne cutremurăm adânc, cercetându-ne bine cum ne purtăm noi faţă de Casa Domnului şi de Lucrarea Lui cea sfântă, faţă de aceste unice valori cu neputinţă de înlocuit, pentru că ele nu-s de obârşie omenească!... Viitorul nostru – şi chiar al celor ce vin după noi – depinde de atitudinea pe care o luăm noi azi faţă de ele! Să ne cutremurăm şi să nu ne pripim nebuneşte nicicând, făcând fapte nejudecate, ca să nu plătim în urmă cu amar! Chiar şi aici pe pământ, precum Ieroboam, atunci...

Înaintăm spre nord-est şi ajungem lângă poarta cetăţii Leşem, numită *«Poarta Canaanului».* Fiind în proces de restaurare, acum este încadrată de schele....

Privind la înălţimea celor 7 metri pe care o avea, gândim la luptele cumplite ce se vor fi dat în faţa ei pentru cucerirea cetăţii cu ziduri atât de groase şi porţi de nebiruit... Era încleştarea cea din urmă pentru luarea în stăpânire a Pământului Făgăduinţei, începută cândva la Horma (Arad) şi Ierihon. Apoi, continuată prin ani până aici... (Numeri 21, 3; Iosua, cap. 6).

Promisiunea Domnului faţă de ei că le va da în stăpânire ţara Canaanului se împlinise deplin aici! Urma să dovedească de acum şi poporul lui Israel ascultarea datorată... Numai că poporul ales a obosit prea devreme, uitând binefacerile Domnului pe care nu trebuia să le uite nicicând.

Dar nu numai poporul lui Israel a uitat de acestea, ci noi toţi uităm şi uităm mereu îndemnul Psalmistului David: *„Binecuvântează, suflete, pe Domnul, şi nu uita* ***niciuna*** *din binefacerile Lui!...“* (Psalm 102/103, 2).

Mergând mai departe, ajungem la izvoarele râului Dan, cel mai mare izvor carstic din Orientul Mijlociu şi afluentul principal al Iordanului. Acesta varsă anual aproape 240 milioane metri cubi de apă în Iordan.

În jurul aleilor frumos amenajate, cresc diferite soiuri de copaci, printre care şi arborele de fistic, a cărui circumferinţă se spune că poate ajunge până la 6 m. Descoperim mai apoi şi o originală moară de apă, construită cu 150 de ani în urmă, foarte asemănătoare cu cele de demult din ţara noastră, părăsite şi ele acum. Aflăm că moara a funcţionat până în anul 1948. Imediat dincolo de ea, este amenajată ingenios o zonă sălbatic de frumoasă, cu multe pâraie de apă şi vegetaţie luxuriantă. Poate de aceea poartă un preafrumos nume biblic: *Grădina Edenului...*

Când ajungem la ieşirea din această încântătoare grădină şi căutăm să ne aşezăm pe o bancă de lemn pentru câteva clipe de popas, întâlnim un grup mare de olandezi. Cântau cu toţii o cântare de laudă lui Dumnezeu. Pe feţele lor, multe trecute de a doua tinereţe, era exteriorizată atâta pace şi bucurie lăuntrică...

O, dulce şi sfântă Evanghelie a lui Hristos, rostită întâi pe meleagurile acestei Ţări Sfinte, cum ai reuşit tu să străbaţi în toate cele patru vânturi şi să cucereşti pe rând nenumărate inimi din toate popoarele lumii, îngenunchindu-le sub Crucea Domnului şi Mântuitorului nostru şi înflăcărându-le cu dorul sfânt al mântuirii de la capăt! De dragul căreia nimic nu mai contează pentru a o dobândi. Întocmai cum spune poetul nemuritor în finalul cântării *«O, păcătoşilor iubiţi…»:*

„… Căci cine-odată-a fost pătruns
de dragostea-I duioasă
suspină,
luptă,
moare,
dar de El nu se mai lasă!...“

Pe meleagurile Cezareei lui Filip

La mică distanţă de Tel-Dan se află *Rezervaţia naturală Banias*. Se vede uşor că guvernele inteligente ale Israelului au pus mare preţ pe conservarea comorilor naturii cu care i-a binecuvântat Domnul Savaot! Din loc în loc, pe tot cuprinsul acestei ţărişoare, sunt amenajate multe astfel de rezervaţii, în care orice om se poate reculege, odihnindu-şi sufletul şi admirând frumuseţea inegalabilă a naturii şi aducându-şi aminte de urmele lăsate pe acolo de părinţii lor de demult.

Colindând printre aceste minunăţii, am cugetat la realităţile triste de la noi: cu nimic n-a fost Mâna Domnului mai scurtă, când ne-a dăruit bogăţiile munţilor şi câmpiilor! Dar mai-marii poporului nostru încă n-au învăţat să le ocrotească şi să le valorifice pe măsură, oferindu-le celor doritori spre odihnă şi delectare, mai ales orăşeanului, care de multe ori tânjeşte – fără să ştie!... – de dorul naturii, aşa cum a ieşit ea la Început din mâinile Creatorului... Poate tocmai de aceea, inconştient că este flămând şi însetat de o altfel de „pâine“ şi de o altfel de „băutură“ decât cele pentru trup şi neavând alternativă la îndemână, sărmanul român îşi îneacă amarul în... pahar. În patimi şi în moarte – trupească şi sufletească...

O Dumnezeul strămoşilor noştri viteji şi credincioşi, adu-Ţi aminte cu îndurare şi de noi, nevrednicii lor urmaşi! Dă-ne, Te rugăm, conducători înţelepţi şi pricepuţi, fără duhul

lăcomiei!... Şi întreg poporul nostru fă-l harnic în tot ce-i bine şi înfrânat de la tot ce-i rău... Ajută-ne tuturor să ne venim cât mai curând în fire! Până încă nu s-a pierdut chiar totul din minunăţiile cu care ne-ai împodobit Tu atât de darnic glia strămoşească. Şi până când răbdarea Ta îndelungă n-a ajuns chiar la capăt…

… Aflăm că Rezervaţia naturală Banias îşi trage numele de la cel al zeităţii greceşti *Pan*. În Rezervaţie se poate intra prin două porţi: dinspre Izvoarele Iordanului şi dinspre Cascadă. În faţa intrării dinspre Cascadă te întâmpină tarabele comercianţilor druzi de prin satele dimprejur care îşi oferă spre vânzare produse agricole obţinute în gospodăriile lor: cireşe, nectarine, mere, ulei de măsline şi „dulcele picur din faguri“… Vom trece pe acolo la plecarea din Rezervaţie!

Acum însă alegem cealaltă variantă şi ajungem în faţa unui perete uriaş de stâncă, înalt de 40 m, sub care încă mai sunt câteva ruine din *Templul lui Pan* şi din altarele lui păgâne. Acea capişte a fost construită în anul 220 înainte de Naşterea Mântuitorului şi avea o lungime de 70 m. În peretele stâncii mai sunt încă multe peşteri, unele de dimensiuni uriaşe: 15 m înălţime şi 20 m lărgime, pline cu inscripţii.

Ne cutremurăm aflând că în unele din ele se aduceau cândva şi sacrificii rituale umane! Atunci când victimele dispăreau în apa ce curgea pe dedesubtul peşterii, însemna că zeul a acceptat jertfa adusă, dar dacă pe ape rămâneau pete de sânge, acela era semnul că zeul refuzase ofranda şi cere o altă jertfă... Erau şi acestea „rămăşiţe“ ale culturii greceşti, ajunsă până în acele ţinuturi o dată cu expediţia marelui cuceritor Alexandru Macedon, în anul 332 înainte de Hristos.

Sărmanii greci, deşi se pretindeau deţinătorii filosofiei celei mai înalte, erau totuşi atât de orbiţi sufleteşte, încât puteau fi în stare să aducă jertfe zeităţilor închipuite! Şi încă pe propriii lor semeni!... O, ce nebunie cutremurătoare fusese aceea! Dar necunoscându-L pe Adevăratul Dumnezeu – cu toată filosofia lor! –, ei trăiau în cel mai adânc întuneric sufletesc. Şi se amăgeau cu slujiri idoleşti şi diavoleşti!... Poate şi de aceea, mulţi dintre grecii ajunşi să trăiască pe acele meleaguri au adoptat curând şi cultul mozaic, folosind apele acestor râuri pentru ritualuri. Acei prozeliţi intuiau că apropiindu-se de Legea lui Moise sunt ceva mai aproape de Adevăr, decât prin minciunile şi grozăviile ce le erau îmbiate de slujitorii templelor lor păgâne! Numai că nepărăsirea practicilor idolatre, făcea din noua lor religie doar o corcitură cumplită, cu care ei i-au momit adesea pe mulţi israeliţi ajunşi sub robie grecească...

De aici se desprinde un mare adevăr: că nici cultura cea mai vastă şi nici chiar filosofia cea mai înaltă nu folosesc la nimic, atunci când nu sunt însoţite de cunoaşterea şi mai ales de ascultarea Adevăratului Dumnezeu. Fără ele, totul este deşertăciune şi goană după vânt!... Cu ele, toate devin binecuvântări din cele mai alese şi aripi puternice cu care se pot atinge înălţimile cele mai nebănuite. Dovada cea mai puternică despre aceasta este Marele Apostol Pavel, după convertirea lui de pe drumul Damascului..., iar cea mai dureroasă: nenumăratele minţi de filosofi din toate veacurile care n-au ajuns până la cea mai desăvârşită înţelepciune: cunoaşterea şi ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu. Căci numai aceasta este singura filosofie care duce la fericire şi mântuire pe orice suflet!...

Încă de la intrarea în Rezervaţia Banias te izbeşte plăcut frumuseţea acestor locuri liniştite de la umbra munţilor Hermonului. Privim uimiţi cum de sub un alt perete uriaş de stâncă izvorăşte apa limpede ca lacrima a râului Banias sau Hermon. Acesta are un debit anual de circa 125 milioane metri cubi, adică o pătrime din debitul Iordanului. Undeva mai jos, el se va uni cu alte două râuri ce izvorăsc tot de prin apropiere: Danul şi Senirul, alcătuind împreună Iordanul.

Aflăm uimiţi că pe Munţii Hermonului din această ţară caldă cade mai multă ploaie decât în Olanda, una dintre cele mai ploioase ţări de pe glob. Dar pentru că aceşti munţi au piatra spongioasă ca un burete, ei absorb apa din ploaie şi zăpadă, apoi o redau în izvoare bogate. O, dacă şi fiinţa noastră s-ar comporta asemănător, revărsând şi spre alţii binefacerile primite de Sus, de la Părintele Luminilor, şi păstrând tot mai puţin pentru sine!... Ce fericiţi am fi cu toţii atunci! Abia atunci...

Coborâm la pas de-a lungul râului Banias... În apele limpezi ce curg zgomotos pe lângă noi înoată jucăuş o mulţime de peştişori. Vegetaţia tropicală din jur este bogată ca într-o junglă. Unele dintre variatele specii de copaci ce cresc aici ajung până la 15 m înălţime. Sunt şi aici arbori de fistic al căror fructe fac un zgomot specific când cad pe pământ.

Trecem apoi pe lângă o mică hidrocentrală ce furnizase până în anul 1967 curent electric pentru satul din apropiere. Ceva mai jos, ajungem la o altă moară de apă. Acum e părăsită! Ne aducem aminte de cuvintele mişcătoare ale Părintelui Iosif Trifa şi le parafrazăm: *„Unde eşti, morarule de aici, care măcinai cândva făina cea de grâu curat şi de orz? Te-ai dus şi tu în uitare pentru totdeauna, o dată cu generaţia liniştită a vremii tale! Întocmai ca la noi...“*

Pe cursul râului Banuias din această zonă sunt multe cascade; cea mai înaltă îşi sloboade apele sale tocmai de la 33 metri. După o vreme de mers, ajungem acolo. Apele acestei cascade fac un zgomot asurzitor, oferind o privelişte rară. Şi aceasta, pe lângă răcoarea de lângă ea, atât de dorită de turişti după mersul prin fierbinţeala zilei...

Odihnim câteva clipe la umbra deasă şi răcoroasă din preajma revărsărilor de ape al căror zgomot ne odihneşte, apoi întoarcem spre izvoare, petrecuţi de „cântecul“ relaxant al râului ce aleargă neobosit la vale pe lângă picioarele noastre.

La un moment dat, Baniasul curge chiar la picioarele noastre! Cu palmele făcute căuş, ne răcorim faţa şi sufletul în semn de binecuvântare cu această apă de munte atât de limpede şi curată. Apoi, ne abatem la dreapta, pe o potecă ce duce la ruinele palatul regal al lui Agripa II din Cezareea lui Filip...

„Creştinul cel adevărat zboară contra vânturilor şi bântuielilor acestei lumi. El nu se lasă dus de vântul ispitelor, ci zboară contra acestui vânt pierzător.“

Preot Iosif Trifa

Printre „ziduri veşnice“...

Originile cetăţii Cezareii lui Filip urcă până dincolo de secolul 2 înainte de Naşterea Domnului, fiind considerată capitala Regatului de nord. Cetatea a fost reconstruită în primele decenii ale secolului I de către Filip, fiul lui Irod cel Mare, care a lăsat-o apoi moştenire urmaşilor săi. Pe la începutul secolului al IV-lea, pe măsură ce prosperitatea şi întinderea acestei cetăţi au crescut, templul lui Pan din apropiere a fost abandonat definitiv.

După venirea musulmanilor în secolul 7, cetatea a intrat în declin, ajungând un simplu sat. Abia către secolul al X-lea, Cezareea lui Filip îşi revine şi iese iarăşi din umbră,

devenind centrul important al unei secte iudaice care organiza peregrinaje la Ierusalim pentru păstrarea tradiţiei lor religioase.

În vremea cruciadelor, cetatea *Cezareea lui Filip* sau *Baniasul* a fost fortificată, pentru a proteja drumul care trecea pe acolo, unind Tirul şi Sidonul Libanului cu Damascul Siriei.

După înfrângerea cruciaţilor de către armatele lui Saladin, în anul 1187, Baniasul intră din nou în declin şi curând este abandonat definitiv... Abia după anul 1967, când întreg ţinutul ajunge din nou sub stăpânirea Israelului, au început săpături arheologice care au scos la lumină aceste urme străvechi. Din ruinele cetăţii de odinioară a mai rămas până azi doar un pasaj subteran prin care trecem chiar acum şi canalul de apă de sub el, precum şi câteva urme ale unei sinagogi din acele vremi îndepărtate.

... Ne uimim, privind la dărâmăturile acestea ce păreau cândva ziduri nebiruite şi veşnice. Şi iată cum s-au prăbuşit şi ele, încât n-a mai rămas nici piatră pe piatră!... Şi aceasta tocmai în vremea când mai-marii lumii de atunci se aşteptau cel mai puţin! Dar nu numai zidurile acestea, ci toate imperiile „invincibile“ ale lumii, s-au prăbuşit, rând pe rând, cu tronurile şi cetăţile lor!

Cugetând la aceste lucruri, simţim că întocmai aşa se va petrece mâine şi cu fortăreţele de azi care ne par atât de bine întărite... Şi tot aşa, până la sfârşit! Numai că cine mai are astăzi urechi de auzit şi minte de păstrat aceste adevăruri? Şi cine poate avea linişte şi pace netulburată în suflet atunci când acestea se înalţă din toate părţile, închizând totul între ele ca într-un cleşte de fier?...

... Încep să ne răsune liniştitor în inimă şi minte cuvintele poeziei şi cântării *«Nu te-ndoi, ci crede!»,* scrisă de condeiul inconfundabil al omului lui Dumnezeu din secolul trecut, tocmai de printre nişte astfel de ziduri, care pe atunci păreau veşnice:

„Nu te-ndoi, ci crede
că după orice nor
e-un soare şi mai dulce,
e-un rod şi mai cu spor!

Nu norul este veşnic,
ci soarele e-acel
ce-nvinge şi rămâne
atotputernic el.

Nu te uita la tine
că eşti atât de slab,
nici la vrăjmaşul care
te-ar nimici degrab,

Nu te uita la ziduri,
la porţile de fier,
la ura ce scrâşneşte
– ci uită-te la cer!

Nu te-ndoi, ci crede
că dincolo de tot
veghează Dumnezeul

Puternic Savaot,

Că niciun păr nu-ţi cade,
că nicio clipă nu-i,
că nu-i nici o-ncercare
decât prin voia Lui,

Că dacă crezi puternic
nimica nu-i spre rău,
ci totul se va-ntoarce
spre-un şi mai bine-al tău.

– Nu te-ndoi, ci crede
că-n ceasul cel mai greu,
clipită de clipită,
veghează Dumnezeu!"

... Potrivit tradiţiei creştine, Mântuitorul Şi-a propovăduit Evanghelia Sa şi prin părţile Cezareii lui Filip. În acele ţinuturi, fiind însoţit numai de ucenicii Săi, Domnul i-a întrebat odată: *„Cine zic oamenii că sunt Eu?"* El însă nu aştepta răspunsul lor la această întrebare, ci voia să-i facă să înţeleagă că atunci când este vorba de El şi de Evanghelia Lui importantă este nu părerea oamenilor, ci părerea lor. De aceea i-a întrebat imediat: *„**Dar voi** cine ziceţi că sunt Eu?"* Şi Petru a răspuns în numele tuturor: *„Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu!"*. Atunci şi aici au fost rostite de Domnul Iisus cuvintele ce anunţau trăinicia Bisericii, întemeiată pe credinţa mărturisită de Petru în Dumnezeirea Mântuitorului (Matei 16, 13-19; Marcu 8, 27-29).

O suflete al meu, important este oricând nu *ce cred alţii* despre Domnul şi Evanghelia Lui, ci *ce crezi tu!* Căci de atitudinea pe care o iei tu astăzi faţă de Dumnezeu, îţi va depinde mâine ori mântuirea, ori pierzarea veşnică… Cercetează-te bine şi vezi cum răspunzi la această întrebare a Domnului!

Se pare că prin ţinuturile acelea liniştite şi pline de taină de la umbra Hermonului, Domnul şi apostolii Lui se simţeau într-o sfântă intimitate… Aveau şi ei nevoie din când în când de câte un strop de odihnă, după ce de nenumărate ori *„n-aveau vreme nici să mănânce"*... (Marcu 6, 31). Poate că tocmai de aceea pentru prima oară acolo le descoperă El celor doisprezece apropierea Patimilor Sale mântuitoare! Iar înainte de sosirea acestora, spre a-i încredinţa deplin de Dumnezeirea Lui, de pe aceste meleaguri a plecat Mântuitorul cu ei spre Muntele Taborului!… (Marcu 8, 31-38; Matei 16, 21-28; 17, 1).

… În urechi ne răsună tot mai stăruitor ecoul celei de-a doua întrebări adresate aici sfinţilor apostoli: *„**Dar voi** cine ziceţi că sunt Eu?"*. Şi şoptim rugător către Cer: Ajută-ne, Doamne, să putem răspunde şi noi cu cuvintele marelui Tău apostol atunci, încă mai înainte de a-Ţi vedea slava: *„Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu!"* Dar mai ales învredniceşte-ne să dovedim această încredinţare prin tot ce gândim şi facem!…

Răscoliţi de cutremurătorul adevăr al nestatorniciei vremurilor şi de intimitatea trecerii Domnul Iisus prin acest ţinut străvechi, plecăm şi noi... Dar nu spre Muntele Taborului, ci spre alte ziduri „veşnice" de prin jurul Baniasului...

„Ce lucru mare este să ştii sta liniştit în faţa încercărilor! În drum spre Canaan, spre Patria cea cerească, fiecare pas ce-l facem trebuie să fie un pas de credinţă, de creştere în credinţă şi încredere desăvârşită în Domnul.“

Preot Iosif Trifa

În Fortăreaţa Vitejilor...

După ce lăsăm în urmă ruinele Cezareii lui Filip, plecăm spre răsărit, pe drumul tot mai înclinat ce urcă la vestitul Castel al lui Nimrod, aşezat pe vârful unei coline de 815 m. Acesta e situat nu departe de cele două rezervaţii naturale prin care abia trecusem: Tel-Dan şi Banias.

Ajungem curând la această imensă cetate aşezată pe vârf de munte şi intrăm în incinta castelului. Te impresionează zidurile groase şi înalte de piatră galbenă, de până la 1 m^3 fiecare, zidite la această înălţime ameţitoare. Şi fără să vrei, te gândeşti la truda istovitoare a celor siliţi cândva să facă această muncă incredibilă...

Un coridor cu multe trepte înalte ne coboară în *Turnul Închisorii*. Pe tavanul unei abside observăm cum o rândunică şi-a făcut cuib... Are deja puişori! Simţindu-se liberi, ei ciripesc fericiţi de deasupra capului nostru. Ce ştiu ei de grozăviile îndurate cândva de robii încarceraţi aici!...

Fără să vrem, gândul ni se duce cutremurat spre toate zidurile cele ferecate ale lumii, după care au putrezit de-a lungul veacurilor şi mai putrezesc încă de vii mii şi mii de fiinţe omeneşti. Păzite mai straşnic decât fiarele închise în cuşcă, deşi multe dintre ele n-aveau nicio vină, precum eroii şi martirii!

... Dar le vine odată vremea judecăţii nu numai „zidurilor de nepătruns“, ci şi stăpânilor lor care se mai cred încă veşnici şi de neînvins!...

În timp ce ieşim de aici, simţim nevoia să înălţăm o „rugăciune amară“, prin versurile aceluiaşi nemuritor Traian Dorz, care el însuşi a zăcut mai bine de şaptesprezece ani în infernuri poate şi mai cumplite ca acesta de aici. Şi numai pentru „vina“ de a-L fi iubit pe Dumnezeu cu toată puterea sufletului său – mai mult decât orice altceva pe pământ. Chiar şi decât propria-i familie. Ba chiar şi decât propria viaţă. Încercând să-L şi slujească tot pe atât…

... O Dumnezeule Bun şi Milostiv,
„... Nimiceşte lanţ şi cursă,
sfarmă jug şi cheie,
nicăirea om sub soare rob să nu mai steie,
că, sub ce cuvânt s-ar pune, astea-s veşnic rele,
rupe, Doamne, Forţa care pune lumea-n ele!

Adă ziua să nu fie nici caini, nici iude,
nici cu sânge, nici cu lacrimi lumea s-o mai ude,
nici tiranii, nici tâlharii pacea s-o-nspăimânte:
peste groapa tuturora dragostea să cânte!

Căci de-atunci nainte pacea, florile şi cântul
ar îmbrăţişa cu zâmbet fericit pământul,
iar lumina Fericirii din Eden visată

ar cuprinde lumea-ntreagă pentru-ntâiaşi dată!...“

... Ceva mai sus, la un alt nivel al cetăţii, pe un perete de circa 6 m lungime şi 1,5 m înălţime, găsim o inscripţie în arabă din anul 1275. Sunt urmele trecerii biruitoare pe aici a sultanului mameluc (egiptean) Baybars... Din loc în loc, printre ziduri au crescut copaci cu umbră deasă, asemănători măslinului. Ne minunăm ce rădăcini puternice şi adânci trebuie să aibă ei ca să poată rămâne atât de verzi pe muntele acesta numai piatră!... Gândul ni se duce imediat la rădăcinile sufleteşti pe care trebuie să le aibă credincioşii Domnului în veacul de acum, ca să reziste şi secetei, şi furtunilor iadului care nu-i cruţă deloc, tocmai pentru că vor să rămână cu orice preţ „plini de suc şi verzi“! (Psalm 91/92, 14).

Aflăm că numele castelului derivă de la cel al viteazului Nimrod, o străveche personalitate biblică (Facere 10, 8-12). Fortăreaţa se întinde pe 3,3 ha şi a fost construită în anul 1129 de către Reiner Brus, supraveghetorul oraşului Banias, pentru a rezista atacurilor siriene care veneau dinspre Damasc. Mai târziu, în anul 1218, a fost folosită ca loc de apărare împotriva cruciaţilor care veneau din partea opusă, dinspre coasta Mediteranei. Cetatea a fost, pe rând, cucerită şi abandonată când de creştini, când de musulmani. În final a fost ruinată de un puternic cutremur de pământ, în secolul al XVIII-lea.

Privind înspre partea cea mai înaltă a castelului, observăm că sunt multe trepte abrupte... Dar înălţimea şi lărgimea panoramei de acolo ne despăgubeşte pentru tot efortul urcuşului!

În zare, nu foarte departe, se vede Hermonul, cu vârful său atât de aproape de cer... Iar jos, în vale, se întind nesfârşite livezi de pomi şi ogoare roditoare. Mâna harnică a locuitorilor acestor întinderi mănoase a redat Israelului de azi înfăţişarea Canaanului de odinioară: „ţară în care curge lapte şi miere“!...

... Undeva, pe *Înălţimile Golan* din apropierea noastră, răsună dintr-o dată bubuituri de tun şi rafale de mitralieră... Vedem bine cum se ridică nori de praf şi fum roşu... Inima ni se strânge a frică, pentru că aici nu ştii niciodată dacă ceea ce auzi este o adevărată confruntare între vecini sau doar efectul vreunei aplicaţii militare...

Cât de nesigură e liniştea şi pacea în Israelul de azi, înconjurat din aproape toate părţile numai de duşmani aprigi!

Cugetăm însă mai adânc: se pare că nu doar în Ţara Sfântă domneşte această nesiguranţă, ci absolut niciun popor de pe lume nu are vreun aliat sigur şi statornic pe care să se poată bizui în orice vreme... Numai Bunul Dumnezeu este Adevăratul Aliat al oricărei naţiuni şi numai El rămâne Ocrotitorul Sigur al fiecărui individ! Ce puţini dintre oameni ştiu însă bine acest lucru! Dar şi mai puţini sunt aceia care Îi caută din vreme şi cu încredere neclintită Sprijinul Lui binecuvântat!... (Psalm 143/144, 15).

... După ce părăsim castelul Nimrod, rămânem în suflet cu gustul amar al deşertăciunii tuturor lucrurilor de pe pământ... Oricât de mari şi puternice ar fi ele! Acest adevăr este exprimat atât de limpede de marele Solomon, înspre amurgul vieţii sale: *«Am văzut tot ce se face sub soare – şi iată că totul este deşertăciune şi goană după vânt!...»* (Eclesiast 1, 14). Ce poate fi oare mai adevărat decât acest cuvânt cu adevărat înţelept?

„Când temelia vieţii tale este Iisus Hristos, atunci orice valuri, orice furtuni de ispite, de patimi, de necazuri, de întristări, de prigoane s-ar scula împotriva ta, tu stai liniştit, pentru că viaţa ta este clădită pe stâncă.“

Preot Iosif Trifa

Pe Muntele Hermonului

... Povârnişul drumului pe care urcăm din nou se înclină din ce în ce mai mult. Ajungem curând la o barieră militară care, pe timp de noapte, opreşte accesul civililor spre înălţimile Hermonului. Fiind zonă de frontieră cu două ţări neprietene: Libanul şi Siria, accesul ar putea fi peste măsură de riscant...

Ceva mai înainte, în dreapta drumului nostru, pe un indicator de culoare verde, aşezat simbolic deasupra unui zid de bolovani ca de cetate, scrie cu litere albe în ebraică, arabă şi engleză: *«HERMON»*. Părându-ni-se ireal, suntem ispitiţi să oprim o clipă ca să-l atingem...

Ne amintim imediat că până şi Moise, marele om al lui Dumnezeu, pomenise de acest munte, numindu-l *Muntele Sionului!* (Deuteronom 4, 48).

O, de câte şi mai câte ori am rostit înfiorat şi noi, cu ochii înrouraţi, acest nume scurt, cu rezonanţă divină, de-a lungul zecilor de ani de când facem şi noi umbră pământului! Atunci nu gândisem că odată îl vom vedea aievea cu ochii noştri... Acest lucru se petrecea mai ales în stările binecuvântate când fredonam cântarea plină de mireasmă cerească a Psalmului 132/133, trecut prin condeiul măiestrit al „Poetului mântuirii noastre“:

«1. Iată ce plăcut şi dulce e să locuiască
fraţii pururea-mpreună, să se veselească,
cu cântări, cu psalmi, în Domnul să se veselească!

2. E plăcut cum e mireasma care-i mai aleasă,
când pe cap turnată curge spre veşmânt se lasă,
peste barba, spre veşmântul lui Aaron se lasă.

3. Dulce-i ca şi roua care din Hermon pogoară
pe-al Sionului sfânt munte-n fiecare seară,
dulce, răcoroasă, sfântă,-n fiecare seară…»

... Dar acum iată, suntem atât de aproape de el, încât îl atingem nu doar cu inima şi privirile, ci chiar şi cu mâna noastră nevrednică!...

O Domnul şi Dumnezeul nostru Minunat şi Bun, slavă nesfârşită Ţie! Numai Tu ne-ai făcut acest hatâr până mai suntem „pe aici“, peregrinând grăbiţi prin „Valea Umbrei“, spre Ţara de Sus...

... Muntele Hermonului este situat la extremitatea nord-estică a Israelului, fiind considerat încă din Vechime hotarul de miazănoapte al Ţării Făgăduinţei (Deuteronom 3, 8). El face parte din lanţul muntos numit *Anti-Liban* şi are trei piscuri, dintre care numai două sunt pe teritoriul Israelului. Cel mai înalt dintre aceste două atinge 2.224 m şi este acoperit de zăpadă până primăvara târziu. Această prezenţă răcoroasă favorizează roua îmbelşugată pe pământurile pârjolite de la poalele lui şi alimentează izvoarele Iordanului... Este singurul loc din Israel în care iarna se poate schia.

Alături de drumul ce duce spre înălţimile Hermonului, zărim o cireadă de vaci păscând liniştit în apropierea unui iaz tulbure. Ceva mai sus, o turmă de capre rătăceşte după hrană, pe aceşti munţi de piatră albă, împreună cu păstorul singuratic...

După mai mulţi kilometri de urcuş, ajungem la capătul drumului accesibil turiştilor şi lăsăm maşina în parcare. Apoi, îi cerem tânărului militar care veghează în acel punct permisiunea să trecem mai departe spre vârf. El, ştiind bine că oricum nu avem vreme să ne depărtăm prea mult până se lasă seara, ne îngăduie, zâmbind ironic:

– „Mergeţi şi vedeţi ce fac «fraţii» libanezi!... apoi, la întoarcere, spuneţi-mi şi mie!...“

Având acceptul grănicerului, trecem înainte pe sub cele trei linii de teleferic pe care schiorii urcă iarna spre vârful muntelui, de unde alunecă apoi pe pârtia de zăpadă ameţitor de înclinată. Undeva departe se mai văd încă două petice mari de zăpadă. În Israel! La sfârşitul lui mai...

... Dar urcuşul devine imediat din ce în ce mai obositor! După o bună bucată de mers, privim la soarele ce alunecă grăbit spre Marea cea Mare... Realizăm cu părere de rău că n-avem timp să atingem nici măcar una dintre culmile Hermonului înainte să înnopteze. Va trebui să facem cale-întoarsă, fără să-i vedem pe „fraţii libanezi“!...

În timp ce coborâm, foarte aproape de noi fug speriaţi pe povârnişul abrupt câţiva pui de mistreţi cu mama lor... Nici nu ne dăm seama pe moment de primejdia pe lângă care trecusem: instinctul matern al scroafei sălbatice o putea face agresivă pentru a-şi apăra purceii! Dar Domnul ne-a păzit de orice primejdie şi de data asta, pentru că El stăpâneşte nu numai peste popoare, ci şi peste fiare!...

Privind spre depărtările de la picioarele noastre, ni se pare că suntem ajunşi pe „acoperişul lumii“!... Dar avem din nou şi mai puternică senzaţia tristă a scurgerii prea grabnice a timpului nostru şi a imposibilităţii ajungerii în cele mai multe din locurile scumpe oricărui peregrin prin Ţara Sfântă.

Ce trecători suntem!... Şi ce puţin reuşeşte orice pământean să cunoască „pe viu“ nenumărul frumuseţilor ce-l înconjoară din toate părţile în scurta lui trecere prin lume! Fiecare simţim că abia în Veşnicie va fi cu putinţă cuprinderea tuturor locurilor pe care ni le-am dorit cu ardoare aici, dar nu le-am putut şi vedea...

Porţi bine zăvorâte...

Pornim din nou cu maşina pe drumul ce coboară din Munţii Hermonului spre sud, de-a lungul graniţei cu Siria. Nutrisem dorinţa să intrăm în oraşul Quneitra, situat în zona tampon dintre cele două ţări mai întotdeauna în stare de ceartă... Ce cumplită e starea când vecinii sunt gata mereu doar de încăierare!

Aflasem că în acest oraş sirian, controlat acum de forţele Naţiunilor Unite, este permis fără probleme accesul turiştilor. Încercăm, la rând, pe mai multe drumuri care duceau cândva spre Damasc, dar de fiecare dată întoarcem dezamăgiţi: drumul se înfundă în câte o baricadă de bolovani cu mult înainte de graniţă!...

Ne amintim cutremuraţi că pe drumul ce venea dinspre Ierusalim şi ducea înspre capitala Siriei, se petrecuse minunea convertirii lui Saul din Tars, înverşunatul confesionalist iudeu (Fapte, cap. 9). O, dacă am găsi noi acel drum, incomparabil mai însemnat decât cel care duce spre Quneitra!...

În cele din urmă, găsim şi drumul cel bun. De-a lungul lui se întind fortificaţii înalte de sârmă ghimpată care te umplu de fiori...

Ajungem la punctul de trecere! Două flamuri albe cu Stema Israelului flutură singuratice deasupra vămii pustii ce lega Siria de Israel înainte de conflict. Sub ele, două porţi mari de fier stau bine ferecate... Nu putem merge mai departe! Aproape de ele, pe un perete înalt de

beton armat, dublat de o grămadă de bolovani mari, stă scris poate ironic: *«Bun-venit pentru Israel!»...*

De dincolo de fortificaţii, ne priveşte cu ochi iscoditori şi încruntaţi un ofiţer sirian. Privindu-i expresia feţei, gândim: ce cumplită este ura! Ea bănuieşte pe orice om şi ucide orice gând de pace încă „din faşă"... Uneori, pe nesfârşite întinderi de pământ şi de timp. Şi poate pe totdeauna!...

Ne aducem aminte cu fiori de vremea când şi noi trăiam în *«lagărul socialist»,* cel atât de bine îngrădit cu „fortificaţii" şi mai sofisticate decât acestea de aici. Numai că erau bine ascunse la prima vedere!… Atunci, fiecare dintre mai-marii noştri puşi peste gloate era special instruit să-l suspecteze pe orice om, socotindu-l un posibil duşman al poporului... Adică în inimile lor era ucisă *încrederea în celălalt,* fiind bine sădită în loc *bănuiala* şi *ura!..*. De aceea se şi puteau purta cu oricine cu toată cruzimea, fără nicio înţelegere şi milă! Ba încă zdrobeau şi în alţii aceste „sentimente periculoase", cum le numeau ei!…

... Întoarcem cu sufletul întristat din faţa vămii baricadate cu bolovani şi coborâm spre Marea Galileii. În dreapta noastră rămâne Muntele Bental, un vulcan inactiv, cu vârful de 1165 m. Aflasem că de pe vârful acestuia se poate vedea o privelişte fantastică până departe spre Siria, Liban şi Muntele Hermonului. Un indicator de acolo arată direcţia şi distanţa spre câteva metropole ale lumii: Damasc – 60 km, Amman – 135 km, Bagdad – 800 km, Washington – 11.800 km. Acolo, mai pot fi văzute şi câteva cazemate ale armatei siriene, rămase de dinaintea Războiului de Şase Zile.

Ce aproape fusesem de Damasc! Numai că acolo nu poţi ajunge nicicum venind dinspre Israel!...

... Privim gardurile fortificate şi suspinăm: O Doamne al Păcii, fă Tu să zboare cât mai curând porumbeii albi şi peste aceste întinderi atât de vrăjmaşe acum! Te rugăm stăruitor, cu tot sufletul în aşteptare, pentru că *numai Tu* mai poţi face această minune!...

Apoi, murmurăm cântarea aceluiaşi nemuritor poet al neamului nostru, *«Doamne, lumea e-nvrăjbită»:*

„Doamne, lumea e-nvrăjbită,
oamenii sunt dezbinaţi,
adă pacea mult dorită,
Doamne, fă-i pe oameni fraţi!

Dă-nfrăţire-ntre popoare,
oamenii sunt ne-mpăcaţi,
nu-i lăsa să se omoare,
Doamne, ei sunt fraţi, sunt fraţi!...

Doamne,-apropie-i de-olaltă,
oamenii sunt depărtaţi,
în iubirea cea mai naltă,
Doamne, fă-i pe oameni fraţi!

Numai Tu poţi să-i apropii,
Sfânta-Ţi Cale să le-araţi,
ia-i din marginile gropii:
Doamne, ei sunt fraţi, ***sunt fraţi!****"*

... Coborâm apoi povârnişul Înălţimilor Golan, străjuite în stânga şoselei de nesfârşite garduri de sârmă ghimpată, pline de tăbliţe avertizoare: *«zonă minată»*. Mai târziu, trecem cu inima strânsă pe lângă câteva rămăşiţe de clădiri siriene răzleţite în plin câmp şi ciuruite de gloanţe şi obuze... Apoi, la un moment dat, gardul de sârmă dispare dintr-o dată, ca şi cum n-ar fi fost niciunde! O, ce fericit şi uşurat răsufli când vezi că gardul nu mai este!...

În sfârşit, apar şi zone paşnice, adică locuite. Undeva jos, la picioarele noastre, se iveşte deodată întinderea albastră şi liniştită a Lacului Chineret, brăzdată din loc în loc de corăbii. E semnul limpede că „în vale" este încă linişte deplină!...

O Doamne bun al Păcii şi înfrăţirii între oameni, fie-Ţi milă de toate creaturile Tale şi statorniceşte Tu pe totdeauna între ele dragostea şi iertarea..., aici şi oriunde peste faţa acestui frământat pământ!…

În oraşul Tiberias

După ce trecem iarăşi prin apropierea ruinelor Betsaidei, ne urmăm drumul pe marginea nord-vestică a Lacului Galileii. Pe rând, lăsăm în urmă cunoscutele nume de cetăţi şi locuri pe unde au trecut cândva paşii Domnului şi ajungem din nou în localitatea Tiberias.

Oraşul acesta este acum unul modern, cu o populaţie de peste 40.000 de locuitori, dintre care majoritatea sunt evrei. Istoricii spun că el a fost întemeiat între anii 18-22 de către Irod Antipa, fiul lui Irod cel Mare, care l-a botezat cu numele împăratului roman Tiberiu, pentru a intra în graţiile sale.

Din cauză că aşezarea a fost zidită pe locul unor vechi cimitire, evreii au refuzat la început să se aşeze în ea, astfel că primii locuitori ai Tiberiasului au fost păgâni. Totuşi, după dărâmarea Ierusalimului de către romani, în anul 70, oraşul a fost ridicat la rang de centru rabinic, precum Ţippori ceva mai târziu. Aici se întrunea Sinedriul, Curtea Supremă a Israelului, care judeca atât cauze civile, cât şi penale. Şi tot aici, în jurul anului 400, a fost elaborată versiunea Talmudului, care a rămas până astăzi cartea sfântă a iudaismului…

Atât sub stăpânirea bizantină, cât şi sub cea arabă, oraşul Tiberias a cunoscut o perioadă de înflorire, până spre sfârşitul secolului 12, când a intrat în declin…

Creştinismul a prins rădăcini destul de repede între locuitorii Tiberiasului. Astfel că în foarte scurt timp s-a întemeiat aici o comunitate creştină care a crescut, încât în secolul 4 era aici reşedinţa unui episcop, iar pe locul cel mai înalt al oraşului, în secolul al V-lea a fost construită o bazilică închinată Sfântului Petru. Sub altarul acesteia a fost descoperită de curând o mare ancoră de piatră, făcută probabil în amintirea Marelui Pescar...

După multă căutare, găsim *«Biserica Apostolilor»,* în extremitatea sudică a oraşului. Este un lăcaş ortodox grec, înălţat pe ruinele unor sfinte altare zidite de cruciaţi. Fiind închis în prag de seară, încercăm şi sunăm la poartă. Ni se deschide binevoitor şi suntem lăsaţi să ne odihnim puţin sufletul în rugăciune, în faţa Sfântului Altar. În această bisericuţă nespus de frumoasă şi intimă ni se reface chiar şi trupul ostenit după toată alergarea acestei zile lungi... În timp ce cântăm de trei ori *Troparul Învierii* în dulcea noastră limbă, ni se pare că ochii sfinţilor ne privesc duios şi pe noi, românii, din mulţimea icoanelor preafrumos lucrate şi aşezate de-a lungul celor patru capele: *a Sfântului Apostol Petru, a* celor *12 Apostoli, a Sfintei Maria Magdalena* şi *a Sfântului Nicolae...*

Slavă Ţie, Doamne şi Mântuitorule al tuturor neamurilor, Însoţitorul şi Ocrotitorul nostru binevoitor pe toate drumurile de aici şi de până aici!… Slavă nemărginită şi mulţumire nesfârşită numai Ţie, Care pe toţi îi iubeşti şi-i cauţi, ca să-i mântuieşti!

Auzisem că undeva sus, pe povârnişul Tiberiasului, este un loc numit *«Colina Veronica»* şi acolo se pot vedea ruinele vechii bazilici a Sfântului Apostol Petru. Dar noi n-am mai reuşit să-l găsim!

… Deasupra Mării Galileii zboară liniştit un stol de porumbei albi... Or fi prevestind pacea atât de mult-dorită pe aceste întinderi pururi frământate? Nu ştim! Singur Atotştiutorul Dumnezeu cunoaşte viitorul!... Rămâne ca să ne rugăm mereu şi cu toţii pentru acest scump deziderat, atât de strâns legat de *«pacea Ierusalimului»* de care nu trebuie să uităm niciunii şi nicicând, oricât de departe am fi de el! (Psalm 121/122, 6).

Aflasem că din pricina secetei tot mai din plin simţită aici, apele Tiberiadei scad în fiecare an. În această primă jumătate de an au căzut aici doar 60 cm de precipitaţii!...

O Doamne al Îndurărilor nemăsurate, dacă nu dai Tu ploaie timpurie şi târzie, toate se uscă şi pier!... De aceea privim nădăjduitor la Mâna Ta *„cum se uită ochii robilor la mâna stăpânilor lor şi ochii roabei la mâna stăpânei ei, până vei avea milă de noi“* (Psalm 122/123, 2). Te rugăm să ai milă de creaturile Tale de pe întreg pământul şi să-Ţi deschizi spre fiecare darnica Ta Mână cu *„ploaie timpurie şi târzie“* şi cu *„hrană la bună vreme“!...* (Psalm 144/145, 15; Ioel 2, 23).

... Cu aceste gânduri, ne apropiem de casa noastră din Arbel pentru odihna celei de a treia nopţi în preafrumoasa Galileie. Slăvit să fii Tu, Doamne, pentru toate!...

Spre Marea cea Mare

După ce soarele şi-a pornit alergarea pe bolta cerului, pornim şi noi spre Marea Mediterană. De data asta, în căutarea urmelor sfântului şi marelui proroc Ilie, neînfricatul apărător al Adevăratului Dumnezeu...

Coborâm povârnişul Tiberiasului, având mereu în faţă fermecătoarea întindere albastră şi liniştită a Lacului Galileii. Apoi, ajunşi la şoseaua principală, virăm la stânga şi înaintăm, lăsând în urmă amintirea cetăţii de baştină a Mariei Magdalena, marele suflet răscumpărat de aici care a iubit mult... (Luca 7, 47).

Trecem curând şi pe lângă vechiul Horazin, ajuns de mult numai ruine, şi cotim din nou la stânga pe drumul ce duce spre apusul Ţării Sfinte. În jurul nostru se văd şi aici nesfârşite întinderi de pământ. Cele mai multe, pline de bolovani, aşteptându-şi eliberarea şi schimbarea destinului, precum nişte suflete încă necurăţite de „bolovanii“ păcatului…

Înaintăm printre munţi arşi de soare, lipsiţi aproape total de vegetaţie şi ajungem curând în zone locuite. Observăm imediat că aici sunt nenumărate case noi şi moderne, dar încă nelocuite... Pricepem cu inima plină de bucurie că Israelul aşteaptă cu braţele deschise întoarcerea acasă a fiilor săi, plecaţi departe şi de demult, întocmai cum este scris: *„Ridică-ţi ochii împrejur şi priveşte: toţi se strâng şi vin spre tine! Fiii tăi vin de departe şi fiicele tale sunt purtate pe braţe... Unii vin din ţinuturi depărtate, de la miază-noapte, de la apus, iar alţii, din ţara Perşilor. Săltaţi, ceruri, de bucurie şi tu, pământule, bucură-te; munţilor, chiotiţi de veselie, că Domnul a mângâiat pe poporul Său şi de cei în necaz ai Lui S-a milostivit!“...* (Isaia 49, 12-13; 60, 4).

În Ţara Sfântă, profeţiile făcute în vechime devin cu fiecare zi binecuvântate împliniri, grăbind spre cea din urmă, căreia nu i-a sosit vremea până acum. Dar nu mai poate fi departe!...

Gândind la aceste fericite făgăduinţe dumnezeieşti care îşi grăbesc împlinirea, înţelegem că viitorul Israelului nu poate fi decât unul binecuvântat. Nimeni şi nimic nu pot împiedica asta!

Şi aceasta nu din pricina vredniciei celor de azi, ci pentru credincioşia strămoşilor lor din vechime. Căci Dumnezeu nu poate să mintă!... (Evrei 6, 18).

Suflete al meu, crede puternic aceste lucruri, oricât de mulţi ar fi aceia care se îndoiesc acum de împlinirea lor întocmai!...

„Mântuitorul nu ne lasă singuri în vreme de suferinţă! Darul şi puterea lui Dumnezeu se arată tocmai pe vreme de încercare, de suferinţe şi prigoană...“

Preot Iosif Trifa

În vechiul Acre...

Ajungem devreme în localitatea Acco, situată pe ţărmul Mediteranei. Deşi destul de întinsă, aceasta este aglomerată, având o populaţie de peste 46.000 de locuitori. Ne interesăm de zona vechii cetăţi şi suntem îndrumaţi către mare.

Vechimea oraşului Acre sau Acco este de circa 4.000 de ani, fiind pomenită sub acest nume de trei ori în Sfânta Scriptură: în Judecători 1, 31, în Mica 1, 10 şi în Faptele Apostolilor 21, 7, dar sub alt nume: Ptolemaida. Pe aici trecuse Sfântul Apostol Pavel în drum spre Cezareea şi Ierusalim, în cea de-a treia călătorie misionară a sa, poposind o zi în comunitatea credincioşilor de aici.

… Dintr-o dată în faţa ochilor noştri se iveşte o nesfârşită întindere de ape: este Marea cea Mare, care scaldă tot ţărmul vestic al Ţării Sfinte. Singurul vecin paşnic de care Israelul n-are a se teme nicicât! Şi nicicând...

Ziduri groase din piatră cioplită, înalte de peste 3 m şi înnegrite de vreme, se întind de-a lungul ţărmului, pentru a-l proteja în vreme de furtună de furia valurilor, oprind înaintarea apelor spre oraş...

Ne apropiem de zid. Lângă el, apa nu-i adâncă: se văd mulţi peştişori mişunând în toate direcţiile. Nu departe de ţărm, câţiva pescari încearcă să pescuiască cu coşuri, ca oarecând... Ceva mai în larg, o barcă cu motor spintecă în mare viteză apele albastre şi adânci.

O luăm la stânga, spre farul ce-i călăuzea pe marinarii care navigau cândva pe aceste ape. Ne bucurăm descoperind că în vecinătatea farului se înalţă turnul unei clopotniţe şi cupola unei biserici. Este una franciscană, întru pomenirea Sfântului Ioan Botezătorul. A fost construită în anul 1737, pe ruinele unui sanctuar din vremea cruciaţilor, dar fiind închisă la acea oră, nu avem bucuria să îngenunchem măcar o clipă înăuntrul ei, ca să înălţăm şi noi o rugăciune de pe ţărmul Mediteranei...

În largul apelor, un vas de croazieră îşi poartă pasagerii de-a lungul coastei însorite, iar undeva spre sud abia se distinge din ceaţă marele oraş Haifa şi muntele Carmel din vecinătatea lui...

Trecem înainte pe străzile din apropierea mării şi ajungem în curtea unei clădiri, întinsă pe două nivele. Cândva fusese acolo un han de caravane! În mijlocul curţii largi încă mai este o fântână din care odinioară erau adăpate cămilele. Încăperile înalte de la parter adăposteau

peste noapte aceste animale de povară, iar cele de sus, pe însoţitorii lor, care străbăteau drumurile dinspre Tir şi Sidon, ori cele din Galileia către ţinuturile mai depărtate din răsărit...

Ajungem apoi la *Tunelul Templierilor* şi intrăm în el. A fost construit în a doua jumătate a secolului 12 pentru scopuri militare, dar el oferea şi loc de refugiu călugărilor şi peregrinilor creştini ce se aflau în zonă în vremea repetatelor năvăliri musulmane. Abandonat în timp şi uitat, tunelul a fost descoperit abia în anul 1994. După renovare, el a fost deschis vizitatorilor, începând din august 1999.

În timp ce ieşim afară şi ne bucurăm de lumina zilei, un glas tânguitor de la o moschee din apropiere aminteşte de ora rugăciunii musulmanilor de la ceasul amiezii. Aflăm că nu departe de aici, la 8 m adâncime sub vechea cetate, se află un interesant oraş subteran rămas din vremea cruciadelor. În acel beci uriaş au fost ţinuţi prizonierii evrei în anul 1947...

Dar pentru că noi căutăm aici mai ales urmele prorocilor din vechime, părăsim oraşul Acco şi coborâm spre Haifa, marele oraş de lângă Muntele Carmel.

Pe urmele Prorocului Ilie...

În dreapta drumului modern, dar aglomerat, se întinde ţărmul Mediteranei. Curând ajungem la Haifa, un oraş mare, cu o populaţie de peste 270.000 de locuitori. Este al treilea ca mărime din Ţara Sfântă, cu cel mai mare şi mai modern port din Israel.

Pe noi însă ne interesează nu atât portul, cât Muntele Carmel!... Avem acest interes din pricina urmelor lăsate acolo de trecerile marelui proroc Ilie, neînfricatul slujitor şi apărător al Dumnezeului lui Israel, într-o vreme de mare cumpănă pentru poporul lui Avraam, căzut de-a binelea în idolatrie...

Din pricină că şi în Haifa indicatoarele de circulaţie scrise cu caractere latine lipsesc aproape cu desăvârşire, nimerim destul de greu drumul ce urcă pe muntele Carmel. Dar ascultând îndemnul Cuvântului Sfânt că oricine caută stăruitor, până la urmă găseşte, atingem şi noi ţinta propusă!... (Matei 7, 7-8).

Ajunşi pe culmea Carmelului, avem sub ochi o privelişte fascinantă. La poalele unui uriaş promontoriu se întinde Marea cea Mare, brăzdată de vapoare ce intră sau ies din portul imens. Undeva pe la jumătatea distanţei dinspre noi şi ape, străluceşte în soare cupola aurită a Templului Bahai, înconjurat de vestitele lui grădini aşezate în terase. Aici îşi au „oraşul sfânt“ cei peste două milioane de adepţi din toată lumea ai acestui cult păgân de origine persană...

Clădirile oraşului sunt toate din piatră albă sau galbenă, contrastând atât de plăcut cu verdele intens al copacilor întâlniţi mai la tot pasul. Ochiul nu ni se mai satură privind aceste minunăţii scăldate în lumina puternică a soarelui mediteranean!...

Muntele Carmel sau *«Tirat Ha 'Carmel»* este un lanţ muntos de calcar, lung de circa 24 km şi lat de 6-8 km. Este situat în imediata vecinătate a oraşului Haifa şi se înalţă cu peste 500 m deasupra apelor mării.

În traducere, *«Carmel»* înseamnă *Livada* sau *Via lui Dumnezeu* – şi pe bună dreptate, fiind un loc plin de frumuseţe! Culmile muntelui sunt îmbrăcate cu păduri de stejari, de pini şi terebinţi ce înmiresmează plăcut aerul, făcând din Carmel unul dintre cele mai atrăgătoare locuri de recreere din Israel. Poate tocmai de aceea a fost pomenit chiar şi de sfinţii scriitori ai Bibliei... (Cântarea Cântărilor 7, 5; Isaia 35, 2; Mica 7, 14).

La Mănăstirea *«Stella Maris»*

După alte căutări prin oraş, ajungem într-un târziu la Mănăstirea Carmelită *«Stella Maris»*, adică «Steaua Mării», din apropierea apelor nesfârşite. Acest ermetic aşezământ monahal, cu împrejmuiri de ziduri puternice ca de fortăreaţă, are trei etaje. Este cea mai mare mănăstire carmelită din lume, aici fiind centrul mondial al ordinului. Peregrinii pot intra doar în imensa biserică de lângă zidul mănăstirii!...

Îngenunchem în apropierea frumosului altar ca să-I mulţumim şi noi Adevăratului Dumnezeu pentru toate binefacerile Lui! Dintre toate acestea cea mai mare fiind chemarea pe care ne-a făcut-o şi nouă, nevrednicilor, să ieşim „afară din cetate" la El…, ca să-I auzim Cuvântul şi să-I cunoaştem profeţii trimişi neamului românesc – în vremea noastră şi în Biserica Străbună!... Şi pentru că ne-a învrednicit să aflăm o parte din jertfele pe care şi ei le-au adus pe „carmelul" românesc, întru dovedirea adevăratei credinţe care nu amăgeşte pe nimeni, ci duce sigur la mântuire…

Alături de noi ard încă multe lumânări aprinse de alţi peregrini care au trecut pe aici înaintea noastră... Pe altarul deschis este aşezată o frumoasă statuetă a Maicii Domnului, numită *«Stăpâna noastră de pe Carmel»*. Sub altar este o grotă despre care tradiţia spune că acolo s-a adăpostit Prorocul Ilie de frica regelui Ahab. Deasupra acesteia este o impresionantă statuie a marelui proroc.

Pe pardoseala de piatră din faţa peşterii sunt încrustaţi adânc câţiva ani (sau perioade?): 1188 – 1221 – 1224 – 1631. În mod sigur numerele acelea amintesc de evenimente cruciale, fericite sau tragice, petrecute aici în curgerea vremii, dar total necunoscute nouă...

Aflăm că în primele veacuri, mai precis în perioada bizantină, peste această grotă se înălţa o biserică închinată Profetului Ilie, dar care a fost distrusă mai târziu. În secolul 12 a fost construită aici o mănăstire catolică, având altarul chiar deasupra peşterii. A suferit şi lavra aceea persecuţiile musulmanilor, fiind abandonată de mai multe ori. Biserica de azi a fost construită în anul 1836 de către călugări catolici francezi din ordinul carmelit, pe ruinele celor dinainte.

În timpul expansiunii fără succes a împăratului Napoleon în această zonă a lumii, mănăstirea carmelită a devenit spital pentru răniţi... Ne îngrozim când aflăm că în timpul retragerii umilitoare a îngâmfatului împărat, răniţii de aici au fost ucişi fără milă de turci, până la unul, iar călugării, alungaţi.

În biserică sunt câteva vitralii splendide. Dintre ele, ne atrag atenţia în mod deosebit două: unul îl reprezintă pe Sfântul Ilie în pustie, iar celălalt, răpirea lui la cer într-un car de foc...

Un lucru frumos am întâlnit aici: peştera marelui Proroc este venerată cu aceeaşi evlavie atât de evrei, cât şi de creştini şi musulmani, fiecare asumându-şi-l pe Sfântul Ilie ca fiind «al lor»… Aflăm cu bucurie încă un amănunt: tradiţia creştină afirmă că la întoarcerea din Egipt, ar fi poposit aici chiar Sfânta Familie în drum spre Nazaret.

... În timp ce ieşim din sfântul lăcaş, de dincolo de zidurile mănăstirii percepem zvon de rugăciune... Aflasem că cei intraţi în acest sever ordin călugăresc sunt rupţi definitiv de lumea de afară! Ei îşi petrec tot timpul vieţii numai în rugăciune şi muncă. Pentru aceste fiinţe, lumea este ca şi cum n-ar fi! Sunt numai şi numai ai Domnului, Căruia I s-au predat de bună voie prin votul monahal!...

Cugetând la aceste lucruri, şoptim cu privirea îndreptată spre înaltul cerului: o, dacă măcar sufletul nostru I-ar aparţine în întregime doar lui Dumnezeu!... Te rugăm, Bunule Doamne, învredniceşte-ne de acest har sfânt pe care numai Tu ni-l poţi dărui fiecăruia!

După ce ieşim din Casa Domnului, admirăm o clipă de pe vârful acestui promontoriu priveliştea fantastică a oraşului Haifa şi a Mediteranei de la picioarele noastre... Apoi ne îndreptăm în căutarea altei peşteri din apropiere, tot a Sfântului Ilie, situată însă ceva mai sus pe coasta abruptă a muntelui Carmel!

În *«Peştera Prorocilor»*...

După ce iarăşi urcăm pe povârnişul muntelui, ajungem la o peşteră lungă de circa 14 m şi largă de 7 m. Este în proprietatea evreilor iudaici. Aceasta aminteşte de locul în care se ruga marele proroc când urca pe Carmel. Tradiţia spune că mai târziu a locuit o vreme în ea şi Elisei, ucenicul marelui Ilie. Acolo fusese găsit el de către femeia sunamită care îşi pierduse unicul copil, primit ca răsplată de la Domnul pentru binele făcut prorocului şi slujitorului Său. Până aici alergase biata femeie, plină de o neclătinată nădejde în puterea rugăciunii omului lui Dumnezeu!...

Îndurerata mamă n-a cedat cu stăruinţele sale pentru venirea prorocului în casa ei nici după ce acesta îşi trimisese slujitorul să aşeze toiagul său pe faţa copilului mort. Dar minunea învierii copilului nu s-a produs... Acest fapt se datora poate şi lipsei de credinţă a lui Ghehazi, dovedită ceva mai în urmă... Pentru stăruinţa ei neclintită, femeia sunamită s-a învrednicit să vadă din nou în casa ei o minune şi mai mare decât naşterea copilului ei: învierea lui din morţi... (2 Regi 4, 8-37).

Ce bine semăna credinţa acelei mame din Sunem cu a femeii canaanence din Evanghelie care nu mai contenea să-L roage pe Domnul Iisus pentru fiica ei bolnavă, cu toată aparenta Lui indiferenţă faţă de necazul ei!... (Matei 15, 22-28).

O suflete al meu, cât de stăruitoare este rugăciunea ta atunci când treci prin încercări? Oboseşte ea curând?... Sau nu se lasă nicidecum până când dobândeşte din Mâna Domnului împlinirea cererii ei! Ferice de tine dacă păstrezi treaz în minte cuvântul Evangheliei care zice: *„Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide. Că oricine cere primeşte, cel care caută află, şi celui ce bate i se va deschide..."* (Matei 7, 7-8).

Păşind înăuntru, observăm încă de la intrare că interiorul grotei este despărţit printr-un perete de scândură. În partea dreaptă intră bărbaţii, iar în stânga, femeile. Intrăm cu evlavie înăuntru şi privim compătimitor la cei doi israeliţi care supraveghează încăperea, înveşmântaţi după tradiţie, cu capul acoperit. Ei citesc rugăciuni în dorul aşteptării lui Mesia... Sunt atât de asemănători cu cei de la Zidul Plângerii din Ierusalim! După credinţa lor, Hristosul n-a venit încă, dar nu şi-au pierdut de tot nădejea, ci Îl tot aşteaptă şi roagă să vină!... De aceea, credem că nici aşteptarea lor îndelungă nu va fi în zadar!

Privindu-le stăruinţa în rugăciune, ne aducem aminte de făgăduinţa Domnului rostită prin cuvintele altui mare proroc al lor şi al nostru: *„... Mă veţi căuta şi Mă veţi găsi, dacă Mă veţi căuta cu toată inima!..."* (Ieremia 29, 13). Numai căutarea *din toată inima* capătă întotdeauna răspuns de la Dumnezeu!...

În peretele din fundul peşterii este o absidă, ascunsă după o perdea scumpă de catifea albastră. Pe ea este brodată cu fir de aur un sfeşnic cu şapte braţe (Menora), iar deasupra lui, o coroană împărătească. Mă apropii cu emoţie de perdea şi dând-o puţin într-o parte cu toată evlavia, intru în încăperea de după ea. Apoi, apropiindu-mi înfiorat buzele, sărut de trei ori stânca albă, îngânând în taină: „O Domnul Milelor nesfârşite, îndură-Te de toate creaturile Tale şi nu lăsa pe niciuna din ele fără orientarea cea sănătoasă care duce sigur la cunoaşterea Ta!

Dacă Tu i-ai închis pe toţi oamenii în neascultare, ca să Te înduri de toţi, descopere-Te iarăşi cu putere şi poporului acestuia pe care l-ai ales cândva să fie al Tău şi care de două mii de ani Te caută bâjbâind, dar fără să Te afle cu adevărat!

O, adâncul bogăţiei, înţelepciunii şi ştiinţei lui Dumnezeu, cât de nepătrunse sunt judecăţile Tale şi cât de neînţelese sunt căile Tale!... Tu i-ai cuprins în această neascultare şi pe ei, ca să se poată mântui numărul deplin al neamurilor păgâne – între care eram şi noi – şi care altfel am fi rămas pe dinafară. Dar când se va împlini planul Tău cu ceilalţi, atunci *„întregul Israel se va mântui“*, precum este scris în Cartea Ta... (Romani 11, 25-33).

Suflete al meu, grăbeşte să intri şi tu în *„numărul deplin al neamurilor“,* până se mai poate, căci şi vremea aceasta, ca şi vremea ta, este tot mai pe sfârşite acum!...

... După ce ieşim afară, ne umplem de bucurie şi fior, aflând că tradiţia creştină aminteşte şi de această peşteră ca de una în care Sfânta Familie a poposit la întoarcerea din Egipt, în drum spre Nazaretul Galileii... Şi pentru că aici se adăpostiseră cele trei fiinţe sfinte, grota poartă numele de *Peştera Madonei*. Iar pentru că prin ea s-au perindat mai mulţi proroci de-a lungul veacurilor, poartă numele semnificativ de *«Şcoala Prorocilor»...*

Înainte să plecăm din acest loc, mai aflăm că înainte de 1948 aici a fost o moschee. În urmă, încercăm să găsim şi locul altarului de jertfă zidit de Sfântul Proroc Ilie pentru adeverirea Adevăratului Dumnezeu al lui Israel...

La Muhraqa, locul original al unei mănăstiri carmelite

După multă căutare a locului în care prorocul Ilie a adus jertfa bineplăcută lui Dumnezeu, în cele din urmă îl găsim la *Mănăstirea Muhraqa.* Aceasta se află pe colina sud-estică a muntelui Carmel, la 546 m altitudine, dincolo de *Daliyat el-Carmel,* un sat de druzi.

Gândind la evenimentele dramatice petrecute aici cu mii de ani în urmă, colindăm printre copacii răzleţi de pe acest vârf de munte de lângă mănăstire... În jur, „semănaţi“ cu dărnicie de o mână nevăzută, sunt mulţi bolovani de piatră albă, cu o structură asemănătoare buretelui, precum cei din Munţii Hermonului. Apoi ne pregătim să intrăm în incinta mănăstirii, având la îndemână explicaţiile Sfintei Scripturi despre locul acesta şi întâmplările sale cutremurătoare:

… Regele Ahab, la îndemnul Isabelei, soţia sa păgână, zidise pe muntele Garizim din Samaria un templu şi un altar zeului Baal. Ba mai făcuse acolo şi un idol zeiţei canaanite Astarteea…

Dar nu era acesta un lucru tocmai nou în Israel!... Se pare că încă din vremea profetului Samuel cultul pentru aceste zeităţi păgâne era răspândit în popor... (1 Samuel 7, 3-4; 12, 10).

Scopul regelui Ahab era însă unul viclean şi politic: să atragă acolo poporul, împiedicându-l să urce la închinare în Templul Domnului din Ierusalim. Astfel se zădărnicea orice încercare a celor din seminţia lui Iuda de revenire la un singur regat…

În vremea domniei regelui Ahab, care *„a făcut ce este rău înaintea Domnului, mai mult decât toţi cei ce fuseseră înaintea lui“,* poporul lui Israel ajunsese în cea mai nenorocită stare posibilă: să nu-L mai poată recunoaşte pe Dumnezeul Cel Adevărat. Pe Acela Care i-a scos din ţara Egiptului..., Care i-a trecut cu bine prin nenumărate primejdii... şi Care le-a dăruit o ţară binecuvântată!... Gloata ajunsese să-L confunde acum cu zeităţi canaanite şi închipuite!...

Din pricina acelei decăderi generale de la omul de rând până la rege, marele proroc Ilie, care îşi iubea poporul precum odinioară Moise, s-a rugat Domnului ca să-l trezească... Ca

urmare rugăciunii lui, Dumnezeu a încercat ţara cu o secetă cumplită vreme de trei ani şi şase luni (1 Regi 16, 32-33; 17, 1; Luca 4, 25). Apoi, pentru ieşirea din confuzia religioasă şi din nenorocirea ce s-a abătut asupra ţării, credinciosul Ilie i-a cerut lui Ahab convocarea tuturor prorocilor lui Baal pentru aducerea unei jertfe. De probă... Spre dovedirea Adevăratului Dumnezeu!...

... Stăm câteva clipe în faţa paraclisului, lângă statuia marelui profet aşezată pe un soclu înalt... Se vede bine că este cuprins de mânie sfântă: în mâna dreaptă, ridicată sus, ţine jungherul pentru pedepsirea preoţilor lui Baal, dintre care unul este deja căzut la picioarele sale...

Intrăm apoi în capelă. Masa Sfântului Altar este aşezată pe unsprezece pietre mari. A douăsprezecea este însăşi lespedea Pristolului, spre aducere-aminte până în veci de acel cutremurător examen al poporului lui Israel cu cele douăsprezece seminţii ale sale!...

Ne aplecăm genunchii în apropierea ineditului altar, simţind din tot sufletul că el este un puternic îndemn la cercetare personală pentru oricare peregrin care trece pe aici... Dar este şi o stăruitoare chemare de întoarcere cu toată fiinţa la Dumnezeul Cel Adevărat, Care încă mai aşteaptă. Însă şi vremea îndelungii Sale răbdări are odată şi un capăt pe care niciunul nu ni-l ştim dinainte!...

... Pe colina acestui munte pe care stăm noi acum, Dumnezeul Cel Atotputernic S-a făcut cunoscut din nou poporului ales – a câta oară?... –, răspunzând prin foc din cer şi mistuind arderea-de-tot adusă de credinciosul Ilie! Aceasta, în ciuda faptului că peste lemnele şi jertfa de pe altarul clădit în pripă din douăsprezece pietre – după numărul seminţiilor lui Israel –, fuseseră turnate douăsprezece găleţi de apă. *Câte una pentru fiecare seminţie!...* Spre a le încredinţa că pogorârea focului din cer este o înfricoşătoare minune de dovedire a Dumnezeului Cel Adevărat, Care Se descoperă astfel pe Sine Însuşi în faţa lor...

Cugetând la cele petrecute aici, ne înfiorăm adânc: o, dacă ar fi vărsat atunci poporul îndărătnic şi uituc tot pe atâtea lacrimi de pocăinţă!...

Dar lacrimile lui secaseră de mult!... De aceea şi trezirea a fost numai pentru o vreme scurtă: doar cât a ţinut spaima de minunea săvârşită cutremurător sub ochii lor. Apoi, au luat-o iarăşi de la capăt!...

Ne aducem aminte cu durere că nici în lumea creştină de azi şi nici chiar în poporul nostru, cu care ne lăudăm de multe ori poate prea mult «că s-a născut creştin», lucrurile nu stau cu mult mai bine decât în vremea Marelui Proroc!... Credinţa şi frica noastră de Dumnezeu ţin doar atât cât se zguduie pământul sub picioarele noastre ce aleargă grabnic spre păcat în fiecare zi... Sau cât valurile înfuriate ale râurilor ne iau casele, lăsându-ne cu ochii în soare şi cu sufletul gol... Apoi, o luăm şi noi tot de la capăt..., precum cei din Israelul lui Ahab atunci. Până se dezlănţuie o nouă urgie a lui Dumnezeu, pedepsitoare pentru păcatul nostru ajuns la culme!

… După săvârşirea minunii dumnezeieşti în faţa tuturor, adevăratul proroc al lui Dumnezeu, înfruntând cerbicia Izabelei, i-a prins pe cei 850 de proroci idoleşti şi i-a târât la pârâul Chison din apropiere... Acolo, au plătit cu viaţa nebunia amăgirii poporului ca să nu slujească Dumnezeului lui Israel, ci unui zeu străin! (1 Regi 18, 19-40).

La capătul acelei înfricoşătoare drame, pe acest vârf de munte s-a rugat prorocul Ilie de şapte ori la rând Domnului ca să trimită iarăşi ploaia mult-aşteptată... (1 Regi 18, 42-45). În urmă, de frica răzbunării reginei păgâne, prorocul Ilie şi ucenicul Elisei au apucat iarăşi calea pribegiei... Căci pe aceasta calcă mai întotdeauna paşii prorocilor şi aleşilor lui Dumnezeu!...

Întotdeauna însă ei sunt însoţiţi clipă de clipă de puterea ocrotitoare a Dumnezeului Savaot în care se încred şi Care nu-i părăseşte niciodată...

Aflasem mai dinainte că pe la începutul secolului 13 exista aici o mănăstire de călugări carmeliţi, dar în timpul deselor năvăliri musulmane, cei mai mulţi dintre ei au plătit cu viaţa iubirea lor de Dumnezeu. Din această pricină, în anul 1291 mănăstirea a fost abandonată pentru multe veacuri. Apoi, abia în 1883, călugări catolici din acelaşi ordin carmelit au ridicat aici un paraclis, amintind de înfricoşatul răspuns al lui Dumnezeu prin foc, la rugăciunea Marelui Proroc Ilie. De la acel cutremurător eveniment se trage şi numele mănăstirii de azi: *«Muhraqa»,* adică foc.

... Ne mai rotim o dată privirile spre depărtările din jur... Pe cerul limpede ca lacrima nu se vede niciun nor. Soarele alunecă tot mai aproape de nemărginirea apelor Mediteranei. De dincolo de zidurile bisericii Muhraqa nu se desluşeşte absolut niciun zgomot, de parcă niciun suflet n-ar locui acolo.

Ne îndreptăm iarăşi pentru câteva clipe gândul şi inima spre Dumnezeul lui Avraam, Isaac şi Iacov..., spre Acela Care pe întinderea Ţării Sfinte Şi-a dovedit Prezenţa de nenumărate ori, chiar fizic! Apoi, ne încredinţăm soarta în grija Lui iubitoare şi întoarcem pe alt drum, precum magii de odinioară de la Betleem... Mergem spre Galileia neamurilor, ţinut care ne-a oferit atâtea sfinte bucurii încă din copilărie, de când i-am auzit şi rostit numele pentru cea dintâi oară...

... De-o parte şi de alta a drumului nostru rămân atâtea localităţi cu nume cunoscute... Toate ne reamintesc de istoria pe cât de străveche, pe atât şi de zbuciumată a poporului lui Avraam, cel ales să fie o «lumină a neamurilor»... (Fapte 13, 47). Prin câte din aceste sate pe lângă care peregrinăm noi acum va fi trecut Însuşi Domnul Iisus cu ucenicii Săi în cei trei ani şi jumătate de misiune mântuitoare?...

Curând ajungem în Arbelul nostru şi şoptim din nou înfioraţi de sfântă bucurie: Slavă Ţie, Doamne al Minunilor, pentru permanenta Ta aplecare spre noi prin dovezi la care nu ne aşteptam! Şi pentru însoţirea Ta ocrotitoare, de care şi astăzi ne-am bucurat...

Apoi ne aplecăm spre odihnă trupul istovit şi de căldurile înăbuşitoare, dar şi de căutările îndelungi – şi nu mai ştim nimic până se face dimineaţă...

Pe Muntele Schimbării la Faţă...

În ziua asta dorim să ajungem în alte două locuri dintre cele mai deosebit de sfinte ale Galileii: Muntele Tabor şi oraşul Nazaret.

... Ieşim în şoseaua principală ce urcă dinspre Tiberias şi cotim la dreapta. Apoi, lăsăm în urmă locul legendarului lan de grâu în care şi-au potolit foamea ucenicii flămânziţi în drumul lor spre Capernaum, plătind pentru asta cu necruţătoare judecăţi din partea fariseilor – şi mergem înainte.

După o bună bucată de drum, indicatorul din faţa noastră ne înştiinţează că am ajuns la *Daburiya,* localitatea de la poalele Taborului... Trecem prin mijlocul micului orăşel şi urcăm spre vârful trunchiului de con ce se înalţă dintr-odată din mijlocul văii roditoare a Izreelului. Drumul asfaltat înaintează pe povârnişul tot mai înclinat, făcând 16 curbe foarte strânse, printre falnici stejari şi măslini, eucalipţi şi chiparoşi…

În dreapta, pe colina dinspre nod-vest, se zăreşte Nazaretul, oraşul în care copilărise Domnul Iisus. Ce aproape era acesta de Tabor – şi totuşi doar cu patruzeci de zile înainte de Patimile Sale, Mântuitorul urcă pe această înălţime, însoţit de trei dintre ucenici!...

O, câte osteneli şi lupte a îndurat Domnul pentru noi până aici! Şi de aici până pe celălalt „Tabor", din Ierusalim, ceva mai sus de muntele Moria... Acolo Îşi va descoperi El nu Dumnezeirea, ca aici, ci *omenitatea* şi dragostea Lui desăvârşită cu care l-a iubit pe omul plămădit de Mâinile Sale – murind pe Cruce pentru a-l răscumpăra de sub puterea Vechiului Şarpe, care îl amăgise tocmai în Grădina Edenului, în locul celei mai intime apropieri de Dumnezeul său! Dar neveghind, omul uitase de El pentru o clipă, lăsându-se îndemnat să privească la pomul oprit din mijlocul raiului în care se furişase Ispititorul... (Facere, cap. 3).

Fiind şoseaua îngustă destul de aglomerată, o părăsim pentru o clipă ajunşi aproape de vârf şi facem un popas în decorul din dreapta ei. Priveliştea din jur este incredibil de frumoasă, asemănătoare uneia văzută din avion... Apoi, pornim iarăşi – şi curând ajungem la capătul drumului pe un platou alungit de 1200 pe 400 metri.

Sosiţi în vârf, ne amintim de cuvintele inspirate ale psalmistului David care enumeră acest pisc între lucrările nespus de minunate ale Creatorului: *«... Ale Tale sunt cerurile şi pământul; Tu ai întemeiat lumea şi tot ce cuprinde ea. Tu ai făcut miazănoaptea şi miazăziua; Taborul şi Hermonul se bucură de Numele Tău...»* (Psalm 88/89, 11-12).

Dar nu numai regele David proslăveşte Taborul în psalmii săi minunaţi, socotindu-l printre cei mai înalţi şi mai sfinţi munţi din Canaan, ci şi alţi profeţi de dinainte şi de după (Iosua 19, 22; Judecători 4, 6; Ieremia 46, 18), pentru că aici s-au petrecut de-a lungul vremii atâtea mari evenimente, fericite sau îndurerate…

Undeva, pe culmea acestui munte sfânt locuise în Vechime enigmaticul Melhisedec, preotul Dumnezeului Celui Preaînalt şi împăratul Salemului… De aici coborâse el spre Valea Şave în întâmpinarea lui Avraam, când se întorcea biruitor din lupta împotriva împăraţilor din nordul Canaanului. *„Prietenul lui Dumnezeu"* pornise atunci împotriva acelor cotropitori doar pentru că ei jefuiseră ţinuturile dimprejurul Sodomei, luând pradă bogată şi mulţi ostateci, printre care şi pe nepotul său Lot… (Facere 14, 17-18).

Şi tot de pe Tabor a pornit judecătorul Barac în fruntea a zece mii de oameni, la îndemnul Deborei, când a urmărit şi zdrobit oştirea lui Sisera (Judecători 4, 6-16). Numai că nu cu mult în urmă, pe această înălţime sfântă, poporul a ridicat altare zeităţilor păgâne! Ajunsese prea uşor în declin religios... (Osea 5, 1). Mai târziu, pe acest pisc de unde se putea supraveghea uşor întreaga zonă din vale, a fost construită o fortăreaţă strategică.

Dar cel mai măreţ eveniment petrecut pe Tabor rămâne până în veci Schimbarea la Faţă a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos!

... Pe această culme îi luase Domnul cu Sine pe trei dintre ucenicii Săi: Petru, Iacov şi Ioan. Doar ei au fost învredniciţi să vadă cu ochii lor chipuri şi stări cereşti cum n-a mai văzut niciun alt muritor... Deşi înălţimea Taborului are doar 588 m, ucenicilor li s-a părut că sunt pe un munte înalt!... În acele sfinte clipe, Taborul era cel mai înalt pisc din lume! Mai înalt decât Araratul lui Noe şi decât Moria lui Avraam. Vârful lui străpunsese cerul şi intrase adânc în el, până Dincolo de Timp şi de Spaţiu…

Trăirea degustată pe Tabor de cei trei apostoli fusese o slăvită anticipare a bucuriilor cereşti şi veşnice, cu neputinţă de descris în grai omenesc. Atunci, ucenicii Îl priviseră uluiţi pe Învăţătorul lor, înălţat între pământ şi cer, îmbrăcat în haine albe ca lumina şi având Faţa strălucitoare ca soarele... Iar Moise şi Ilie, cei doi corifei ai Vechiului Testament, stăteau de vorbă cu El despre apropiatul sfârşit ce-L aştepta în Ierusalim...

Învăluiţi de fericirea cerească ce-i copleşise, apostolii nici nu mai ştiau ce spun. De aceea, uitând de toate, până şi de ceilalţi nouă confraţi ai lor rămaşi în vale, socoteau că bine este să rămână acolo, adică să se înveşnicească acea stare cerească pe care n-o mai trăise niciun pământean până la ei!… (Matei 17, 1-13; Marcu 9, 2-8; Luca 9, 28-36).

Era încă prea devreme pentru ei să înţeleagă că fericirea statornică a Taborului, nu cea doar de-o clipă, urmează necondiţionat numai sfârşitului biruitor de pe Golgota!... Numai prin „Poarta Golgotei" se poate intra la fericirea fără seamăn de pe Adevăratul Tabor… Oricine doreşte să ajungă Acolo, trebuie mai întâi să-şi poarte crucea, urcând pe propria sa „Cale a Durerii", până pe culmea golgotei sale. Fericirea veşnică începe abia dincolo de acestea! Pentru oricine...

... Pe culmea aceasta au existat de-a lungul vremii mai multe sfinte lăcaşuri, începând chiar din perioada bizantină. Astfel, cea dintâi biserică de aici a fost construită în secolul al IV-lea de către credincioasa împărăteasă Elena. După două sute de ani au mai fost ridicate în jurul acesteia încă două sfinte lăcaşuri de către împăratul Justinian, astfel că în anul 570 pe Tabor existau trei biserici. Atunci se împlinise într-un fel dorinţa apostolului Petru: să facă acolo trei colibe...

Pe la începutul secolului 7 numărul bisericilor de pe munte crescuse la patru, iar Taborul şi-a primit statut de episcopie, întinzându-şi atribuţiile duhovniceşti şi administrative peste toată regiunea din vale.

În anul 1099 călugării benedictini au reconstruit biserica *Schimbarea la Faţă* de pe munte şi au fondat o mănăstire, împrejmuind-o cu zid de fortăreaţă. Numai, că după nici o sută de ani, ei au fost alungaţi de armatele lui Saladin. Mulţi dintre cei scăpaţi cu viaţă atunci s-au întors şi au refăcut mănăstirea. Însă, în anul 1211, sultanul Damascului a distrus clădirile lavrei şi a masacrat pe vieţuitorii ei. În locul sfintelor lăcaşuri de pe Tabor, cuceritorul a zidit o fortăreaţă puternică, precum fusese cea ridicată în vechime de Ptolemaios, ale cărei ruine s-au păstrat până în zilele noastre. Abia prin anul 1631 călugării franciscani redobândesc dreptul de a se întoarce pe Tabor şi ei ridică apoi din dărâmături biserica *Schimbarea la Faţă* de aici...

În Mănăstirea catolică *«Schimbarea la Faţă»*

Complexul franciscan de astăzi a fost construit în anul 1924, pe locul vechilor biserici din partea de sud a crestei muntelui. Această frumoasă bazilică este zidită chiar pe ruinele alteia de mai nainte, întru nemurirea evenimentului petrecut aici, descris de Sfinţii Evanghelişti Matei, Marcu şi Luca.

Pe locurile sanctuarelor de odinioară, în faţa bisericii, se înalţă două turnuri identice, închinate lui Moise şi Ilie. Fiecare are câte o capelă comemorativă. Interiorul bisericii este împărţit în trei naosuri, având în nişa absidală un modern şi impresionant mozaic cu Schimbarea la Faţă a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

În interiorul complexului mănăstiresc este o criptă ce păstrează elemente de arhitectură din perioada de după epoca bizantină până la Cruciade. În acel sanctuar vechi se intră printr-o poartă ca de cetate cu zid fortificat. În incinta complexului, funcţionează şi un adăpost pentru peregrinii dornici să înnopteze pe muntele sfânt, nu atât pentru odihnă, cât pentru rugăciune şi meditaţie!…

De pe culmea Taborului se deschide o privelişte impresionantă spre toate cele patru zări. Înspre miazăzi se văd bine câmpia Ezdrelonului sau Izreelului, Micul Hermon, Munţii

Ghilboa, Ebal şi Garizim şi câteva dintre piscurile Samariei. Spre răsărit se disting înălţimile Golan şi apele Mării Galileii, iar spre nord-vest, dealurile Nazaretului şi împrejurimile...

Intrăm în măreaţa bazilică! În acest moment un grup de peregrini italieni aduc Domnului o slujbă de mulţumire. Ca pe Tabor!... Pe feţele tuturor se oglindeşte bucuria fără seamăn şi recunoştinţa ajungerii până aici... Ne retragem într-un loc mai liniştit şi-I spunem şi noi Domnului gândurile pe care le putem înmănunchea în acest moment şi în acest loc unic pe pământ, unde până şi cei trei apostoli care au fost învredniciţi să fie de faţă la transfigurarea Mântuitorului nu mai ştiau de ei...

Apoi ieşim pe terasa din imediata apropiere a bisericii preafrumoase. Acolo surprindem doi peregrini italieni cufundaţi în rugăciune şi contemplaţie, cu mâinile întinse spre cerul atât de albastru. Pe faţa lor inundată de soarele de deasupra capului şi de bucuria ce răzbate dinăuntru spre afară, stropii de lacrimi par boabe de aur... Iar dulcele lor murmur, vibrând de emoţie sfântă, seamănă atât de mult cu graiul nostru străbun!...

Privindu-le bucuria extazului, şoptim înfioraţi: fiţi binecuvântate de Domnul, voi, fericite suflete care, ajunse pe locurile sfinte, puteţi şi trăi cu intensitate harul cel mare de care v-aţi învrednicit!...

... Undeva pe-aproape, ne aplecăm şi noi genunchii pe piatra încălzită de razele soarelui şi trimitem spre slăvile senine câteva gânduri de recunoştinţă pentru momentul ce-l trăim şi pentru toate stările taborice de care am fost învredniciţi şi mai înainte de a ne sui până pe acest prag de cer şi de veşnicie... Cred că în acest loc unic în lume, nici nu te poţi ruga altfel! Ci simţi cu toată fiinţa cum se revarsă de Sus bucuria sfântă...

În gând îmi vin versurile poeziei *«Rugăciuni»,* un inegalabil poem pe această temă al omului lui Dumnezeu, contemporan nouă, Traian Dorz, scris în mod sigur dintr-o astfel de stare taborică, trăită, paradoxal, prin adâncul infernului veacului său:

„Ştiu că tu cunoşti prea bine rugăciunea din durere,
rugăciunea din dorinţă,
rugăciunea mulţumirii,
– dar cunoşti tu oare bine ***rugăciunea bucuriei,***
cea mai mare fericire: ***rugăciunea bucuriei?***

Nu puterea rugăciunii,
pacea ei
sau liniştirea
ce le-aduce ea în suflet şi în gânduri, pe deplin,
ci slăvita bucurie ce-ţi transfigurează faţa
când te afli chiar naintea strălucirii lui Hristos!
Când, golit de tot ce-i lume, stai în faţa Lui slăvită
fără cereri şi dorinţe,
fără gând şi fără grai,
numai cu o nesfârşită şi nespusă bucurie
că Îl poţi privi pe Domnul,
şi El te priveşte blând...,
numai cu o negrăită şi cerească fericire
că nici nu mai ai nevoie să-I ceri
şi să-I spui
nimic!

În aceste stări de haruri
vremea n-are nici măsură,
nici putere,
nici valoare:
– este ca şi cum n-ar fi!

Asta-i taina de pe Munte,
locul cel mai nalt din lume;
următorul pas nu poate fi făcut decât
în Cer!“

... În timp ce ieşim din incinta acestui loc atât de sfânt, undeva în apropiere răsună dangăt de clopot: e din turnul clopotniţei Mănăstirii Ortodoxe, care se află la doar doi paşi de aici şi spre care ne îndreptăm acum. Acesta marchează chiar acum cumpăna zilei. O, dacă ar marca şi o binecuvântată cumpănă cu răscruce şi în viaţa noastră, spre a urca de acum înainte frumos şi biruitor toate treptele ce le mai avem în faţă, ca în urmă să intrăm şi noi în veşnicia care aici este la ea acasă!...

De dincolo de valea Ezdrelonului, de pe vârful celuilalt munte dinspre nord-vest, răsună ecoul rugăciunii musulmanilor la ceasul amiezii. Şi starea, şi locul sunt pline de miresme şi trăiri cereşti!...

O, slavă Ţie, Preaiubitul nostru Domn Iisus Hristos, al Cărui Nume este Minunat! A Cărui Faţă e mai strălucitoare decât soarele la amiază şi a Cărui Bunătate şi Milă sunt necuprinse de mintea omenească... (Judecători 13, 18; Apocalipsa 1, 16; Psalm 102/103, 11). Îţi mulţumim cum nu ştim mai frumos pentru ajungerea noastră pe acest prag de rai şi pentru clipele minunate cu care ne-ai binecuvântat pe el!... Îndură-Te şi ne ajută să putem lua cu noi „în vale“ măcar un strop din bucuria cerească de aici! Pe care s-o putem împrăştia în jur, ca pe *„o mireasmă de la viaţă spre viaţă“* (2 Corinteni 2, 16). Până vom ajunge la Tine, unde dorim să o regăsim întreagă şi pe veci… Învredniceşte-ne, Doamne, de acest har sfânt al Tău la capătul drumului nostru!...

Lângă Peştera lui Melhisedec...

Ceva mai jos de Complexul Franciscan de pe Tabor, zărim în dreapta drumului o cărare neîngrijită ce duce printre arbuşti la un străvechi loc biblic: *Peştera lui Melhisedec*... Urmărim cărarea şi ajungem imediat acolo. Este un modest lăcaş sfânt ce ni se pare abandonat acum. Un perete de piatră şi o puternică uşă de fier închid intrarea în el. Privim înăuntru cu jind prin cele două deschizături de fereastră. În spatele unui modest altar se vede un perete ce pare rămas din vremi imemoriale... Dar acest loc tainic pare puţin cercetat de peregrinii de azi! Probabil, din lipsa informaţiei sau a cunoştinţelor biblice şi chiar atunci, doar din exterior... Ce mare păcat!

Aflasem că undeva jos, dincolo de piscul acesta, este *«Valea Şave»* sau *«Valea Împăratului»*... O străveche tradiţie spune că pe vârful acesta înalt locuia Melhisedec, acea enigmatică persoană a Sfintei Scripturi care a fost asemănată cu Domnul Iisus (Evrei 7, 1-3). Cartea Domnului reţine doar că Melhisedec era *„împărat al Salemului“* şi *„preot al Dumnezeului Celui Preaînalt“*... şi că, fiind înştiinţat de Domnul, de aici a coborât cu pâine şi vin în întâmpinarea marelui om credincios care fusese supranumit *«prietenul lui Dumnezeu»!*

Avram se întorcea atunci învingător din lupta împotriva celor patru împăraţi din nord care îl răpiseră pe Lot cu familia lui şi cu toate averile Sodomei şi Gomorei... În Valea Şave a binecuvântat Melhisedec pe Avram, zicând: *„Binecuvântat să fie Avraam de Dumnezeul Cel Prea Înalt, Ziditorul cerului şi al pământului! Binecuvântat să fie Dumnezeul Cel Prea Înalt, care a dat pe vrăjmaşii tăi în mâinile tale!"* În urma acelei binecuvântări, Avram i-a dat zeciuială din toate ale sale.

Scriptura Sfântă ne mai spune că până în *Valea Împăratului* venise atunci în întâmpinare şi regele Sodomei... Avram îşi pusese atunci viaţa în primejdie pentru eliberarea celor din Sodoma. De aceea, regele voia să-l răsplătească pe măsură, oferindu-i toate averile Sodomei pe care el le răscumpărase…

Din răspunsul lui Avram se vede limpede că el nu jinduia la absolut nimic din ceea ce nu era al lui..., cu atât mai puţin la averile Sodomei, care-i „furaseră" ceva mai înainte inima nepotului său, spre propria-i nefericire!… De aceea Avram îi putea răspunde regelui din Sodoma: *„... Îmi ridic mâna spre Domnul Dumnezeul cel Preaînalt, Ziditorul cerului şi al pământului, că nicio aţă sau curea de încălţăminte nu voi lua din toate câte sunt ale tale! Ca să nu zici: «Eu am îmbogăţit pe Avram».* ***Nimic pentru mine!****..."* (Facere 14, 17-24). Iată, acesta era Avram şi Avraam de mai târziu! Aşa prieteni avea şi are Dumnezeul nostru!... (Facere 17, 5; Iacov 2, 23).

Suflete al meu, fă-ţi rost şi tu de un aşa fel de gândire, ca să poţi fi numit odată «fiul lui Avraam»!…

… Privind la sanctuarul părăginit, o tristeţe amară ne cuprinde: cărările de demult sunt azi tot mai neumblate şi mai uitate! Pe zi ce trece, tot mai puţini oameni întreabă de ele. Tocmai de aceea ei nu-şi mai găsesc odihnă *pentru suflete* – niciunii şi nicăieri! O, cât de fericite şi dumnezeieşti au fost totuşi cărările celor de demult! Pe care noi dovedim că le-am uitat... (Ieremia 6, 16).

Aflasem că nu departe de Muntele Taborului se află şi vestitul *Megiddo* sau *Armaghedonul*. Acolo sunt ruinele unei fortăreţe străvechi, zidită de regele Solomon (1 Regi 9, 15). Aceasta a devenit mai târziu sediul garnizoanei lui Ahab.

La acest nume de cetate face referire cutremurătoare şi ultima carte a Sfintei Scripturi, prevestind că, înaintea Sfârşitului acestui veac rău, în Armaghedon se va da bătălia finală... (Apocalipsa 16, 16).

Cugetând la realitatea înfricoşată că aceste vremi apocaliptice sunt tot mai aproape să vină, dintr-o dată, peste omenirea ce parcă nici mai gândeşte la ele, întocmai *„ca durerile naşterii peste femeia însărcinată",* toată fiinţa ni se cutremură, pentru că atunci *„nu va fi chip de scăpare"*… Parcă nicicând nu s-au rostit în lume mai mult ca acum cuvintele: *„Pace şi linişte!".* Numai că Scriptura spune că tocmai aceste promisiuni făţarnice şi goale vor preceda marele şi ultimul prăpăd pedepsitor al păcatului... (1 Tesaloniceni 5, 3).

O suflete al meu, ia aminte şi veghează, pregătindu-te din vreme, *„căci mai este puţin timp, prea puţin, şi Cel ce va să vină, va veni şi nu va întârzia!..."* (Evrei 10, 37).

Înainte să plecăm de aici, mai privim înfioraţi încă o dată înspre Armaghedonul în care se află *Parcul Naţional Megiddo.* Acolo sunt reconstituite ruine străvechi din perioada anilor 4.000-400 înainte de Naşterea Domnului. Le privim doar de departe, fără să ajungem până la ele! Ca oarecând Moise, Ţara Făgăduită...

În Mănăstirea ortodoxă
«Schimbarea la Faţă»

După ce parcurgem doar câteva sute de metri de la acel loc sfânt intrat acum în uitare, ajungem la Mănăstirea ortodoxă de pe Tabor. Un zid înalt de piatră cioplită împrejmuieşte aşezământul monahal situat în partea de nord a muntelui. Înăuntru se intră ca într-o cetate, printr-o imensă poartă de fier, aşezată chiar sub turnul clopotniţei.

După obiceiul locului, batem de trei ori în poarta închisă şi imediat ne deschide binevoitor o tânără măicuţă, originară din România... La întrebarea noastră de unde este, ne răspunde cu glas tremurând de emoţie şi cu faţa inundată de lumină: *«... De pe... Tabor!».* Apoi, cu aceeaşi bucurie pe faţă şi tremur în glas ne povesteşte că zidurile mănăstirii actuale au fost începute de un călugăr român, Irineu Rosseti, în anul 1845, şi tot de el au fost înălţate până mai sus de jumătate... Dar construcţia a fost finalizată de *Frăţia Sfântului Mormânt,* care ţine de Biserica Ortodoxă Greacă.

Sfântul lăcaş are hramul *«Schimbarea la Faţă»* şi a fost restaurat în anul 1986. Pe soclul peretelui interior din dreapta, în apropierea altarului, descoperim o placă de marmură, inscripţionată în greacă, rusă şi arabă... (Gândim trist: de ce oare nu şi în limba ctitorului?...). Aceasta aminteşte de trecerea la Domnul a călugărului Irinarh (Irineu), preotul-ctitor al sfântului lăcaş, a doua zi a Marelui Praznic al Naşterii Domnului din anul 1859 (26 decembrie). Ieşise şi el în întâmpinarea Pruncului Sfânt, precum magii şi păstorii de odinioară, cu jertfa propriei vieţi. Şi cu o preafrumoasă colindă românească!...

Binevoitoarea măicuţă ne mai precizează că nu în acel loc din zid este locul mormântului Părintelui Irineu Rosseti. În zidurile înălţate a rămas doar jertfa lui, precum a lui Manole în zidurile Mănăstirii de la Curtea de Argeş!... Moaştele lui îşi aşteaptă învierea şi răsplătirea lui Hristos undeva prin preajmă, dar tot în glia Canaanului, fără să se ştie locul precis!... Atât de departe de ţara în care a văzut lumina, dar nespus de aproape de Domnul său, pe Care L-a iubit şi slujit cu vrednicie, până la capăt. Şi într-un loc atât de râvnit de orice inimă creştină, precum Taborul!...

Ne aplecăm emoţionaţi genunchii şi sufletul în rugăciune înaintea Sfântului Altar şi în preajma *„jertfei din zid“...* Inima întreagă ne este numai bucurie. Şi mulţumire înlăcrimată. Şi recunoştinţă profundă. Aici nu avem nimic a-I cere Domnului şi Mântuitorului nostru, Care şi aşa prea mult ne-a dat! Ci doar îngăduinţa să facem şi noi „trei colibe“, cum doreau Sfinţii Apostoli atunci..., întru prelungirea stării divine de care ne-am învrednicit şi noi ceva mai înainte, pe culmea acestui deal şi continuată apoi în acest loc preasfânt, în care, alături de măicuţele românce care vieţuiesc aici, ne simţim atât de aproape de glia şi neamul nostru românesc!...

În jurul nostru îşi face loc un grup de credincioşi cu preot în frunte. Sfântul lăcaş vibrează într-o emoţionantă ectenie de mulţumire în limba rusă... Ne umplem şi noi de o cerească bucurie, încredinţându-ne deplin că atât *„Doamne, miluieşte“,* cât şi *„Gospodi pomilui“* sună la fel de îngereşte în *„limba Taborului“...* Aceasta încredinţare ne face să ne unim fericiţi glasurile cu cei de lângă noi, chiar dacă ei cântă „în alte limbi“!...

Ieşind din sfântul lăcaş, aflăm că în obştea mănăstirii greceşti de pe Tabor sunt patru călugăriţe românce, două mai în vârstă. De la ele aflăm şi adresa Aşezământului Românesc din Ierusalim: *Strada Şiftei Israel.* Nu departe de Poarta Damascului. Parcă nu ne vine să credem acest har, legat mai ales de înţelesul lui duhovnicesc!...

În glasul măicuţelor noastre de pe Tabor este atâta bunăvoinţă. Poate şi un strop de dor de ţară!... Dumnezeul Bucuriei să le mângâie şi să le întărească în necontenitul lor urcuş de pe Taborul acesta pe Celălalt!...

Afară, ceva mai în spatele bisericii, găsim cele trei frumoase icoane în formă de colibă care amintesc de Minunea Schimbării la Faţă a Domnului Iisus şi de cuvintele Sfântului Apostol Petru rostite din acea stare cerească. Ne închinăm cu bucurie şi fior, sărutându-le pe rând… Nu-ţi mai vine să cobori din acest loc binecuvântat! Dar această bucurie o trăieşti abia după ce ai ajuns până aici pe culme. Din vale, nici nu poţi bănui asta...

Ajunşi la poartă, ne luăm rămas-bun de la vrednicele măicuţe de pe Tabor, încredinţându-ne unii pe alţii în Mâna Atotputernicului şi Milostivului Dumnezeu, Care S-a pogorât până la noi, ca să ne ridice şi să ne strămute în Împărăţia dragostei Lui (Coloseni 1, 13). În chiar această clipă, clopotul din turla de deasupra noastră bate o singură dată... Fericita noastră petrecere pe Taborul „românesc“ a durat un ceas, deşi nouă ni s-au părut doar câteva clipe!...

O Bunule Doamne, îndură-te şi de noi în mila Ta nemăsurată şi învredniceşte-ne să ajungem cu bine pe Celălalt Tabor, din Împărăţia Ta, din care nu mai este niciun coborâş şi ale cărui sfinte bucurii nu sfârşesc nicicând!...

În timp ce ieşim, se pregătesc să intre alţi închinători. Privind în jos la povârnişul dinspre Daburiya, zărim un grup numeros de peregrini care suie pieziş spre culmea Taborului. Dar pe cărare, înfruntând greul urcuşului prin arşiţa soarelui de amiază. Bucuria lor de la capăt şi răsplata vor fi cu atât mai mare ca a noastră! Toate pe măsura jertfei depuse pentru atingerea lor!...

„Iisus cel Răstignit este cel mai mare dar pe care cerul de sus l-a dat pământului şi omului... Acest dar este mântuirea noastră. Acest dar ni se dă ***în dar****. Un singur lucru se cere de la noi: să-l luăm prin credinţă!“*

Preot Iosif Trifa

Fenomenele Taborului...

... Peste tot, în Ţara Sfântă întâlneşti şi trăieşti oricând clipe şi stări pe care nu le poţi înţelege sau primi decât prin credinţă! Cine caută mai întâi să şi le explice, adică „să înghesuie“ în limitele Spaţiului şi Timpului, şi Materiei cele ce sunt cu totul înafara acestor noţiuni în care se mişcă tot ce-i pământesc, rămâne păgubit de cele mai multe dintre bucuriile dumnezeieşti, pentru că din acelea pot gusta doar sufletele peregrinilor care cred... Însăşi Cartea Domnului pretinde credinţă de la cei care vor să se atingă de ea: *„cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El există şi că Se face răsplătitor celor ce-L caută...“* (Evrei 11, 6).

Am înşirat până aici multe afirmaţii care pleacă de la tradiţii transmise de-a lungul veacurilor până la noi prin viu grai sau prin scris... Inima care le poate primi, se bucură şi trăieşte clipe unice, precum multe din cele descrise până aici.

Desigur, experienţele duhovniceşti nu depind exclusiv de atingerea fizică a meleagurilor Ţării Sfinte, ci mai ales de starea duhovnicească până la care se poate ridica sufletul nostru!...

Cu toate acestea, în zile cu totul deosebite, în locurile sfinte se petrec fenomene mai presus de înţelegerea minţii omeneşti, subliniind încă o dată – dacă mai trebuie! – adevărul lor... Dintre acestea doresc să înserez aici unul pe care l-am aflat în peregrinajul nostru şi care se petrece acolo pe Tabor, în taina miezului de noapte dintre 5-6 august, dinaintea Praznicului Schimbării la Faţă:

... În vreme ce în biserica sfântă de pe această culme ce ţâşneşte în mijlocul câmpiei Izreelului se înalţă *Rugăciunile Privegherii,* se poate vedea an de an cum pe dealul nord-vestic ce străjuieşte Nazaretul, oraşul copilăriei Domnului Iisus, se iveşte un nor ca toţi norii... Însă pe măsură ce el se apropie de Tabor, străbătând încet-încet cei câţiva kilometri de deasupra hăului ameţitor dintre cele două înălţimi, norul devine de culoare portocalie... Apoi, începe să se împartă în mii de forme felurite, cuprinzând ca într-o divină îmbrăţişare atât Casa Domnului de pe Tabor, cât şi pe cei care se învrednicesc să fie acolo atunci...

Este cu atât mai interesant acest fenomen cu cât el se petrece tocmai în vreme ce Sfânta Liturghie ajunge la momentele supreme: *Imnul Heruvimic* şi *Rugăciunea Epiclezei...* Atunci, peregrinii care stau afară din sfântul lăcaş simt extaziaţi cum sunt învăluiţi dintr-o dată de bucăţele de negură, moi ca vata, care se lasă diafan şi mângâietor peste faţa lor fericită, peste mâinile lor tremurând de emoţie sfântă, peste toată fiinţa lor uluită, pătrunzându-le tot lăuntrul o dată cu aerul inspirat...

Această arătare inexplicabilă omeneşte aduce aminte izbitor de minunea Schimbării la Faţă a Mântuitorului nostru petrecută chiar aici, când cei trei apostoli învredniciţi de dumnezeiescul har au simţit cum sunt acoperiţi dintr-o dată de un nor luminos din care au auzit glasul Tatălui Ceresc mărturisind despre Domnul Iisus: *„Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit; de Acesta să ascultaţi!...“* (Matei 17, 5-6).

Pentru a întregi şi mai deplin această minune, în chiar timpul risipirii negurei de pe Tabor tot aerul din jur devine înmiresmat, emanând un miros de tămâie sau de răşină, de mir de mare preţ sau de toate acestea la un loc – şi mult mai mult!... – încât nimeni nu poate contrazice evidenţa fenomenului... Dar şi mai mult decât aceste dovezi fizice se petrece atunci o minune şi mai mare: toată mulţimea peregrinilor de pe Tabor, mai mult sau mai puţin credincioşi, sunt cuprinşi deodată de o bucurie sfântă şi de o pace divină cum n-au mai cunoscut nicicând... Ar mai putea fi pusă la îndoială minunea pe care o trăieşti tu însuţi?...

… Coborând povârnişul Taborului, murmurăm fericiţi şi noi Troparul Praznicului: *„Schimbatu-Te-ai la Faţă, în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi slava Ta, pe cât li se putea! Strălucească şi nouă, păcătoşilor, lumina Ta cea pururea fiitoare!...“*

Cu astfel de împărtăşiri sfinte şi fără egal, ajungem în vale... În timpul trecerii prin Daburiya ne amintim că acolo vindecase Domnul un tânăr lunatic, după ce coborâse de pe Tabor... În amintirea acelei minunate izbăviri, cândva a fost construită acolo o biserică. Ruinele ei au fost identificate cu prilejul unor săpături arheologice din secolul trecut lângă o veche cisternă de apă din localitate.

Cugetând la episodul vindecării, ne izbeşte disperarea acelui tată care ajunsese până la Mântuitorul cu necazul lui, nemulţumit de faptul că cei nouă ucenici rămaşi în vale n-au putut să-i vindece fiul... Ne întrebăm cutremuraţi: dovedim noi oare mai multă credinţă decât acel tată nefericit când înălţăm rugăciunile noastre către Dumnezeu? Şi mai ales în ce măsură le trimitem spre El *însoţite de post?...* Pentru că tocmai puţinătatea credinţei şi lipsa postului se pare că L-au obosit pe Mântuitorul, întrebându-Se îndurerat: *„O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi şi vă voi răbda?...“* (Luca 9, 37-43).

Trecând pe lângă Nain...

În timp ce traversăm câmpia roditoare a Izreelului, ne minunăm privind livezi de măslini şi lanuri de floarea soarelui, mirişti de orz proaspăt secerat şi ogoare semănate de curând. Acest pământ binecuvântat rodeşte de cel puţin două ori pe an! Câtă dreptate are Cuvântul Domnului care zice: *„Iată vin zile când cel ce ară va ajunge din urmă pe cel ce seceră şi cel ce calcă strugurii, pe cel ce seamănă… Mustul va picura din munţi şi va curge de pe toate dealurile… Eu voi întoarce din robie pe poporul Meu Israel şi ei vor zidi cetăţile cele pustiite şi le vor locui. Vor sădi vii şi vor bea din vinul lor, vor face grădini şi din roadele lor vor mânca… Îi voi răsădi în pământul lor şi nu vor mai fi smulşi din ţara pe care le-am dat-o în stăpânire…“ (Amos 9, 13-15).*

... În dreapta noastră rămâne localitatea Nain, situată în vecinătatea muntelui sfânt, la circa 2 km de şoseaua principală, pe culmea dealului *Girat Hamoreah,* numit şi *Micul Hermon...* Ne amintim că acolo s-a petrecut una dintre cele trei învieri pe care le-a săvârşit Mântuitorul, între celelalte minuni ale Sale: a fiicei lui Iair, a tânărului acestuia şi a lui Lazăr din Betania…

În timp ce Se apropia de poarta cetăţii Nain, Domnul Iisus a întâlnit un convoi mortuar: o sărmană văduvă îşi conducea la groapă pe singurul ei fiu, nădejdea bătrâneţelor sale... Făcându-I-Se milă de plânsul ei deznădăjduit, Milostivul Mântuitor l-a înviat pe tânăr, sub privirile uluite, dar şi înspăimântate ale mulţimii din cortegiu… (Luca 7, 11-17).

În amintirea acelei învieri, a fost ridicată acolo înainte de anul 900 cel puţin o biserică. Mai târziu, din dărâmăturile acelea, musulmanii şi-au construit moschei, numai că nici ele n-au avut o soartă mai bună!... Mult mai târziu, prin anul 1880, catolicii franciscani au cumpărat terenul cu ruinele primei biserici şi au ridicat pe el o capelă. Biserica din Nain este încă o piatră de aducere-aminte a iubirii Domnului cea plină de bunătate şi milă faţă de suferinţa de orice fel, dar mai ales a celor rămaşi singuri!...

Nu departe de Nain se înalţă Muntele Ghilboa, cu cei 515 metri ai săi. Locul acela aminteşte de sfârşitul tragic al regelui Saul şi al celor trei fii ai săi, ucişi acolo în luptele cu filistenii... (1 Samuel 31, 1-4). Prin neascultare, se depărtase şi Saul de Singurul Aliat Care îi putea asigura izbânda lui şi a regatului său – ca mai toţi regii de după el ai poporului Israel. Dar din nefericire nu numai ai lui Israel!...

... Rămas singur în faţa filistenilor care-l împresurau când Dumnezeul Cel Viu nu-i mai răspundea nici prin proroci şi nici prin vise, în zadar căuta regele lepădat ajutorul prorocului Samuel de dincolo de mormânt, întrebând morţii!... (1 Samuel 28, 5-19). Ce cumplit avertisment este episodul acela pentru orice suflet care L-a iubit cândva pe Domnul, dar care nu I-a mai rămas credincios!...

Tot în această zonă a Galileii este şi localitatea *Taanak.* Acolo a fost omorât Sisera, conducătorul armatelor lui Iabin Canaanitul, de către o curajoasă femeie din Israel (Judecători 4, 16-24 şi cap. 5).

Dar şi la Nain, ca şi la muntele Ghilboa, şi la Taanak tot numai gândul îl lăsăm să zboare fără noi!...

La porţile *„Oraşului Speranţei“*...

Începem să urcăm cu fior spre cetatea copilăriei Domnului Iisus – şi suişul parcă nu mai are capăt! Acest oraş, precum nenumărate altele din Ţara Sfântă, este aşezat pe povârnişuri înalte, chiar stâncoase.

Observând mai la tot pasul prăpăstiile de lângă drum, ne amintim cutremuraţi că locuitorii Nazaretului n-au avut de făcut cale prea lungă atunci când au vrut să se scape de *«Fiul Tâmplarului»*…, ca să nu le mai tulbure liniştea somnului confesionalist în care trăiau de veacuri! Şi din care niciunul – dar absolut niciunul! – nu dorea să se trezească... (Matei 13, 55; Luca 4, 29).

Fiind aşezat pe mai multe coline pline de verdeaţă, Nazaretul de azi, capitala administrativă a Galileii, are aspectul unui uriaş amfiteatru. Cu toate că în această frumoasă şi paşnică localitate ce are peste 70.000 de locuitori, trăieşte o multitudine de naţionalităţi şi credinţe, totuşi în ea se află cea mai numeroasă populaţie de creştini din Ţara Sfântă: 40% – şi încă majoritatea palestinieni!... Deşi sunt atât de diferiţi şi ca etnie, şi ca religie, oamenii de aici îşi află posibilitatea de manifestare în lăcaşuri proprii de cult: evrei şi arabi, creştini şi musulmani, catolici şi ortodocşi, melchiţi şi maroniţi etc. Astfel că Nazaretul de azi este o dovadă de netăgăduit că *atunci când se vrea,* buna convieţuire între oameni, oricât de diferiţi ar fi, *este posibilă!* Oriunde şi oricând!...

Geografic, oraşul se află la jumătatea distanţei dintre Marea Mediterană şi Lacul Galileii: circa 31 km. Până la trimiterea în Nazaret a Marelui Arhanghel Gavril cu cea mai înaltă misiune dumnezeiască la *„Fecioara logodită“*, numele cetăţii fusese total necunoscut. Era şi Nazaretul unul dintre acele multe locuri de pe pământ unde nu se întâmplă nimic... până odată, când Se îndură Dumnezeu şi *„cheamă lucrurile care nu sunt ca şi cum ar fi“...* (Romani 4, 17). Astfel, pentru faptul că acolo locuiau două fiinţe cu har unic pe pământ: Fecioara Maria şi dreptul Iosif, în cel mai profund anonimat, Nazaretul devine dintr-o dată arhicunoscut (Luca 1, 26-27).

Prin Buna Vestire adusă Prea Curatei, cetatea cea necunoscută devine dintr-o dată şi pentru totdeauna binecuvântatul *„oraş al Speranţei“* pentru omenirea întreagă… Aceasta, pentru că în Nazaret s-a rostit pentru cea dintâi oară Numele Preadulcelui Iisus, Mântuitorul lumii (Matei 1, 21) şi acolo s-a împlinit cea mai mare Minune a universului, când *«Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei Se face!»...*

O, ce taină de nepătruns este aceasta! Deşi inaccesibilă chiar şi celei mai ascuţite minţi omeneşti, aceasta este descoperită limpede şi fericit oricărui suflet smerit şi credincios, care n-are nicicând de pus întrebări, ci numai de adus ofranda mulţumirii şi recunoştinţei sale înlăcrimate …

Despre această Minune şi Taină cerească scrie izbitor de frumos marele Traian Dorz în cartea sa de cugetări *«Întâi să fim!».* El precizează acolo că, prin vestirea marelui arhanghel adusă Prea Sfintei Fecioare Maria, în Nazaret Se descoperă cea dintâi arătare deplină a Sfintei Treimi. Mai înainte de cea de la apa Iordanului şi mai limpede decât cea de la Stejarul Mamre: Umbrirea Tatălui, Întruparea Fiului şi pogorârea Duhului Sfânt. Toate acestea se descoperă deodată, asupra Prea Curatei Fecioare, în urma acceptului ei: *«Iată, roaba Domnului; fie mie după cuvântul tău!»* (Luca 1, 26-35). Atunci şi acolo şi aşa s-a făcut Începutul mântuirii noastre!... Şi acolo se „reedita“ pe cu totul alt plan şi prin cu totul altfel de fiinţe drama cosmică din Grădina Edenului, care avea să şteargă pe veci urmările catastrofale ale celei dintâi. Dar cu ce Preţ înfiorător!...

Ajunşi la „poarta“ Nazaretului, în locul cutremurător de sfânt unde slăvitul Arhanghel s-a plecat în faţa celei mai neprihănite fiinţe omeneşti, ne înfiorăm până în străfundul fiinţei şi ne

pregătim să-i trecem pragul, murmurând cântarea *«Binecuvântare ţie»,* scrisă de mâna aceluiaşi mare poet, şi cinstitor al Maicii Domnului din vremile din urmă:

„Binecuvântare ţie,
cea mai sfântă-ntre femei,
ţie-mi plec cu bucurie
ochii şi genunchii mei:

Tu ai fost aleasă
Cerului Mireasă,
Duhului Altar
şi Iubirii Har!

Te cinsteşte fericită
inima, cântând pios
ţie, una-nvrednicită
a fi Maica lui Hristos!

Faţa ta străluce unic
de smerenie şi har,
tu I-ai fost Dumnezeirii
leagăn, lacrimă şi-altar.

Tot ce-a fost mai sfânt pe lume
pân' la tine-ai întrecut
şi-ntre toţi cei mai din urmă
seamăn încă n-ai avut.

Dumnezeu putea alege
şi alt drum spre ce-a voit,
dar tu, vas curat şi unic,
I-ai fost cel mai fericit.

În toţi sfinţii-a fost vreo pată
osândită-n vreun cuvânt,
dar în tine, Preacurată,
numai rod din Duhul Sfânt.“

„Istoria“ Nazaretului...

... Deşi începuturile acestei aşezări coboară cel puţin până dincolo de anul 200 înainte de Naşterea Domnului, numele ei este consemnat pentru prima oară abia în cele patru Evanghelii. Însăşi întrebarea lui Natanael din Cana învecinată, adresată prietenului său Filip: *«Din Nazaret poate fi ceva bun*?», spune atât de mult despre „bunul nume“ de care se bucura până atunci atât cetatea, cât şi locuitorii ei... (Ioan 1, 46).

Renumele Nazaretului este strict legat de Numele Domnului Iisus: El a scos-o din anonimatul desăvârşit de dinainte. Nicio altă însemnare istorică nu pomeneşte de Nazaret

până atunci. Ce păcat însă că nici el, ca mai toate cetăţile învrednicite de harul unic al trecerii sau poposirii prin ele a Dumnezeului-Om, n-a răspuns pe măsură!...

În cetatea asta neînsemnată înainte, dar amintită apoi de nouă ori în Sfintele Evanghelii, a locuit Mântuitorul cu „părinţii" Săi după întoarcerea din Egipt. De aici a urcat El la Ierusalim împreună cu ei, cale de trei zile, pe când avea doar doisprezece ani... (Luca 2, 39-52; Matei 2, 19-23). Apoi, din Nazaret a coborât Mântuitorul la Iordan, ca să fie botezat de Ioan şi acolo S-a întors El, pregătit pentru începutul lucrării Sale mântuitoare, după cele patruzeci de zile de post de pe Muntele Carantania, de la marginea Ierihonului (Marcu 1, 9-11; Luca 4, 14-16).

Şi poate că de acolo ar fi peregrinat El prin toate satele şi cetăţile Galileii, revenind mereu în cetatea Sa, dacă locuitorii Nazaretului nu I s-ar fi dovedit cei dintâi vrăjmaşi. Pe faţă! Întorcând o ură de moarte tocmai Aceluia Care venea să le vestească mai întâi lor că vremea îndurării lui Dumnezeu a şi sosit... (Luca 4, 16-30).

... Începând din secolul 4, Nazaretul a devenit una dintre principalele ţinte din Galileia pentru toţi peregrinii creştini care ajungeau pe aici. Aceasta se datora celor patru obiective ale sale: *Casa Sfintei Familii* cu *Atelierul lui Iosif* din peşteră, *Izvorul* din care lua apă Fecioara Maria, *Sinagoga* în care a cuvântat Domnul şi *Muntele Prăpăstiei*, de pe care concetăţenii «Proorocului nedorit» Îi plănuiră sfârşitul. Mult mai devreme decât era hotărât încă dinainte de veşnicii, în Tainicul Plan de Mântuire a Omului!...

Cu toate că marele împărat Constantin dăduse în anul 359 un ordin guvernatorului Galileii din Tiberiada ca să ridice biserici în toate locurile creştine din acest ţinut, se pare că şi prin anul 384 amintirea locului în care a trăit Maica Domnului era tot acea peşteră mare şi frumoasă... Abia în anul 570 peste aceasta se înălţase o bazilică, dar prea curând a trebuit să înfrunte şi ea, ca toate celelalte locuri sfinte din jur, invazia necruţătoare a perşilor, în anul 614...

Ceva mai târziu, prin anul 670, în Nazaret existau două biserici foarte mari: una în centru, pe locul casei în care a crescut Mântuitorul şi alta, pe locul Bunei Vestiri, care, potrivit descoperirilor arheologice de acolo, se pare că fusese construită în secolul 5.

Dar ca mai toate localităţile acestei ţări aşezată parcă în calea tuturor cotropitorilor, Nazaretul a avut parte de multe încercări şi înrobiri. Din pricina năvălirilor repetate, întâi a romanilor, apoi a arabilor, cetatea nu s-a putut dezvolta foarte mult. Abia în vremea cruciaţilor, Nazaretul înfloreşte, devenind reşedinţă episcopală şi capitală a Galileii. Dar năvălirea turcilor, înspre sfârşitul secolului 13, a dus din nou la decăderea cetăţii.

Se împlineau şi în Nazaret profeţiile Mântuitorului cu privire la ţinuturile care s-au arătat potrivnice mesajului Său divin. Mai ales că *aici începuse* ura stârnită împotriva Domnului şi dusă până aproape de crimă... Dacă aceasta n-a mai avut loc, a fost numai pentru că nu-i sosise vremea... Dar chiar şi nefinalizată, intenţia crimei împotriva Domnului Iisus a rămas pentru totdeauna! Precum şi responsabilitatea veşnică pentru ea...

O, dacă am înţelege noi bine tot ce spun aceste lucruri cutremurător de mari! Şi dacă am învăţa din ele să ne alegem mereu doar „partea cea bună"..., singura care nu se va lua de la noi în veac!

În Biserica ortodoxă
«Arhanghelul Gavril»

După ce străbatem câteva străzi pline de lume, ajungem la biserica ce aminteşte de Buna Vestire adusă Prea Curatei Fecioare Maria prin măreţul trimis ceresc. Acest sfânt lăcaş se află aproape de drumul ce duce spre Tiberias şi Lacul Galileii şi se înalţă pe ruinele acelei străvechi biserici din secolul 4.

Imediat sub streaşina dinspre miazăzi a bisericii, unde se găseşte şi uşa de intrare, este o fântână mică, numită *Izvorul Maicii Domnului*. Scrierile apocrife afirmă că Arhangelul Gavril i-a vorbit Preasfintei Fecioare în timp ce mergea la izvor ca să ia apă, zicându-i: *«Bucură-te, Maria, cea plină de dar!».* Auzind glasul, dar nevăzând pe nimeni în jur, Fecioara Maria a intrat uluită în casă şi neînţelegând ce se petrece cu ea, s-a aplecat la rugăciune... Atunci i s-a arătat îngerul şi i-a vorbit desluşit: *«Nu te teme, Maria, căci ai găsit har înaintea lui Dumnezeu!...»* (Luca 1, 28-32).

Pe baza acestei tradiţii, creştinii de demult au zidit acolo biserica cu hramul Sfântului Arhanghel Gavril.

Despre locul acelei preasfinte arătări cereşti aminteşte şi o fereastră mică, aşezată în zidul dinspre nord, unde este şi peştera de sub biserică. Apa din Izvorul Sfintei Fecioare curge pe sub pardoseala de marmură a sanctuarului, alimentând Nazaretul de cel puţin două milenii. La acest Izvor, aflat dedesubtul fântânii clădită din bolovani mari de piatră, se ajunge printr-o peşteră, acum placată frumos cu marmură scumpă de diferite culori.

... Cu sufletul înfiorat de minunea cea dumnezeiască petrecută aici, intrăm în biserica Arhanghelului Gavril. Deasupra coridorului săpat în piatră şi care duce spre Izvorul Sfintei Fecioare, ne întâmpină urarea îngerului, scrisă în cinci limbi: *«Bucură-te, Marie, cea plină de dar; Domnul este cu tine!».* Toată fiinţa ni se umple de bucurie când descoperim cuvintele marelui arhanghel scrise acolo şi în dulcea noastră limbă românească, imediat după cele în greceşte!...

În timp ce coborâm înfioraţi cele şapte trepte ce duc spre Izvor, inima şi mintea ni se opintesc să urce pe cât pot spre acel măreţ moment al Începutului mântuirii neamului omenesc, petrecut chiar în acest loc preasfânt... Din tavanul boltit de deasupra noastră atârnă licărind nenumărate candele de mare preţ din care ni se pare că picură o lumină lină şi o mireasmă divină peste capetele noastre aplecate la rugăciune...

Ajunşi la capătul coridorului, descoperim că pentru a ne apropia de Izvorul Sfintei Fecioare trebuie să urcăm o treaptă! Nici nu s-ar putea să te apropii altfel de un loc atât de sfânt decât urcând! Şi cu trupul, nu numai cu sufletul...

Ajunşi lângă Izvorul Maicii Domnului, ne prăbuşim în genunchi în rugăciune mută, lipindu-ne fruntea întâi de pardoseală, apoi de peretele de piatră, umed de transpiraţie (ori de lacrimile celor de demult?)... În ce grai şi ce cuvânt ar putea rosti fiinţa noastră păcătoasă pe locul unde marele Arhanghel a grăit cu glas ceresc celei mai neprihănite fiinţe omeneşti?...

Dacă Sfântul Efrem Sirul se adresa cu profundă smerenie Prea Sfintei Fecioare Maria, zicând: *„... Gura mea este prea mică să pot vorbi despre tine şi limbă nu am ca să arăt tainele tale...“* – cum să ne atingem noi de aceste locuri preasfinte!... Îndrăznim doar să murmurăm o rugăciune:

«... Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te ceea ce eşti plină de dar; Domnul este cu tine! Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău, că ai născut pe Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre...

Prea Sfântă Marie, Maica lui Hristos-Dumnezeu, roagă-te pentru noi, păcătoşii! Acum. Şi în ceasul morţii noastre. Amin...»

După terminarea rugăciunii, îndrăznim să ne sfinţim şi fruntea, şi ochii, şi buzele, şi lăuntrul cu „agheasmă“ din Izvorul Prea Curatei. Aceasta ne răcoreşte şi trupul ostenit de drumul lung prin arşiţa zilei...

... Biserica de azi cu clopotniţa zveltă a fost construită de câţiva credincioşi greci, în anul 1750, cu hramul Bunei Vestiri. Splendidul iconostas a fost dăruit în anul 1767 de către un negustor grec.

Suntem încântaţi să aflăm că pictura actuală, în frescă, a fost lucrată pe cheltuiala Bisericii Ortodoxe Române... Dovadă este o inscripţie aşezată deasupra uşilor la ieşirea din biserică. Ea aminteşte că această frumoasă lucrare de artă a fost executată în anii 1977-1978 de către trei pictori români: fraţii Mihai, Gavril şi Nicolae Moroşan.

Privind la cuvintele scrise în româneşte, în depărtarea asta de ţară, o şoaptă a sufletului ni se îndreaptă spre cer – ca o rugăciune pentru cei trei truditori înzestraţi cu darul picturii – murmurăm: „... să vă răsplătească Bunul Dumnezeu evlavia şi dăruirea cu care aţi zugrăvit acest preafrumos lăcaş de închinare! Pentru că jertfa voastră va aminti mereu de neamul şi de ţara noastră tuturor peregrinilor din cele patru zări ale pământului care vor ajunge să se închine aici!“...

În timp ce ieşim din biserică, cugetăm cutremuraţi: O Mântuitorule Doamne, până prin ce adâncuri ai coborât Tu ca să ridici din cădere neamul lui Adam, din care şi noi facem parte!... Slavă şi mulţumire veşnică Ţie, Dumnezeul şi Răscumpărătorul nostru Iisus Hristos, pentru mila şi îndurările Tale cele nemărginite arătate faţă de noi, oamenii!...

Apoi, cu gândul dus departe la vremile de demult, buzele încep să îngâne în taină cântarea Arhanghelului Gavril, îmbrăcată sărbătoreşte în strai de poezie de acelaşi vrednic cinstitor al Maicii Domnului, Traian Dorz:

„Plecăciune ţie, plecăciune ţie,
Fecioară Marie,
căreia ţi-a dat Domnul Cel Prea Nalt
haru-I minunat!

Domnul te arată binecuvântată,
Fecioară Curată,
nu te teme dar, tu ai mare har:
vei fi-un sfânt altar!

Plecăciune ţie, plecăciune ţie,
Fecioară Marie,
căci prin Cel de Sus, Fiu Îţi va fi-adus
Să-L numeşti Iisus.

Sfânta Lui Domnie veşnic o să ţie,
Fecioară Marie…
El va fi chemat Fiu Celui Prea Nalt,
Domn şi Împărat.

Plecăciune ţie, plecăciune ţie,
Fecioară Marie;
Tatăl va voi, Duhul te-a umbri,
Fiul te-a slăvi.

Plecăciune ţie, plecăciune ţie,
Fecioară Marie,
căci a Celui Sfânt Voie şi Cuvânt
sunt un Legământ!"

O, Preasfântă şi De-a-Pururea Fecioară Maria, Maica Domnului nostru Iisus Hristos, miluieşte-ne pe noi, fiii lacrimilor şi rugăciunilor tale!...

În Bazilica Bunei Vestiri

De la Biserica ortodoxă cu Izvorul Prea Sfintei Fecioare, coborâm ceva mai jos şi ajungem la o bazilică grandioasă, atât prin dimensiunile impresionante, cât şi prin arhitectura măreaţă. Aflăm că ea reprezintă cea mai mare construcţie de cult din Orientul Apropiat. Aceasta are o splendidă cupolă în formă octogonală, deasupra căreia se înalţă un turn piramidal, dominat de semnul Sfintei Cruci. A fost construită la mijlocul secolului trecut, între anii 1955-1969, pe locul unde fusese cândva Casa Tâmplarului Iosif şi a Fecioarei Maria.

Dintre cele cinci biserici înălţate de-a lungul timpului în acest loc sfânt, cea dintâi şi prima din Galileia în care a fost oficiată o slujbă creştină, a fost cea bizantină, construită de către Sf. Elena, în anul 356. Numai că aceea a fost distrusă de perşi în cumplitul prăpăd din anul 614. Pe ruinele ei, cruciaţii au construit în anul 1099 un sanctuar mai mare, cu trei naosuri. Dar şi acesta a fost distrus prin anul 1263, însă fără să fie afectată peştera. Apoi, franciscanii au construit acolo o biserică, prin anul 1730. Aceasta a rezistat mai bine de două veacuri, până în anul 1955, când a fost demarată construcţia măreţului edificiu de azi. După paisprezece ani de muncă asiduă, bazilica a fost terminată în cea dintâi lună de primăvară a lui 1969, tocmai când în Calendarul Creştin de pretutindeni este prăznuită Buna Vestire...

Bazilica actuală, construită după proiectul unui mare arhitect italian, îmbină armonios numeroase vestigii bizantine şi cruciate. Impresionant este şi Altarul, mai ales prin grandiosul mozaic din spatele lui ce înfăţişează Triumful Bisericii Universale: mântuirea lumii prin Taina aici Întrupată...

Dedesubtul acestei bazilici se află o peşteră, numită *Grota Sfintei Fecioare*. Aflasem că potrivit altei tradiţii, dialogul Arhanghelului Gavril cu Prea Curata *a început* la Izvorul Sfintei Fecioare, dar uluită de urarea îngerului, ea a alergat la rugăciune în odaia sa, care, după acele tradiţii, în Casa lui Iosif ar fi fost... Deci în încăperea aceea i-a fost rostită Taina Cerului, în chipul cel mai desluşit cu putinţă! Aflând aceasta, Prea Curata s-a lăsat pe deplin şi pentru totdeauna în grija divină, prin cea mai desăvârşită rugăciune de acceptare. Cu toate consecinţele prezente şi viitoare pentru viaţa ei: *«Iată, roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău!...»* (Luca 1, 38).

Ajungem lângă intrarea în incinta imensei construcţii creştine. După ce trecem dincolo de poartă, suntem întâmpinaţi de un portic larg, împodobit cu multe reprezentări iconografice ale Maicii Domnului, în cele mai nebănuite versiuni! Potrivit viziunii artiştilor care le-au conceput şi a ţărilor din care provin.

Tresărim adânc impresionaţi când descoperim şi expresia preafrumoasă a recunoştinţei neamului nostru românesc faţă de Aleasa Cerului: icoana Prea Sfintei Fecioare, cu mâinile

întinse a binecuvântare, sprijinite de cele ale Unicului şi Dumnezeiescului ei Fiu... A fost lucrată în mozaic la Mănăstirea Dervent, în anul 2004. Descoperind-o fericiţi, murmurăm plini de bucurie: Slăvit să fie Domnul şi pentru această preafrumoasă prezenţă românească în bazilica Bunei Vestiri din Nazaret!

Ne minunăm apoi, simţind că fiecare icoană exprimă evlavia deosebită a popoarelor creştine din toată lumea faţă de Maica Domnului. Şi parcă le auzi pe toate cântând şi în acest fel într-un singur glas:

«Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită şi prea nevinovată, şi Maica Dumnezeului nostru!...»

Admirând preafrumoasele icoane din jur, ne amintim de cuvintele profetice ale Maicii Domnului, împlinite aici în această minunată formă artistică: *„... Dumnezeu, Mântuitorul meu, a căutat spre smerenia roabei Sale; iată că de acum mă vor ferici* ***toate neamurile****, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic şi sfânt este Numele Lui…“* (Luca 1, 47-48).

În jurul nostru, peregrini de toate culorile feţei, dar mai ales femei îmbrăcate cuviincios, admiră sfintele icoane, aducându-şi supracinstirea lor Aceleia care, prin Hristos, este şi Maica noastră a tuturor. Privindu-le evlavia, cugetăm într-un gând cu Sfântul Ioan Gură de Aur: *„Nimeni nu este asemenea în viaţă cu Fecioara Maria! Cercetează, omule, zidirea toată, cu cugetul tău, şi vezi dacă este ceva asemănător sau mai mult decât sfinţenia Fecioarei de Dumnezeu Născătoare. Străbate pământul, priveşte marea împrejur, cutreieră văzduhul, pătrunde cu mintea ta cerurile, aminteşte-ţi de toate puterile cele nevăzute – şi vezi dacă există o altă minune la fel cu aceasta, în întreaga fire…“*

... Ne pregătim apoi să intrăm în interiorul măreţului lăcaş. Imensitatea lui ce poate cuprinde deodată nenumărate mii de peregrini şi închinători din toată lumea, ne copleşeşte. Şi gândim înfioraţi: numai inima Maicii Domnului este şi mai încăpătoare decât această biserică, pentru că ea ne cuprinde pe toţi oamenii în rugăciunile către Fiul ei şi Dumnezeul nostru! De la o margine a lumii până la cealaltă şi de la cel dintâi om, din Grădina Edenului, până la cel mai din urmă, de dinaintea Aşezării din Nou a tuturor lucrurilor!...

Am fi dorit să ne apropiem şi de *Peştera Sfintei Fecioare,* locul cel mai sfânt din această incintă. Numai că accesul în ea este posibil doar prin partea mijlocie a naosului central. Iar în acel moment, un grup de credincioşi din Rusia liturghisea în limba lor chiar în spaţiul de dinaintea intrării în peşteră…

N-avem harul să pătrundem în locul preasfânt! Ci privim de departe coloana de acolo cu inscripţia *«Ave Maria»,* care aminteşte de episodul Bunei Vestiri... (Luca 1, 26-38). Ştiind însă că Dumnezeu ascultă rugăciunea ori de unde I-ar fi înălţată, ne retragem ceva mai de-o parte spre a-I aduce mulţumire Domnului în preajma locului preasfânt în care au răsunat odinioară cuvintele Sfântului Arhanghel Gavril...

Urcăm apoi scările la catul superior al uriaşei biserici şi ne continuăm rugăciunea... În această Casă a Domnului, închinată supracinstirii Maicii Lui, îi cuprindem în neputincioasele noastre şoapte pe toţi dragii sufletului nostru, risipiţi peste aproape toată faţa pământului...

Ne rugăm şi pentru «pacea Ierusalimului», cel atât de aproape de noi acum, şi pentru pacea întregii lumi… Dar şi mai stăruitor ne rugăm *pentru mântuirea tuturor,* căci tocmai acesta este cel mai dorit triumf al Bisericii Universale, zugrăvit atât de frumos în faţa noastră pe peretele din spatele altarului imens!… Apoi adăugăm: *„Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Mântuitorule Doamne, miluieşte-ne şi ne mântuieşte!“*. După mare mila Ta, adu-Ţi aminte de toţi şi de fiecare, după ale lor cruci şi după ale lor trebuinţe!...

O, Preasfântă Fecioară şi Maică a lui Hristos-Dumnezeu, miluieşte-ne, *„căci (şi) noi suntem fiii lacrimilor tale!...“*

Ne încheiem rugăciunea, murmurând în taină cu glasul înmiresmat de farmecul acestui sfânt lăcaş închinat Maicii Domnului şi acelui moment unic în istoria omenirii: «... *Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea întru adevăr Născătoare de Dumnezeu, te mărim!...»*

Pe urmă, ieşim din grandioasa bazilică şi ne îndreptăm spre *Biserica Sfântului Iosif* din imediata apropiere.

Aceasta este o biserică franciscană modernă ce imită stilul roman. A fost construită în 1914, pe ruinele unui sanctuar de prin secolul 17. În peştera de sub ea descoperim şi noi urme de fântână şi de pivniţă, care întăresc faptul că în perioada bizantină acolo s-a depozitat grâu... Acele urme întăresc şi mai mult presupunerea că într-adevăr acolo a fost atelierul de dulgherie al Dreptului Iosif…

„Taina Întrupării Mântuitorului nostru este o taină care trebuie să ne umple de evlavie şi de recunoştinţă faţă de Sfânta Fecioară, Maica Domnului, care a fost aleasă de Însuşi Tatăl Ceresc şi sfinţită de Însuşi Duhul Sfânt pentru această mare şi veşnică lucrare a mântuirii noastre...“

Preot Iosif Trifa

În *«Biserica-Sinagogă»*

... După ce ieşim din biserica Sfântului Iosif, ne îndreptăm spre partea de sud a Nazaretului. Aflasem că acolo este o construcţie aparte, zidită de cruciaţi, pe ruinele unei clădiri din perioada romană. Se consideră că acele ruine ar fi aparţinut *Sinagogii din Nazaret* în care a cuvântat Domnul Iisus la începutul Evangheliei Sale, proclamând împlinirea profeţiei din Isaia 61, 1-2: *«... Duhul Domnului este peste Mine, pentru că M-a uns să vestesc săracilor Evanghelia, M-a trimis să tămăduiesc pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc robilor de război slobozirea şi orbilor, căpătarea vederii, să dau drumul celor apăsaţi şi să vestesc anul de îndurare al Domnului...»*.

Dar cuvântarea Mântuitorului din Sinagoga Nazaretului, în loc să trezească bucuria sosirii acelei vremi de mântuire, a stârnit dimpotrivă mânia concetăţenilor Săi. Lor li se părea că nicicum nu poate fi vorba despre «Fiul Tâmplarului» în această profeţie, de vreme ce El crescuse în mijlocul lor şi le era prea bine cunoscut... Ca urmare, întâi L-au huiduit, apoi L-au scos pe sprânceana apropiată a dealului, cu intenţia să-L arunce în prăpastie şi să scape de El pentru totdeauna... (Luca 4, 16-30).

Satana căuta pentru a doua oară să-L suprime pe Fiul lui Dumnezeu, pentru a zădărnici Planul de mântuire a omului, după ce încercarea dintâi eşuase în mâinile lui Irod... Ceea ce nu ştia însă nici sângerosul Irod, nici împotrivitorii Lui din Nazaret şi nici chiar cei din Ierusalim este că Dumnezeu nu poate fi scos din lume de către nimeni şi nicicând... Fericita Lui Prezenţă Se va retrage de pe pământ abia când răutatea şi păcatul îşi vor fi atins apogeul, precum în ţinutul Sodomei! Atunci – şi numai atunci! – Dumnezeu va pleca, deschizând calea Înfricoşatei Judecăţii şi a cutremurătoarei osânde veşnice care vor urma inevitabil peste toţi nelegiuiţii lumii dintotdeauna, care au respins mântuirea Lui în care puteau fi cuprinşi...

Coborâm înfioraţi cele câteva trepte ce duc direct din stradă în vechea *Biserică-Sinagogă*. Aflăm că aceasta a fost cea dintâi biserică iudeo-creştină din lume! În anul 1137 sinagoga a fost transformată în biserică.

Privind la încăperea largă, construită din piatră aparentă, boltită în stil gotic, dar lipsită de absolut orice podoabe, această biserică ni se pare atât de rece... Abia pe peretele din fund, deasupra Sfintei Mese, zărim o singură icoană! Aceasta Îl înfăţişează pe Domnul Iisus stând jos, potrivit obiceiului rabinilor, şi cuvântându-le concetăţenilor Săi, cu puţin timp înainte de a le fi stârnit furia...

În clipa când ne reculegem, ne gândim la izbitoarea asemănare a inimii noastre neîmpodobite şi reci, întocmai ca această încăpere în care stăm noi acum... Şi şoptim înfiorat: *„Cămara Ta, Mântuitorule, o văd împodobită, dar îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa! Luminează-mi haina sufletului meu, Dătătorule de lumină, şi mă mântuieşte!"*

Prin această cântare din Sfânta şi Marea Luni din Săptămâna Patimilor Domnului, Îi cerem Celui Care a trecut odinioară prin acest loc, să ne-o îmbrace El cu harul Său mântuitor şi cu podoaba virtuţilor Sale. Că fără ajutorul Său nu putem nădăjdui nicicând să ajungem în Împărăţia Lui, îmbrăcaţi cu haina de nuntă. Iar pentru cei rămaşi fără această haină, numai întunericul cel mai din afară poate oferi sălaş!... (Matei 22, 11-13).

În timp ce ieşim din Biserica-Sinagogă, observăm că deasupra ei se înalţă o... moschee... Alături însă, este o biserică cu două turnuri albe şi cu o splendidă cupolă! Intrăm pentru o clipă şi în acest lăcaş sfinţit, construit în 1887 de către catolicii greci. Spre deosebire de cel al Bisericii-Sinagogă, interiorul acestei Case a Domnului este îmbrăcat foarte frumos în multe podoabe sfinte. În faţa iconostasului placat cu marmură, ard douăsprezece candele, iar deasupra lor veghează douăsprezece icoane preafrumoase cu scene din viaţa Mântuitorului.

Privind la minunăţiile acestei Case a Domnului cu un iconostas atât de original, suspinăm fericiţi: *«Cât de plăcute sunt lăcaşurile Tale, Doamne al Oştirilor! O zi petrecută în curţile Tale face mai mult decât mii în altă parte...»* (Psalm 83/84, vers 1 şi 10).

… Dar bucuria noastră nu ţine mult: abia apucăm să îngenunchem că îngrijitorul arab ne şi zoreşte să ieşim, dorind să închidă sfântul lăcaş, ca să plece acasă... Se pare că şi el lucrează tot „pe plată", precum oarecând dulgherii de la corabia lui Noe!... Gândul acesta trist ne-a amintit de atâtea stări asemănătoare de prin bisericile noastre când unii dintre cei plătiţi pentru îngrijirea lor abia aşteaptă să iasă închinătorii, ca să poată pleca liniştiţi acasă… O, cât de departe suntem noi de bucuria cerească pe care o trăia psalmistul şi regele David în Casei Domnului de pe Moria! Chiar dacă aceea era pe atunci doar un cort…

Căutând *«Capela Prăpastiei»*...

Dorind să găsim şi prăpastia despre care vorbeşte Evanghelia, tot întrebând ajungem până în partea cea mai de sud a Nazaretului. După informaţiile noastre, în acea zonă ar fi trebuit să fie o capelă ridicată în anul 1925 de către un mitropolit grec şi ruinele unei biserici şi mănăstiri din perioada bizantină, pentru că din acel loc au vrut nazaritenii să-L arunce pe Domnul în prăpastia de pe coasta muntelui (Luca 4, 28-30). Şi se crede că tot de acolo Maica Domnului privise la scena cumplită ce se desfăşura sub ochii ei îngroziţi, dar neputincioşi...

După multe căutări, ajungem la o mănăstire catolică... O călugăriţă în vârstă, de origine libaneză, ne povesteşte în franceză, cu multă bunăvoinţă, că locuieşte de 72 de ani în biserica

aceasta a *Sf. Clara.* De la ea aflăm că acea prăpastie în care au vrut nazaritenii să-L arunce pe Mântuitorul ar fi de fapt în vecinătatea bazilicii Bunei Vestiri, unde diferenţa de nivel este de 9 m. Ea ne mai spune că intrând islamiştii în Nazaret în anul 636 au omorât pe toţi creştinii şi au distrus Biserica-Sinagogă. Apoi, prin anul 700, mai mulţi creştini s-au întors în Nazaret şi au înălţat în acest loc o mănăstire numită *a Prăpastiei.* După înfăţişarea terenului din preajmă, ei crezuseră că acolo fusese locul unde au vrut nazaritenii să-L arunce pe Domnul. Probabil de acolo şi confuzia...

Măicuţa Josephine ne aduce mai multe imagini ale Nazaretului din perioada anilor 1830-1948, lucrate în grafică. Apoi, ne mărturiseşte că prin 1948 oraşul era foarte sărac, încât oamenii umblau desculţi, iar apa era o mare problemă. În tot oraşul era pe atunci doar o singură maşină...

Ne simţim aşa de bine în compania acestei fiinţe ce şi-a închinat viaţa Cerescului ei Mire! O Bunule Doamne, cum apropii Tu inimile oamenilor din popoare atât de diferite şi cum le faci să simtă la fel bucuria în Tine!... Cu adevărat Tu pe toate le faci şi azi cu înţelepciune! Şi frumoase, şi bune. Întocmai ca la Început!… (Facere 1, 31)

În timp ce ieşim, ne atrage atenţia un minunat cor de peregrini care cântă şi se roagă tot în franceză. De pe feţele lor senine radia bucuria ajungerii pe meleagurile Nazaretului… Apoi, ne luăm rămas-bun pentru *«in cello...»* (în ceruri) de la măicuţa Josephine, în compania căreia am petrecut şi noi câteva ceasuri dintre cele mai binecuvântate în oraşul copilăriei Mântuitorului...

… De data asta, găsim uşor drumul care duce spre Arbel şi lăsăm în urmă Nazaretul, încărcaţi de amintiri şi trăiri de neuitat....

Drumul nostru ce trece prin Cana străbate la un moment dat valea *Merj Sembil,* care înseamnă *«Câmpul spicelor».* Se spune că ogoarele cultivate de acolo amintesc de inegalabilele parabole ale Domnului: Pilda Semănătorului, a Fiului Risipitor, a Grâului şi Neghinei, a Grăuntelui de Muştar, a Lucrătorilor viei şi a Gospodarului harnic, care, după ce îşi semănase sămânţa sa, aştepta pe drept roadele cuvenite... (Luca 8, 5-15; 15, 11-32; Matei 13, 24-30; 20, 1-16; Marcu 4, 26-29).

La intrarea în localitate, se observă încă izvorul la care până de curând femeile din Cana veneau după apă. Întocmai ca pe vremea Mântuitorului! Ne înfiorăm când aflăm că de la izvorul acesta fusese dusă apa în cele şase vase de piatră la nunta lui Simon Zilotul, cea prefăcută apoi de Domnul în vinul cel bun... (Ioan 2, 1-10).

Meditând la toate acele neuitate cuvântări şi întâmplări pline de tâlc ale Mântuitorului, suntem şi ajunşi în Cana neuitată! Dar fiind spre seară, nu oprim acum, ci grăbim spre casă. Vom reveni mâine, dacă va fi cu voia Domnului!

... Soarele se ascunsese după colină, luând cu sine şi lumina zilei, pe când ajungeam la casa noastră din Arbel. În răcoarea serii, adie un vânt plăcut, liniştind pământul uscat de dogoarea zilei... Ne liniştim şi noi, după ce mulţumim Bunului Dumnezeu pentru încă o zi petrecută în pace. Apoi, ne încredinţăm în grija Lui iubitoare pentru odihna nopţii şi pentru drumurile ce încă ne mai aşteaptă prin Ţara Făgăduinţei...

Întoarceri prin timpuri uitate...

… Cântecul fermecat al păsărelelor din grădină ne trezeşte împreună cu lumina soarelui de dimineaţă ce străbate printre „obloanele“ frunzelor de smochini şi portocali lăsate peste ferestre... Apoi, după ce ne încredinţăm soarta în Mâna Domnului, lăsăm în urmă Arbelul şi panorama încântătoare a Lacului Galileii văzut de sus. Ne îndreptăm azi spre împrejurimile din nordul Nazaretului: cetăţile Ţippori şi Cana.

Ajunşi aproape de ele, ochiul ni se desfată privind de-a lungul drumului livezile de măslini roditori şi lanurile de porumb dat în spic, mai înalt decât omul... Aceasta este *«cartea de vizită»* a harnicilor locuitori ce trudesc şi azi pe pământurile Galileii: o adevărată ţară a roadelor bogate! Întocmai cum o descriau Iosua şi Caleb, cei doi tineri credincioşi trimişi în cercetarea Ţării Făgăduite: *„... Pământul, pe care l-am străbătut noi, este foarte, foarte bun..., în pământul acela izvorăşte lapte şi miere... “.* Numai că aceia care nu-l văzuseră încă nu i-au putut crede. Şi pentru că nu i-au crezut atunci pe ei, nu l-au mai văzut niciodată!... (Numeri 14, 7-10).

De la măicuţa Josephine aflasem ieri lucruri demne de legendă despre vechiul Ţippori, localitate situată la numai 13 km nord-vest de Nazaret.

... În această cetate a Galileii, cea mai mare pe atunci, au locuit o vreme Sfinţii Ioachim şi Ana, părinţii Maicii Domnului. Întrucât Nazaretul era prea mic pentru a-şi putea câştiga în el existenţa lui şi a sfintelor fiinţe încredinţate spre ocrotire, aici venea aproape zilnic Dreptul Iosif, ostenindu-se cu dulgheria...

Se pare că în Ţippori funcţiona pe atunci o vestită Şcoală Rabinică, ce concura în înţelepciune cu aceea din Ierusalim. O tradiţie spune că de multe ori Dreptul Iosif Îl lua dimineaţa cu sine pe copilul Iisus şi-L încredinţa în mâinile înţelepţilor de acolo până spre seară când întorceau acasă... Astfel, pe lângă faptul că El era Fiul lui Dumnezeu şi că fusese crescut de cea mai sfântă mamă, Domnul „adunase“ multă înţelepciune şi din Şcoala Rabinică de la Ţippori. De aceea, când El împlinise doar doisprezece ani, îi uimise cu înţelepciunea şi priceperea Sa până şi pe cărturarii Templului din Ierusalim. Şi nu doar punându-le întrebări, ci şi răspunzându-le ca nimeni altul... (Luca 2, 42-47).

Între timp, ajungem în zona străvechiului oraş, numită acum *Parcul Naţional Ţippori*. Primele săpături arheologice au fost făcute aici în anul 1931, de către cercetători universitari din Statele Unite. Apoi ele au fost completate sistematic după 1975 cu multe altele... Excavaţiile făcute au scos la lumină un oraş larg, precum şi multe valori arheologice rare, culminând cu magnificul mozaic *Mona Lisa a Galileii*.

Coborând pe treptele de piatră ce duc către vestigiile arheologice de altădată, întoarcem şi în timp spre străvechiul Ţippori de acum două mii de ani şi mai bine…

... Ţinutul «*Galileia Neamurilor*» – cum era numit de sfinţii scriitori ai Bibliei – aici îşi avea capitala încă din anul 55 înainte de Naşterea Domnului, fiind guvernat de Irod cel Mare, apoi de urmaşii acestuia (Isaia 9, 1; Matei 4, 15). În anul 4 înainte de Hristos a fost aici o revoltă a iudeilor, care au reuşit pe moment să-şi învingă asupritorii. Au venit însă întăriri militare pe măsură şi ostaşii romani s-au răzbunat cumplit, incendiind cetatea şi vânzându-i ca sclavi pe toţi locuitorii ei...

Ceva mai târziu, cetatea Ţippori a fost reconstruită şi fortificată de către Irod Antipa. După anul 135, când oştenii împăratului Adrian au făcut prăpăd în cetatea Ierusalimului, Sanhedrinul s-a refugiat în Ţippori. Acest lucru i-a determinat pe mulţi evrei să întoarcă aici, populând iarăşi ţinutul, devenit Galileia... iudeilor.

Un cutremur de pământ distruge cetatea Ţippori în anul 363. Este reconstruită însă imediat şi rămâne şi pe mai departe tot un oraş iudaic. Apoi, în urma năvălirii sălbatice a oştilor lui

Saladin, în anul 1187, Ţippori devine un oraş arab pentru aproape o mie de ani, până în 1948, când a fost recucerit de evrei...

Prin Sepphorisul de odinioară...

... Ne minunăm purtându-ne paşii printre ruinele ce amintesc de edificiile cele mai importante ale cetăţii de oarecând, numită şi Sepphoris: *Casa Bizantină, Amfiteatrul* ce avusese 4.000 de locuri, *Casa Nilului, Citadela* etc. Acest loc dezgropat de arheologi este un adevărat ţinut de legendă şi vis. Şi totuşi atât de real!...

Un mozaic bine păstrat reprezintă *Celebrarea Nilului,* în multe scene diferite. Aflăm uimiţi că iscusitul meşter a folosit nu mai puţin de 180 pietricele pe 10 cm^2! Ceva mai încolo, descoperim *Mozaicul Orpheus*…

Ajungem apoi la o clădire restaurată care păstrează elemente de arhitectură din perioada romană. Printre alte valori inestimabile, clădirea adăposteşte acel preafrumos mozaic, numit *Mona Lisa de Galileia...*

Înţelegem tot mai bine că la Ţippori sunt înmănuncheate urme valoroase din culturile popoarelor trecute pe aici: greacă, romană, egipteană etc... Şi nu ne mai mirăm că Şcoala Rabinică de acolo a fost la înălţime în vremea ei!

Mai aflăm că în Ţippori a locuit şi vestitul Rabi Yehuda Hanassi, înţeleptul care a conceput 6 legi: pentru agricultură, fertilitate, căsătorie, viaţa civilă, servicii divine, jertfe şi purificări...

Toate acestea sunt dovezi clare că deşi iudeii s-au dovedit prin istorie un popor însetat de cunoaştere, adoptând uşor şi alte culturi, precum cea elenistică, totuşi ei n-au renunţat nicicând la cultura lor naţională şi mai ales la cea religioasă, fundamentată pe Legea lui Moise...

Meditând la această înţeleaptă grijă a fruntaşilor poporului iudeu, ne întrebăm resemnaţi: oare cum stă neamul nostru la acest capitol, după toate năvălirile care mai de care mai barbare ce s-au perindat şi peste el în trecerea vremurilor? Cât mai păstrează el din *«legea strămoşească»* moştenită de la înaintaşii noştri cei binecredinciosi? Şi nu atât *din litera* ei, cât mai ales *din duhul* aceleia!...

... De pe colina vechiului Ţippori privim până departe peste ţinutul mănos al Galileii – şi nu ştim în care parte să ne oprim ochii, pentru că toată întinderea asta nesfârşită pare ca o bine-lucrată grădină a Domnului de mâna unor harnici şi pricepuţi gospodari!

În timp ce coborâm prin incinta aceasta întinsă, descoperim în dreapta noastră un cimitir musulman cu 2-3 morminte. Sunt doar câte o îngrămădire de bolovani – şi cam atât!...

Soarele ajuns la zenit dogoreşte puternic chiar de deasupra capului nostru, de parcă nici umbră nu mai avem decât sub tălpi...

Ceva mai înainte, găsim o sinagogă reconstituită. Un grup de evrei, mulţi foarte tineri, cântă frumos, acompaniaţi la chitară. Se pare că aduc şi ei o slujbă de mulţumire Dumnezeului lui Avraam, Isaac şi Israel, pentru că în mijlocul lor este un rabin înveşmântat în haine de cult...

Ne îndreptăm apoi spre ieşirea dintre aceste vestigii străvechi şi ajungem la *Rezervoarele de apă* ale cetăţii de oarecând. Acestea au fost construite în secolul I şi II, având fiecare o capacitate de câte 4.300 m^3!

Coborâm într-unul din acele bazine până la 10 m sub pământ, apoi străbatem un coridor lung de 240 m, săpat în piatra calcaroasă. Rămânem uimiţi de priceperea şi stăruinţa celor de demult pentru a-şi asigura apa absolut necesară în aceste ţinuturi secetoase. Câtă muncă vor fi

depus ei pentru săparea fiecărui rezervor în piatra asta, cu mijloacele rudimentare de atunci, după părerea noastră!... Sau poate chiar din contră, cu unelte mai perfecţionate decât ne închipuim, dar rămase necunoscute nouă... Câtă bucurie vor fi avut când ajungeau la finalizarea lucrării lor, exclamând: *„Avem apă!“...* (Facere 26, 32).

O, ce mare adevăr exprimă înţeleptul Solomon în cuvintele sale: *«Nu este nimic nou sub soare»!* Ce este, a mai fost. Ba chiar şi *ce va mai fi* de acum înainte, a fost cândva! Dar nimeni nu-şi mai aduce aminte de asta... (Eclesiast 1, 9-10 şi 3, 15).

Aflăm că la mică distanţă de străvechiul Ţippori este o localitate care-i moşteneşte numele. Se află acolo o frumoasă biserică franciscană, închinată Sfintei Ana, mama Prea Sfintei Fecioare Maria, care din Ţippori îşi trăgea obârşia. Dar numai că abia aflăm despre aceasta şi privim într-acolo..., căci nu mai avem vreme s-o şi cercetăm!

În urmă, ieşim, îndreptându-ne spre Cana, cetatea fericită în care Domnul a fost invitat la o nuntă şi unde El a binecuvântat această taină atât de însemnată în viaţa omului. Poate chiar cea mai însemnată, fiindcă de Taina Nunţii depind nu doar fericirea sau nefericirea omului pe pământ, ci şi soarta lui veşnică! Şi încă a multora după el!...

În Cana Galileii...

Ajungem curând în această frumoasă localitate cu nume neuitat, acum *Kefar Kanna.* Şi Cana devenise însemnată doar după trecerea Domnului prin ea, pentru că în tot Vechiul Testament nu e pomenit nici măcar o dată numele ei!...

Cana de azi este o liniştită aşezare palestiniană, situată la doar 7 km nord-est de Nazaret. Sfânta Scriptură ne spune că din Cana fusese Natanael, *«israelitul fără vicleşug»,* numit după întâlnirea cu «Învăţătorul din Nazaret» cu nume nou: Bartolomeu (Ioan 1, 47; 21, 2). Aflăm că vechea cetate era ceva mai la nord de aşezarea de azi, în apropiere de *Valea Asohis (Batauf).* Strămutarea satului s-a făcut după năvălirea hoardelor lui Saladin, când localitatea a fost distrusă, iar locuitorii scăpaţi cu viaţă au luat drumul pribegiei…

... Ne amintim cu bucurie de cel dintâi eveniment evanghelic petrecut aici: *Nunta din Cana.* La această sărbătoare fusese invitat Domnul Iisus şi ucenicii Săi. Aceasta, pentru că în casa nunţii era ajunsă încă mai dinainte Maica Domnului! La rugămintea Prea Curatei făcuse Mântuitorul cea dintâi minune: preschimbarea apei în vin, arătându-Şi Dumnezeirea Sa... (Ioan 2, 1-11).

Şi încă un amănunt evanghelic petrecut în Cana merită menţionat: până în această cetate alergase un slujbaşul împărătesc din Capernaum, cale de peste 40 km! Plin de nădejde în puterea Domnului Iisus, acesta venea să-L roage pentru fiul său bolnav... Pentru tăria încrederii acestui tată în puterea cuvântului spus de Mântuitorul care echivala cu o poruncă dată de El, fiul lui s-a vindecat în chip minunat chiar în ceasul când el vorbea cu Domnul... În urmă, toată familia slujbaşului aceluia s-a izbăvit şi sufleteşte, crezând în Domnul Iisus, convinsă de minunea vindecării săvârşite chiar în casa lor (Ioan 4, 46-54).

O, ce nebănuit de mare este puterea rugăciunii celui ce crede şi nu deznădăjduieşte!... Ferice de oricine se poate ruga fierbinte, crezând puternic în împlinirea rugăciunii sale, nădăjduind împotriva oricărei nădejdi!... (Romani 4, 17-18).

Aflăm că în Cana de azi trăiesc alături, în linişte şi pace, circa 5.000 de arabi, dintre care doar un sfert sunt musulmani... Restul sunt creştini de diferite confesiuni. Deasupra impunătoarelor case albe (culoarea păcii!) se înalţă câteva cupole de biserici de rit diferit şi un minaret de moschee… Această localitate reprezintă încă un model rar de convieţuire paşnică în ţinuturile frământate ale Israelului de azi, între ortodocşii greci, romano-catolici, greco-catolici etc, îndemnând la mult-visata bunăvoire între oameni. Ce bucurie sfântă că ei pot trăi şi în pace, aşa diferiţi cum sunt! O, dacă ar prelua acest model binecuvântat întreaga omenire, în toată diversitatea ei etnică şi religioasă!...

„Lumea de azi e plină de frământări, de oameni nemulţumiţi, nervoşi, răi, îndărătnici, fiindcă oamenii nu se ştiu rezema în Domnul, nu cunosc oamenii odihna, liniştea, bucuria şi dulceaţa unei vieţi rezematǎ la pieptul lui Iisus..."

Preot Iosif Trifa

Pe locul Casei lui Simon Canaanitul...

Fiindu-ne mai la îndemână, intrăm întâi în *Biserica Franciscană* din Cana. Acest sfânt lăcaş are faţada străjuită de două turnuri înalte şi o cupolă de culoarea sângelui, ca şi acoperişul turnurilor. Aceste amănunte o caracterizează şi o fac foarte uşor de găsit.

Biserica a fost construită în anul 1879, pe ruinele unui alt sfânt lăcaş de prin secolele 4 sau 6. Pe acest loc au fost descoperite urme dintr-o clădire iudaică, cu pardoseală de mozaic şi o inscripţie în limba aramaică. Dedesubtul ei se află o peşteră. Se crede că acolo ar fi fost casa lui Simon Canaanitul sau Zilotul, fericitul mire la nunta căruia a participat Însuşi Domnul Iisus, împreună cu ucenicii Lui şi cu Preasfânta Sa Mamă. În criptă se păstrează unul dintre acele şase vase de piatră folosite pentru spălare rituală…

... Maica Domnului venise mai dinainte aici, fiind poate rudă apropiată cu familia mirilor. Venise ca să ajute!... După ce ea a constatat acea stare delicată din casa mirelui şi anume terminarea vinului înainte de încheierea nunţii, s-a adresat cu toată încrederea Fiului şi Dumnezeului ei, a Cărui putere o cunoştea cel mai bine decât toţi. Atunci şi aici a rostit Prea Curata Fecioară şi Maică unul dintre puţinele ei cuvinte păstrate în Scriptura Noului Testament, dar poate cel mai important: *«Să faceţi orice vă va zice!»...*

Deşi îndemnul Maicii Domnului se adresa slujitorilor din casa nunţii de atunci, el este la fel de actual şi pentru noi, cei de astăzi şi dintotdeauna. O, dacă am asculta fiecare şi din toată inima îndemnul Prea Sfintei Fecioare şi am face tot ce ne zice Fiul ei Cel Veşnic Binecuvântat..., cât de bineplăcuţi am fi atunci lui Dumnezeu! Dar prea mulţi dintre cei care ne lăudăm cu Fiul ei nu numai că nu ascultăm îndemnul Prea Curatei, ci nu suntem în stare nici măcar să o cinstim după cuviinţă: ca pe Maica Domnului şi Mântuitorului nostru..., în faţa căreia până şi unul dintre mai-marii cetelor îngereşti s-a plecat cu cel mai sfânt respect! Pentru că orice om cu un strop de minte sănătoasă preţuieşte cu toată evlavia pe mama prietenului

sau binefăcătorului său... Iată cât de netrebnici suntem cei care n-am priceput încă nici acest elementar adevăr!

… Apa turnată atunci de slugile ascultătoare de îndemnul Maicii Domnului şi de porunca Fiului ei în cele şase vase de piatră, a devenit prin puterea Domnului Iisus cel mai veritabil vin... (Ioan 2, 1-11).

O, tot astfel se transformă şi se înnoieşte de atunci şi până azi, şi până în veci chiar şi cea mai împietrită inimă de om, când binevoieşte Dumnezeu să o atingă cu adierea Cuvântului Său dătător de viaţă! Şi nu numai inima aceluia, ci şi casa lui, cu toate ale sale...

Meditând la aceste amănunte, pricepem că nu doar nunta lui Simon Zilotul din Cana Galileii a fost binecuvântată atunci. Ci în acel ceas Domnul a binecuvântat de fapt *însoţirea omului cu femeia. Când la această Taină Sfântă este chemat şi El!* Dintru început! Şi când sfânta Lui învăţătură este ascultată şi urmată *şi după* ziua nunţii. Întocmai cum îi sfătuia Sfântul Ioan Gură de Aur pe tinerii căsătoriţi din vremea lui: *„... Osândiţi cu putere bogăţia şi luxul! Faceţi-vă podoabe din cinste şi din ruşine…*

Rugaţi-vă împreună!

Duceţi-vă, fiecare, cum se cuvine, la biserică…

De sunteţi săraci, aveţi în faţă pilda sfinţilor, a lui Petru, a lui Pavel, care au fost mai slăviţi decât toţi regii şi bogaţii. Aflaţi cum şi-au petrecut ei viaţa în foame şi în sete…

Dacă cineva se căsătoreşte în felul acesta şi cu asemenea gânduri, nu va fi deloc mai prejos decât călugării – şi starea de căsătorie va fi mai de preţ decât necăsătoria...“

... Cu gândul dus la nunta fericiţilor miri din Cana, cugetăm că *«Vinul cel bun **de la urmă**»* este taina acestei binecuvântări dumnezeieşti, care nu dă doar stabilitate până la capăt însoţirilor făcute după voia Domnului, ci le fac din zi în zi tot mai plăcute şi mai fericite. Cu cât înaintează în timp. Chiar dacă tâmplele mirilor de cândva devin tot mai ninse, iar faţa lor, tot mai plină de riduri… Abia atunci soţii se cunosc cu adevărat unul pe altul. Şi iubesc nu doar trupul celuilalt, ci şi sufletul lui. Şi-i doresc cu orice preţ mântuirea, alături de a sa proprie… Şi chiar mai întâi!...

Dacă însoţirile de azi – spre deosebire de cele de ieri ale părinţilor noştri binecredincioşi – sunt din ce în ce mai fragile şi mai de scurtă durată, aceasta este tocmai pentru lipsa reală a Prezenţei Domnului Iisus şi a Maicii Sale la nunţile de azi... devenite din ce în ce mai lumeşti şi mai fără Dumnezeu… La acestea este invitat de fapt şi dintru început nu Domnul, ci diavolul, tatăl tuturor dezbinărilor, după cum îi este şi numele..., întocmai cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: *„Rostul înalt şi sfânt al nunţii respinge total muzica lumească, dansurile şi cântecele ruşinoase, pompa diavolească, toate cele neruşinate care au loc de obicei la nunta lumească. **Acestea sunt păcate şi zdruncină legătura căsătoriei!** Este ca şi cum ai chema demonii la nunta ta…“*

Cutremurându-ne de aceste adevăruri suspinăm: O, câţi şi unde sunt aceia care mai cred *de actualitate* aceste dumnezeieşti cuvinte, spuse de gura unuia dintre cei mai sfinţi Părinţi ai Bisericii lui Hristos din toate veacurile? Şi câţi nu le consideră spuse doar pentru vremurile de mult apuse, când prin jur mai erau şi… păgâni!… Tocmai de aceea sunt din ce în ce mai puţini aceia care le împlinesc astăzi!...

Înainte să ieşim din sanctuarul clădit deasupra casei lui Simon Zilotul, binecuvântatul mire de oarecând, ne mai amintim încă un amănunt din Evanghelie: se pare că în casa aceea Mântuitorul revenea din când în când!... Aceasta era dovada fericită că în familia acelor tineri căsătoriţi, Domnul era întotdeauna primit cu bucurie, ospătat cu dragoste, ascultat cu evlavie, petrecut cu lacrimi şi aşteptat cu dor… De aceea El Se simţea bine în casa lor şi revenea acolo

ori de câte ori trecea prin apropiere, precum în cele două case binecuvântate din Betania: a lui Simon Leprosul şi a celor două surori nemaiuitate: Marta şi Maria, al căror frate ajunsese *«prietenul»* Domnului… (Ioan 4, 46 şi 11, 11; Marcu 14, 3; Luca 10, 38-42).

Cugetând la aceste duioase adevăruri, gândim: astăzi oare în casele câtor miri care au trecut prin faţa Sfântului Altar, primind acolo binecuvântarea Tainei Cununiei, mai este aşteptat Domnul Iisus şi apoi? Şi în câte mai este El primit cu bucurie, împreună cu ceata ucenicilor Săi şi cu Prea Sfântă Maica Sa?...

O suflete al meu, şi tu L-ai invitat cândva pe Domnul la nunta ta şi El Şi-a făcut atunci cu prisosinţă dovada Prezenţei Sale!… Dar *după aceea* de câte ori a mai fost El aşteptat cu bucurie să revină în casa ta şi să rămână la tine „pentru o noapte“? De câte şi mai câte ori ţi-a găsit „uşa“ încuiată şi „casa“ răvăşită şi neprimitoare… Trezeşte-te şi veghează: dacă va mai trece cândva pe-aproape, stăruieşte de El şi-L cheamă şi nu-L mai lăsa până când Îl vei găzdui din nou în casa ta ca pe Oaspele cel mai dorit şi aşteptat!... (Cântarea Cântărilor 3,4).

… Ne rotim privirile înfiorate prin această frumoasă biserică şi căutăm un loc liniştit pentru câteva clipe de rugăciune… Prăbuşiţi în genunchi în apropierea Sfântului Altar, ne aducem cutremuraţi aminte de câte şi mai câte ori a transformat Domnul Iisus chiar „apa“ sărăciei noastre în cel mai îndestulător „vin“! Şi precum vor fi făcut mirii din Cana de odinioară, încercăm să-I mulţumim şi noi Îndurătorului Dumnezeu pentru generozitatea milei Sale arătată chiar nouă, nevrednicilor. Nu doar sufleteşte, ci chiar şi trupeşte! De-a lungul zecilor de ani de peregrinare pe pământul acesta tot mai înstrăinat de Dumnezeu...

Apoi, cu inima înfiorată şi cu ochii umezi, ne apropiem de cripta ce ocroteşte acel odor de mare preţ din piatră cioplită în care a stat o clipă *«vinul cel bun de la urmă»…* şi îl admirăm cu emoţie sfântă, ca pe un martor şi copărtaş al dumnezeieştii minuni săvârşite aici şi în el…

Observăm cu bucurie că toată incinta aceasta sacră este întreţinută cu multă dragoste şi destoinicie de câteva smerite şi binevoitoare călugăriţe franciscane, care tocmai atunci trudeau la aceasta. Aici şi oriunde se cunoaşte de departe şi oricând mâna harnică şi pricepută a *„mireselor lui Hristos“* care fac să strălucească totul de curăţenie şi bună rânduire oriunde îşi pun mâna!...

Privindu-le înfăţişarea plină de evlavie, şoptim în taină: Fiţi binecuvântate până în veci oriunde pe pământ, voi, fiinţe interiorizate, cu feţe mereu senine şi fericite, care osteniţi neobosite! De dragul Domnului şi de dorul mântuirii semenilor voştri...

... Ieşind din biserică, mulţumim pentru bunăvoinţă şi ne luăm rămas-bun de la măicuţele binevoitoare, pentru *«in cello»…* Apoi, plecăm din sfântul lăcaş la fel de emoţionaţi precum am şi intrat.

Privind în urmă cu nostalgie, gândim: mai mult ca sigur că paşii noştri nu vor mai călca pe aceste meleaguri atât de intime şi de binecuvântate!... Dar trăirile duhovniceşti şi amintirile sfinte de pe aici încercăm să le luăm pe toate cu noi, ca să le păstrăm în tainiţa sufletului nostru. Şi în „găocile“ acestor file de carte... Pentru totdeauna!

În Biserica Sfântul Toma

În imediata apropiere a sfântului lăcaş franciscan, dar ceva mai spre şoseaua principală, se află *Biserica ortodoxă greacă a Sfântului Toma*. Este un intim lăcaş divin, ca o bijuterie rară, reconstruit după anul 1957. În incinta acestuia se păstrează ca odoare de mare preţ două dintre acele vase mari de piatră folosite la nunta lui Simon Zilotul. Tradiţia creştină reţine că acest

fericit mire a fost din numărul Celor Doisprezece Apostoli (Matei 10, 4; Marcu 3, 18) şi că sfintele lui moaşte odihnesc aici în această preafrumoasă Casă a Domnului din Cana...

După spusele Sfântului Apostol al Iubirii, prezent peste tot şi atent întotdeauna mai ales *la amănunte,* în fiecare vas *«încăpeau câte două sau trei vedre...»* (Ioan 2, 6).

În vremea când intrăm în Casa Domnului, observăm că şi aici doi tineri arabi fac curăţenie... Ne permit totuşi să ne închinăm o clipă!... Sărutăm cu emoţie şi evlavie sfintele icoane şi îngenunchem sub ele pentru o scurtă rugăciune de mulţumire şi recunoştinţă Domnului nostru Preaiubit, Care nici pe noi nu ne-a lăsat nicicând fără ieşire, nici chiar în vremea când traversam stările cele mai dificile prin care ne-a fost dat să trecem... Adică nu mai mult decât trebuia, decât era necesar!... Ci a intervenit întotdeauna la timp, izbăvindu-ne de fiecare dată în chip minunat din orice impas, precum pe mirii din Cana Galileii, atunci...

La ieşirea din sfântul lăcaş întâlnim doi tineri soţi din Moscova. Sunt atât de evlavioşi şi luminoşi la faţă! Au pornit şi ei pe urmele Mântuitorului lor şi al nostru... Constatăm încă o dată „pe viu" cât de adevărate sunt cuvintele Domnului cu privire la Casa Lui: *«Casa Mea se va chema o Casă de Rugăciune* ***pentru toate popoarele****!»...* (Marcu 11, 17). Şi iată, cu adevărat aşa şi este biserica Lui!...

Slavă veşnică îndurării lui Dumnezeu cu care ne-a blagoslovit să avem în mijlocul nostru din loc în loc Casa Lui, peste care este chemat Numele Domnului şi unde Prezenţa Lui este permanentă, întocmai cum i-a promis El regelui Solomon cândva: *„... Am sfinţit Casa pe care ai zidit-o, ca să petreacă Numele Meu acolo în veci. Şi vor fi ochii şi inima Mea acolo în toate zilele!..."* (1 Împăraţi 9, 3).

Ne despărţim plăcut impresionaţi şi de tinerii soţi ruşi cu un «Good bye in heaven!...», apoi ne îndreptăm spre ieşire cu ochii umeziţi de regretul că drumurile noastre prin frumoasa Galileie încet-încet se apropie de capăt...

Retrospective creştine...

Aflasem că la extremitatea nordică a localităţii Cana mai este încă o capelă, ridicată în amintirea sfântului apostol Bartolomeu, care de acolo îşi trăgea obârşia. Și pentru că nu putem ajunge până la ea, cugetăm la minunata lui întâlnire cu Mântuitorul…

Pricepusem de mult că Natanael nu era un om indiferent în ale credinţei, cum s-ar părea, dar niciun lesne-crezător nu era! Cumpănind tot ce auzise despre *«Învăţătorul din Nazaret»,* s-a retras cu frământarea nedumeririi lui sub smochinul grădinii sale şi s-a rugat Dumnezeului lui Israel, întrebându-L pe El... Apoi, a aşteptat cu răbdare răspunsul Lui şi acesta n-a întârziat să vină!...

În starea înaltă de după rugăciune l-a găsit apostolul şi prietenul său Filip când l-a chemat la Domnul, cu glasul fericit şi plin de încredinţare: *«... Noi am găsit pe Acela despre Care a scris Moise, în Lege, şi prorocii: pe Iisus din Nazaret!... Vino şi vezi!...»*.

Ascultând de îndemnul adevăratului prieten şi venind la Mântuitorul, El i-a descoperit dintru început taina inimii – şi aceasta i-a fost de-ajuns! Convins pe deplin că nimeni altul nu putea cunoaşte motivul îngenuncherii lui sub smochin decât Dumnezeul Cel Atoatecunoscător, Natanael îşi rosteşte încredinţarea în cuvinte pe care nimeni nu le-a mai spus până atunci. Confirmând cu mult înaintea Sfântului Petru că Iisus este Mesia Cel Aşteptat: *«Rabi, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti Împăratul lui Israel!».* Apoi şi Natanael a fost învrednicit să primească un nume nou. Ca şi Simon. Ca şi Levi. Ca şi Saul... Şi a rămas pentru totdeauna alături de Iisus din Nazaret şi de bunul său prieten din Betsaida, care îl adusese la El (Ioan 1, 44-52; Marcu 3, 16; Fapte 13, 9).

Desprindem de aici un gând fericit: minunea convertirii lui Natanael poate fi socotită mai mare decât celelalte două pe care le săvârşise Domnul în Cana. Vinul cel bun de la nunta lui Simon s-a terminat şi el la un moment dat. După cum şi fiul slujbaşului împărătesc din Capernaum, vindecat prin puterea cuvântului Mântuitorului, tot a murit odată şi odată. Însă numele apostolului Bartolomeu şi întoarcerea lui minunată la Domnul rămân o nemuritoare pildă. O chemare şi un îndemn la mântuire pentru toţi oamenii de pretutindeni. Dar mai ales pentru cei care se apropie de El cu o inimă curată, ca Natanael: fără viclenie şi fără scopuri lumeşti...

O binecuvântat ceas al rugăciunii sincere şi smerite, nimeni şi niciodată nu află răspuns limpede la întrebările sufletului său precum în tine! Prin tine am cunoscut cât de bun a fost Domnul şi faţă de noi, atunci când S-a îndurat să răspundă multelor noastre frământări, liniştindu-ne deplin şi pe totdeauna!...

Prin tine am aflat că Dumnezeu nu leapădă rugăciunea niciunui suflet, dar şi mai mult, a celui sincer, care, înaintea oricăror alte lucruri sau trebuinţe, îşi caută *mântuirea.* Chiar dacă până atunci el a fost cel mai căzut şi decăzut suflet!...

Cugetând la aceste întâmplări din Cana şi privind la pacea şi bunăstarea ce domnesc în ea, am mai gândit: credinţa nu poate fi impusă cu forţa. Nicicând şi nicăieri. *Ea trebuie să convingă!* Şi nu doar inima, ci şi raţiunea. Dar această cale este „bătătorită“ numai de oamenii duhovniceşti!... Pentru că nu-i deloc uşoară! De aceea nu este nici prea des întâlnită prin lumea noastră…

Prin impunere forţată – oricare ar fi acea credinţă! –, ea va stârni împotrivire şi ură în sufletele „celor chemaţi“... Nu atât împotriva celor ce-o propovăduiesc neînţelept, spre paguba lor, cât mai ales împotriva Credinţei adevărate!... Însăşi istoria creştinismului a fost pătată din timp în timp de asemenea grozăvii! Toate *„Cruciadele“* mai vechi sau mai noi şi toate rugurile înfricoşătoare, pe care nu le mai pot acoperi şi şterge nimic, decât iubirea şi iertarea lui Hristos Cel Răstignit, sunt dovezi cutremurătoare în sprijinul afirmaţiei de mai sus: *Credinţa trebuie să convingă!* Prin fapte…, nu prin vorbe goale şi amăgitoare, oricât de iscusite sau dulci ar părea ele! Şi nicidecum prin constrângeri de vreun fel…

Dar adevărul cel mai cutremurător este că, deşi toate acele „creştinări“ (cu forţa) au fost iniţiate în numele Credinţei şi al Bisericii lui Hristos, cei care le-au iniţiat sau le-au înfăptuit erau fiinţe nu doar neduhovniceşti, ci cu totul fireşti! Oameni care n-aveau nimic nici cu credinţa şi nici cu Dumnezeul Cel Adevărat, Care este Iubire… (1 Ioan 4, 8). Erau făpturi blestemate care aveau de tată pe diavolul şi care au fost împinse până în frunte tocmai de acela!... (Ioan 8, 44). Adică un soi de corcituri bolnave care n-au înţeles nicicând că *„Dumnezeu nu doreşte moartea păcătosului!... Ci mai degrabă să se întoarcă de la căile sale şi să fie viu“...* (Ezechiel 18, 23; 2 Petru 3, 9). Deci nu o mântuire *prin siluire!* Ci prin atragerea sufletelor la urmarea lui Hristos. *De bunăvoie!* De dragul Celui Care ne-a iubit atât de mult. *Atât de mult!* Pe fiecare şi pe toţi!... (Marcu 8, 34; Ioan 3, 16).

În urmă, părăsim înfioraţi şi Cana Galileii cu trăirile şi învăţămintele ei, constatând neputincioşi din nou şi din nou cât de repede fuge timpul şi cu atât mai mult în stări şi locuri scumpe!...

Soarele se pleacă iarăşi spre seară, înroşind cerul în amurg, în timp ce vântul se înteţeşte. Ne aplecăm spre odihnă după peregrinările acestei zile minunate. O, pentru toate, pentru TOATE, slavă numai Ţie, Dumnezeul nostru Cel Bun şi Milostiv!...

„La apele Iordanului“...

Acelaşi cântec vesel de păsărele ne trezeşte la o altă dimineaţă cu mult soare şi cu o răcoroasă adiere de vânt. Ne pregătim de drum! De data asta, vom urmări ţărmul vestic al Mării Chineretului, spre sud.

De-a lungul drumului ne atrag privirile plantaţii întinse de curmali cu rod. Mai înainte de a ajunge în Ţara Sfântă, nu ştiam despre curmali că sunt atât de asemănători cu palmierii, încât o bună vreme i-am confundat. Până le-am văzut roadele! Şi pe culegătorii urcaţi pe scări lungi să le recolteze…

Gândind la asemănarea curmalilor cu palmierii, am cugetat că tot aşa suntem şi noi, oamenii!... De departe, se pare că nu-i nicio deosebire între unii şi alţii. Până te apropii să-i vezi. Şi să-i auzi. Ca să-i cunoşti… Abia atunci realizezi că nu toţi suntem „curmali“, cu roade dulci, ci o mare parte, dacă nu cumva cei mai mulţi, suntem „palmieri“ sălbatici, fără niciun rod bun…

O Doamne Atotmilostiv, îndură-Te şi de noi, cei fără nici un rod, şi „fă-ne buni cu bunătatea Ta!“. „Altoieşte“-ne, Te rugăm, în Tine şi „mai lasă-ne şi anul acesta! Poate vom face rod în anul care vine!…“ (Luca 13, 7-9).

... Curând ajungem la la *Yardenit,* o localitate aşezată la extremitatea sudică a Lacului Galileii. Aici este locul unde Iordanul îşi lasă în urmă apele aduse în marea pe care a împrospătat-o de mii de ani şi apoi se avântă din nou la drum. Spre Marea Moartă!...

Apele Iordanului pline de peşti curg aici frumos şi liniştit, nu zgomotos şi năvalnic precum în ţinutul muntos din nordul Galileii. Pe malurile acestui râu cu nume sfânt, zărim arbori înalţi cum nu mai văzusem niciunde până aici. Aflăm că aceştia sunt din familia eucaliptului, din frunzele şi scoarţa cărora se extrag uleiuri farmaceutice, în timp ce lemnul lor tare şi foarte rezistent este folosit în construcţii.

Pentru nenumăratele mii de peregrini ce vin la Yardenit din toate popoarele şi denominaţiile creştine de pe tot pământul, membrii chibuţului din vecinătate au construit un complex modern şi o superbă grădină albă. Aceasta este destinată special comuniunii cu Dumnezeu! În meditaţie, rugăciune şi cântare. Şi chiar „botezului“!...

Intrăm în incinta creştină plină de peregrini. Pe zidul interior ne întâmpină nenumărate plăci de majolică (un soi de ceramică scumpă). Pe ele sunt scrise frumos cuvintele evanghelistului Marcu, din capitolul 1, versetele 9-11, în multe limbi ale pământului şi încadrate în chenar ornamentat… Găsim uşor şi versiunea în limba română şi citim înfioraţi: *„În vremea aceea, a venit Iisus din Nazaretul Galileii şi a fost botezat de Ioan în Iordan. Şi îndată, când ieşea Iisus din apă, el a văzut cerurile deschise şi Duhul pogorându-Se peste El ca un porumbel. Şi din ceruri s-a auzit un glas care zicea: «Tu eşti Fiul Meu Preaiubit, în Tine Îmi găsesc toată plăcerea Mea!»“…*

Este atât de impresionantă atmosfera de aici! De-a lungul ţărmului frumos amenajat cu zid de pietre necioplite de diverse culori şi prinse în beton, coboară din loc în loc trepte până în apele liniştite ale Iordanului, permiţând accesul peregrinilor în ele... În aproape fiecare astfel de loc erau în acel moment grupuri de creştini care aşteptau să fie „botezaţi“. Printre ei, unii, mai ales femei, purtau cămaşă albă, lungă, ca să poată intra cu totul în apă. Aceasta, pentru că se păstrează din generaţie în generaţie obiceiul ca fiecare închinător ajuns la Iordan, să intre şi el în apă, spre curăţirea păcatelor sale...

Mă apropii profund mişcat de apa Iordanului într-un loc liber… Dar neavând veşminte potrivite ca să mă afund în ea, îmi descalţ doar încălţămintea, murmurând: *„… Cămara Ta,*

Mântuitorule, o văd împodobită, dar îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa!...“ Apoi, intrând cu picioarele în apa călduţă, şoptesc:

O Preadulcele meu Mântuitor, Iisuse Doamne, Tu Care Te-ai botezat în apele Iordanului, prin mâinile prorocului Ioan, ca „să speli păcatul strămoşesc“ începând de aici, îndură-Te şi de mine, nevrednicul Tău rob, ajuns până aici şi până acum numai prin mila Ta cea fără de margini!...

… Dar cuvintele mele sunt atât de nepricepute şi sărace pentru o rugăciune în acest loc sfânt! – Ci continui să mă rog cu cuvintele Psalmistului David:

„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
şi după mulţimea îndurărilor Tale şterge fărădelegea mea!
Spală-mă întru totul de fărădelegea mea
şi de păcatul meu mă curăţeşte.
Că fărădelegea mea eu o cunosc
şi păcatul meu înaintea mea este pururea.
Ţie Unuia am greşit
şi răul în faţa Ta l-am făcut*!...“*

… Din când în când, mi s-a părut că pe luciul apei liniştite se fac cerculeţe concentrice în dreptul ochilor mei aplecaţi… Vor fi fost acelea lacrimi de pocăinţă sau doar de bucuria ajungerii «la apele Iordanului»?...

Ceva mai încolo, zăresc un grup de peregrini români care este „botezat“ tocmai atunci de preotul care îi însoţea... La ieşire, intrăm în vorbă cu ei: erau din zona Bucureştilor, numai părintele era din preafrumoasa zonă a Bucovinei, vecina binecuvântată a Maramureşului voievodal... Ne întreţinem câteva clipe, fericiţi că vorbim aceeaşi dulce limbă şi mai ales că am ajuns până aici însufleţiţi de acelaşi dor aprins după Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos – ale Cărui urme le căutăm cu înfrigurare şi unii, şi alţii prin Ţara Sfântă...

Dar cum timpul trece prea repede, trebuie să ne despărţim de confraţii noştri, îndreptându-ne fiecare pe drumurile noastre...

(... În primele opt zile din aprilie 2011 am colindat pentru a treia oară meleagurile Ţării Sfinte... În Galileia am fost găzduiţi de o harnică familie din Had Nes, la nici 3 km de Betsaida. De data asta am ţinut neapărat să mă „botez“ şi eu în apa Iordanului!... Am cumpărat o cămaşă albă precum fusese cămăşuţa cea lungă de cânepă a copilăriei mele şi m-am apropiat de un grup de credincioşi pravoslavnici din Lvov-Ucraina, oraş situat undeva în nordul Maramureşului la nici 300 km.

Tocmai ieşeau din apă când l-am rugat pe preotul lor să mă „boteze“!... M-a primit cu bucurie, şi-a pus mâna dreaptă pe creştetul meu încărunţit şi, rostind în limba lui formula consacrată, adăugase şi nevrednicul meu nume... M-a cufundat astfel de trei ori în apa râului sfânt, apoi m-a îmbrăţişat călduros şi ne-am fotografiat. Fusese ora 12,21!...

N-am socotit practica asta de la Iordan ca o completare a botezului meu din copilărie pe care mi-l făcuse preotul satului nostru prin întreită stropire cu agheazmă, pentru că nu m-am îndoit niciodată despre temeinicia lui! Aşa se practica pe atunci şi se mai practică încă pe multe locuri!... „Botezul“ de la Yardenit are valoarea unei binecuvântări şi nimic mai mult! El nu adaugă şi nu înlocuieşte nimic la cea dintâi Sfântă Taină care este irepetabilă... (Efeseni 4, 5). Am trăit însă aici o bucurie asemănătoare aceleia din ceasul în care mi-am predat viaţa lui Dumnezeu, în tinereţea mea...

Cămaşa cea albă am adus-o acasă şi doresc s-o păstrez pentru tot mai apropiatul ceas al scufundării în „celălalt Iordan“... După aceea nu voi mai avea nevoie de ea!...)

... Cu toate că mulţi peregrini ajunşi în Ţara Făgăduinţei cred că aici, la Yardenit, S-ar fi botezat Mântuitorul, adevăratul loc al Botezului Domnului este la *El-Maghtes,* lângă Ierihon. Dar din pricină că acela este chiar în graniţa cu Iordania şi pentru că zona respectivă a rămas minată din timpul Războiului de Şase Zile ca zonă de siguranţă, accesul în locul sfânt este îngăduit doar de trei ori pe an... Dar chiar şi atunci, numai cu avizul şi supravegherea atentă a autorităţilor militare israeliene!

Ne doare că nu putem ajunge să ne închinăm *acolo!* Dar ne liniştim inima cu o afirmaţie destul de recentă a unui episcop ortodox din Iordania: *«... Locul în care a fost botezat Domnul Iisus nu este aici sau acolo, ci este, pur şi simplu,* ***în apele Iordanului****!...».* Acest înţelept răspuns pune capăt oricăror controverse pe tema localizării exacte a locurilor sfinte!... Pentru că *nu locul în sine* este cel mai important, ci *felul cum te apropii sufleteşte de el* şi de evenimentul petrecut acolo, căci numai astfel poţi trăi ceva din minunea atingerii lui nu doar cu simţurile trupeşti, ci mai ales cu cele sufleteşti!...

Suntem fericiţi de trăirile neuitate din acest binecuvântat loc de rugăciune şi meditaţie de pe malul Iordanului neuitat, dar trebuie să pornim mai departe! De data asta spre nord, către un ţinut străin şi neprimitor, atât pentru Domnul, cât şi pentru Evanghelia Sa mântuitoare!...

În ţinutul ghenghesenilor...

În partea stângă, o bună vreme, ne mai ţin tovărăşie apele Tiberiadei. După mai multe urcuşuri şi coborâşuri abrupte, ajungem în ţinutul de răsărit al lacului Galileii, numit odinioară *Perea.* În vremea Mântuitorului, acea zonă era locuită de străini. Cei mai mulţi, greci. Acolo erau cetăţile Gherghesa şi Julias, Hippos şi Gamala… Acum, în ţinutul acela se află şi *Parcul Naţional Kursi.* Acesta cuprinde şi ruinele unei mari mănăstiri bizantine de la mijlocul mileniului întâi. Ele au fost scoase la lumină în urma săpăturilor arheologice din anul 1970. Apoi, din septembrie 1982, au fost deschise pentru peregrinii dornici să le cerceteze.

În ţinutul Gadarei păşim mai cutremuraţi ca oriunde! Cugetăm înfioraţi că prin aceste locuri, acum pustii, au călcat odinioară paşii Mântuitorului!... Venise să-l sloboadă pe un sărman suflet ajuns în robia multor duhuri necurate, căci numai Domnul Singur putea săvârşi o astfel de minune nemaiauzită!...

De fapt, întreaga operă mântuitoare a Domnului Iisus aceasta a fost: să elibereze nefericita făptură omenească, plămădită de Mâinile Creatorului ca să fie liberă şi fericită. Dar ea, prin neascultarea Poruncii Dumnezeieşti, căzuse din harul acesta şi ajunsese în cea mai cumplită robie a Şarpelui celui vechi. Iar din această robie, nu se mai putea elibera nicicând, întocmai cum este scris: Oamenii *„nu pot să se răscumpere unul pe altul, nici să dea lui Dumnezeu preţul răscumpărării. Răscumpărarea sufletului lor este aşa de scumpă, că nu se va face niciodată!...“* (Psalm 48/49, 7-8). Şi nici nu s-ar fi făcut, dacă nu S-ar fi coborât Domnul Iisus după noi, ca să ne elibereze şi să ne strămute în Împărăţia dragostei lui Dumnezeu (Coloseni 1, 13).

Întocmai cu acelaşi dumnezeiesc rost venise atunci Mântuitorul şi în ţinutul gadarenilor după demonizatul de acolo şi după ceilalţi, mulţi, care „zăceau în ţinutul şi în umbra morţii“ în aceeaşi robie. Precum fuseseră cei din Galileia!… (Matei 4, 16).

… În ţinutul acela sterp şi neprimitor, aflat nu departe de Capernaum, se află locul în care a fost vindecat demonizatul din Gadara!... În bucuria fără seamăn a eliberării din cumplita robie

demonică, cel tămăduit stăruia de Domnul Iisus să-i îngăduie a-L urma. Însă Mântuitorul îi iubea *şi pe ceilalţi* nefericiţi de acolo, pentru că şi aceia erau tot ai Lui!... Şi El ştia dinainte că nu-L vor accepta cu uşurinţă în mijlocul lor. De aceea, pe cel vindecat l-a învrednicit de un har fără seamăn: să-l lase în cetate. Dar i-a pus pe umeri o responsabilitate pe măsură: *să-l lase în locul Său!...* Ca pe un aluat binecuvântat care va trebui să dospească „plămădeala" Gadarei din care şi el făcuse parte... Acolo, între ai săi, va trebui să mărturisească el cât bine i-a făcut Dumnezeu, pentru a-i ajuta să se întoarcă la Domnul, ca să-I cunoască bunătatea şi să se mântuiască şi ei... (Matei 8, 28-34; Marcu 5, 1-13; Luca 8, 26-39).

O, iată locul şi misiunea sfântă, dar şi cutremurător de grea a tuturor celor izbăviţi de Domnul din orice robie, trupească ori sufletească: *să trăiască în locul Lui!* Adică *„să-L înlocuiască"* pe El… Pentru că numai un astfel de „locţiitor" al lui Hristos este şi poate fi binecuvântat până în veci!

... Talmudul descrie că în acea zonă era cândva un atelier de confecţionat idoli... Aflând acest lucru, pricepem şi mai bine motivul pentru care gadarenii nu doreau un alt dumnezeu. Avându-şi propriii dumnezei, nu simţeau nevoia să mai cunoască încă unul. Pentru că acei „dumnezei" pe care-i aveau nu le cereau nimic. Nici măcar să renunţe „la porcii lor"! Adică să-şi schimbe felul de viaţă. Tocmai de aceea nu mai doreau un alt dumnezeu. Nici chiar dacă Acela era Cel Adevărat!... De aceea, se pare că gadarenii ţineau mai mult la porci, decât la mântuirea unui semen de-al lor. Şi de aceea L-au respins pe Domnul...

Ce cutremurător este avertismentul Evangheliei care merge până acolo că spune: *„Cine iubeşte pe tată ori pe mamă,* **mai mult** *decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; şi cine iubeşte pe fiu ori pe fiică* **mai mult** *decât pe Mine, nu este vrednic de Mine!"* (Matei 10, 37).

O, dacă am pricepe noi bine profunzimile acestui cuvânt şi mai ales dacă nu l-am uita nicicând şi niciunii!…

Istoricii biblici spun că pe acel loc unde s-a petrecut vindecarea demonizatului a fost ridicată mai târziu o modestă capelă. În mijlocul aceleia era o coloană de stâncă naturală, împrejmuită frumos, care indica locul pe care a stat Mântuitorul în clipa când a poruncit duhurilor necurate să iasă din acel suflet chinuit cumplit.

În secolele IV-V, ceva mai jos de locul săvârşirii minunii – pentru că nivelul Mării Galileii a tot scăzut în timp –, a fost construită una dintre cele mai mari mănăstiri din Ţara Sfântă: 145 m lungime şi 123 m lăţime. Coloane puternice de granit susţineau arcadele imensei biserici zidită din acelaşi soi de piatră dură. Mozaicuri ce reprezentau flora şi fauna ţinutului aceluia şi diferite figuri geometrice împodobeau sfântul locaş de odinioară... În incinta mănăstirii mai era pe atunci şi un han ce adăpostea peregrinii care erau în trecere pe acolo.

Dar în anul 614, atât mănăstirea, cât şi capela au avut de înfruntat furia perşilor. Apoi, ce mai rămăsese după acea pustiire, a fost distrus în cutremurul devastator din anul 749. Însă paguba cea mai cumplită a fost cauzată de invazia arabilor, în secolele 8 şi 9, când pietrele din zidurile mănăstirii şi bisericii au fost folosite la zidirea de case de locuit... De atunci, nimeni nu le-a mai rezidit vreodată! Însăşi localitatea care L-a alungat atunci pe Domnul a fost abandonată definitiv spre sfârşitul secolului 9... Ce oare mai poate rămâne acolo de unde Dumnezeu este alungat? Sau de unde Fericita Lui Prezenţă Se retrage neprimită sau respinsă?... Cu adevărat, numai pustiirea cea mai înfricoşătoare! Precum în Gadara de odinioară...

Printre ruinele Gadarei...

Păşim cutremuraţi în incinta Parcului Naţional Kursi. Încă de la intrare, ne întâmpină ciripit vesel de păsărele de prin arborii şi arbuşti ornamentali încărcaţi de flori minunate... Înaintăm pe aleile pavate cu piatră cioplită de granit spre ruinele imensei biserici de odinioară şi admirăm porţiunile restaurate ale zidurilor de piatră de oarecând: stâlpi de marmură. Mozaic frumos lucrat şi bine păstrat. Absida unui imens altar. Coloane de marmură cu capiteluri şi arce de piatră cioplită... Toate acestea amintesc de puternica viaţă monahală începută aici prin secolul 4 şi continuată până spre secolul 8. Chiar în ţinutul cel potrivnic al Gadarei!...

A fost şi această aşezare monahală de acolo o biruinţă a Domnului, cum au fost nenumărate altele, prin veacuri, când în locul, în clădirea sau în inima cea mai potrivnică lui Dumnezeu, Se instalase triumfător Prezenţa lui Dumnezeu, spre a-Şi râde de vrăjmaşul satana şi a-l batjocori, atunci când nu mai poate face nimic spre a I se împotrivi!... (Psalm 2, 4).

... Urcăm puţin mai sus pe coasta dealului din preajmă, apoi apucăm la dreapta şi ajungem lângă ruinele capelei de cândva şi la rămăşiţa porţiunii de stâncă ce aminteşte şi azi de locul pe care a stat Mântuitorul chiar în momentul vindecării demonizatului.

După ce ne rugăm cutremuraţi în faţa absidei altarului reconstituit, privim uimiţi la mozaicul fisurat al capelei ce a rezistat peste atâtea veacuri până la noi. Ca mărturie pentru cei ce pot crede şi spre a-i încredinţa că Domnul nostru este Atotputernic, pentru că numai El face tot ce vrea în tot Universul văzut şi nevăzut…

Ne atingem cu frică şi evlavie ochii şi mâna de stânca pe care a stat Mântuitorul cândva, ca un Stăpân de Care până şi puterile iadului sunt silite oricând să asculte… Apoi murmurăm fericiţi şi înfioraţi: Slavă Ţie, Domnul şi Dumnezeul nostru, Singurul Atotputernic şi Temut în tot universul văzut şi nevăzut! Cu adevărat numai Tu stăpâneşti peste toate, pentru că Mâna Ta le-a creat cu înţelepciune şi Ţie Ţi se supun toate, ascultându-Te!... Te rugăm, să ne ajuţi şi pe noi să învăţăm de la ele, ca să facem tot aşa, împlinindu-Ţi Voia Ta cea sfântă!... (Psalm 134/135, 6).

Înfioraţi de minunea eliberării acelui nefericit suflet, petrecută în acest loc atât de neprietenos, întoarcem pe poteca dealului pietros, îndreptându-ne iarăşi spre ruinele mănăstirii de oarecând. În timp ce coborâm, ne aducem aminte cum Domnul S-a îndurat şi de noi, venind până în «Gadara» noastră, spre a ne slobozi şi pe noi. Din patimi…

În inimă ne vine viersul mişcător al cântării *«Doamne, de-ar fi fost vreun altul»*, a nemuritorului poet Traian Dorz, care, mai înainte de a-şi scrie opera, a trăit cu toată puterea fiinţei sale la picioarele Domnului. Buzele încep să ni se mişte înfiorate, atingându-se nu doar de armonia melodiei, cât mai ales de asemănarea profundă a versurilor cu ceea ce s-a petrecut cândva tocmai pe acest povârniş sterp:

„Doamne, de-ar fi fost vreun altul
mai căzut şi mai ateu,
poate că pe-acela, Doamne,
l-ai fi-ales în locul meu,
– Doamne, însă n-a fost nimeni
mai pierdut şi mai uitat
decât mine, – şi de-aceea
m-ai ales şi m-ai chemat!
Tu, Iisuse, Scump Iisuse,
m-ai ales şi m-ai chemat!

Doamne, de-ar fi-un preţ mai mare
să ne mântui din păcat,
bunătatea-Ţi iubitoare
pe acela l-ar fi dat,
– Doamne, de-ar fi fost altunde+
pentru noi mai dulce rai
cu minuni şi mai profunde,
Tu acolo ne-aşezai,
Drag Iisuse, Scump Iisuse,
Tu acolo ne-aşezai!

Doamne, de-ar fi-un har pe lume
decât viaţa – mai presus,
pentru Dulcele Tău Nume
– eu pe-acela l-aş fi-adus.
Dar eu n-am decât cântarea
cât o pot de-nlăcrimat
şi iubirea, şi-adorarea,
şi pe-acestea Ţi le-am dat,
Scump Iisuse, Drag Iisuse,
şi pe-acestea Ţi le-am dat!"

… Răscoliţi până în străfunduri de cântarea dinainte pe care ne-o asumăm în totul şi de minunea săvârşită aici, încercăm să-I mulţumim Domnului şi Mântuitorului nostru, Care a avut milă şi de noi, întocmai ca de acel nefericit om din ţinutul sterp al gadarenilor!... O, dacă nu L-am mai izgoni niciodată prin neascultările noastre de tot felul! Şi dacă ne-am împlini cu bucurie şi credincioşie datoria de a mărturisi, mai ales cu fapta, şi celor din jur cât bine ne-a făcut *nouă* Dumnezeu. Da, chiar nouă! Şi de atâta amar de vreme...

Ascultând „graiul pietrelor"...

... Pe un stativ aşezat la intrarea în imensa lavră de oarecând sunt aşezate mai multe pietre de mărimi diferite. Ele marchează tăcut nivelul tot mai scăzut al apelor Tiberiadei de-a lungul vremilor. În jur se văd ruinele multelor construcţii de odinioară, dar din toate numai pietrele au mai rămas! Şi graiul lor tainic, tot mai nedesluşit de mulţi dintre contemporanii noştri care mai trec pe aici...

… Gadarenii s-au întors cu toţii în cetatea lor, supăraţi că şi-au pierdut porcii... După ei, încercând să-şi împlinească misiunea încredinţată, s-a dus şi fostul demonizat... Doar între ruinele capelei de odinioară, pe colţul rotund de stâncă „dăltuită" de trecerea vremilor, se pare că mai stă Cineva. Priveghind, în aşteptare îndelungă şi iubitoare. Dar parcă nespus de singur!...

Nenumărate sunt miile de „demonizaţi" care şi astăzi au nevoie să iasă la El spre a fi izbăviţi. Dar cei mai mulţi dintre ei – din pricina certurilor confesionale în care îşi macină energiile urmaşii lui Iisus – nu mai ştiu încotro să apuce!...

Dar nici „în pustie" nu mai ies, ca odinioară..., pentru că se simt mult mai la larg *„în cetate"!* Larma cetăţii, care depersonalizează individul şi-l lasă tot mai gol de conţinut duhovnicesc, le prieşte de minune, ca să-şi adoarmă astfel mai uşor şi de-a binelea conştiinţa ce încă nu le-a amuţit chiar de tot!...

O realitate durută ne pune pe gânduri aici: câtă vreme demonizatul din Gadara locuia în mormintele cetăţii, semenii lui se obişnuiseră cu el şi cu felul lui: îl socoteau ca pe «*unul de-al lor*»!... Abia când acesta fusese eliberat de Domnul Iisus din robia duhurilor necurate şi devenise un om paşnic şi liniştit, îi apucase pe ei frica şi împotrivirea! Şi încă nu atât faţă de sufletul acesta atât de nefericit înainte, cât mai ales faţă de Eliberatorul lui...

Ce ciudat!... De ce oare? Se temeau cumva să nu fie „vindecaţi" şi ei şi să trebuiască apoi să renunţe la porcii lor şi la obiceiurile idolatre? Se prea poate, pentru că tocmai astfel de lucruri nu-şi doreau nicidecum!...

Câtă lumină răzbate şi în această privinţă din versurile aceluiaşi inegalabil poet creştin, care amintesc chiar de vremea copilăriei sale trăită departe de Dumnezeu şi mai ales de atitudinea potrivnică a celor din jur stârnită *abia după* convertirea sa:

„Cât păcatul m-a purtat
cincisprezece toamne,
toţi mereu m-au lăudat,
nimeni nu s-a supărat,
nimeni, Doamne!

Cât la cel rău i-am slujit
cincisprezece toamne,
toată lumea m-a iubit,
nimeni nu m-a prigonit,
nimeni, Doamne!

Cât de lume mi-a plăcut
cincisprezece toamne,
orice rele-aş fi făcut
nimeni nu m-ar fi-abătut,
nimeni, Doamne!

Cât trecură ca un fum
cincisprezece toamne,
nimeni nu mi-a stat în drum
să mă strige ca acum,
nimeni, Doamne!

Dar de când mă port să-Ţi plac
(trei ori patru toamne),
bine caut mereu să fac,
şi tot nu mă are-n plac
nimeni, Doamne!

... O, mereu de-aş fi-un pribeag
toate-a vieţii toamne,
ura tuturor o trag,
mi-e de-ajuns că mă ai drag
azi, Tu, Doamne!..."

… În timp ce murmurăm cântarea cu paradoxurile ei, undeva departe pe Lacul Galileii se depărtează în zare două corăbii... Ne întrebăm nostalgic şi înfioraţi: vor fi oare ale Celor Doisprezece cu Învăţătorul lor, retrăgându-se dinspre Gadara unde doar noi am mai rămas singurei?... Şi asta se poate!

În jurul nostru sunt mulţi trandafiri şi arbuşti ornamentali plini de flori... Dar coastele dealului pe care păştea oarecând turma de porci a gherghesenilor arată dezolant acum. Binecuvântarea ploii vine arar pe aici... Nici că s-ar putea altfel! Cine Îl alungă pe Domnul, se lipseşte voit şi de darurile Sale cele bogate…

Ne oprim să odihnim o clipă pe nişte bănci de lemn aşezate la umbră. Toată fiinţa noastră înfiorată de gândurile dinainte, se trudeşte să desluşească ecoul tot mai stins al rugăciunilor stăruitoare rostite cândva între zidurile acestei mănăstiri ajunsă de mult ruine: „... O Preadulcele nostru Domn şi Dumnezeul veşnicelor Îndurări, nu Te duce de la noi, nu Te duce! Chiar dacă tot mai mulţi Te tăgăduiesc şi Te alungă. Sau Te părăsesc şi Te uită. Pentru marea Ta iubire de oameni, care nu vrea nicidecum moartea păcătosului, ci întoarcerea lui, rămâi şi pe mai departe între noi! Căci, aşa cum suntem, suntem ai Tăi!… (Psalm 118/119, 94). Mântuieşte-ne, Te rugăm, şi pe noi! Pentru că Tu Care ne-ai creat, Tu ne-ai şi răscumpărat! Cu Preţul Jertfei Tale cutremurătoare şi depline… Rămâi cu noi! Te rugăm şi Te implorăm să ne asculţi încă şi încă!...“

... Aflăm că între apele lacului Ghenizaret şi şosea, în imediata apropiere a Parcului Naţional Kursi, se află Chibuţul En Gev. Acesta este alcătuit din evrei de origine germană şi cehă. Ei au fost pionierii curajoşi care, încă din anul 1937, s-au aşezat aici, la estul lacului Chineret. Treizeci de ani au trăit înconjuraţi de sirieni, dar n-au plecat!... Apoi, după Războiul de Şase Zile din 1967, aici s-a dezvoltat puternic industria pescăritului.

Noi însă nu intrăm în chibuţ, ci ne pregătim de întoarcere spre casă din acest ţinut fioros şi pustiu... Urmărim întâi drumul ce duce spre nord până la extremitatea mării, apoi pe cel de-a lungul ţărmului nord-vestic. Fusese aceasta ultima noastră zi pe care o petrecusem în Galileia! Mâine dimineaţă – dacă o vom ajunge cu pace – vom pleca spre Marea Moartă!

Din goana maşinii, privim cu nostalgie încă o dată în urmă spre locurile dragi prin care am colindat o săptămână întreagă: Capernaum şi Betsaida, Magdala şi Tabgha, Tiberias şi Nazaret, Ţippori şi Cana, Hermon şi Tabor, Carmel şi Gadara…

Apoi, ajunşi în Arbel, ne aplecăm spre odihna celei din urmă nopţi în el. E trecut mult de ora 23. Dar a fost atât de minunat în toate aceste zile pe urmele lui Iisus Galileianul! Şi cu El...

... Suflete al meu, cât oare ni s-a întipărit de neşters în inimă şi minte din toate cele văzute şi auzite pe meleagurile Galileii preafrumoase? Cât am înţeles noi din „graiul pietrelor“ ce multora se pare că nu le spun nimic astăzi? Şi mai ales cu cât ne-am apropiat prin toate acestea de Domnul şi Mântuitorul nostru, hotărându-ne să nu ne mai dezlipim niciodată de El, precum au făcut cei aflaţi de El prin aceste ţinuturi învrednicite de cea dintâi chemare a Lui?...

O Preadulcele nostru Mântuitor, descoperă-ne Tu din toate clipele trăite pe aceste meleaguri adevărul cel mântuitor, singurul care rămâne până în veci! Te rugăm să faci Tu aceasta, pe măsura îngustei noastre înţelegeri şi a credinţei care în noi n-a atins nicicând mărimea bobului de muştar... Ca să nu ne fie în zadar cutreierarea prin aceste locuri sfinte! Dar şi mai mult: să nu ne fie de mărturie şi spre osândire în Ziua Judecăţii... Te rugăm, miluieşte-ne şi pe noi după mulţimea îndurărilor Tale!... Amin.

Spre Noul Ţoar

Cântecul vesel al păsărelelor şi lumina blândă a soarelui dimineţii ne trezesc pentru ultima oară în Arbelul Galileii! Ne pregătim pentru drumul cel lung pe care îl avem de făcut până lângă extremitatea sudică a Mării Moarte: *Neve Zohar*. Apoi, după ce ne luăm rămas-bun (oare pentru «in heaven»?...) de la ospitalierele noastre gazde Sara şi Israel Shavit, ne încredinţăm cu rugăciune în Mâna Atotputernicului Dumnezeu: Doamne Iisuse, fii-ne încă milostiv şi ne mai însoţeşte pe drumurile Canaanului, până spre margini de pustie!... Ca să avem din toate folosul cel sufletesc care rămâne pentru veci! Amin.

... Ştim şi simţim că mulţi dintre preaiubiţii noştri de departe se roagă pentru noi, după cum ne silim să facem şi noi pentru ei în fiecare din aceste locuri sfinte prin care trecem! Şi suntem încredinţaţi că Dumnezeu ascultă rugăciunea fiecăruia!... (Psalm 64/65, 2).

O, ce minunat este să fii cu Domnul oriunde şi mai ales să simţi că nu eşti singur sau părăsit în niciun loc şi în nicio vreme!...

În timp ce rememorăm locurile prin care am trecut în «Galileia Neamurilor» şi le comparăm cu cele prin care am fi dorit să trecem, realizăm încă o dată că Ţara Bibliei, cu o istorie atât de plină de evenimente sfinte care s-au adunat de-a lungul miilor de ani, nu o poţi cuprinde nicicum în câteva zile. Poate nici în câţiva ani, ci doar în câteva vieţi. Dar nu le avem!... Ne mângâie însă gândul că am tras în piept câteva guri de „aer de Cannan“! Şi câteva zile am călcat înfioraţi pe glia lui. Ici-colo, poate că am dat şi de urma câte unei lacrimi de dor după Dumnezeul lui Avraam, Isaac şi Iacov, vărsată din ochii lor sau a urmaşilor, peregrinând spre Ţara Făgăduită sau prin ea, către Cealaltă de Sus!… Ori poate şi de urma vreunei picături de sânge sfânt, ţâşnită din pieptul vitejilor lui Hristos, de dragul Căruia au înfruntat ei orice suferinţă sau moarte, sfidând vremile din ce în ce mai potrivnice pentru Cer...

... Undeva în stânga drumului nostru ce coboară prin oraşul Tiberias, lăsăm în urmă un prim loc necercetat de noi, dar unul important: *Tombs Matriarhs* – Mormintele Matriarhelor, de pe HaShomer Street... Cum cucerirea Canaanului s-a făcut înaintând spre nord, tot aşa s-au înşiruit şi cimitirele cu cei rămaşi pe drum, întru aşteptarea plină de nădejde a unei mai bune învieri… (Evrei 11, 35). Reţinusem din Cuvântul Sfânt că rămăşiţele pământeşti ale unora dintre personalităţile poporului lui Israel au fost aduse până în Pământul Făgăduit, cu dorul de a fi îngropate în el, precum Iacov şi Iosif (Facere 47, 29-30; 50, 12-13 şi 24-25; Ieşire 13, 19; Iosua 24, 32). Dar nu gândisem ca tocmai pe povârnişul acestui deal orientat spre răsărit, pe care coborâm acum, să fi fost aduse şi îngropate osemintele unora dintre marile femei ale poporului lui Israel, precum: Iochebet şi Sefora, mama şi soţia lui Moise, sau Elişeva şi Miriam, soţia lui Aaron şi sora celor doi conducători ai poporului, Bilha şi Zilpa, soţiile patriarhului Iacov, şi multe altele...

Ajunşi la Yardenit, ne luăm «bun-rămas!» şi de la Marea Galileii, cotind la dreapta, pe drumul ce duce spre Ierusalim. În stânga noastră, undeva foarte aproape, se vede valea Iordanului, hotarul ce desparte acum Israelul de Iordania... Dincoace de vale, de-a lungul drumului se întinde un nesfârşit gard fortificat de sârmă ghimpată. Din loc în loc atârnă de el avertizoare galbene, care anunţă primejdie de moarte: terenul de dincolo este minat...

Privind la avertizoare, gândim: O, dacă am avea noi şi ochii cei duhovniceşti permanent deschişi şi atenţi!... Atunci am vedea că şi drumul cel sufletesc ce duce spre ispită şi păcat este tot aşa de bine avertizat. Şi atunci n-am mai trece „dincolo de gard“ niciunul şi niciodată. Nici o dată! Ca să nu pierim…

Curând ajungem la o ramificaţie de drum ce ducea cândva spre terminalul către Iordania vecină. Acum, el este de mult închis şi părăsit… Ce neplăcute sunt oriunde gardurile înalte şi porţile zăvorâte! Dar de o mie de ori mai mult, când zidurile se interpun *între fraţi* şi *între popoare vecine!...* O, cu câtă strângere de inimă ne amintim cât de cumplit eram zăvorâţi şi noi până mai ieri în „*lagărul* socialist"!… Pe atunci, pentru cei mai mulţi dintre cei de acolo, drumurile care duceau spre alte ţări erau zăvorâte cu totul. Până şi spre cele din imediata apropiere!…

„Răzbunarea" regelui Saul...

… În dreapta drumului nostru începe să se desluşească lanţul Munţilor Gilboa, cu piscuri ce urcă până la 475 m. Ne reamintim că în acea zonă muntoasă, israeliţii conduşi de întâiul lor rege au fost învinşi de filisteni şi că tocmai acolo a fost locul morţii lui Saul şi a celor trei fii ai săi: Ionatan, Abinadab şi Malchişua…

Curând, trecem fără să oprim prin străvechiul Beth Shean (Beith She'an)… Aflasem că acest oraş are câteva obiective istorice însemnate, printre care: *Teatrul roman* din anul 200 şi *«Mănăstirea Stăpânei Maria»,* construită în anul 567. În interiorul acelei lavre se păstrează câteva minunate mozaicuri de demult, foarte bine păstrate. Noi însă le lăsăm pe toate în urmă şi gonim spre sud, lăsând aducerile-aminte despre istoria Ţării Sfinte să ni se perinde prin mintea înfiorată!…

... Pe zidurile Beth Sheanului fusese spânzurat corpul decapitat al regelui Saul şi trupurile fiilor săi ucişi de filisteni, dar ele au fost recuperate noaptea de către nişte tineri viteji din Iabesul Galaadului. Aceştia le-au ars şi îngropat în cetatea lor, situată acum în ţinutul de dincolo de Iordan (1 Samuel 31, 8-13).

Locuitorii din Iabes avuseseră de plătit o datorie de recunoştinţă ceva mai veche faţă de Saul, cel care îi salvase cândva din mâinile regelui Nahaş Amoniteanul... Aceasta, în ciuda faptului că printre ei se găsiseră mai demult unii oameni care îl dispreţuiseră chiar în ziua când el fusese uns rege al lui Israel, zicând: *„**Acesta** oare ne va izbăvi pe noi?"*… Dar Saul *„s-a făcut că nu-i aude"!...* (1 Samuel 10, 27).

Când regele amonit împresurase Iabesul, cei din cetate n-aveau putere să i se împotrivească, de aceea i-au cerut pacea, zicând: *„Fă legământ cu noi, şi-ţi vom fi supuşi!"...* Dar amonitul îngâmfat le-a răspuns batjocoritor: *„Voi face legământ cu voi, dacă mă lăsaţi să vă scot la toţi ochiul drept şi să arunc astfel o ocară asupra întregului Israel!..."* (1 Samuel 11, 1-13).

Ajunşi într-o asemenea primejdie, la cine puteau cere ajutor decât la regele lor pe care l-au dispreţuit ieri?!... Astfel că Saul are prilejul să le întoarcă ofensa adusă atunci. Dar în cu totul alt mod! Ca unul peste care venise Duhul Domnului... Pentru că pe vremea aceea Saul era încă *„mic în ochii săi"...* (1 Samuel 15, 17).

O, ce mult spun aceste cuvinte ale Scripturii pentru oricine are prilejul „să se răzbune" pe aceia care i-au făcut cândva vreun neajuns!

Suflete al meu, ai tu urechi de auzit şi inimă de luat aminte?... Atunci fă şi tu întocmai ca Saul şi împlineşte cuvintele Domnului Iisus din Predica de pe Munte: *„Iubiţi **pe vrăjmaşii** voştri, binecuvântaţi **pe cei ce vă blastămă**, faceţi bine **celor ce vă urăsc** şi rugaţi-vă **pentru***

cei ce vă asupresc şi vă prigonesc*! Ca să fiţi fiii Tatălui vostru Celui din ceruri. Care face să răsară soarele şi peste cei răi, şi peste cei buni. Şi trimite ploaie şi peste cei drepţi, şi peste cei nedrepţi!"...* (Matei 5, 44-45).

Pe lângă ţinutul Samariei...

O bună bucată de drum înaintăm prin ţinuturi aproape pustii. Abia ici-colo mai zărim şi nişte colibe sărăcăcioase de beduini şi câte o turmă răzleţită de capre, care îşi caută hrana prin ţinuturile atât de sterpe din jur. În dreapta noastră se conturează un lanţ nesfârşit de munţi pustii şi numai piatră!… Harta ne spune că vârfurile lor se ridică până la 712 m, iar undeva în spatele lor se întinde ţinutul Samariei…

Încercăm să scrutăm depărtarea şi să ajungem măcar cu gândul la pământurile acelea, încărcate de impresionante întâmplări biblice, scumpe nu doar fiecărui israelit, ci şi oricărui peregrin creştin care trece pe aproape...

Dar acum mai toate drumurile ce duc înspre acolo se termină cu baraje militare, pentru că dincolo de ele încep *Teritoriile Palestiniene*, presărate ca nişte insuliţe în chiar inima falnicului Israel de oarecând… Aflând că intrarea în interiorul acelor ţinuturi este mai dificilă, iar timpul rămânerii noastre în Ţara Sfântă este limitat, ne mulţumim doar să ne amintim de câteva locuri şi întâmplări petrecute pe pământurile Samariei:

... În ţinutul acela, la circa 65 km nord de Ierusalim se află cetatea străvechiului Sihem, numită acum Nablus. Pe dealurile acelea în formă de terase creşte din belşug *roşcovul.* Păstăile acelei plante, numită şi *locust,* sunt bogate în miere. Şi pentru că marele postitor şi Înainte-Mergător al Domnului se hrănea cu acel fruct dulce, i se mai spune şi *«Pâinea Sfântului Ioan»,* (Marcu 1, 6). Însuşi fiul risipitor din Evanghelie, ajuns în cele din urmă porcar, jinduia la acele păstăi care erau hrana preferată a porcilor păziţi de el – numai că nu i le dădea nimeni, ci trebuia să rabde de foame, dacă s-a vrut departe de casa părintească!... (Luca 15, 16).

… Pe pământul Sihemului îşi aşezase Avraam Peregrinul cea dintâi tabără, după ce ajunsese acolo venind din Haranul Mesopotamiei... La Sihem zidise cel dintâi altar pentru Dumnezeul Care i se arătase (Facere 12, 6-7). Apoi, de aici a coborât el tot mai spre sud.

Mai târziu, pe ogorul cumpărat de la fiii lui Hamor la marginea Sihemului şi-a instalat Iacov cortul său, când s-a întors din Padan Aran cu soţiile şi copiii. Era imediat după împăcarea cu fratele Esau pe care îl păgubise cândva…

Iacov venea atunci încărcat de bogăţiile cu care îl binecuvântase Domnul în timpul slujirii lui Laban, cum el însuşi mărturiseşte: *„... Eu Sunt prea mic pentru toate îndurările şi pentru toată credincioşia pe care ai arătat-o faţă de robul Tău; căci am trecut Iordanul acesta numai cu toiagul meu şi iată că acum fac două tabere!..."*

Rugăciunea aceasta o îndreptase el spre Domnul undeva pe pământul Iordaniei de azi, înainte de a trece Iabocul, un afluent al râului Iordan, după ce aflase îngrozit că fratele său venea spre el cu patru sute de oameni înarmaţi...

Pentru a-i potoli mânia, Iacov plănuia să obţină iertarea *prin daruri…* Încă nu pricepuse că nimic pe lume nu poate înlocui o cerere sinceră de iertare!

... Abia când Iacov se prosternează de şapte ori înaintea fratelui faţă de care se făcuse vinovat, mânia lui Esau se potoleşte şi iese în întâmpinarea lui, precum tatăl fiului risipitor: *„Esau a alergat înaintea lui; l-a îmbrăţişat, i s-a aruncat pe grumaz şi l-a sărutat. Şi au plâns.“* Amândoi. Pentru că amândoi greşiseră!… Erau acele şapte prosternări tot pe atâtea cereri de iertare! Şi ele au fost în stare să potolească mânia fratelui. Nu darurile pe care Iacov i le trimisese înainte şi pe care le acceptase Esau *abia după* împăcarea cu Iacov!... (Facere, cap. 32 şi 33).

Ajuns cu bine la Sihem, Iacov a zidit un altar Domnului, spre a-I mulţumi pentru toate izbăvirile de care se bucurase până atunci. Dar pentru cea din urmă poate că I-a mulţumit cel mai mult!…

O, dacă şi azi urmaşii celor doi patriarhi ar „dezgropa“ această înţeleaptă cale, cerându-şi iertare unul celuilalt, nu ameninţând cu oşti oricât de înarmate, ba nici chiar îmbiind daruri!... Ci smerindu-se mai întâi şi recunoscându-şi partea sa de vină. Ca Iacov atunci!... O, cum s-ar reaşeza pacea între hotarele acelea atât de frământate şi cum „ţara în care curge lapte şi miere“ i-ar hrăni îndestulător şi pe unii, şi pe ceilalţi, trăind alături în bună înfrăţire!...

La Sihem au fost îngropate oasele lui Iosif, aduse din Egipt de copiii lui Israel, care şi-au împlinit astfel datoria sfântă faţă de salvatorul neamului lor, pe care fraţii lui şi părinţii lor îl abandonaseră, fără să ştie că de fapt chiar atunci împlinesc un plan al Domnului!… (Facere 45, 7-8; 50, 24-25; Ieşire 13, 19). O, cât de nepătrunse şi neînţelese de noi sunt căile Domnului şi hotărârile Lui!... Dacă am crede noi acest adevăr, cât de liniştiţi am rămâne în orice loc şi vreme, ştiind că suntem în Mâna Lui, nu într-a oamenilor!...

După cucerirea Canaanului, la Sihem adunase Iosua seminţiile lui Israel, pentru a le da cele din urmă porunci, precum Moise ceva mai înainte! Voia şi el să aţintească privirile poporului spre temerea de Domnul şi spre împlinirea poruncilor Lui... Atunci şi acolo au fost rostite acele nemuritoare cuvinte prin care Iosua îşi declarase, independent de alegerea poporului său nestatornic şi uituc, hotărârea lui nestrămutată: *„... Eu şi casa mea vom sluji Domnului, că Sfânt este!“...*

Nu mult după aceea, la Sihem a şi murit Iosua, marele şi credinciosul conducător al israeliţilor în dificila perioadă de cucerire a Canaanului şi a împărţirii lui între cele nouă seminţii şi jumătate, după ce două şi jumătate dintre ele îşi aleseseră voit să nu treacă Iordanul, ci să rămână în afara hotarelor Ţării Făgăduite... (Numeri 32, 1-5; Iosua, cap. 24).

O, dacă n-ar fi uitat ei nicicând cuvintele lui Iosua! Nici hotărârea lor: *„...Noi vom sluji Domnului Dumnezeului nostru şi vom asculta glasul Lui!“.* Ce viitor strălucit ar fi avut întotdeauna Ţara lui Israel în acest fericit caz!...

Dar poporul a uitat prea curând şi izbăvirile Domnului, şi promisiunile făcute în ceas de grea cumpănă, întocmai cum şi noi, creştinii, uităm mereu de legămintele făcute cu El, începând cu cel al Sfântului Botez! Ca şi cum nici nu le-am fi rostit vreodată, ca şi cum ele nu ne-ar privi pe noi…

Oare nu tot aşa ai făcut şi faci mereu şi tu, suflete al meu, de ani şi ani? Nu uita însă că şi răbdarea lui Dumnezeu cea îndelungă are o margine şi pentru tine!...

... O dată cu dezbinarea lui Israel din vremea tânărului rege Roboam, cetatea Sihemului a devenit capitala Regatului de Nord, până la anul 870 înainte de Hristos. După căderea capitalei în mâinile asirienilor, în anul 722 înainte de Naşterea Domnului, aceia au dus acolo colonişti cu credinţe şi obiceiuri păgâne, lucru pentru care băştinaşii îi botezaseră *«samariteni»*. Astfel, Sihemul ajunge centrul unui cult nou, în care ritualurile iudaice se amestecau cu practici idolatre...

Dar oraşul Sihem are şi reminiscenţe creştine: de aici a fost renumitul filosof Iustin Martirul, care a trăit în secolul 2. Apoi, în secolul patru Sihemul devine centru episcopal.

Creştinii de aici au avut însă mult de suferit din partea samaritenilor. Astfel, în anul 521 samaritenii le-au incendiat bisericile şi mănăstirile şi au trecut prin sabie atât pe episcop, cât şi pe toţi preoţii şi călugării din împrejurimi. În anul 636 oraşul cade în mâna musulmanilor şi aşa rămâne până în 1100 când este eliberat de către cruciaţi. Nu mult după aceea însă, în anul 1187, Sihemul ajunge din nou în mâinile musulmanilor, până în decembrie 1917, când Ţara Sfântă ajunge sub Protectorat britanic...

Sihemul de azi – Nablusul – are înfăţişarea specifică unui oraş oriental. Sunt acolo două moschei, care îşi trag originea în două vechi biserici bizantine, şi câteva biserici catolice şi protestante, o biserică ortodoxă şi câteva mănăstiri, precum şi o sinagogă a samaritenilor...

Munţii Binecuvântării şi ai Blestemului…

… Poporul lui Israel, condus de credinciosul Iosua în lupta pentru cucerirea Ţării Făgăduite, ajunsese în apropierea Sihemului. Sprijiniţi de Mâna Atotputernicului Dumnezeu, purtaseră până aici multe biruinţe, cucerind rând pe rând cetăţi canaanite dintre cele mai bine întărite, precum Ierihonul, Betelul, Aiul… În urma acelor izbânzi, *„Iosua a înălţat jertfelnic Domnului Dumnezeului lui Israel pe Muntele Ebal… Acolo, Iosua a scris pe pietre o copie a legii… Tot Israelul stătea de amândouă părţile chivotului, înaintea preoţilor… Erau de faţă atât străinii, cât şi copiii lui Israel, jumătate în dreptul muntelui Garizim, şi jumătate în dreptul muntelui Ebal... Iosua a citit apoi toate cuvintele legii, binecuvântările şi blestemele…“* (Iosua 8, 30-35).

Rememorând acele momente de o cutremurătoare solemnitate sfântă, privim din nou cu jind spre depărtările Samariei şi la cele două piscuri din preajma ei la care n-am avut cum ajunge!...

Privind harta, aflăm că Muntele Ebal are vârful de 940 m şi se află în nordul cetăţii Samariei, iar Muntele Garizim se află în partea de sud a oraşului şi are o înălţime de 881 m. Te cuprind fiori când citeşti în Cartea Domnului şi afli că în dreptul acestor două piscuri au stat odinioară cele douăsprezece seminţii ale lui Israel. Împărţite în două, spre mărturie reciprocă! Atunci Marele Iosua citise binecuvântările lui Dumnezeu care se vor revărsa peste cei care vor asculta poruncile Lui, dar şi blestemele, care se vor răsfrânge asupra călcătorilor Legii!...

O, dacă ar fi luat aminte toată obştea lui Israel la ce se petrecea atunci, când ei împlineau această cutremurătoare poruncă a lui Moise! Dar poporul a uitat prea repede!... Din pricina aceasta a şi avut parte mai mult de urmările nefericite despre care fuseseră preveniţi de pe Muntele Ebal…

Mai târziu, Muntele Garizim a devenit un loc sfânt pentru închinare şi jertfe. Acolo construise Ahab acel templu samaritean pentru idolul Baal, o copie a Templului lui Solomon din Ierusalim, cu scopul de a-i împiedica pe israeliţii din regatul lui să urce la Ierusalim ca să se închine acolo... (1 Regi 16, 32-33). Lucrul acela genera confuzie în multe suflete sincere care căutau Adevărul, precum femeia din Sihar… (Ioan 4, 20). Acel templu idolesc a fost dărâmat nu mult mai târziu de către regele Iehu, iar noii slujitori ai lui Baal de aici au fost trecuţi prin ascuţişul sabiei (2 Regi 10, 19-28), întocmai cum fuseseră trecuţi înaintaşii lor prin jungherul prorocului Ilie, pe vârful Carmelului…

Aflasem că de pe culmea Muntelui Garizim se deschide o privelişte minunată. La vest: Marea Mediterană şi Valea Şaronului, renumită pentru întinderile ei mănoase, fiind centrul industriei de citrice din Ţara Sfântă. Din pricina aceasta, ea a atras un mare număr de imigranţi, fiind cea mai dens populată zonă a Izraelului. La sud, Munţii Efraimului, precum şi drumul ce duce spre Ierusalim. La nord şi nord-vest: şesul Mukna, Muntele Ebal şi îngusta Vale Farah. Iar la est: Valea Iordanului şi Munţii Ghilead.

Tot pe vârful Garizim pot fi văzute astăzi şi ruinele unei măreţe construcţii a împăratului Justinian din secolul 6: *Biserica octogonală a Maicii Domnului…*

Un lucru interesant este în oraşul Nablus: trăiesc acolo câteva sute de samariteni, care îşi păstrează până astăzi vechea lor tradiţie. La fiecare praznic al Paştelui iudaic, ei urcă pe Muntele Garizim şi rămân acolo treizeci şi una de zile, aducând jertfe pe ruinele fostului templu... Dar din Sfânta Scriptură, samaritenii de azi recunosc doar Pentateuhul – cele cinci Cărţi ale lui Moise – şi Cartea lui Iosua!

Tot în Sihem se mai află şi ruinele reconstituite ale amfiteatrului oraşului greco-roman de odinioară, Neapolis.

Cetatea Samariei...

Numele oraşului Samaria este legat de al regelui Omri. Acesta zideşte cetatea pe vârful unui deal înalt de 100 m în anul 876 înainte de Naşterea Domnului şi ea devine capitala Israelului de Nord. Locul acela, situat la 12 km nord-vest de Sihem şi 79 km de Ierusalim, oferea atât o perspectivă largă asupra câmpiei Ezdrelonului în care se înălţa, cât şi imposibilitatea de a fi cucerit decât prin asediu (1 Regi 16, 24; 2 Regi 6, 24). În plus, prin imediata apropiere treceau mai multe drumuri comerciale…

În Samaria a domnit şi Ahab, construind palate luxoase pentru desfătarea lui şi a Izabelei, regina păgână pentru care a zidit un altar zeului fenician Baal (1 Regi 16, 29-33). Dar culmea gloriei şi prosperităţii Samariei şi a Regatului de Nord a fost atinsă abia în prima jumătate a secolului 8 înainte de Hristos, în timpul domniei regilor Ioas şi Ieroboam.

În anul 722 înainte de Naşterea Domnului, în timpul domniei lui Osea, cel din urmă rege al lui Israel, oraşul este cucerit de asirieni, după trei ani de asediu!... Atunci Regatul Israelului de Nord încetează să existe, iar o dată cu el şi prosperitatea cetăţii şi liniştea locuitorilor care ajung robi împrăştiaţi prin marele imperiu asirian (2 Regi, cap. 17).

În locul lor, au fost aduşi oameni din Babilon, care, pe lângă zeităţile lor păgâne, şi-au adus din captivitate şi preoţi iudei. Aceştia i-au învăţat să se teamă şi de Domnul... Astfel că noii locuitori ai Samariei făceau compromisul de a sluji la doi domni: şi Dumnezeului lui Israel, respectând *din frică* Legea lui Moise, dar şi zeităţilor popoarelelor din care proveneau şi pe care nu-i uitaseră cu totul... (2 Regi 17, 33). Astfel Samaria a devenit un adevărat centru al idolatriei pe pământul Ţării lui Avraam. Din această pricină, chiar dacă mai târziu samaritenii au dorit să fie asimilaţi de iudei, aceştia au respins orice încercare de apropiere a lor, socotindu-i venetici. În starea acesta de dezbinare şi ură i-a găsit Mântuitorul în trecerile Lui dinspre Iudeia în Galileia şi înapoi... (Ioan 4, 9).

… Cetatea Samariei a fost reconstruită de romani în anul 63 înainte de Hristos. Apoi, în anul 27 tot înainte de Plinirea Vremii, ea a fost dăruită lui Irod cel Mare. Astfel, peste ruinele

palatului lui Ahab, Irod şi-a zidit un palat impunător şi luxos de 50 pe 30 m, cu ziduri şi turnuri de apărare, cu băi termale şi templu idolatru şi i-a dat numele *Sebastia,* în cinstea favoritului său împărat roman...

Din toate acele falnice zidiri de demult au mai rămas până azi doar câteva coloane masive de marmură, ceva fragmente de mozaicuri şi nişte capiteluri roase de vreme. Cam atâta rămâne din toată faima şi din bogăţia mai-marilor pământului dintotdeauna! Şi cu atât mai mult dintr-a acelora care şi-au ridicat pumnul împotriva lui Dumnezeu şi a copiilor Săi, încercând să le stârpească binecuvântata sămânţă, precum Irod...

După moartea şi Învierea Domnului, Samaria a primit cu bucurie Evanghelia. Mai întâi prin gura diaconului Filip, apoi prin a Sfinţilor Apostoli Petru şi Ioan trimişi acolo de Biserica din Ierusalim (Fapte 8, 5-17).

În urma revoltei iudeilor din anul 64, soldaţii romani au dat pradă flăcărilor vestita cetate a Sebastiei în anul 66… Ceva mai târziu, ea a fost refăcută, astfel că prin secolul 4 trăia acolo o comunitate creştină cu episcop participant la Cel Dintâi Sinod Ecumenic de la Nicea... Aceasta mai ales pentru că în fosta cetate a Samariei erau trei morminte sfinte: ale prorocilor Obadia şi Elisei, precum şi al Sf. Ioan Botezătorul.

Cu toate că împăratul Iulian Apostatul, în ura lui nebună faţă de creştinism, a transformat în cenuşă osemintele din acele morminte şi a aruncat-o în vânt în anii 361-363, creştinii au continuat să le venereze. Chiar şi fără moaşte!… Iar mai târziu le-au cuprins în interiorul unei mari bazilici construită în Sebastia.

Furia perşilor din 614 a ruinat imensa biserică, încât n-a mai putut fi refăcută decât după cinci sute de ani, de către cruciaţi, în anul 1165, tot pe ruinele bazilicii bizantine care adăpostise cândva cripta cu moaştele celor trei sfinţi îngropaţi acolo… Dar în anul 1187, după numai două decenii, şi aceasta a fost transformată în moschee! Noii stăpâni însă au adăugat spre cinstire şi mormântul profetului Zaharia…

Astăzi se pot vedea acolo câteva ruine din sanctuarul Sfântului Ioan Botezătorul, rămas în paragină: câteva bucăţi mari dintr-un perete din faţada vestică, precum şi câteva grămezi de coloane. Dar absida şi prezbiteriul au fost convertite în moschee…

Săpăturile arheologice efectuate la Sebastia în 1909 şi reluate între anii 1931-1935 au descoperit acolo rămăşiţele unei biserici de prin secolul 5, pe locul unde a fost aflat capul Sf. Ioan Botezătorul. Au mai rămas neşterse, într-o criptă situată în partea nordică, şi câteva porţiuni de fresce, amintind de tăierea capului Înainte-Mergătorului Domnului...

Închisoarea Sf. Ioan Botezătorul se află în vecinătatea Moscheii Nabi Yaha din Samaria de oarecând. La celula în care a fost închis şi martirizat Înainte-Mergătorul Domnului se ajunge coborând printr-un gang întunecos, pe nişte trepte înguste şi neîngrijite de nimeni…

O încăpere boltită de 4 m pe 5, construită din bolovani mari de piatră, cu patru ferestre mici prin care abia străbate lumina de afară, aminteşte de înfricoşătoarea temniţă de odinioară. Lespezile acelea de piatră din pardoseală, rămase până azi ca mărturie, au fost înroşite de sângele neînfricatului mărturisitor al Adevărului, care nu putea să nu mustre păcatul. Nici chiar pe acela al regelui desfrânat care trăia cu nevasta fratelui său!... (Luca 3, 19-20; Matei 14, 1-12; Marcu 6, 14-29).

Cugetând la tragedia înfiorătoare petrecută la Sebastia, te cutremuri până în fundul sufletului, văzând unde duce păcatul de orice fel! Când nu este părăsit la timp şi lepădat cu scârbă. Şi mai ales cel al beţiei şi al poftirii după trupul altuia… (Iuda 7).

Fântâna Patriarhului Iacov...

În timp ce înaintăm spre depresiunea Mării Moarte, gândul ne zboară iarăşi spre ţinutul Samariei, amintindu-ne de întâlnirea Mântuitorului cu femeia din Sihar, lângă fântâna lui Iacov… Aceasta se află la circa 1 km de ruinele vechiului Sihem, la poalele muntelui Garizim şi aproape de drumul ce ducea din Galileia spre Ierusalim, acum între localităţile Askar şi Balata. Acolo fusese cândva ogorul cumpărat de Iacov după întoarcerea din exilul său îndelung în Padan Aran. (Facere 33, 18-20). În acel ogor săpase Iacov o fântână adâncă de peste 35 m, din care a băut apă el şi fiii săi... (Ioan 4, 12).

O, cât am fi dorit şi noi să ajungem până acolo, ca să ne „adăpăm“ sufletul din fântâna neuitată, dar poate că numai nevrednicia noastră ne-a împiedicat să avem acel har!…

… Ceata ucenicilor Îşi însoţea Învăţătorul pe cel din urmă drum spre Ierusalim… Cum o călătorie din Galileia până în capitala Iudeii presupunea trei zile bune de mers pe jos, Cei Treisprezece abia trecuseră de jumătatea drumului… Mântuitorul şedea ostenit lângă fântâna lui Iacov. Dar nu Îl obosise atât drumul prin soarele fierbinte, cât mai ales vrajba de veacuri dintre iudei şi locuitorii acelui ţinut idolatru. Ei şi atunci erau tot atât de departe ca acum – neputând înţelege că au Acelaşi Părinte!...

Unsprezece dintre ucenici plecaseră în cetate să cumpere de ale mâncării. Numai Domnul şi *„ucenicul pe care Îl iubea Iisus“* rămăseseră acolo… În aşteptare! Dar nu atât după Cei Unsprezece, cât mai ales după *cea una…* Pentru că *tocmai pe ea* o aştepta El! Iar pentru a o întâlni, alesese drumul cel mai neumblat de iudei spre Ierusalim... Întocmai cum şi ea alesese ceasul cel mai nepotrivit al zilei, când nimeni nu venea după apă!… Acolo a avut loc nemaiuitata convorbire a Mântuitorului cu femeia sinceră şi dornică de adevăr. Chiar dacă nu şi perfectă!...

Era acel suflet o nefericită femeie din Sihar, ajunsă la a şasea căsătorie şi încă cu un bărbat care nu era al ei!… Din această pricină era nu doar judecată, ci şi dispreţuită de semenii ei, care socoteau că *nu sunt ca ea…* Întocmai ca fariseul care se ruga în Templu, în timp ce privea nu înainte, spre Altar, la cei incomparabil mai vrednici decât el, ci spre uşă, la vameşul care, ştiindu-şi nevrednicia, nu îndrăznea să-şi ridice ochii în sus. Necum să se apropie de Locul Preasfânt!... (Luca 18, 11).

Întocmai aşa, sărmana femeie, conştientă de nenorocita ei stare, dar neavând putere să o şi părăsească, înfrunta mai bine fierbinţeala zilei decât judecata semenilor şi privirile lor pline de dispreţ sau poate şi de ură… Cu toate că mulţi dintre ei nu erau cu nimic mai buni decât ea… Atât doar că păcatele lor erau încă neştiute, fiind făcute în ascuns, nu „la vedere“, ca ale ei!… (1 Timotei 5, 24).

O, cât de bun este Domnul şi Mântuitorul nostru! Şi cum ştie El să caute după astfel de suflete împovărate… Ba încă se pare că are o preferinţă să le găsească tocmai pe acelea!... Chiar dacă mulţi dintre cărturarii şi fariseii tuturor veacurilor L-au judecat necruţător pentru asta şi pe El, şi pe „favoriţii“ Lui!… (Marcu 2, 15-16), nepricepând că tocmai între cele mai căzute suflete sunt multe care simt mai arzător nevoia eliberării decât cei „mai puţin păcătoşi“… Şi fiindcă simt că n-o pot atinge cu forţe proprii, Îşi caută Eliberatorul, fie şi bâjbâind, precum bolnavul care iese disperat în căutarea unui doctor tocmai atunci când îşi simte şi mai aproape primejdia plecării!...

Dialogul Domnului cu femeia din Sihar a dovedit atunci contrariul aşteptărilor omeneşti: ea era frământată de grija mântuirii mai mult decât semenii săi din cetate… Numai că ea nu ştia unde să şi-o caute, când „credincioşii din Samaria“ pretindeau că locul întâlnirii cu Dumnezeu era acolo, pe Muntele Garizim, iar „cărturarii din Iudeia“ susţineau sus şi tare că aceasta este cu putinţă doar în Ierusalim…

O, cât rău fac întotdeauna acei oameni care practică prozelitismul religios şi care nu cheamă sufletele în primul rând *la Dumnezeu*, ci *la cultul* lor, dorind să se laude apoi nu atât *cu suflete mântuite,* cât *cu gloata celor amăgiţi!...* (Galateni 6, 13).

Ne înfiorăm gândind cât de „ostenit“ trebuie să fie Domnul, aşteptând lângă „fântâna“ creştinismului de astăzi în timpul „urcuşului“ Său spre Ierusalimul de Sus! Pentru că drumul Său trece şi acum tot *prin* şi *printre* „Samaria şi Galileia“, ca atunci! În timp ce mulţi din „cei doisprezece“ sunt plecaţi „în cetate“ după îndeletniciri asemănătoare cu ale apostolilor Domnului, atunci…

… După ce s-au întors, ucenicii se mirau că Domnul vorbeşte cu o femeie şi încă cu una de alt neam... Poate mai ales Iuda, care, neînţelegându-L pe Domnul, Îl suspecta mereu şi Îl judeca! Se pare că prejudecăţile erau în floare şi pe vremea aceea!...

Întocmai aşa facem şi noi adeseori când privim *la ce fac* şi *la ce spun* semenii noştri! Fără să ne silim să înţelegem *cauza* determinantă a acelor lucruri. Ca să-i putem iubi mai întâi! Chiar dacă mulţi dintre ei sunt tot „samariteni“, ca odinioară!...

Tradiţia creştină spune că femeia din Sihar, convinsă atât de uşor de Dumnezeirea Mântuitorului Care i „S-a legitimat“, descoperindu-Şi Identitatea, a devenit cea dintâi misionară a Evangheliei Lui şi încă într-un ţinut controversat!...

În urma convertirii ei, samariteanca reuşeşte să convingă şi să aducă la Domnul întreaga cetate a Siharului de atunci prin acel *«vino şi vezi!»...* (Ioan 1, 46; 4, 28-42). Mai târziu, ea s-a botezat şi a primit un nume creştin: *Fotinia.* Apoi, în vremea persecuţiilor din vremea lui Nero, Sfânta Fotinia avea să primească cununa muceniciei în Cartagina, alături de fiii ei…

Cugetând la misiunea mântuitoare a femeii din Samaria cu chemarea ei înflăcărată care a convins o cetate întreagă, ne aducem aminte de mesajul din poezia plină de încredinţarea aflării Domnului, *«Noi L-am aflat!»,* scrisă de acelaşi suflet mare care ne-a fermecat inima cu opera lui nemuritoare:

„Noi L-am aflat pe-Acela ce orbilor dă văz
când ochii stinşi de patimi îi spală El de tină,
căci ne-a adus în noaptea îndureratei prăzi
Lumina Lui, izvorul de veşnică lumină!

Noi L-am aflat pe-Acela ce muţilor dă glas
şi-i face să vestească minunea bucuriei,
când inima-nţelege al încercării ceas
şi sufletul primeşte Cuvântul Veşniciei.

Noi L-am aflat pe-Acela ce morţilor dă trai
şi-i face să cunoască eterna înviere,
când inima nu poate să spună-n niciun grai
a Duhului slăvită şi sfântă înfiere.

Noi L-am aflat pe-Acela ce-ologilor dă mers
şi-i face să alerge ca lumii-ntregi să spună
nemaiuitata clipă când boala lor s-a şters
şi fericirea care le-a dat-o Vestea Bună.

Noi L-am aflat pe Domnul!...
– ah, graiul nostru nu-i
în stare niciodată să spună bucuria,

Lumina, fericirea şi haru-aflării Lui
ce-ntrece tot ce poate cuprinde Veşnicia!

Noi L-am aflat!... Şi-acuma am vrea la orice pas
pe orice om să-l facem s-audă şi să vină,
să afle harul care nu-ncape-n niciun glas
şi fericirea care îţi face viaţa plină.

O, voi cei care-n viaţă aţi plâns atât de-amar
şi n-a fost mângâiere pe lume să v-aline,
veniţi! – sunt nesecate izvoarele de har
şi vă vor umple-a voastre adâncuri pline-pline!...“

… Deasupra Fântânii lui Iacov a fost ridicată prin anii 340 cea dintâi biserică. Aceasta avea formă de cruce şi era considerată nu mult în urmă un important loc de peregrinaj al Ţării Sfinte. Deşi a fost incendiată în anul 485, împăratul Justinian a refăcut-o. Numai că a fost distrusă iarăşi! Întâi, de năvălitorii perşi, în anul 614, apoi de cei arabi ceva mai târziu. În vremea cruciadelor, biserica de deasupra fântânii a fost refăcută, dar după înfrângerea suferită de cruciaţi în anul 1187 a fost ruinată din nou.

În decursul vremilor, cinstirea acelui loc sfânt s-a reluat, astfel că în secolul 16 catolicii franciscani oficiau acolo o slujbă o dată pe an. În secolul următor s-au adăugat şi creştinii ortodocşi, slujind şi ei Sfânta Liturghie din vreme în vreme. Spre sfârşitul secolului 19, Patriarhia Ierusalimului a început acolo construcţia unei imense catedrale întru aducere-aminte de Sf. Fotinia, dar evenimentele primului război mondial au întrerupt lucrările pe când era restaurată doar cripta – şi zidurile abia începute au rămas din nou în paragină…

Aflând aceste lucruri, gândim că se poate ca zidurile acelea neterminate să amintească dureros neîmplinirile adevăratului misionarism în lumea noastră creştină! Şi aceasta din lipsa unor *misionari convertiţi*, care astăzi lipsesc aproape cu totul. Chiar dacă *predicatori* dintre cei doar *cu vorba* se întâlnesc mai la tot pasul…

Astăzi este acolo o catedrală neterminată, cu pereţii ridicaţi până la ferestre. În naosul bisericii de sub acele ziduri abandonate, la o adâncime de circa 5-6 m, se află frumos amenajată *Fântâna Samaritencii*. Cu apa acelei fântâni neuitate, peregrinii care mai pot ajunge până acolo îşi răcoresc nu doar sufletele însetate de Adevărul mântuirii, ci chiar şi trupurile ostenite...

… La circa 1 km de fântâna lui Iacov se află *Mormântul lui Iosif*. Până acolo au fost purtate oasele marelui om credincios, după cei patru sute treizeci de ani de robie egipteană şi după alţi patruzeci de peregrinare prin pustie!... (Ieşire 12, 40-41; Iosua 24, 32). Aflasem uimiţi că un lucru frumos se petrece azi la acel mormânt: vin să-l cinstească atât evrei şi samariteni, cât şi creştini sau musulmani, fiecare din ei socotindu-l pe Iosif ca „unul de-al lor“... În anul 1868 mormântul a fost restaurat.

În partea de nord-est a mormântului se află satul Askar în care Mântuitorul şi ucenicii Săi au rămas două zile la stăruinţa locuitorilor din vechiul Sihar. Pentru a le vesti El Însuşi Evanghelia Sa mântuitoare! Astfel că după aceea *„mult mai mulţi au crezut în Domnul din pricina cuvintelor Lui. Şi ziceau femeii: «Acum nu mai credem numai din pricina spuselor tale, ci din pricină că L-am auzit noi înşine şi ştim că acesta este într-adevăr Hristosul, Mântuitorul lumii»“* (Ioan 4, 40-42).

Ce final fericit a avut mărturisirea femeii samaritence între cei care o ştiau bine, tocmai pentru că mai întâi L-a cunoscut şi crezut ea însăşi pe Domnul! Înainte de a încerca să le vorbească altora despre El…

Dar o deosebire cât între cer şi pământ este între cei din Sihar şi cei din Gadara! Cei dintâi Îl rugau pe Domnul să rămână la ei ca să-i înveţe, şi s-au mântuit. Ceilalţi însă Îl rugau să plece, şi s-au osândit… Suflete al meu, tu dintre care „cetate" eşti? Ia aminte şi te cercetează bine până nu este prea târziu!... Primeşte-L pe Domnul cât mai este lângă tine, cât se mai poate!... (Isaia 55, 6).

„Păşunile Dotanului"...

Ceva mai la sud de Sebastia Samariei, la circa 32 km de Sihem, se află o altă localitate străveche cu rezonanţe biblice: *Dotanul.* Sfânta Scriptură ne spune că acolo trăise o vreme Elisei, ucenicul neînfricatului proroc Ilie.

La un moment dat armata sirienilor încercuise cetatea cu gând să-l prindă, pentru că prorocul le zădărnicea fiecare plan de pătrundere pe pământurile Samariei. De data aceea sirienii erau siguri de izbândă! Ei nu ştiau însă că omul lui Dumnezeu este întotdeauna apărat de Domnul… şi că oricâţi i-ar fi vrăjmaşii, Puterile Cerului sunt nu doar mai multe, ci şi de nebiruit!

Pentru a-i încredinţa de acest adevăr, oştile sirienilor care asediaseră Dotanul au fost lovite atunci cu orbire şi conduse de proroc tocmai în faţa regelui din Samaria. Acolo au descoperit ei îngroziţi în ce capcană căzuseră…

Dar regele, sfătuit de Elisei, nu i-a ucis, cum plănuise el mai înainte, ci i-a ospătat bine, apoi le-a dat drumul… După această lecţie, sirienii nu s-au mai apropiat o bună vreme de hotarele lui Israel…

Era şi aceasta o altă veritabilă *răzbunare evanghelică!* Din vremea Vechiului Testament... (2 Regi 6, 8-23; Romani 12, 19-20).

... Dar tot pe câmpurile din împrejurimile Dotanului, care separă dealurile Samariei de Muntele Carmel, îşi păşteau cândva oile fraţii lui Iosif după ce plecaseră de la Sihem, unde fuseseră trimişi de tatăl lor!

O, cât de emoţionantă şi mai ales plină de profund înţeles duhovnicesc este istoria lui Iosif, care încheie cum nu se putea mai frumos cea dintâi carte a Sfintelor Scripturi!...

... Iosif, modelul desăvârşit de curăţie sufletească şi de înţelepciune divină, este în acelaşi timp prototipul iubitorului de fraţi şi al căutătorului lor întru recuperare. Cu orice preţ!...

Cu ce grabă sfântă acceptă el misiunea încredinţată de părintele său! Cu toate că era încă destul de tânăr pentru un drum de câteva zeci de km din valea Hebronului şi până la Sihem, el îşi asumă riscurile călătoriei. Nu mai puţin acelea la care se putea aştepta din partea fraţilor săi despre care ştia bine cât îl „iubeau"... Nu atât din pricina afecţiunii deosebite pe care i-o arăta tatăl, cât din pricina visurilor lui prevestitoare şi a înţelepciunii desăvârşite pe care o dovedea...

Gândim: oare cu ce era Iosif de vină, dacă, pentru ascultarea şi comportamentul lui demn, era mai iubit de părintele lor, care vedea, tăcut şi îndurerat, deosebirea dintre felul lui de a fi şi al celorlalţi?!... Şi mai ales: cu ce se făcea Iosif vinovat pentru faptul că Dumnezeu găsise cu cale să-i descopere lui evenimente din viitor, care îi vor privi pe toţi? Afară doar pentru sinceritatea şi curăţia inimii cu care el li se destăinuia ca un copil nevinovat! Spre a-i înştiinţa…

… Acum, misiunea lui era să plece în căutarea fraţilor săi. A fraţilor uituci şi indiferenţi faţă de părintele lor care *pe toţi* îi iubea. A fraţilor care nu-l mai puteau suferi prin preajmă şi nu-i mai puteau spune nicio vorbă prietenească. A fraţilor invidioşi şi gata de orice rău împotriva lui...

Iar Iosif trebuia nu numai să-i caute, ci să-i şi găsească! Să vadă dacă sunt sănătoşi. Dacă oile sunt bine. Apoi, să ducă veşti despre ei celui ce le aştepta, îmbătrânit şi întristat, cu mâna straşină la ochi, privind în depărtare cu ochii umezi de dorul şi grija copiilor săi plecaţi tot mai departe... (Facere 37, 1-14).

Şi Iosif, fiul ascultător de părinţi şi iubitor de fraţi, a plecat imediat în căutarea lor. Misiunea de a-i căuta şi găsi, era nu numai toată bucuria lui, ci şi sensul existenţei sale... Şi pentru că aceea a fost sinceră şi stăruitoare, gata de orice risc întru realizarea ei, a avut cel mai binecuvântat deznodământ cu putinţă: recuperarea şi salvarea lor. Atât cea trupească, cât şi cea sufletească!

... Iosif rătăcea acum prin împrejurimile Sihemului, din deal în deal şi din vale în vale, căutându-şi fraţii, pe care nu-i mai găsea nicicum, pentru că *ei nu mai erau unde trebuia să fie!...* Cu ce strălucire în ochi trebuie să-l fi întrebat el pe străinul întâlnit pe câmp, care cunoştea dinainte răspunsul la întrebarea sa după expresia feţei lui Iosif: *„... Caut pe fraţii mei!... Spune-mi, te rog, unde pasc ei oile?...“*

Dar fraţii lui Iosif nu-l mai aşteptau şi nu şi-l doreau printre ei!... Mai ales pentru că el *„spunea tatălui lor purtările lor rele...“* De aceea, în clipa când l-au zărit, s-au şi sfătuit să-l omoare, aruncându-l într-o fântână fără apă de pe câmpurile Dotanului. Acolo, în acele împrejurimi, s-a petrecut tragedia vânzării lui Iosif unei caravane de negustori madianiţi, care l-au revândut în Egipt. (Facere, cap. 37). Era aceasta cea dintâi vânzare de fraţi din istoria biblică!... Dar din nefericire nu şi cea din urmă!…

Însă Dumnezeu avea un cu totul alt plan decât fraţii lui! De aceea nu planul lor criminal, ci Planul Lui fericit s-a împlinit întru totul… Pentru că Domnul îi iubeşte mai ales pe cei smeriţi şi cu inima curată! Şi nu doar că îi iubeşte, ci îi şi păzeşte şi le poartă de grijă. Chiar şi ajunşi „în Egipt“!...

În apropierea Dotanului se mai pot vedea şi astăzi câteva gropi dreptunghiulare, cu adâncimi de până la 3 m, folosite ca rezervoare pentru apă. Gropile uscate de seceta îndelungă sunt întocmai ca aceea în care fusese aruncat Iosif…

Nu foarte departe de movila şi câmpia Dotanului este localitatea Jenin, situată la limita dintre Samaria şi Galileia. Potrivit tradiţiei creştine, în apropierea acelui sat vindecase Domnul pe cei zece leproşi, dintre care doar unul s-a întors să-I mulţumească pentru marea binefacere... Dar şi acela era tot... samaritean!... (Luca 17, 11-19).

O, dar câte alte întâmplări minunate se vor fi petrecut între hotarele Samariei pe care noi nu le putem atinge acum, dar prin care Mântuitorul va fi trecut din când în când împreună cu ucenicii Lui! Căci dacă iudeii n-aveau nicio legătură cu samaritenii, Mântuitorul lumii nu putea trece indiferent pe lângă ei… (Ioan 4, 9). Căci şi aceia erau tot făptura Mâinilor Sale pe care venise să o elibereze de sub puterea celui rău şi să o mântuiască!...

În ţinutul Mănăstirii *«Sfântul Gherasim»*

… După ce trecem prin dreptul Ierihonului, dăm de un drum ce apucă în stânga către Iordan. Harta ne arată că duce la El-Maghtes, adevăratul loc al Botezului Domnului, situat pe granița dintre Iordania și Israel... Apucăm pe el fără să știm bine până unde ne va fi permis să mergem. Dar după numai câțiva kilometri ajungem în fața unei porți de gard fortificat pe care atârnă un lacăt mare ce zăvorăște înaintarea spre locul sfânt... O tăbliță prinsă de gard ne avertizează că n-avem voie să facem poze... Știam că nu-i totul îngăduit pe lume și mai ales în ținuturile cu frați care se dușmănesc de moarte!... Va trebui deci să întoarcem și să coborâm tot mai spre Marea Moartă! Spre acolo avem cale liberă…

Medităm întristați: calea ce duce spre locuri și stări înalte e mereu pândită, primejduită și chiar oprită!... Numai drumul ce coboară înspre păcat este din ce în ce mai liber și mai deschis oricând și oriunde… Întocmai cum ne adeveresc sfintele cuvinte ale Mântuitorului: *„... largă este poarta și lat este drumul care duce la pieire și mulți sunt cei care intră pe el. Dar strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt cei care o află“* (Matei 7, 13-14).

Tot în stânga drumului nostru, la circa 3 km depărtare de Marea Moartă și Iordan, se ivește o cetate monahicească milenară: Mănăstirea Sfântului Gherasim. Aceasta își are începuturile în anul 455, când Sfântul Gherasim, unul dintre întemeietorii monahismului în Țara Sfântă, s-a oprit aici, ostenindu-se singur în pustie, ani la rând. Tradiția spune că pustnicul era însoțit doar de un leu care i-a rămas credincios până la sfârșit, murind și el de foame pe mormântul sfântului care îl hrănise cu înțelegere și milă… Până la năvălirea perșilor în anul 614, în această lavră trăiau mii de călugări cu viață sfântă.

Aflasem uimiți că în acele vremi, călugării de aici se osteneau de-a lungul posturilor, trăind o viață deosebit de aspră, singuri în pustie. Ei reveneau în mănăstire abia în ajunul marilor sărbători pentru a se mărturisi și împărtăși cu Sfintele Taine. Apoi, plecau din nou în deșert până la praznicul următor...

… Ne apropiem de intrare... Înainte de poartă este un atelier mare în care acum un mozaicar polonez lucrează de zor... Între toate minunățiile care prind viață aici, ne încântă privirile și inima în chip deosebit o icoană mare a Maicii Domnului cu Pruncul Sfânt în brațe... Este atât de luminoasă și de expresivă cum nu prea am mai văzut!

Mai încolo, aproape de zidul acestei cetăți monahicești nebiruite, veghează un leu de... alamă!... El amintește de leul Sfântului Gherasim care îl însoțea și păzea de orice primejdie în această pustietate...

Imediat dincolo de intrare suntem întâmpinați fiecare cu câte o lumânare și o iconiță... Sunt un prim dar din partea mănăstirii străvechi!...

În mijlocul curții strâmte, se înalță o preafrumoasă cruce de lemn cu Iisus Cel Răstignit... La picioarele Lui „priveghează“ Sfântul Gherasim, nedespărțit de leul cu privire blajină, ridicat în două labe, ca pentru rugăciune...

Ne oprim o clipă lângă cele două ființe înfrățite sub Crucea Domnului și trimitem spre cer câteva gânduri de mulțumire recunoscătoare Aceluia Care a îmblânzit și firea noastră sălbatică prin Jertfa Lui și prin îndelunga Sa așteptare răbdătoare...

După ce urcăm scările ce duc în sfântul lăcaș, aprindem lumânarea primită și încropim un pomelnic... Apoi, îngenunchem, încercând să adăugăm și umila noastră rugăciune la miile de mii care se vor fi înălțat din pustia asta spre Tronul Harului, începând cu cele dintâi ale Sfântului Gherasim...

Întrebăm dacă mormântul ctitorului acestei lavre, al Părintelui Zosima care ostenise tot pe aici și al Cuvioasei Maria Egipteanca sunt prin apropiere. Ni se răspunde că pe acestea le știe

numai Domnul, Cel Care i-a chemat la El, pe rând, după ce şi-au isprăvit alergarea şi lupta lor cea bună... (2 Timotei 4, 7).

... Mănăstirea de azi a Sfântului Gherasim a fost construită în secolul 19, pe ruinele *Lavrei Kalamon,* fondată prin secolul 4, dar ceva mai la sud de întâiul aşezământ. Aceasta din urmă avea ziduri foarte puternice, încât n-a putut fi cucerită de perşi la începutul secolului al VII-lea, precum fusese cea dintâi. Fiind bine întărită, Mănăstirea Kalamon a rezistat până în secolul 12, oferind loc de refugiu pentru toţi pustnicii pustiului din jurul Iordanului în vreme de primejdie...

Biserica de azi are trei naosuri şi păstrează în ea urmele bizantine ale unui mozaic din secolul 6. Curtea din incinta mănăstirii este foarte mică, fiind împrejmuită şi acum de ziduri înalte, pentru a o proteja de posibilele „vizite" nedorite ale beduinilor nomazi... Acoperişurile lavrei au culoare roşiatică, precum nisipul pustiului încins de soarele fierbinte din Ţara Sfântă.

O peşteră din incinta mănăstirii la care nu putem ajunge acum aminteşte peregrinilor care trec pe aici de poposirea înăuntrul ei a Sfintei Familii în timpul fugii spre Egipt... (Matei 2, 13-15).

Nici la terasa deschisă de deasupra chiliilor cu un singur etaj de pe care se vede până departe nu este permis accesul acum... Ni se spune binevoitor că şi de dincolo de zidurile mănăstirii putem privi spre depărtările din jur ca de pe terasă... Într-adevăr, ieşind dintre zidurile înalte, admirăm la apus întinderile Pustiei Iudeii şi Qumranul din apropiere, cu peşterile sale tăinuite până mai ieri. La nord, se zăreşte străvechiul Ierihon, oraşul cel mai vechi din lume, iar la sud, Marea Moartă...

Privind spre răsărit însă, inima ni se strânge de emoţie: între Munţii Moabului se desluşeşte şi Muntele Nebo, locul celui din urmă popas pământesc al marelui Moise, omul lui Dumnezeu, cel care vorbise cu El fără nicio mijlocire, ca nimeni altul: *„gură către gură"* şi *„faţă către faţă"*... Domnul l-a şi îngropat apoi undeva în vale, în Ţara Moabului, într-un mormânt neştiut de nimeni… (Numeri 12, 8; Deuteronom 34, 1-6 şi 10).

Cu privirile pierdute în zare, suspinăm adânc: o Moise, Moise, ce aproape ai fost tu de hotarele Canaanului dorit, dar nu ţi-a fost îngăduit nici ţie să intri în el, ci doar să-l vezi de departe!... Aceasta, pentru că te-ai îndoit *o dată* la Apele Meriba!...

O, dar de câte şi mai câte ori ne-am îndoit noi în peregrinarea peste faţa acestui pământ!... Dacă nu era Jertfa Răscumpărătoare a Crucii Domnului Iisus, nici unul şi niciodată n-am fi fost învredniciţi să trecem în hotarele Canaanului cel ceresc! Ci în „valea Moabului!" ne-ar fi rămas şi trupul, şi sufletul nostru pe vecie!...

Preţul pocăinţei...

... Aflasem mai de mult că prin secolele 5-6 în chiar zona asta a pustiei trăise Cuviosul Zosima, un vestit sihastru cu viaţă sfântă încă din pruncie. Pentru a înţelege mai profund valoarea Tainei Pocăinţei *(nu doar a Spovedaniei!...),* i-a fost dat lui s-o întâlnească în pustia de dincolo de Iordan pe Cuvioasa Maria Egipteanca, o magdalenă din secolele 5-6, convertită cu adevărat la credinţă... Cuviosul Părinte aflase din gura ei taina pocăinţei şi ascezei celor *patruzeci şi şapte* de ani trăiţi în singurătate şi pustietate absolută, din care nu mai puţin de 17 *(şaptesprezece!...)* în luptă cumplită şi permanentă cu patimile de odinioară care o chinuiau sălbatic, precum nişte fiare ce nu voiau nicicum să moară în ea...

Cugetând la aceste lucruri cutremurătoare, suspinăm adânc: *asta da* întoarcere la Dumnezeu! *Asta da* împotrivire până la sânge împotriva păcatului!... (Evrei 12, 4). Apoi, suspinăm durut: ce departe suntem noi de asemenea trăiri şi lupte cu răul dinlăuntrul nostru

care ne împresoară din toate părţile!... Aceasta, pentru că noi ne luptăm mai ales cu răul *din alţii!...*

Părintele Zosima a fost cel care a împărtăşit-o pentru ultima oară, în Joia Mare din anul 522, pe la apusul soarelui şi la capătul urcuşului ei spre mântuire... Căci pentru aceasta lucrase din greu *„cu frică şi cu cutremur“,* întocmai după îndemnul Sfântului Pavel... (Filipeni 2, 12).

Atunci, Cuvioasa Maria Egipteanca apăruse în faţa duhovnicului său pe malul opus al Iordanului unde vieţuise îndelung şi păşind în mod miraculos peste ape, a venit până la el... După împărtăşire, a trecut Iordanul înapoi în acelaşi fel cum şi venise. Apoi, a dispărut în pustie...

... La un an, pe când trebuia să o întâlnească iarăşi şi să o împărtăşească, Părintele Zosima, revenind în acelaşi loc, a găsit trupul neînsufleţit al pustnicei. Lângă el era un mesaj scris pe nisip prin care i se cerea să o înmormânteze... Părintele a înţeles că Sfânta îşi sfârşise alergarea imediat după împărtăşirea cu Sfintele Taine din anul precedent.

Uluit de descoperire, Cuviosul a început să-i sape acolo groapa, dar a obosit foarte curând. Atunci s-a întâmplat un alt lucru minunat care întâi l-a umplut de frică: un leu s-a apropiat şi l-a ajutat la săpatul gropii, scurmând pământul cu labele sale puternice. Apoi, leul l-a ajutat în acelaşi fel şi să îngroape trupul Cuvioasei…

Ce întâmplări minunate şi cu adevărat vrednice de Vieţile Sfinţilor sunt acestea! Dar mai sunt oare azi şi suflete care pot crede aceste lucruri, învăţând din ele taina şi preţul propriei mântuiri?...

... Aflând despre acele îndelungi nevoinţe şi urcuşuri spre despătimire şi sfinţire, înţelegem şi mai bine că adevărata pocăinţă care duce la mântuire nu-i deloc un lucru formal, nici unul uşor şi nici unul scurt, cum ni se pare adeseori nouă, creştinilor de azi... Noi, din păcate cei mai mulţi, suntem obişnuiţi doar cu Taina *Spovedaniei,* nu şi cu cea *a Pocăinţei* pe care o impune! Şi aceasta nu *doar înainte* de Împărtăşirea cu Preasfântul Trup şi Preascumpul Sânge al Domnului Iisus, cât mai ales *după aceea!...* Întocmai în ordinea în care a fost aşezată această dumnezeiască Taină de către Sfinţii Părinţi şi Învăţători ai Bisericii lui Hristos între Cele Şapte Sfinte Taine. Pentru că pocăinţa este o luptă dură şi neîntreruptă *cu tine însuţi* împotriva păcatului de orice fel, până la sânge şi până la capăt!... (Evrei 12, 4). Întocmai cum zice Sfântul Pavel: *„Mă port aspru cu trupul meu şi-l ţin în stăpânire, ca nu cumva, după ce am propovăduit altora,* ***eu însumi să fiu lepădat****!“* (1 Corinteni 9, 27). Pentru că se poate şi aşa! Numai că tragedia aceasta se va vedea cu groază abia la capătul alergării pământeşti, de către cei care n-au ascultat îndemnul Scripturii şi învăţătura Bisericii lui Hristos…

Gândind la aceste cutremurătoare adevăruri parcă prea uitate astăzi, ne răscolesc din nou sufletul versurile profunde ale poetului Traian Dorz, vizând acelaşi subiect: *«La ceasul pocăinţei»:*

„La ceasul pocăinţei mă cercetez în tot
adâncul vieţii mele – şi fără părtinire,
să-mi aflu orice vină, orice păcat să-l scot,
să-l osândesc, să-l leapăd, să-mi aflu liniştire.

... N-am otrăvit pe nimeni, dar buzele-mi de jar
şi ochii de dorinţe n-au biruit ispite...
N-am omorât pe nimeni, n-am ars pe nimeni, dar

prea des şi cu plăcere am mers pe căi oprite.

Prea m-am temut de ochii tâlhari şi prefăcuţi;
lumina cea din mine nu le-a învins trufia
şi n-am luat în seamă duşmanii cei tăcuţi,
nici vulpile mărunte ce-mi nimiciră via!

Prea multă nepăsare am dat la cele mici,
prea multă grijă celor ce le-am crezut de frunte,
şi-azi văd că nu-i nimica de lepădat şi nici
nu sunt pe lumea asta păcate prea mărunte.

Nu-n orice timp blândeţea smerită m-a-nsoţit,
iertarea şi tăcerea n-au fost mereu senine,
adeseori în noapte nu m-am sculat grăbit
să chem din drum străinul, să-l ospătez la mine.

A stat atâta vreme pe uşa mea zăvor
şi n-am spălat picioare spre Domnul prăfuite,
n-am dat cu bucurie oricând la cerşetor,
prea slobozi mi-au fost câinii prin curţile-ngrădite.

... La ceasul Pocăinţei mă cercetez în tot
şi-mi cer zdrobit iertare, plecând smerita frunte,
căci toate sunt păcate de moarte câte-mi scot,
iar cel mai greu e-acela că le-am crezut mărunte!“

O Dumnezeule Multmilostiv, îndură-Te şi de noi, păcătoşii, şi ne iartă vina noastră multă pe care, de cele mai multe ori, nici nu ne-o cunoaştem!...

„Semnul că cineva a intrat cu adevărat în harul pocăinţei este tocmai acesta: când începe a-şi mărturisi fără nicio ruşine trecutul său şi păcatele sale!...“

Preot Iosif Trifa

– Ţinutul Negev –

Ieşi din Sodomă, fugi spre munţi!

Ieşi din Sodomă, fugi spre munţi
lăsând a scârbei turmă;
oricâte-ar trebui să-nfrunţi
nu-ţi mai privi în urmă!

Ieşi din cetate, sui voios
pe-a Golgotei cărare,
– a suferi lângă Hristos
e harul cel mai mare.

Ieşi din grămadă, mergi curat
pe urmele sfinţite,
fă tot ce-i drept şi-adevărat
oricum ţi-ar fi plătite.

Ieşi din mulţimea ce stă jos,
mergi semănând întruna,
nu odihni cât timp Hristos
nu ţi-a sfârşit cununa!

Ieşi din ispită, ieşi din laţ,
din tot ce nu te lasă,
după Hristos şi după fraţi
mergi pân. ajungi Acasă.

Ieşi tu, căci dacă ieşi voios
mergând pe-a Slavei cale,
ieşi-vor şi-alţii ne-ndoios,

cinstind urmele tale!

Traian Dorz

În noul Ţoar...

De lângă Mănăstirea Sfântului Gherasim, coborâm tot mai mult spre sălaşul nostru din Neve Zohar... La orizont apare curând Marea Moartă. Temperatura de afară e foarte ridicată: 42$_0$ C. Cotim spre mare şi ne minunăm: *vârful muntelui* din dreapta noastră este sub nivelul oceanului planetar: *-81 m!* Doamne, în ce văgăună am ajuns!... Şi încă mai avem de coborât!

Curând ajungem în cea mai joasă depresiune de pe toată suprafaţa pământului, numită *En Gedi Spa*. Aici îşi încetează alergarea spre sud apele vii ale Iordanului, după cei 322 km străbătuţi prin nenumăratele sale meandre.

La un moment dat, o barieră ne închide drumul! Câţiva militari obişnuiţi cu traficul zilnic de turişti şi peregrini ne cercetează dintr-o privire, apoi ne îngăduie să plecăm mai departe fără să se mai uite la actele noastre de identitate.

În dreapta drumului, sunt numai munţi de piatră arsă de soare, înalţi de peste 400 m, ce contrastează puternic cu nivelul apelor mării ajuns la -411 m... Undeva în dreapta drumului rămân ruinele fortăreţei Masada, cel din urmă bastion pierdut de vitejii lui Israel din veacul întâi...

În cele din urmă ajungem în Neve Zohar (Noul Ţoar), aşezat în nord-vestul Sodomei. Este într-adevăr o localitate foarte mică, întocmai cum o descrisese fugarul Lot, aşezată pe coasta muntelui de piatră stearpă, la doar câţiva metri deasupra apelor Mării Sărate. Mai multe blocuri de locuinţe, clădite în amfiteatru, sunt „înfipte“ în coasta dealului. Din loc în loc zărim câte un palmier stingher, iar pe lângă case şi blocuri, ici-colo şi câte o floare răsădită în vase mari de piatră ori de lut ars. Aceasta este înfăţişarea Ţoarului de azi!

Numele lui aminteşte răscolitor de cetatea în care s-a refugiat Lot, împreună cu cele două fete necăsătorite ale sale, din calea prăpădului dezlănţuit de mânia lui Dumnezeu peste cetăţile sodomiţilor... Ne întrebăm: oare câţi dintre locuitorii Ţoarului de atunci vor fi bănuit măcar că ei au fost cruţaţi *nu pentru că erau mai buni* decât vecinii lor din Sodoma, rămaşi pe totdeauna sub potopul de foc şi pucioasă, ci pentru că „veneticul“ ce ajungea gâfâind la ei în vremea răsăritului de soare obţinuse prin rugăciune acest hatâr pentru el? Şi implicit pentru ei!... (Facere 19, 17-23).

… Ajunşi în încăperea noastră cu aer condiţionat ne răcorim după zăduful de afară, unul nemaiîntâlnit de noi până aici. Deschidem înfioraţi Cartea Domnului şi cugetăm mai departe: din relatarea biblică reiese limpede că Lot avea în Sodoma cel puţin încă două fete măritate. Dacă nu trei. Pentru că Scriptura vorbeşte de *ginerii* lui Lot (la plural!)... Poate că avea chiar şi nepoţi acolo!

Faptul că Avraam s-a oprit în mijlocirea sa pentru Sodoma la numărul de zece oameni buni, ne face să presupunem că în familia nepotului său erau cel puţin zece persoane şi că toate acelea erau cu frică de Dumnezeu. Trebuia să fie, însă, durere, se vede că n-au fost!... (Facere 18, 20-32).

Gândim înfioraţi mai departe: dar azi mai sunt oare măcar pe atâţia drepţi în fiecare cetate şi de aceea vremea răbdării dumnezeieşti se mai lungeşte încă?... Nu putem da un astfel de răspuns! Pentru că e prea puţin probabil să mai fie încă atâta „sămânţă bună“ în „brazda“

fiecărei localităţi, ci poate numai într-a lumii întregi… Noi însă trebuie să ne rugăm stăruitor Domnului să fie mereu cel puţin câte unul, cum căuta El cândva în Ierusalim. Dar atunci nici măcar acolo nu era *acel unul singur!...* (Ieremia 5, 1).

... Cugetăm şi mai departe: deşi Lot locuia ***la poarta*** Sodomei, se pare că duhul blestematei cetăţi contaminase adânc şi familia lui. Chiar dacă ea se afla *doar la margine!...* (Facere 19, 1).

Ce cumplită viaţă ajunsese să trăiască nepotul credinciosului Avraam până şi în mijlocul familiei sale, de vreme ce n-o putea scoate nici pe ea din mocirla în care se scufunda grăbit toată cetatea! Ginerii lui Lot – sau poate că şi fetele lui măritate – nu luară seama nici chiar la chemările lui disperate dinaintea ultimului lor miez de noapte! Ei *«credeau că glumeşte...»* şi nu l-au ascultat (Facere 19, 12-23; 2 Petru 2, 7-10). Dar au plătit cu viaţa, alături de toată cetatea blestemată, respingerea chemării mântuitoare a părintelui lor chiar şi atunci când ea devenise disperată!...

De fapt chiar şi Lot zăbovea încă! Nu putem şti precis dacă îi era foarte greu să-şi abandoneze dintr-o dată toată agoniseala sau mai ales îi era peste puteri să-şi lase în prăpădul morţii fetele şi nepoţii… Un lucru e sigur: dacă îngerii Domnului, cei trimişi anume după el ca să-l ia de mână şi să-l zorească, n-ar fi fost categorici, acolo l-ar fi îngropat prăpădul nimicitor şi pe el!...

Ce adevăruri cutremurătoare sunt acestea şi cât de important lucru este pentru cel credincios să-şi mântuiască măcar casa şi familia lui! Dacă Lot i-ar fi putut converti pe ai lui, atunci ar fi fost amânată sau poate chiar anulată nimicirea întregului ţinut blestemat. Şi toate miile de suflete care locuiau pe acele întinderi mănoase ar fi fost salvate de foc... Iată cât cântăreşte în Ochii lui Dumnezeu până şi un singur suflet credincios!...

Câtă dreptate are omul lui Dumnezeu, Traian Dorz, în poezia-cântare *„Până când rămân părinţii“:*

„Până când rămân părinţii credincioşi, cu suflet tare,
e-o nădejde şi de fiii cei căzuţi în neascultare;
dar când şi părinţii caută căile deşertăciunii,
învoind nelegiuirea, – nu-i nădejde de niciunii.

Preţuiţi pe credincioşii ce vi-s fraţi, părinţi şi soţi;
cât i-aveţi, mai e-o nădejde, când nu-s ei, e vai de toţi!

Până soţul bun rămâne credincios şi-n suferinţă,
e-o nădejde şi de soţul cel căzut în necredinţă;
dar când soţul bun slăbeşte, întinându-se-mpreună,
pentru amândoi se pierde orişice nădejde bună.

Până când mai este unul credincios într-o cetate,
e-o nădejde că pedeapsa de la toţi se va abate;
dar când nu mai este nimeni mâinile spre Cer să-şi ţină,
cine-i mai opreşte focul şi blestemul să nu-i vină?...“

Meditând la aceste adevăruri, toată fiinţa ni se cutremură şi gândim spre încheiere: O, dacă ne-am împlini noi bine lupta credinţei, prin trăirea după voia lui Dumnezeu, ca să-i putem determina şi pe cei din jurul nostru să se apropie de El. Până nu trece vremea mântuirii şi până

nu sfârşeşte viaţa noastră!... Ca să nu repetăm şi noi cumplita experienţă a nefericitului Lot, scăpat prin minune din prăpădul de atunci. Dar izbăvit *ca prin foc!...* (1 Corinteni 3, 15).

O Doamne al Îndurărilor nesfârşite, fie-Ţi milă de noi şi cei puţin-credincioşi din vremea noastră! Nu ne lăsa mereu tot singurateci între aceia care nu Te cunosc deloc, ci sporeşte numărul poporului Tău bine-credincios. Ca din pricina lui să poţi aştepta răbdător şi după întoarcerea celorlalţi! Până când va veni… Dar oricum, fă Tu să fie aceasta mai înainte de Venirea Ta pentru Judecata Zilei celei Mari şi Înfricoşate! Ascultă-ne, Doamne, Te rugăm!...

Cufundaţi în aceste gânduri răscolitoare de suflet, ne pregătim pentru odihna celei dintâi nopţi în cetatea izbăvirii celor trei fugari din calea groaznicului prăpăd din Vechime...

Pe urmele lui Lot...

... Deşi soarele abia s-a ivit deasupra munţilor Iordaniei din chiar faţa casei noastre, afară este atât de cald precum în cea mai fierbinte amiază însorită de la noi în luna lui Cuptor!

Pornesc o clipă singur în recunoaşterea Ţoarului... La nici zece minute de mers pe jos, se întinde Marea Sărată. De fapt este partea sudică a ei! Mult mai redusă în lăţime şi ceva mai la suprafaţă: -400 m. Aceasta este separată de apele părţii de nord printr-o fâşie de pământ de circa 8 km lăţime.

Un indicator de localităţi uitat aproape de marginea apei aminteşte că pe acolo trecea cândva drumul principal. Şoseaua modernă de acum şerpuieşte pe coasta dealului, deasupra micului Ţoar.

Pe deasupra mării, dar foarte jos, zboară des şi deodată câte 2-3 avioane militare cu reacţie care în acelaşi timp ne asurzesc şi ne umplu de fiori. Ne îngrozim când vedem bine că lăcaşul special de sub aripi este plin cu „seminţe“ aducătoare de moarte… Să fie oare şi acestea tot pregătiri *de pace?...* De pace omenească, desigur! Pentru că pacea după voia lui Dumnezeu e cu totul altceva. Şi ea se instaurează în suflete şi în lume prin cu totul alt fel de mijloace: îngenunchindu-ne pe toţi la picioarele lui Iisus Cel Răstignit. Şi îmbrăţişându-ne sincer şi iertător unii pe alţii. Şi împăcându-ne cu Dumnezeul de Care am prea uitat!... Aceasta este singura cale care duce la pacea adevărată, sigură şi statornică!

... Gândul îmi zboară iarăşi la vremile de demult! Din descrierea biblică se pare că Lot n-a zăbovit prea mult în Ţoarul în care abia se refugiase... Presimţea plin de teamă că cetatea, fie oricât de mică, nu-i poate oferi siguranţă deplină. Dar nici câmpia nu-l mai atrăgea! Erau prea sub ochii lui ţinuturile Sodomei din care abia scăpase, acoperite acum de apele morţii... Şi nu mai putea suporta această privelişte care îi stârnea numai amintiri înfiorătoare.

De acum, Lot îşi va căuta scăpare în munţi! Şi în singurătate… Precum îl îndemnaseră dintru început îngerii trimişi după el. De aceea a şi plecat din Ţoar şi s-a adăpostit undeva într-o peşteră de prin dealurile acestea din împrejurimi, tăiate acum de şoseaua modernă. Acolo a locuit Lot o vreme, împreună cu cele două fete necăsătorite ale sale (Facere 19, 17-25 şi 30). Învăţase de acum că dacă poate să-şi scape viaţa, comoara aceasta îi este îndeajuns!... (Luca 12, 23). Nimic altceva nu-l mai interesa! Ajunsese la înţelepciunea *de după* prăpăd!...

Numai că, oriunde s-ar refugia omul, acolo se va lua cu sine *şi pe el!...* Oricât n-ar vrea el asta! Ce dureros adevăr este acela care spune: *De tine însuţi nu poţi scăpa niciunde!* Nici în munţi. Nici în pustie. Nici în nemărginirea apelor. Ba nici chiar între ziduri de mănăstire!... Sigurul loc din lume unde poţi scăpa de toate, până şi de tine – acela ce ai fost sau mai eşti

încă – este doar sub Crucea lui Hristos!... Când te prăbuşeşti acolo în pocăinţă şi în lacrimi…, precum Maria Magdalena la picioarele Domnului şi Saul din Tars pe drumul Damascului ori Cuvioasa Maria Egipteanca în singurătatea pustiei…

... Dar Lot încă nu ştia înţelepciunea asta! Se despărţise prea în pripă de Avraam cel credincios, care ţinea la Dumnezeul său şi la pacea sufletului mai mult decât la orice lucru de pe lume! Dacă iubirea lui de Domnul putea renunţa până şi la copilul său, primit prin făgăduinţă divină şi din care i se promisese o nenumărată seminţie de urmaşi, cum să nu poată renunţa la însoţirea nepotului său cu care călătorise spre Ţara Făgăduinţei doar o vreme!...

De aceea, în momentul răscrucii lor, cu toate că avea toată întâietatea, Avraam nu s-a grăbit să aleagă. Pentru că el nu privea spre câmpia îmbietoare a Sodomei cu ochii fireşti, precum Lot, care nu presimţea că tocmai aceea îl va strămuta curând tot mai aproape de blestemata cetate, până când îl va cuprinde între zidurile ei… «Prietenul lui Dumnezeu» prefera să trăiască şi pe mai departe în corturi, peregrinând ascultător până la moarte de Dumnezeul său prin Canaanul în care îl chemase cândva. Şi Care Îl călăuzise ocrotitor până atunci. Şi până la capăt!... (Facere 13, 1-13).

… Ne pregătim să ieşim şi noi din văgăuna aceasta. Dar nu spre munţi, ca Lot, ci spre pustie. În timp ce urcăm, întinderea Mării Sărate, scăldată de razele soarelui puternic, pare ca un imens patinoar în plină iarnă... Înaintăm pe drumul ce duce către sud şi observăm că acolo marea este secată de tot: nu mai e niciun strop de apă! Şi curând ajungem în ţinutul Sodomei...

La dreapta noastră, pe ţărmul vestic al Mării Moarte, ceva mai la sud de Noul Ţoar, se întinde *Muntele Sodomei,* lung de 11 km şi lat de 3 km, alcătuit în proporţie de 98% sare. El aminteşte înfiorător de evenimentele petrecute cândva acolo... Aflasem că în acest munte de sare sunt multe peşteri, dintre care cea mai lungă este amenajată acum şi iluminată pe întinderea celor 300 de metri ai ei. Dar noi nu ajungem acolo! Iubim mai mult lumina zilei…

Inima de mamă...

... Sus, în dreapta drumului nostru, pe Muntele Sodomei, se profilează *«Lot's wife»,* adică Stâlpul de Sare în care a încremenit pe veci femeia lui Lot... (Facere 19, 26). Ce cutremurătoare predică ţine această statuie „naturală“ de-a lungul miilor de ani oricărui trecător dispus s-o privească. Şi în stare s-o asculte. Şi mai ales, s-o înţeleagă...

Crezusem multă vreme că soţia lui Lot a călcat porunca îngerilor, privind înapoi spre Sodoma, regretând după bogăţiile rămase acolo. Nu pătrunsesem ceva mai adânc cu înţelegerea *tainei inimii de mamă!...*

... Femeia lui Lot *era mamă!...* În cetatea sortită nimicirii îi rămâneau cel puţin două fete cu ginerii şi poate cu copiii lor... Iar o adevărată mamă nu se poate rupe cu uşurinţă de fiinţele cărora le-a dat viaţă din trupul ei. Dacă nu le poate nicicum salva şi pe ele, mai întotdeauna alege *să moară alături,* decât să le părăsească. Asta e inima de mamă adevărată!... De aceea, eu cred cu tărie că *durerea pentru odraslele ei rămase în prăpăd* a făcut-o să privească înapoi, riscându-şi *conştient* viaţa, încercând să le zărească măcar acum şi pe fetele ei fugind din Sodoma pe urmele lor... Dar ele nu se vedeau nicăieri: începuse prăpădul!...

Iată ce zguduitor adevăr ne strigă Stâlpul de Sare al femeii lui Lot de pe Muntele Sodomei! Dar eu, în nepriceperea mea, am judecat-o atât amar de vreme!…

Cugetând la tragedia acelei nefericite mame, mi-am amintit de o întâmplare asemănătoare, povestită de acelaşi mare om al lui Dumnezeu, Traian Dorz, în cartea sa de povestiri pentru copii *«Leagănul de aur»,* întitulată *„Adevărata dragoste“.* Iat-o:

„... Într-una din zilele acelei veri am văzut arzând o pădure. Mergea focul prin lemnele verzi ca prin paie uscate, cuprinzând cu repeziciune pădurea până în vârful dealurilor. Toate păsările se ridicau speriate din pădure, zburând cât mai departe de fumul şi de flăcările nimicitoare. Numai sus, pe culmea dealului împădurit, pe deasupra unui brad înalt, două păsări se roteau, zburând jos şi plângând sfâşietor...

Am înţeles că acolo, în vârful bradului primejduit de flăcări, bietele păsări au cuibul cu puişorii lor care încă nu pot zbura. Văzând cum se apropie flăcările gata să cuprindă bradul cu cuib cu tot, ele nu ştiau ce să facă să-şi scape puii lor de la moarte.

Dar iată că focul se apropia de bradul cu cuib! Eu stăteam privind frământarea bieţilor părinţi nenorociţi şi ascultam neputincios ţipetele lor, ca nişte strigăte tot mai deznădăjduite după ajutor.

Când flăcările focului, ca nişte limbi ale celei mai cumplite morţi, s-au întins, cuprinzând fulgerător tot bradul, urcând spre vârful cu puişorii lor, dintr-o dată, amândoi părinţii, cu aripile desfăcute, s-au aruncat peste cuibuşorul lor în flăcări, acoperindu-şi cu trupurile lor puişorii, spre a-i salva de la moarte. Au ars în câteva clipe cu brad cu tot. N-a mai rămas decât o torţă de jar scânteind...

Mie mi-a părut că mi se rupe inima de durere. Ceea ce văzusem m-a cutremurat adânc. Cred că n-am să pot uita niciodată jertfa pe care au făcut-o aceste păsări pentru salvarea puilor şi cuibului lor. Iată inima părintească! – mi-am zis eu. Iată ce poate face dragostea părintească. Cine ar mai fi fost în stare de o astfel de jertfă?...“

... Cu sufletul răscolit de acele amintiri, cugetăm cutremuraţi: o, dacă am crede noi cu adevărat Cuvântul Scripturilor Sfinte, care avertizează *că vine curând* şi *vine sigur* prăpădul de foc peste lumea noastră tot mai păgână, din pricina păcatului ajuns la culme, cu nimic mai puţin sau mai prejos decât cel al Sodomei şi Gomorei de odinioară!...

Dar dacă am crede noi într-adevăr înştiinţarea Cuvântului lui Dumnezeu, cum ne-am grăbi atunci, ascultându-l şi sfinţindu-ne viaţa! Mântuindu-ne pe noi şi pe cei din jurul nostru, până încă se mai poate!... (Isaia 55, 6; 2 Petru 3, 1-7 şi 10-12). Ca să nu repetăm şi noi zguduitoarea dramă a femeii lui Lot...

Suflete al meu, cum stai tu la acest capitol? Ţi-ai făcut tu toată datoria faţă de cei din casa ta – sau ţi-o tot amâi pe mai târziu, riscând să ajungi în aceeaşi grozavă situaţie ca cea mai nefericită mamă din Sodoma? Grăbeşte-te să fii gata, căci şi vremea ta e pe sfârşite!...

Spre Deşertul Negev

După ce plecăm de lângă aceste urme înfiorătoare, mai oprim câteva clipe şi lângă Muntele Sodomei... Încercăm să intrăm în adâncul unei peşteri neamenajate, dar după numai câţiva metri, renunţăm... Totul este numai stâncă de sare! Şi întuneric beznă. Şi taină de nepătruns pentru mintea noastră mărginită...

Nu departe de aici, în stânga drumului nostru trecem pe lângă cel mai mare complex chimic din lume: *«Dead See Works»*. Acesta se întinde pe o lungime de 29 km şi în el lucrează în jur de 35.000 de muncitori. Printre alte produse chimice, aici se obţin anual peste 3,5 milioane tone de potasiu pentru agricultură – şi poate că nu numai!...

Deşi de peste locul Sodomei apele au tot secat de-a lungul miilor de ani ce s-au scurs de la acea catastrofă apocaliptică, urmele de sare îmbibate în sol rămân şi pe mai departe până la sfârşit. Nimeni şi nimic nu le mai poate şterge cu totul!... Ci ele rămân ca mărturie cutremurătoare pentru cei care… nu cred!...

Privindu-le, cugetăm îndurerat: aşa rămân şi urmele păcatului peste trupurile şi sufletele oamenilor! Şi numai Jertfa cea Răscumpărătoare a lui Iisus Cel Răstignit le poate şterge şi acoperi pe veci cu Preţul Rănilor Sale nenumărate şi al Preasfântului Său Sânge vărsat pe Golgota pentru păcatele noastre!...

... Observăm că prin jur au mai rămas şi câteva clădiri răzleţe, dar ele sunt părăsite acum. Poate că au rămas în urma Războiului de Şase Zile. Dau şi acestea mărturie la rândul lor despre prăpădurile răzbunărilor cumplite din zilele noastre!... Întreg ţinutul acestei pustietăţi te înfioară şi te pune pe gânduri!...

Lăsăm curând în stânga şoseaua principală ce duce la Eilat, oraşul din sudul extrem al Israelului şi port la Marea Roşie, apoi urcăm spre pustie, pe şoseaua cu câteva serpentine strânse ce duce către oraşele *Dimona* şi *Beer Sheba*. În dreapta şi în stânga drumului nostru se cască nenumărate văi prăpăstioase, numai că prin ele nu curge niciun strop de apă de cine ştie când!... Ce diferite sunt aceste locuri faţă de cele de la noi!

Pe măsură ce urcăm, dealurile sunt din ce în ce mai sterpe. Abia din loc în loc se mai zăreşte şi câte un copac. Dar şi acela, uscat pe jumătate! Din pricina arşiţei îndelungi. De nivelul oceanului planetar dăm abia când ajungem în vârful dealului! O Bunule Doamne, prin ce ţinuturi ciudate am ajuns să ne purtăm paşii!...

Prin Pustia Ţin…

Ne continuăm drumul înainte! La un moment dat apucăm în dreapta şi intrăm într-un crater larg, numit întocmai aşa: *The Large Crater*. Este situat pe un platou întins, la 400 m altitudine. Oprim câteva clipe aici ca să privim ciudăţeniile întinderilor de piatră şi nisip, colorate intens în mai toate culorile posibile: alb, galben, roşu, mov, verde etc. – şi ne minunăm de bogăţia în minerale a acestor pământuri încă neexploatate şi care păruseră atât de sărace nepriceperii noastre. O, cât de bogată este Ţara Canaanului până şi în cel mai sterp loc al ei!...

Dar va veni şi vremea acestor bogăţii „ascunse“, când vor fi „găsite“ şi scoase din uitare! Precum fusese şi drahma cea pierdută din Evanghelie... (Luca 15, 8-9). Întocmai aşa face Domnul cu orice suflet pe care îl scoate din tina păcatului şi din cel mai profund anonimat, aşezându-l în locul pe care i l-a dobândit cu preţul Jertfei Sale...

Am pătruns deja în adâncul *Pustiei Ţin!* Şi cum Scriptura Sfântă ne ţine loc şi de ghid, ne aminteşte de nenumărate evenimente biblice care s-au petrecut odinioară pe aici!

… De-a lungul şi de-a latul acestui deşert a peregrinat poporul lui Israel la întoarcerea din Egipt! Şi în necuprinsul acestei pustietăţi avusese loc examenul cumplit de la *Apele Meriba,* probă la care au căzut chiar şi cei doi conducători ai lor: Moise şi Aaron.

După cei aproape patruzeci de ani de rătăcire prin pustie, poporul scăpat din robia Egiptului era din ce în ce mai obosit. Căuta mereu ceartă cu Moise, imputându-i sărăcia deşertului în care i-a adus, deşi le promisese ajungerea într-o ţară unde curge lapte şi miere… Gloata compara mereu pustia prin care umbla cu ţinuturile mănoase ale Egiptului din care

ieşiseră! Dar ce ciudat: din acele bogăţii de care aminteau necontenit niciunii din ei nu se înfruptaseră, ci doar le priviseră cu jind fără să le atingă! Totuşi nu şi le şterseseră din minte!... Uitaseră prea uşor şi prea repede suferinţele şi lipsurile îndurate acolo, trudind zi de zi sub biciul nemilosului Faraon!

... Oricând aveau probleme care-i depăşeau, Moise şi Aaron alergau la Cortul Întâlnirii… Acolo se prosternau în faţa Domnului şi-I cereau ajutorul, iar acesta nu întârzia să vină de fiecare dată!

De data aceea, Domnul îi vorbise lui Moise: *„Ia toiagul şi cheamă adunarea!... **Să vorbiţi** stâncii acesteia, în faţa lor – şi ea va da apă...“* Dar atunci se pare că şi Moise – omul cel mai blând din lume (Numeri 12, 3) – îşi pierduse nu doar cumpătul şi calmul faţă de popor, ci chiar şi încrederea neclintită în Puterea lui Dumnezeu care l-a însoţit mereu încă dinaintea ieşirii lor din Egipt… Obosit peste măsură de hărţuirea gloatei care nu mai înceta să cârtească împotriva lui, Moise, în loc ***să-i vorbească*** stâncii, după cum îi poruncise Domnul, ***a lovit-o*** cu toiagul. Supărat şi îndoielnic. Şi încă de două ori!... (Numeri 20, 1-12).

Acest cumplit moment al îndoielii de la Apele Meriba aveau să-l plătească dureros şi Moise, şi Aaron! Şi va rămâne un cutremurător avertisment până în veci despre ce înseamnă în ochii Sfinţeniei lui Dumnezeu *necredinţa şi îndoiala:* niciunul din cei doi nu se va învrednici să treacă Iordanul în Canaanul făgăduit! Aaron va rămâne curând, chiar în pustia asta, pe muntele Hor (Numeri 20, 22-29), iar Moise, ceva mai încolo şi mai târziu, pe Muntele Nebo. După ce i se va îngădui să privească promisa Ţară a Făgăduinţei! De la numai un pas de ţinutul ei binecuvântat, spre care îşi îndreptase nădăjduitor şi inima, şi paşii, de mai bine de patruzeci de ani… (Deuteronom 34, 1-6). Harul acesta i-l făcuse Domnul spre a-l încredinţa că *„Ţara unde curge lapte şi miere“* n-a fost doar o himeră, ci ea există cu adevărat...

Încă o dată: ce înştiinţare categorică este aceasta pentru toţi cei care vor să se apropie de Domnul! Şi încă mai mult, pentru cei care se vor în fruntea poporului, ori sunt deja ajunşi acolo prin orânduirea Voii lui Dumnezeu... Ei toţi şi fiecare trebuie *să creadă* neclintit în Atotputernicia Domnului. Şi *să nu se îndoiască* de izbândă în nicio împrejurare. Oricât de cumplită ar fi încercarea! (Evrei 11, 6) şi oricât de îndepărtată s-ar părea că este izbăvirea... Pentru că atunci când Domnul zice – se şi face. Şi când El porunceşte – cuvântul poruncii Lui se întrupează... (Psalm 32/33, 9). Nimeni şi nimic nu-I poate sta împotrivă nicicând şi niciunde!...

Lângă muntele Hor…

În peregrinarea noastră prin Pustia Ţin ajunseserăm la nici 10 km nord-vest de muntele Hor, un pisc de 278 m înălţime. Pe această ridicătură de piatră stearpă şi-a încheiat misiunea sacră cel dintâi mare-preot al lui Israel. Şi poate că aici se desfăşurase cea mai tulburătoare predare de ştafetă între un tată şi un fiu. Între o generaţie care se duce şi alta care vine din urmă...

... Scrutăm depărtarea şi timpul!… Ni-l închipuim pe Aaron, urcând greoi spre vârf, la cei aproape o sută douăzeci de ani la care ajunsese, sprijinit de braţul fiului său Eleazar. Marele Preot, îmbrăcat în veşminte sfinţite, mergea conştient pe ultimul său drum!... În urma lor urca şi Moise. Trist şi cufundat în gânduri. De data asta, el primise de la Domnul tulburătoarea misiune să-şi dezbrace fratele de veşmintele cu care slujise în Cortul dumnezeiesc al Întâlnirii şi să-l îmbrace cu ele pe fiul şi urmaşul aceluia... Sosise vremea ca şi Aaron să fie adăugat la

poporul său... *În aceeaşi pustietate în care au rămas toţi cei care n-au crezut!...* (Numeri 20, 23-28; 33, 38-39).

... Trecuseră mai bine de treizeci de ani de când Moise îl îmbrăcase fericit pe fratele său în cele mai sfinte odoare. Lângă Muntele Sinai. Acolo şi atunci avusese loc cea dintâi hirotonire arhierească din lume! Şi poate cea mai paradoxală dintre toate cele ce au mai urmat: *arhiereul era sfinţit de proroc!...* Şi primul îi recunoştea întotdeauna întâietatea celui din urmă… (Levitic, cap. 8).

O, ce cutremurător moment s-a petrecut atunci pe culmea acestui deal pustiu din faţa noastră! Aici s-au îmbrăţişat sfâşietor cei doi fraţi: Aaron şi Moise. Pentru cea din urmă oară! La numai doi paşi de Ţara Promisă! Pentru care amândoi au ostenit îndelung. Îmbărbătând şi călăuzind mulţimea. Suportându-i cârtirile şi mijlocind pentru ea în rugăciune înaintea lui Dumnezeu! Dar cu toate acestea, ei nu s-au învrednicit să intre în ea!... Se îndoiseră de *«puterea cuvântului»* rostit cu credinţă neclătinată, crezând numai în *«puterea toiagului»!...* Acela era nivelul gândirii lumii de atunci!...

... Pentru ca să ajungem pe vârful muntelui Hor, ar fi trebuit să intrăm pe un drum privat, închis circulaţiei publice... Astfel că şi de acel loc sfânt ne-am atins doar privirile înlăcrimate, şoptind: O suflete al meu, să ne înfiorăm adânc şi să ne pregătim pe măsură pentru urcuşul de „mâine“ cât mai avem prilejul!... Chiar dacă locul şi vremea „dezbrăcării“ noastre par că n-au sosit încă, ele nu pot fi prea departe... Să fim gata în orice vreme pentru clipa aceea, ca să ne învrednicim să fim atunci îmbrăcaţi de El, şi nu dezbrăcaţi, ca Aaron!...

Probe de foc...

Purtându-ne paşii prin acest deşert nesfârşit, ne amintim că tot în Pustia Ţin a avut loc şi un alt examen al poporului ales: acela cu şerpii veninoşi…

... Cu fiecare zi, gloata devenea tot mai obosită de drumul ce părea fără capăt. Ca şi pustiul... Israeliţii ajunseseră la un moment dat până lângă cetatea Aradului, locuită de canaaniţi – şi o cuceriseră, nimicind totul. Dar din pricină că verişorii lor, fiii lui Edom (Esau), fratele lui Iacov (Facere 25, 30), nu le-au îngăduit să treacă prin ţinutul lor, a trebuit să întoarcă din nou în pustia istovitoare din care abia ieşiseră... Fiindcă preţul neascultărilor dinainte încă nu fusese plătit tot. Şi paharul ce trebuia golit până la fund încă nu era băut…

... Răbdarea poporului ajunsese iarăşi la capăt! Din starea acea de revoltă au cârtit din nou împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lui Moise, zicând: *«Pentru ce ne-aţi scos din Egipt, ca să murim în pustie? Căci nu este nici pâine, nici apă – şi ni s-a scârbit sufletul de această hrană proastă!...».* Erau aceste cuvinte batjocoritoare o jignire adresată Dumnezeului Care le purtase de grijă tot timpul, pentru că El nu i-a îndestulat cu „hrană proastă“, cum se plângeau ei, ci cu «pâine din cer» şi i-a adăpat cu apă duhovnicească din *«Stânca ce venea după ei şi Care era Hristos»* (1 Corinteni 10, 4). Din această pricină, Domnul a trimis împotriva lor acei şerpi otrăvitori care au muşcat de moarte pe foarte mulţi israeliţi.

De data aceea se pare că însăşi răbdarea lui Moise obosise peste măsură! El nu s-a grăbit să alerge ca alteori la Cortul Întâlnirii şi la rugăciune... Poate că trebuia mai întâi să se trezească în popor conştiinţa vinovăţiei, să-şi vadă şi să-şi recunoască grozăvia stării în care au ajuns,

cârtind şi bârfind... Apoi să alerge la Moise şi la Domnul pentru a-şi mărturisi fărădelegea şi a-şi cere iertare!...

Dar după ce se pornise urgia pedepsitoare, oricât de întristat ajunsese omul lui Dumnezeu din pricina cârtitorilor, el nu putea să nu intervină pentru poporul său mult-încercat, care de data asta murea cu grămada! Şi atunci Domnul i-a răspuns: *«Fă-ţi un şarpe înfocat şi spânzură-l de o prăjină; oricine este muşcat şi va privi spre el, va trăi!». Şi Moise a făcut atunci un şarpe de aramă şi l-a pus într-o prăjină. Oricine era muşcat de un şarpe veninos şi privea încrezător spre şarpele de aramă, trăia!...»* (Numeri 21, 1-9).

O, ce limpede preînchipuire a Jertfei Golgotei şi a harului adus prin Crucea de pe ea era prăjina înălţată cu şarpele lui Moise!... Ca şi israeliţii de odinioară, şi noi, şi orice păcătos, trebuie mai întâi să devenim conştienţi de păcatele noastre. Apoi, trebuie să ni le plângem şi să ni le mărturisim cu sinceritate şi cu făgăduinţa nestrămutată a îndreptării. Iar în urmă, să ne întoarcem nu doar privirile, ci şi paşii şi viaţa spre Dumnezeu. Asemenea fiului risipitor!... (Luca 15, 11-32). De muşcătura otrăvitoare a şarpelui-satana *nimeni* nu poate scăpa nicicând decât făcând aşa!

Suflete al meu, fă şi tu tot aşa, pe deplin convins că numai în acest fel poţi scăpa de moartea veşnică în care ai ajuns fără ieşire prin păcatul tău!... Dar fă-o astăzi şi fă-o acum! Nu mai amâna nicio clipă: *mâine nu este al tău!...*

… Plecăm cutremuraţi şi de lângă muntele Hor pe drumul ce înaintează prin deşert spre nord-vest. Relieful întâlnit este mereu acelaşi: văi adânci, dar uscate, şi munţi sterpi, cu piscuri ce ating până la 600 m. Nicăieri nu este nicio aşezare omenească şi nici măcar o exploataţie de vreun fel! Nu se vede nicăieri niciun fir de iarbă verde şi niciun izvor de apă, ci numai pustietate care îţi dă fiori!...

În sfârşit: se iveşte în stânga noastră un complex industrial. Iar ceva mai încolo, apare şi o localitate: *Yerukham,* un oraş cu industrie minieră… Ieşim din oraş, cotim la stânga pe drumul ce coboară spre sud-vest şi pe când consultăm harta constatăm uimiţi că undeva pe-aproape era străvechea cetate *Cades*… Cuvântul Scripturii ne spune că până în acel loc ajunseseră israelienii cândva şi că acolo au făcut un îndelung popas în călătoria lor spre Ţara Promisă. De la Cades au plecat şi tot acolo s-au întors cele douăsprezece iscoade trimise de Moise în cercetarea Canaanului… (Numeri, cap. 13; Deuteronom 1, 19-46; 2, 1).

... Dar poporul n-a ascultat atunci de îndemnul înţelept al celor doi tineri, Iosua şi Caleb, singurii dovediţi credincioşi în ceata celor doisprezece de atunci, ci a biruit strigătul înfierbântat al gloatei!... Pentru că gloata fusese otrăvită cu spaima de canaaniţi şi cu necredinţa în Puterea lui Dumnezeu, prin vorbele celorlalte zece iscoade.

O, ce tragedie este faptul că gloata nu gândeşte nicicând! De aceea, ea nu ştie să deosebească cu înţelepciune binele de rău în momentul când amândouă i se îmbie deopotrivă de tentant şi alege mai întotdeauna răul, ascultând de şoapta celui viclean!...

Atunci, la Cades, *„toată obştea a ridicat strigăt şi a plâns toată noaptea aceea, cârtind împotriva lui Moise şi a lui Aaron… Toţi fiii lui Israel au zis: «Mai bine era să fi murit în pământul Egiptului sau să murim în pustiul acesta! La ce ne duce Domnul în pământul acela, ca să cădem în război?... Nu ar fi oare mai bine să ne întoarcem în Egipt?… Să ne alegem căpetenie şi să ne întoarcem în Egipt!...»“*

Dar cu toată răzvrătirea lor şi pe când gloata era gata să-i omoare cu pietre, Moise şi Aaron au alergat la rugăciune!... Şi deşi Domnul Se mâniase puternic pe popor şi era gata să-l piardă, Moise „L-a convins“ să Se întoarcă din mânia Lui, zicându-I: *„… Dacă omori pe poporul acesta ca pe un singur om, neamurile vor zice: «Domnul n-avea putere să ducă pe poporul*

acesta în ţara pe care jurase că i-o va da: de aceea l-a omorât în pustie!»… Iartă, deci, fărădelegea poporului acestuia, după mărimea îndurării Tale…“

Şi Domnul Care nicicând nu leapădă rugăciunea, l-a ascultat pe Moise şi a iertat poporul!… Dar cele zece iscoade, care văzuseră într-adevăr cu ochii lor că în Ţara Făgăduinţei „curge lapte şi miere“ şi au slăbit inima poporului, au trebuit să plătească imediat cu viaţa vina de a fi ponegrit-o: *„au murit acolo înaintea Domnului, loviţi de o moarte năprasnică“...* (Numeri 14, 1-38).

Din cauza aceea, poporul a trebuit să întoarcă spre Marea Roşie. De acum vor avea să rătăcească prin pustie patruzeci de ani! Până când aveau să moară toţi cei care n-au crezut Cuvântul Domnului atunci…

Tot la Cades a murit Maria, sora lui Moise, şi acolo a fost îngropată (Numeri 20, 1). – Dar evocările biblice despre peregrinarea poporului ales prin pustie nu se încheie nici pe departe aici!...

Pe lângă oraşul cu *«Fântâna Legământului»*…

… În timp ce ieşeam din oraşul Yerukham şi înaintam în deşert, priveam cu jind în urmă, la drumul ce duce spre nord-vest. La nici cincizeci de km de răspântia de la care noi apucasem la stânga, se află oraşul *Beer Şeba,* aşezat la jumătatea întinderii dintre apele Mării Moarte şi cele ale Mediteranei. La numai 77 km de Ierusalim…

Aflasem că originea numelui străvechii cetăţi încă nu e bine definit. Ar putea fi legat de cele şapte mieluşele dăruite de Avraam lui Abimelec, regele Gherarului, cu prilejul legământului lor de pace în urma unei neînţelegeri dintre slujitorii lor (Facere 21, 22-33). Sau de fântâna săpată cu mult efort de către slujitorii lui Isaac, străpungând un strat de stâncă de peste 5 m, prilej al unui nou legământ între el şi Abimelec (Facere 26, 25-33).

Toată fiinţa ni se răscoleşte când recitim cuvintele Sfintei Scripturi despre Beer Şeba şi împrejurimi!... Fiindcă acel loc este încărcat de amintiri dintre cele mai sfinte:

... Avraam, «prietenul lui Dumnezeu», acolo a locuit o vreme, pe când încă nici nu era zidită cetatea!... Apoi, undeva pe aproape, lângă un izvor de apă din deşertul de la sud-vestul ei, ogăsise Îngerul Domnului pe roaba Agar când fugea de stăpâna Sara şi rătăcea în căutarea drumului spre Egiptul din care se trăgea… Atunci îi vorbise îngerul: *„Întoarce-te la stăpână-ta şi supune-te sub mâna ei!...“* Şi acolo i-a făgăduit Domnul şi ei: *„Îţi voi înmulţi foarte mult sămânţa şi ea va* fi *atât de multă la număr că nu va putea fi numărată... Vei naşte un fiu căruia îi vei pune numele Ismael… El va fi ca un măgar sălbatic printre oameni;* ***mâna lui va fi împotriva tuturor oamenilor şi mâna tuturor oamenilor va fi împotriva lui****…“* (Facere, cap. 16). Cine are urechi de auzit, să audă ce spune de mii de ani Cuvântul lui Dumnezeu şi să încerce să pătrundă taina vremii pe care o traversăm acum!…

Ceva mai târziu, tot în pustia asta care de la Beer Şeba începe, a fost găsită Agar de Îngerul Domnului. De data aceea rătăcea cu copilaşul ei, căutând şi apă, şi sălaş…, după ce burduful ei se golise, iar nădejdea îi ajunsese la pământ!…

Dar Dumnezeul-Care-Poartă-de-Grijă n-a uitat nici de ea, cum nu uită de nimeni nicicând!... Chiar şi atunci când nouă, ca şi roabei Agar, ni se pare că El ne-a abandonat, după ce semenii noştri ating câteodată „performanţa“ de a se fi lepădat de noi!... (Facere 21, 1-21).

Tot la Beer Şeba a locuit Avraam şi după naşterea lui Isaac (Facere 21, 31-32). Acolo a sădit el un tamarisc (arbore ornamental cu frunze mărunte şi flori albe sau roz) şi a chemat Numele Domnului (Facere 21, 33). Şi tot de acolo a plecat el cu Isaac spre *«Ţara Moria»,* în acea lungă şi mai ales cutremurătoare călătorie de încercare a credinţei sale... Atunci când se silea să asculte de Cuvântul Domnului care îi cerea nimic mai puţin decât jertfa fiului său, primit prin făgăduinţă divină... (Facere, cap. 22). Dar pe când aveau ei să întoarcă, Saara nu mai era: plecase şi ea Acasă, „la Domnul Care îi vorbise“!... (Facere 23, 1-2).

... Undeva, nu departe de Beer Şeba, pe acelaşi drum ce ducea spre Egipt, a locuit o vreme şi Isaac. După ce acolo îl aşteptase în rugăciune şi meditare pe credinciosul slujitor al tatăl său, trimis să-i aducă mireasă… (Facere 24, 62-67). Deprinsese acest bun obicei de la părintele său care iubea singurătatea mai mult decât orice altceva. El nu dorea să locuiască *«în cetate»,* ca Lot, ci *«în corturi»,* având mereu liniştea şi perspectiva câmpului sau a pustiei în care, din când în când, îl cerceta Domnul. Nestingherit de vuietul cetăţii… Acolo a zidit şi Isaac un altar Domnului său Care îi vorbise, promiţându-i binecuvântarea. Şi Care n-a întârziat să i-o şi dea!… (Facere 26, 23-25).

Tot în acele locuri obţinuse tânărul Iacov – dar prin şiretlic! – binecuvântarea întâiului-născut de la bătrânul său tată, care avea vederea slăbită. Făcuse aceasta la îndemnul mamei sale, care ţinea mai mult la el decât la Esau, deşi pe amândoi ea îi adusese la viaţă!… (Facere 27, 1-29). Fiind descoperit în urma acestui fapt, Iacov a trebuit să fugă în Haran, la fratele mamei sale, ca să nu-l ajungă mâna răzbunătoare a lui Esau, pe care el i-o întărâtase de fapt!... (Facere 27,41-45 şi 28, 1-5).

O, dacă din acest nespus de nefericit episod biblic s-ar înţelepţi toţi părinţii din lume, ca să nu facă nicicând deosebire între copiii lor, oricum ar fi! Aşa cum nu face Tatăl Cel Ceresc, Care pe toţi ne iubeşte deopotrivă. Şi ne poartă de grijă clipă de clipă fiecăruia... (Matei 5, 45).

În cele din urmă, la Beer Şeba a poposit şi Iacov, împreună cu cei unsprezece fii ai săi, pentru a-I aduce jertfă de mulţumire Dumnezeului tatălui său Isaac, Care îl bucurase iarăşi... (Facere 46, 1-7). Erau cu toţii în drum spre Egiptul în care Iosif cel vândut de fraţi ajunsese mai-marele ţării lui Faraon, pentru că fusese iubit de Domnul din pricina curăţiei sale sufleteşti fără egal!… (Facere 41, 39-44).

… Oraşul Beer Şeba a fost cucerit de armata israeliană în anul 1948, devenind apoi un oraş universitar. Are o populaţie de peste 185.000 de locuitori şi este socotit capitala ţinutului Negev. Foarte mulţi dintre israeliţii ce locuiesc în el sunt imigranţi din fosta Uniune Sovietică şi din Etiopia…

În Beer Şeba şi împrejurimile sale se pot vizita:

– tradiţionalul târg al beduinilor ţinut în fiecare joi;

– Universitatea «Ben Gurion de Negev»;

– una dintre fântânile săpate de slujitorii lui Avraam şi care a fost desfundată din nou de slujitorii lui Isaac, după ce toate fântânile făcute de ei fuseseră astupate cu pământ de filistenii care îl invidiau mai ales din pricina nenumăratelor binecuvântări primite de la Dumnezeul său… (Facere 21, 25; 26, 15 şi 18).

... Dar noi privim doar de departe spre oraşul Beer Şeba şi spre Fântâna Legământului din el, numită azi *Fântâna lui Avraam!* Privim cu ochii inimii şi ai impresionantelor amintiri biblice pe care le „îngroapă“ acest străvechi nume…

(În aprilie 2011, când peregrinam pentru a treia oară prin Canaan, pe când ne îndreptam spre Hebron, am ajuns să trecem prin imediata apropiere a acestui străvechi oraş biblic. L-am văzut şi noi mai de aproape!...

În jurul nostru, pe amândouă părţile drumului modern ce străbate pustia, se întind câmpuri pietroase şi arse de soarele pustiei... Din loc în loc se văd nenumărate şi sărăcăcioase tabere de beduini care îşi pasc pe aici turmele lor de oi şi capre... Privind la turme şi la păstorii sau păstoriţele lor, multe având faţa acoperită, ne imaginăm că întocmai aşa vor fi „rătăcit" pe aici şi turmele Patriarhului Avraam şi cele ale urmaşilor săi în căutare de păşune şi de fântâni... Pentru o clipă scurtă ni se pare că trăim chiar în vremea lor!...)

La Muzeul memorial *«Ben Gurion»*...

Curând ajungem aproape de o mică localitate împrejmuită cu gard. Fiind deschisă poarta, intrăm, fără să ne dăm seama că nimerim în interiorul unui chibuţ! Pe când descoperim asta şi întoarcem spre ieşire, poarta automată se şi închisese în urma noastră, sechestrându-ne ca într-o capcană... Cu ajutorul unei persoane binevoitoare din incintă, reuşim să ieşim şi să ne îndreptăm înspre muzeul pe care îl căutam de fapt, aflat undeva în cealaltă margine a chibuţului.

Aflăm că în această localitate din margini de pustie, s-a retras întâiul prim-ministru al Israelului, după ce părăsise înalta demnitate publică ce-i fusese acordată. Acolo este de fapt o oază în mijlocul deşertului, gospodărită cu pricepere şi hărnicie de către membrii Chibuţului «David Ben Gurion». Cei dintâi pionieri ai Deşertului Negev care s-au apucat să transforme pustia în zonă roditoare s-au aşezat aici imediat după cucerirea independenţei şi întemeierea statului Israel în 1948...

... Ajungem la locuinţa fostului prim-ministru, devenită acum casă memorială. Ne uimim văzând că aceasta este o locuinţă modestă, tip vagon, păstrată întocmai ca atunci când era locuită de familia înţeleptului bărbat de stat... De fapt o casă memorială nici nu poate fi altfel, dacă se respectă pe sine şi pe sufletul mare care a vieţuit acolo! Pentru că doar atunci poţi simţi în ea prezenţa aproape reală a celui care a făcut-o nemuritoare şi pe ea... Când nu-i păstrată aşa, ea poate fi orice altceva, dar nicidecum o casă memorială!...

Intraţi în incintă, vizionăm un scurt film documentar despre viaţa incredibil de aspră a pionierilor care s-au aventurat aici...

Lângă aleea principală ne atrag atenţia câteva aforisme săpate în piatră. Sunt cuvinte ale marelui Ben Gurion, om de stat originar din Polonia. Înţelepciunea din unul ne despăgubeşte pentru efortul făcut ca să ajungem până aici: *«Ca să existe, statul Israel trebuie să se extindă spre sud!»*...

Ce mare adevăr este cuprins în aceste cuvinte!... Mai ales ţinând seama şi de faptul că întinderile Deşertului Negev la care face referire citatul sunt situate la sudul Palestinei şi ele reprezintă *aproximativ jumătate* din suprafaţa Ţării Sfinte!

... După aproape două mii de ani de inexistenţă a statului Israel, e foarte greu, dacă nu cu neputinţă, de rezolvat problema convieţuirii paşnice cu poporul palestinian. Cum să împarţi această îngustă limbă de pământ în aşa fel încât să-i mulţumeşti pe amândoi împricinaţii, când niciunul nu vrea cu niciun preţ să renunţe la propriile pretenţii teritoriale? Şi cum să renunţe, când este vorba de moştenirea lor, la care ţin pe viaţă şi pe moarte şi unii, şi alţii?...

Dar cum să trăiască alături când fiecare îl urăşte cu toată puterea sa *pe celălalt,* nedorind să ştie ce înseamnă iertarea şi pacea?... Şi cum să cunoască pacea şi iertarea, când şi unul şi

celălalt aleg să trăiască şi pe mai departe străini *de Dumnezeul* lui Avraam? Lăudându-se că-i sunt adevăraţii urmaşi, fiecare şi-l revendică, dar fără să-şi însuşească şi credinţa lui cea fără egal... Ce amăgire cumplită este aceasta! Grozăvia cea mare stă însă în faptul că niciunul dintre ei nu realizează încă aceste adevăruri şi că, în loc să aleagă pacea, aleg mai bine războiul!...

Gândim şi noi că îndemnul marelui Ben Gurion cu privire la viitorul Statului Israel poate să devină o soluţie înţeleaptă în viitor, pentru ieşirea din labirintul în care se învârt acum şi evreii, şi palestinienii. Credem că poporul lui Israel dispune de puterea necesară, atât economică, cât şi spirituală, pentru transformarea pustietăţii, chiar a celei pământeşti, în cea mai roditoare grădină! Întocmai cum profeţise profetul Isaia, în vechime: *„... Pe dealuri înalte voi da drumul la râuri şi la izvoare, în mijlocul văilor. Pustiul îl voi preface în iaz şi pământul uscat, în pâraie de apă! Sădi-voi în pustiu cedri, salcâmi, mirţi şi măslini şi în locuri neumblate, chiparoşi, platani şi ienuperi laolaltă. Ca să vadă şi să-şi dea seama, să cerceteze şi să priceapă cu toţii că Mâna Domnului a făcut acestea şi că Sfântul lui Israel le-a zidit!“...* (Isaia 41, 18-20).

... Da, toate aceste lucruri sunt posibile! Şi cu atât mai mult aici, pe acest pământ al Ţării Făgăduinţei…, pentru că la Dumnezeu nu este nimic cu neputinţă şi niciun cuvânt al Lui nu este lipsit de putere: EL POATE TOTUL! (Luca 1, 37).

... Parafrazând dictonul înţeleptului Ben Gurion, credem adânc că şi viitorul creştinismului depinde tot de *„extinderea lui în sud“!* De transmutarea teologiei cea ajunsă prea mult doar una *„de catedră“* – numai *pentru minte* –, în una *şi pentru inimă*… Adică nu pentru *filosofare creştină,* ci pentru *trăire creştină.* Sau mai ales pentru ea! Când Evanghelia cea ajunsă acum doar *«de duminică şi sărbătoare»* va ajunge una *«de toate zilele»* şi când îndemnul Sfinţilor Părinţi alcătuitori ai Sfintei Liturghii: *„... Toată ziua să ne învăţăm dreptatea Ta, Dumnezeule!“* şi *„Toată viaţa noastră lui Hristos-Dumnezeu să o dăm!“,* va coborî de la nivelul buzelor la cel al inimii, întrupându-se în ea şi rămânând statornic acolo…

Apoi, când creştinismul nostru se va extinde şi spre cei din afară, „contaminându-i“ pe cei indiferenţi acum, ajunşi poate *şi din vina noastră* fără Dumnezeu... Adică pe cei din Biserica noastră, din poporul nostru, din lumea noastră. Dar nu printr-o încreştinare cu forţa, ci printr-una care să convingă prin trăire cu adevărat creştină! Precum în veacurile de aur ale creştinismului... Părăsind nesfârşitele certuri şi lupte fratricide. Şi înverşunata ură confesională. Şi lauda excesivă cu „noi suntem cei mai buni!“... Sau: *„Numai noi* deţinem Adevărul!“ Pentru că toate acestea nu pot duce la nimic bun, decât la pieirea celor ce le ascultă sau le practică încă (2 Timotei 2, 14). Excluzând *pe alţii* de la mântuirea lui Dumnezeu, te excluzi de fapt mai întâi şi mai sigur *chiar pe tine!...*

Câtă dreptate avea Părintele Iosif Trifa când spunea: *„Mântuirea este proprietatea Tatălui Ceresc şi El o dă **cui vrea**!“...* Absolut nimeni nu-L poate împiedica sau determina pe Dumnezeu *să nu* mântuiască pe cineva, când El voieşte aceasta! După cum tot nimeni nu-L poate obliga să mântuiască pe cineva care nu-şi dovedeşte dorinţa aceasta... Aceste lucruri sunt *„treaba lui Dumnezeu“,* cum rostea cu ceva ani în urmă un alt înţelept preot al Bisericii noastre ajuns de mult la vârsta senectuţii…

Însuşi Nicolae Steinhardt, înţeleptul «monah de la Rohia» tratează şi această problemă, afirmând: *„Mântuirea este o taină a cărei dezlegare se află cu exclusivitate în mâinile Judecătorului Hristos. Judecata Sa e înfricoşătoare tocmai pentru că nu este perfect previzibilă şi nu se face prin referire la dispoziţii scrise categorice. A te substitui Lui, îmbrâncindu-L şi făcându-I vânt de pe Tronul Său de Judecător şi a te aşeza tu, simplu om slab şi păcătos, pe acel Tron şi a hotărî tu, cu neînfrânat orgoliu, cine se mântuie şi cine nu, înseamnă a săvârşi hulă şi blasfemie, şi a cădea în păcatul mândriei luciferice...*

Hristos nu S-a întrupat şi nu a venit pe acest pământ spre a repeta banalităţi curente şi a reafirma biata logică omenească elementară, şi a face lucruri la care toată lumea se putea aştepta. El a venit printre noi ca să facă lucruri neaşteptate, surprinzătoare şi scandaloase pentru logica noastră... " („Dăruind vei dobândi": *«O pseudoproblemă»)*

O, suflete al meu, să luăm bine aminte şi să ne înţelepţim din tragedia „poporul ales", care *a rămas pe din afară* atâta îndelungă vreme *tocmai pentru că s-a crezut pe sine că este singurul îndreptăţit* să dobândească mântuirea lui Dumnezeu, nesocotindu-i pe ceilalţi din jur! Să nu facem nicicând ca el, ca să nu avem şi noi nefericita lui soartă de până azi!...

Prin Canionul *«En Avedat»*

… Ieşim din curtea muzeului închis şi ne îndreptăm spre sud-vest, către vestitul Canion *En Avedat* sau Ben Gurion.

Nu departe de şosea, o cămilă „paşte" ici-colo câte-un fir de iarbă uscată, urmată de puiul ei... Ni se par aşa ciudate aceste animale ale deşertului, atât la înfăţişare, cât şi în felul lor de viaţă! Pot răbda îndelung lipsa apei, cu ajutorul proviziilor din cocoaşă. Se mulţumesc cu hrană puţină. Sunt foarte rezistente la drumuri şi poveri. Se odihnesc în genunchi…

Un indicator topografic ne înştiinţează la un moment dat că trecem peste un alt loc biblic: *Pârâul Ţin*. Numai că, prin albia lui acum nu se vede curgând niciun firicel de apă! Şi totuşi, undeva prin zonă, a fost lovită stânca din care au curs ape îmbelşugate... (Deuteronom 32, 51).

Privind la albia uscată a Pârâului Ţin ne amintim cu durere de „albia" creştinismului nostru de azi, ajunsă şi ea aproape uscată... Ce „şuvoaie" binecuvântate şi răcoritoare de suflet au curs cândva prin ea, iar acum, acele realităţi de ieri par multora dintre cei de azi doar nişte amintiri frumoase! Dacă nu chiar legende...

O Dumnezeul credincioşilor noştri părinţi, mai porunceşte vreunui „Moise al vremilor noastre" să-i vorbească iarăşi Stâncii care nu doar atunci venea după poporul ales spre a-l adăpa, ci face acest lucru de-a lungul tuturor veacurilor, până la capătul lor! Pentru că Stânca Aceea erai Tu, Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, din coasta Căruia curge mereu şi Sânge, şi Apă… (Ioan 19, 34). „Sânge", din Potirul Sfintei Euharistii, pentru spălarea păcatelor noastre, şi „Apă", din Sfântul Tău Cuvânt, pentru adăparea sufletelor noastre pururi însetate… (1 Corinteni 10, 4).

Dar fă Tu, Doamne, ca numai *să-i cuvânteze* Stâncii, *nu s-o lovească!...* Ajunge cât a fost lovită de mii de ani şi de mii de ori!... Te rugăm să faci Tu să ţâşnească iarăşi apa cea duhovnicească de care înseteată şi astăzi mulţimile, ca oarecând! Pentru ca să fie îndestulate toate nevoile cele sufleteşti ale poporului Tău binecredincios care stă înainte, aşteptând de la Tine marea şi multa Ta milă... Ca odinioară! Ascultă-ne iarăşi, Te rugăm!...

… În timp ce încercăm să intrăm în uriaşul canion, supraveghetorul locului ne spune că aici este de fapt… *ieşirea* din el şi că intrarea e undeva în apropierea Chibuţului Ben Gurion, de unde tocmai venisem acum… N-avem de ales! Întoarcem acolo, parcăm maşina şi o luăm de la capăt. Apoi, apucăm pe poteca ce duce în valea îngustă şi intrăm în canion.

De-o parte şi de alta a cărării, se vede câte puţină vegetaţie. Chiar lângă cărare ne atrage atenţia un *terebint,* copac cu nume biblic din care nu mai întâlnisem (Isaia 1, 30). Oprim o clipă lângă el ca să-l vedem mai bine: este un arbore răşinos, destul de înalt, cu frunze alungite, dar întotdeauna verzi. Din scoarţa lui se extrage terebentina şi alte substanţe folosite la tăbăcirea pieilor.

Înaintăm apoi de-a lungul văii adânci şi înguste, cu pereţi de piatră roşiatică, înalţi şi aproape verticali. Ni se par ca sculptaţi de o mână nevăzută în ciudate forme de relief

nemaiîntâlnite de noi. De-a lungul văii, curge un pârâiaş cu apă încălzită de razele fierbinţi ale soarelui...

Ajungem la o peşteră scobită în peretele de piatră, mare cât o biserică… Ne iese apoi în cale o cascadă înaltă, dar cu puţină apă. Pentru a merge mai departe, va trebui să întoarcem câţiva paşi şi să urcăm pe treptele săpate în peretele abrupt al stâncii şi de aceea sunt foarte înguste: abia cât lăţimea unui om! Pentru a permite vizitatorilor înaintarea în siguranţă pe marginea prăpăstiei, scările mai au şi un parapet solid, cioplit în aceeaşi stâncă. Undeva mai sus pe povârnişul din dreapta noastră, zărim câteva capre sălbatice care se plimbă liniştite deasupra hăului ca pe cea mai netedă potecă...

Ajungem curând deasupra cascadei şi privim în vale de la înălţimea ameţitoare la care am ajuns. De aici, oamenii de acolo par nişte pitici... Verificăm prin asta un alt cuvânt înţelept care spune: când vrei să-i vezi pe oameni într-adevăr cum sunt, trebuie să fii atent *de unde* şi mai ales *cum* îi priveşti!... Că dacă îi priveşti *de sus*, întotdeauna ţi se vor părea mici şi neînsemnaţi, dar dacă vei face efortul să te cobori pe tine şi să te uiţi *în sus* la ei, atunci vei descoperi că *oricare om are şi virtuţi.* Iar tu, oricine ai fi – sau te-ai crede că eşti –, *multe scăderi şi neputinţe...*

O Dumnezeule Milostiv, dăruieşte-ne tuturor harul *să ne vedem pe noi înşine,* ca să nu-l judecăm nicicând pe aproapele nostru! *Oricine* ar fi el! Aceasta, pentru că noi nu-l putem cunoaşte în totul, ci numai Tu ştii aceasta. Ci ajută-ne să ne judecăm numai pe noi înşine, pentru că pe noi ne ştim prea bine!...

… Dar nu numai înălţimea, ci şi căldura din această văgăună este aproape insuportabilă. Ceva mai înainte, dăm peste un pâlc de copaci asemănători plopului. O, cât de binecuvântată este o clipă de popas la umbră, după atâta umblet prin soare!... Găsesc o cracă mai joasă şi mă aşez pe ea ca să fac câteva însemnări... Ne răcorim cu câte o gură de apă şi sorbim adânc în piept aerul răcoros şi înmiresmat de aici, apoi pornim mai departe.

De-a lungul potecii, descoperim urme proaspete de capre sălbatice. Ce bine se vede că Cineva le hrăneşte şi pe ele în această pustietate! Ba încă le şi călăuzeşte, ca să umble în siguranţă şi le apără de primejdii... O, cât de bun este Dumnezeul nostru, până şi cu vieţuitoarele câmpului! El le dă hrană „la bună-vreme“ şi lor! Şi ele se satură de bunătăţile Lui... (Psalm 103/104, 27-28).

Versantul pe care din nou urcăm devine din ce în ce mai abrupt. Undeva mai sus descoperim câteva peşteri. Se pare că în ele au locuit cândva şi pustnici. Ne abatem într-acolo şi constatăm că una dintre peşteri are două abside. Intrând în ele, ne încredinţăm că în mod sigur cândva au vieţuit şi s-au rugat acolo pustnici, fugind de lumea din afara lor! Dar şi mai mult de „lumea“ din ei!...

Cine ar putea bănui măcar câte rugăciuni fierbinţi se vor fi înălţat spre ceruri de prin aceste grote, din inimile curate ale acelor truditori spre mântuire, poate neştiuţi de nimeni, decât numai de Dumnezeu!...

Înălţăm şi noi aici un suspin spre înălţimile senine de deasupra noastră: O Doamne al Mântuirii veşnice, Te rugăm, odihneşte-i în Împărăţia Ta pe toţi cei care, de dragul Tău şi de dorul mântuirii lor, s-au ostenit aici şi oriunde, prin toate pustietăţile lumii! Adu-Ţi aminte şi de rugăciunile lor stăruitoare pentru cei rămaşi „în lume“! Şi nu ne uita nici pe noi, nevrednicii, care, iată, păşim adesea doar pe urmele lor trupeşti. Dar prea rar şi prea puţin şi pe cele duhovniceşti!...

… Ultima parte de urcuş a fost nu numai grea, ci mai ales riscantă şi cam peste puterile noastre... Două scări metalice cu mulţi fuştei, prinse solid de peretele vertical al stâncii ne

aşteptau tăcute, supunându-ne unui dublu test: şi de curaj, şi de putere... Dar n-avem cum să facem cale-întoarsă! Aşa că suntem siliţi să mergem cum putem, dar înainte...

După ce am urcat cu bine până la capătul scărilor de fier, ne-au mai trebuit doar câteva minute şi eram ajunşi în vârful ultimei stânci. Şi ieşiţi afară din canion. Slavă Ţie, Doamne, că ne-ai ajutat să ieşim cu bine din această văgăună în care singuri am intrat!...

Ajunşi deasupra, avem surpriza să constatăm că maşina ne rămăsese undeva la o depărtare bunicică. Va trebui să aşteptăm până vor merge dragii noştri după ea. O dată ajunşi la şoseaua care traversează pustia asta la circa 1 km de ieşirea din canion, ei au găsit repede o maşină de ocazie şi problema noastră era ca şi rezolvată...

În mijloc de pustietate...

Între timp, intrăm în vorbă cu paznicul care supraveghează ieşirea, împiedicând eventualele intrări în canion pe aici. Acelea ar produce la un moment dat un blocaj şi aceasta ar fi o mare primejdie. Mai ales în dreptul scărilor de metal şi a treptelor săpate în stâncă, pentru că pe acolo poate trece în siguranţă doar un singur om! De la omul acesta binevoitor aflăm că Egiptul este la mai puţin de cincizeci de km de aici înspre apus, peste dealurile acestea sterpe şi că Pustia Ţin se întinde înspre sud, noi fiind doar pe la jumătatea ei...

Două beduine din tabăra apropiată, cu veşminte până în pământ, se apropie timid, împingând un cărucior de copil, plin cu bidoane de plastic. Goale. Ele vin în acest loc amenajat ca să ia apă. Încercăm să intrăm în vorbă cu ele. Ni se par însă atât de tăcute şi rezervate: ne răspund doar prin scurte clătinări de cap...

Ce neînţeleasă şi fără sens ni se pare nouă viaţa acestor locuitori nomazi ai deşertului!... Ce condiţii aspre înfruntă ei, încăpăţânându-se să rămână departe de civilizaţia modernă!

Gândim însă că e posibil ca şi ei să se mire tot aşa privind spre noi la cât de mult ne-am complicat singuri viaţa… Şi ne întrebăm retoric: oare în care „tabără“ o fi poposind statornic adevărata fericire? Şi nu suntem siguri care este răspunsul cel adevărat! Mai ales când ne amintim de povestea cu „cămaşa fericitului“, care, paradoxal, n-avea... nici cămaşă. Şi totuşi doar acela fusese omul cu adevărat fericit!... Se dovedeşte astfel că fericirea adevărată nu stă nicicând în dobândirea „multului“ pe care ni-l dorim, ci în renunţarea la o cât mai mare parte „din puţinul“ pe care îl avem… Dar ce puţini sunt oamenii care au încercat să verifice acest adevăr şi să-l creadă. Şi acest lucru este valabil până şi printre cei înţelepţi şi pricepuţi!... (Luca 10, 21).

... Ieşim apoi şi noi la şoseaua ce străbate deşertul, în întâmpinarea maşinii noastre. În orice parte privim, este acelaşi peisaj ciudat: pustietate nesfârşită... Harta ne spune că piscurile din această zonă se ridică la peste 600 m altitudine. Mai observăm că în vecinătatea noastră înspre sud se află una dintre fermele agricole experimentale ce au prins deja contur în mijlocul Deşertului Ţin. Acestea sunt primele încercări practice ale gândirii înţeleptului David Ben Gurion cu privire la viitorul Israelului prin extinderea lui înspre sud!...

Dinspre fermă, pe nisipul deşertului, paralel cu şoseaua modernă, un beduin conduce un tractor cu o cisternă de apă pentru animalele lor din tabăra apropiată. Ne salută respectuos şi îi răspundem cu toată cuviinţa, privindu-l cum înaintează prin pustia fără margini în care ne aflăm.

Între timp, soseşte maşina şi ne avântăm prin pustie pe drumul ce duce tot mai spre sud, pe urmele israeliţilor din vechime... Dorim să ajungem şi la *Ramon Crater* de la Miţpe.

În stânga noastră se vede o întindere cultivată în mijloc de deşert... Este una din acele ferme agricole experimentale care dovedesc temeinicia îndemnului înţelept al marelui Ben

Gurion: transformarea deşertului în pământ roditor. De acolo îşi umpluse cisterna cu apă beduinul care ne salutase o clipă mai devreme!...

De-a lungul drumului nostru nu se vede nici o aşezare omenească, ci numai pustietate nesfârşită. Ici-colo se înalţă piscuri de până la 900 m, mai înalte decât cele dinainte, dar nicăieri nu se vede vreun firicel de apă, deşi pe hartă sunt însemnate mai multe pâraie sezoniere... Undeva în dreapta se conturează un aeroport de pe care vedem cum decolează din când în când avioane ce zboară destul de jos deasupra noastră. Se vede că sunt zboruri de antrenament, pentru că sub aripi au fiecare lăcaşuri în care, la nevoie, se poate pune „sămânţa morţii“...

Ajungem în sfârşit într-o aşezare urbană! Este oraşul *Miţpe Ramon.* Aflăm că localitatea aceasta este situată pe creasta de nord a uriaşului crater Ramon, la o altitudine de 860 metri. Începutul aşezării este în anul 1950 când în mijlocul acesta de pustie a fost instalat un avanpost militar, iar apoi s-a aşezat şi un grup de muncitori care lucrau la construcţia drumului ce duce la Eilat, pe ţărmul Mării Roşii. Orăşelul a prins contur însă abia în 1960 când aici s-au stabilit imigranţi din Africa de Nord şi România... Acum trăiesc în el mai bine de 5.500 locuitori. Mai aflăm că la circa 5 km în vestul aşezării este un mare observator astronomic, dar nu mai avem timp să ajungem la el.

... După ce ieşim din oraş, ajungem pe o buză de prăpastie ce se cască înspăimântător chiar la marginea şoselei moderne ce duce înspre sud... După ce oprim, vedem cum la picioarele noastre se întinde o ciudată formă de relief denivelat, ca şi cum pământul acela s-ar fi scufundat cândva... Privind craterul, ne amintim de cumplita pedepsire a fiilor lui Core şi a celor două sute cincizeci de răzvrătiţi împotriva lui Moise, pe care pământul i-a înghiţiţi de vii în vechime... Ne cutremurăm citind în Cartea Domnului că aceia nu erau oameni oarecare, ci *„fruntaşi ai adunării“* şi *„oameni cu nume“...* (Numeri 16, 1-34). Într-adevăr, nu oamenii simpli şi smeriţi creează probleme între cei credincioşi!... Ce cumplit este păcatul împotriva Duhului Sfânt – între care şi batjocorirea aleşilor Domnului! El nu are iertare *„nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie“!* (Matei 12, 32).

Potrivit informaţiilor culese, craterul de la Miţpe Ramon are o adâncime de 500 metri şi este cel mai întins dintre craterele Deşertului Negev. Având o lungime de 40 km şi o lăţime de până la 10 km, pare a fi socotit ca cel mai mare din lume...

Imediat în dreapta noastră se înalţă un platou de stâncă... Pe el, pe lângă multe sculpturi este amenajat şi un balcon care „atârnă“ deasupra prăpastiei. De pe el se vede şi mai bine imensitatea craterului şi păsările zburând nu deasupra ta, ci sub tine... Dar noi ne pregătim să ajungem în alte zone ale Pustiei Ţin mai interesante din punct de vedere biblic şi întoarcem pe drumul pe care ajunsesem la Miţpe şi Ramon Crater...

„Pocăinţa este o cumpănă care nu se apleacă spre iertarea păcatelor până nu punem în ea prima «greutate»: recunoaşterea şi mărturisirea sinceră a păcatelor...“

Preot Iosif Trifa

Pe *«Înălţimea Acrabim»...*

... După ce trecem de localitatea Yerukham, o luăm pe un alt drum ce duce la *Dimona,* un oraş însemnat din ţinutul Negev. Ajunşi acolo, intrăm într-un mare magazin alimentar, apoi într-o piaţă – şi dintr-o dată ni se pare că suntem într-un adevărat ţinut al belşugului – nu la marginile pustiei care nu rodeşte nimic. Încă!... Dar mâine, cine ştie?...

Întorcând spre casă, tresărim când observăm un indicator ce arată direcţia spre *Înălţimea Acrabim,* un alt străvechi loc biblic şi reper de hotar al ţării Canaanului de odinioară pentru poporul lui Israel... (Numeri 34, 4). Într-adevăr prin toate întinderile acestea pustii, ca şi prin cele locuite, trebuie „să-ţi aduci aminte“ şi „să-ţi descalţi încălţămintea“, ca Moise, oarecând!... Pentru că pe acest pământ pe care calcă acum tălpile noastre, în vremile de demult s-a desfăşurat un dialog permanent între Dumnezeu şi poporul Său care peregrina spre Ţara Făgăduită!...

După un timp, ajungem la un loc cu serpentine strânse: suntem chiar pe *Înălţimea Acrabim* sau a *Scorpionului!* La ultima curbă din dreptul vârfului este un stâlp de hotar ca un turn dantelat de cetate... Pe el este încrustat un text din care înţelegem doar că şoseaua a fost făcută în anul 1950.

Oprind o clipă şi aici, am urcat cei câteva zeci de metri până pe vârful colinei şi am privit până în depărtări înspre miazăzi şi răsărit... Au trecut mii de ani de când pe întinderile acestea pustii poposea din loc în loc tabăra israeliţilor şi Cortul Întâlnirii lui Moise cu Dumnezeu! Nici stâlpul de foc şi nici cel de nor nu sunt cu totul străine acestor locuri... (Ieşire 13, 21-22). Dar ochii noştri nu sunt învredniciţi să desluşească acum urma trecerii lor prin văzduh, cum nici auzul nu poate desluşi nimic din vacarmul taberei lui Israel în peregrinarea ei prin pustietăţile acestea!...

Ne-am minunat aflând că acest drum spectaculos pe margini de prăpăstii a fost croit cu mult înainte de cel pe care trecem noi azi: în timpul ocupaţiei romane şi cu mijloacele tehnicii de acum două mii de ani...

... Începem să coborâm iarăşi pe serpentine şi mai strânse, privind cu inima strânsă la hăurile ce se cască în imediata lor apropiere spre întinderea acum pustie, dar care fusese cândva câmpia roditoare a Iordanului ce ajungea până la Marea Roşie...

Ajunşi la şoseaua principală, o luăm la stânga şi înaintăm înspre nord. Curând ajungem iar în zona secată a Mării Moarte... Este aici o adevărată industrie a sării, rezultată prin evaporarea apei!

Din mersul maşinii, privim cutremuraţi încă o dată la «mlaştina de sare» ce se întinde pe o porţiune de aproape 10 km între apele Mării Moarte şi fundul ei uscat dinspre sud. Atât a mai rămas din ţinutul Sodomei, cel oarecând irezistibil de ispititor pentru ochii lui Lot şi pentru inima lui însetată după bogăţie!...

... De la „porţile“ blestematei cetăţi, privim încă o dată la stâlpul de sare al femeii lui Lot… Atât a mai rămas şi din amintirea familiei nepotului lui Avraam, şi din agoniseala adunată în Sodoma!

Dar acel colos de sare rămas după cea mai cumplită experienţă posibilă este şi un avertisment continuu la priveghere înţeleaptă pentru toţi trecătorii pe aici! Ca şi pentru toate sufletele care deschid Sfânta Scriptură şi se opresc pe la acele cumplite evenimente…

… Spre seară, ajungem la apartamentul „nostru“ din cetatea izbăvirii lui Lot... Şi înăuntru, şi afară, zăpuşeala este la fel de insuportabilă pentru noi! Abia când se lasă seara şi începe să adie o briză răcoroasă dinspre munţii apropiaţi ai Moabului de oarecând, ne mai revenim

puţin. Dacă n-ar fi aerul condiţionat din încăpere, cred că ne-ar fi cu neputinţă să odihnim în acest ţinut atât de fierbinte!...

Cugetând la peregrinările de azi, încercăm să tragem învăţăminte, atât din întoarcerile noastre pe urmele lui Lot, cât şi din pribegirile poporului lui Israel prin pustie, în drum spre Ţara Sfântă. O, dacă ne-ar fi nouă toate experienţele acestea acum şi întotdeauna un îndemn permanent spre căutarea mântuirii şi spre păstrarea ei cu scumpătate!... Dă, Doamne!... Amin.

Spre Fortăreaţa Masada...

… Ne ridicăm din aşternut în toiul nopţii, la ora trei şi jumătate, apoi plecăm spre ruinele fortăreţei Masada, ca să prindem de pe înălţimea ei un răsărit de soare...

Accesul spre culmea acestei redute este posibil doar din două părţi. Dinspre nord se ajunge prin oraşul Arad, apoi de la poalele dealului se urcă în circa 15 minute pe o cărare amenajată. Dinspre sud-est, unde suntem acum, accesul este posibil fie cu telecabina, parcurgând o distanţă apreciabilă şi la o înălţime ameţitoare, fie urcând cu piciorul ceva mai bine de un ceas, pe versantul din ce în ce mai abrupt spre vârf.

Ajunşi la telecabină, aflăm că încă nu este permis să trecem mai departe până se luminează puţin de ziuă. Ni se explică limpede că în multe locuri, accesul pe povârniş este foarte primejdios fără lumină… Va trebui deci să mai aşteptăm! Între timp, observăm cum şi în această mică oază artificială sunt întinse mai multe furtunuri de cauciuc deasupra rădăcinilor câtorva palmieri, aducându-le apă. În plin deşert, mai mult decât oriunde, viaţa înseamnă întâi apă!... Chiar şi dacă doar „cu picătura“!...

În timp ce aşteptăm permisiunea de intrare, aflăm câteva date istorice despre obiectivul spre care ne îndreptăm acum: Fortăreaţa Masada este situată la numai 4 km în vestul Mării Moarte. A fost construită pe vârful unui platou înalt de 450 m deasupra întinderii apelor sărate. Dar faţă de nivelul Mediteranei, fortăreaţa Masada se ridică abia la 20 de metri!...

Un defileu adânc o separă de toate celelalte înălţimi sterpe din jur, făcând-o cu neputinţă de cucerit decât prin asediere. De fapt aşa a şi fost vreme îndelungată, atunci când i-a venit vremea judecăţii!...

Primele fortificaţii au fost începute aici de către marele preot iudeu Alexandru Ianeus, pe la începutul secolului I înainte de Întruparea Domnului. Întăriturile principale de pe culmea dealului şi înzestrarea ei militară au fost desăvârşite însă de Irod cel Mare, între anii 40-4 înainte de Hristos. Aici îşi pregătise el un loc sigur de refugiu dinaintea reginei Cleopatra care abia aştepta momentul răzbunării sale...

Fortăreaţa se întindea în vremea ei pe aproximativ 650 m lungime şi 300 m lăţime. Aflăm uimiţi că pe palma aceasta de pământ se făcea atunci şi puţină agricultură...

Accesul pe Masada era unul singur, iar acela era atent supravegheat de la înălţimea unui turn de veghe pentru a putea fi şi apărat pe măsură de garda „invincibilă“ a lui Irod.

Printre ruine străvechi...

Descrierile istoricului Iosif Flaviu despre acest important loc sunt foarte exacte, fiind confirmate de excavaţiile făcute aici între anii 1936-1965: *„... Era o stâncă mare în circumferinţă şi foarte înaltă..., înconjurată de văi adânci, încât ochii nu le puteau vedea adâncurile. Pe vârful dealului, regele Irod a construit mai întâi o fortăreaţă, pe care a numit-*

o Masada... Irod a construit, de asemenea, un zid în jurul vârfului de deal... 38 de turnuri s-au ridicat pe acel zid, fiecare de câte 50 de coţi înălţime [24 m]...“

Constructorii palatului lui Irod au folosit blocuri de piatră, tăiate direct din muntele vestic din imediata vecinătate. Pe lângă apartamentele regale luxoase şi terase largi, bogat ornamentate în mozaicuri de epocă, la acea înălţime ameţitoare pe peretele stâncii, era şi o sinagogă. Ba chiar şi o piscină pentru familia regelui şi o baie publică...

Atunci când rezervele de apă colectate din ploaie în cisternele mari se epuizau, se căra apă de jos, cu măgarii, ca să se simtă bine regele şi regina, ţiitoarele şi slujbaşii lui Irod! Ce mai conta truda epuizantă depusă de supuşi pentru asta? Dar oare care sunt „împăraţii“ pământului care nu fac şi astăzi tot la fel? Sau chiar mai mult, fără să socotească preţul confortului lor pururi nesatisfăcut!...

Dar cel mai măreţ dintre toate edificiile acestui „cuib de vultur“ a fost palatul cu trei etaje, construit în amfiteatru, chiar pe coasta de nord a prăpăstiei... Undeva deasupra acelei splendide construcţii era turnul de veghe, din care se asigura permanent securitatea personajelor regale şi a locuinţelor acestora.

... Aici se retrăgea Irod cu suita lui atunci când îi poftea inima! Dar mai ales iarna, din pricina climei foarte blânde în apropierea Mării Moarte. Şi tot pe Masada regele îşi trimitea familia, împreună cu apropiaţii lui în vremi de restrişte... Fortăreaţa putea adăposti până la 800 de oameni. Ea a fost locuită de familia lui Irod până în anul 66, când a fost ocupată de răsculaţii împotriva ocupaţiei romane.

Aflând toate aceste amănunte, cugetăm cu tristeţe: ce şubredă este domnia sărmanilor împăraţi ai lumii dintotdeauna! Toate redutele si armiile ce cred că le deţin se dovedesc nefolositoare şi zadarnice, atunci când vine vremea lepădării de la faţa lui Dumnezeu... Ce repede şi pentru totdeauna se duc toate, pentru că cei ce le stăpânesc nu se opresc măcar o clipă să cugete la soarta ce o vor avea mâine palatele şi comorile lor. Aceasta pentru că le-au clădit pe lacrimile şi sudoarea, şi sângele poporului peste care domneau fără inimă, silindu-l să tragă ca vita înjugată sub biciul cel mai nemilos...

Mai-marii lumii din toate vremile nu se apleacă smeriţi în faţa Domnului, ca să-I cunoască Voia şi să I-o împlinească. Dar nici în faţa supuşilor nu se pleacă, cu înţelegere şi milă, spre a le cunoaşte şi îndulci amarul… De aceea prea repede li se duc toate comorile ca şi cum n-ar fi fost nicicând! Iar fortăreţele lor „invincibile“ devin dărâmături ce înfioară, pentru că doar inteligenţa şi eroismul, oricât ar fi ele de mari, nu-s de-ajuns. Cum nici chiar tot aurul din lume! Atunci când vine vremea ca Domnul să-Şi îndrepte spre ei şi spre redutele lor nu Puterea Lui Dumnezeiască, ci doar… suflarea gurii Sale... (2 Tesaloniceni 2, 8).

Întocmai aşa s-a întâmplat şi cu acest magnific palat de pe Masada, atunci când i-a venit vremea judecăţii!...

Începutul sfârşitului...

... Pe la anul 66, *sicarii,* membrii unei temute secte politice evreieşti care aveau o ură de moarte împotriva Romei, au năvălit în fortăreaţa Masada şi au luat toate armele depozitate acolo pentru a lupta cu ele în Ierusalim. Când duşmanii lor i-au alungat din capitală, s-au refugiat din nou în interiorul acestei redute, rezistând eroic până şi după ce măreţul Templu din Ierusalim ajunsese doar nişte dărâmături, întocmai cum profeţise Mântuitorului nu mult înainte!... (Matei 24, 1-2).

Dar în primăvara anului 74, ostaşii romani din Legiunea a X-a şi-au concentrat toată forţa împotriva acestui ultim punct de rezistenţă din Israel. După ce l-au înconjurat din toate părţile cu opt garnizoane puternice, nu mai rămânea absolut nicio scăpare pentru cei încercuiţi... Când cădea şi cea din urmă redută a poporului ales, începea cea mai îndelungă risipire a lui printre neamuri (Ezechiel 22, 15). Poate ultima!...

În partea dinspre nord, în imediata vecinătate a celuilalt munte de piatră, ca să aibă la îndemână „muniţia“ necesară, romanii şi-au instalat uriaşele lor maşini de război: catapulte şi berbeci...

(În anul dinainte, venind din partea opusă, prin oraşul Arad, am văzut la poalele Masadei un astfel de colos din acele înfricoşătoare maşini de spart zidul cetăţilor oricât de bine întărite. În preajma imensei catapulte reconstituite, erau şi câteva cărucioare de lemn pentru aducerea bolovanilor din apropiere. Ca în primul veac...).

... Când au început toate catapultele romane să-şi arunce „proiectilele“ lor spre cetatea întărită de pe vârful acestui munte, atunci nici zidurile ei tari, nici eroismul fără seamăn al sicarilor care o apărau pe viaţă şi pe moarte, n-au mai folosit la nimic. Cei nouă sute şaizeci de combatanţi asediaţi acolo fără nici o speranţă de scăpare, urându-şi duşmanii cu toată puterea sufletului lor, au preferat mai degrabă să se sinucidă, decât să se predea...

Istoricul Iosif Flaviu reţine că au scăpat atunci cu viaţă doar două femei şi cinci copii, care au reuşit să se ascundă într-o peşteră din incinta fortăreţei. Era poate şi această tragedie cumplită o parte din preţul „primei poliţe“ din cutremurătoarea „scadenţă de plată“ a poporului ales, care va continua să fie cerută generaţiilor următoare, până în vremea noastră. Întocmai cum ceruse inconştient şi grăbit întregul norod al lui Israel în fortăreaţa Antonia din Ierusalim, în Vinerea Patimilor Mântuitorului!.... Atunci când gloata stăpânită de o ură turbată împotriva Domnului Iisus urla: *„Sângele Lui să fie asupra noastră şi asupra copiilor noştri!“...* (Matei 27, 25). Şi cât de cumplit şi de îndelung a fost! Sau mai este încă?...

I se păruse poporului ales că-L poate monopoliza pe Iahve, fără să caute în acelaşi timp să-L şi cunoască cu adevărat. Şi să-L iubească cu toată puterea sufletului. Şi să-L şi asculte cu orice preţ. Şi să-L urmeze necondiţionat… O, în ce amăgire cutremurătoare cade oricine gândeşte ca cei din Israelul de odinioară!...

... Suflete al meu, ia bine aminte la avertismentul Scripturii: *«**Ce seamănă** omul, **aceea** va şi secera! Dumnezeu nu Se lasă să fie batjocorit!...»*. Cine a semănat vânt, va secera furtună! (Galateni 6, 7; Osea 8, 7). Când te leapădă Domnul din pricina neascultării şi împotrivirii faţă de El, nicio rezistenţă oricât de puternică şi îndelungă, nici armele cele mai sofisticate, nici betoanele de sub cel mai adânc pământ, nicio putere omenească şi niciun loc din lume nu te mai pot ascunde şi scăpa de mânia Lui!

Ferice de sufletul acela care înţelege şi învaţă din înţelepciunea istoriei, ca să nu ajungă el o pildă cutremurătoare din care să se înţelepţească doar alţii!... Atotputernic şi Nebiruit este numai Singurul Dumnezeu Adevărat! Iar unicul adăpost întotdeauna sigur este numai scutul nebiruit de sub braţele Crucii Sale.

Caută-l pe acesta, suflete al meu, şi alege-l acum, pentru totdeauna!... Ca să nu plângi zadarnic precum cei dinainte...

... Cu sufletul răscolit până în străfunduri, gândim: O, dacă L-ar primi cât mai curând pe Dumnezeul lui Avraam, cu Care se laudă de mii de ani, dar fără să-L cunoască cu adevărat, şi poporul lui Israel, cel ajuns *«tare la cerbice»* (Fapte 7, 51), cum i s-ar rezolva de repede şi uşor problemele lui toate!... Şi ce curând, în loc de lacrimi şi sânge, ar curge din nou pe glia lui belşug de „lapte şi miere“! Ca odinioară!... Întocmai cum îi făgăduise Dumnezeul

părinţilor lui credincioşi binecuvântarea, în urma ascultării de El, fapt adeverit cu prisosinţă prin îndelunga lui istorie. Şi nu blestemul, ca atunci când poporul ales a întrecut măsura răbdării lui Dumnezeu. Precum multe alte naţiuni! De mai înainte şi de după *«vremea lui Israel»...*

O, suflete al meu, ia aminte iară şi iară la toate învăţămintele ce se pot trage din experienţa celor de demult!

… Fortăreaţa Masada a rămas ocupată de romani până în anul 111. Apoi, nu mult după aceea, un mare cutremur de pământ a dărâmat majoritatea edificiilor ei – şi nimeni nu le-a mai rezidit vreodată. Prin secolele 5-6, ceea ce mai rămăsese în picioare a devenit adăpost pentru călugării care se retrăgeau din lume prin aceste pustietăţi. După năvălirea perşilor din anul 614, a rămas sălaş temporar beduinilor nomazi...

Aşa s-a sfârşit istoria Masadei şi toată măreţia ei de cândva!... Cum sfârşesc toate-toate pe pământ, odată şi odată. Peste veacuri şi pentru veşnicie rămâne doar binele făcut printr-o umblare smerită şi iubitoare cu Dumnezeu, întocmai cum spune poetul Traian Dorz:

„Anii trec ca norii, perii-ncărunţesc,
vremurile-s altfel, totul e-n schimbare,
zilnic se preface tot ce-i pământesc,
numai Adevărul este-Acelaşi Soare!

Iarba se usucă, frunza cade iar,
apele-şi fac vaduri, altele întruna,
peste toate-n lume plânge-un «în zadar»,
numai în iubire cântă-un «totdeauna».

Vara arzi în soare, iarna arzi în ger,
ce te-ncântă astăzi mâine ţi-e povară,
toate-apasă duhul, toate-l strâng ca-n fier,
numai conştiinţa sfântă e uşoară.

Toţi sunt ca şi tine: slabi şi schimbători;
cei aproape astăzi ţi-s departe mâne,
oamenii, ca anii,-s aburi trecători,
numai Domnul singur neschimbat rămâne!

... Nu-ţi lega de nimeni inima acum,
ca să nu ţi-o smulgă ruperea ce vine,
leagă-ţi-o de Domnul; lumea-i vis şi fum:
Singur El rămâne veşnic lângă tine!“

Răsărit de soare pe Masada...

Pentru a ajunge pe vârful acestui munte de piatră, va trebui să parcurgem 2 km de urcuş greu. La un moment dat acesta este posibil numai pe trepte: şapte sute la număr!...

După o oră bună de suiş din ce în ce mai greu, ajungem sus. Este ora 5,25! De peste Munţii Iordaniei, de dincolo de Marea Sărată, începe să se ivească tot mai limpede „globul de foc“ din ce în ce mai luminos, spărgând întunericul din jur cu incandescenţa lui... Într-adevăr, cum

zice Scriptura, *«soarele iese ca un mire din odaia lui de nuntă şi se aruncă în drumul său cu bucuria unui viteaz: răsare la un capăt al cerurilor şi îşi isprăveşte drumul la celălalt capăt; nimic nu se poate ascunde de căldura lui!»*... (Psalm 18/19, 5-6).

... Mai văzusem şi eu multe răsărituri de soare până aici. Chiar şi de pe munţi mai înalţi decât acesta! Dar priveliştea fascinantă de pe Masada părea că le întrece pe toate… Îmi este cu neputinţă să descriu aici în cuvinte ceea ce am simţit atunci, privind la soarele ce biruia dintr-o dată întunericul din jur. Şi pe cel din mine…

De fapt la fel de frumoase sunt toate lucrările lui Dumnezeu – ori de unde le-ai privi – dar numai atunci când inima este înfiorată, adică în stare să simtă măreţia lor fără seamăn şi permanenta lor proaspeţime! Asemănătoare Celui Ce le-a creat, Care dimineaţa a zis şi au fost făcute, iar seara le-a privit desăvârşirea pe care El le-o împrumutase pe-o vreme... (Facere 1, 31).

Dar precum de impresionant este răsăritul acesta de soare, la fel de măreţ este şi apusul lui, după munţi, ori „după mare"… Sau priveliştea clarului de lună de sub bolta cerului înstelat al toamnei… Sau fulgerele ce luminează noaptea brăzdând nemărginirea, în timp ce tunetele bubuie din ce în ce mai puternic, amintind de cele de pe Sinai (Ieşire 19, 16-18). Atunci când poţi sta liniştit deplin, ştiind că peste ele şi deasupra lor stăpâneşte Atotputernicul Dumnezeu, Care nu îngăduie să ţi se întâmple niciun rău, pentru că El este *Tatăl tău!...*

... Răsare soarele pe Masada! Privindu-i măreţia, ne închinăm emoţionaţi cu faţa spre răsărit, mulţumindu-I Domnului pentru momentul acesta superb cu care începem o nouă zi... În vârf de munte. În Ţara Sfântă. Şi *deasupra* Mării Moarte!…

Privind la măreţia acestui răsărit, gândim: aici, soarele răsare de după Munţii Moabului, dar nu de la... moabiţi!... Ci Dumnezeu este Cel Care face să răsară soarele Său peste toţi oamenii deopotrivă: şi peste cei răi, şi peste cei buni, deopotrivă! (Matei 5, 45). Fiindcă El este nespus de bun cu fiecare şi cu toţi împreună!... Dar ce răi suntem noi, de cele mai multe ori: dacă ar fi în puterea noastră, poate că am împiedica soarele să răsară şi peste duşmanii noştri... Iată cât de nemernici suntem!...

Privind în jos peste zidurile reconstituite, zărim un grup numeros de copii ce urcă în şir indian pe treptele care şerpuiesc pe coasta abruptă a muntelui… Soarele începe să-şi reflecte întâi razele, apoi pe sine însuşi în apele Mării Moarte: este un adevărat spectacol de lumini!... Privind la „mingea lucitoare" din oglinda apei şi la cea de pe întinderea albastră de deasupra ei, parcă nu mai ştim care soare e mai frumos: cel de pe bolta cerului, ori cel de pe „bolta" apelor... Şi unul, şi altul ni se dezvăluie neîntrecut în frumuseţea lui!...

Un alt grup de copii ajunşi pe vârful Masadei cântă frumos şi liniştit undeva foarte aproape de noi… Dincolo, o tânără îmbrăcată cuviincios, se roagă singură dintr-o carte, cu faţa îndreptată spre Ierusalim, precum prorocul Daniel cândva din Babilon… (Daniel 6, 10).

Se vede că educatorii tinerei generaţii din Israelul zilelor noastre ştiu bine cât de însemnat lucru este ca generaţiile ce vin să-şi cunoască „pe viu" istoria şi credinţa înaintaşilor! Iar pentru devenirea lor frumoasă, ei ştiu că tinerii au neapărată nevoie de repere. Morale. Religioase. Istorice. Şi unde oare să le afle mai bine decât „urcând" pe urmele înaintaşilor!...

Cugetând la acestea, ne întrebăm retoric: oare când va fi o asemenea preocupare şi grijă permanentă din partea educatorilor noştri de azi pentru generaţiile tinere din ţara noastră?...

Începem să cercetăm ruinele fortăreţei. Lângă *Camera de Studiu pentru Mişna* s-a oprit un grup de tineri ce cântă dulce un psalm de laudă pentru Creator... Facem şi noi un scurt popas în apropierea lor. Simţim adânc că avem atâta nevoie să învăţăm încă şi încă de la toţi

înţelepţii biruitori, dar mai ales de la sfinţii de dinaintea noastră, care au reuşit să se biruie mai întâi *pe ei înşişi...*

În partea de vest a fortăreţei se pot vedea ruinele palatului lui Irod. În interiorul acestora, încă mai sunt câteva porţiuni de mozaic frumos colorat din vremile de demult... Spre sud-vest găsim urmele unei capele bizantine şi ne reculegem o clipă între zidurile a căror cupolă preafrumoasă este… cerul albastru. În camera alăturată este o altă porţiune de pardoseală din mozaic foarte bine păstrată...

Ajungem în faţa machetei palatului lui Irod şi ne minunăm atât de imensitatea lui, cât şi de mintea ingenioasă care l-a proiectat. Undeva în apropiere mai sunt câteva „proiectile-bolovani", aruncate până aici de jos de puternicele catapulte romane care au reuşit să facă breşe în zidul fortăreţei, grăbindu-i sfârşitul...

Cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate aici pe la jumătatea secolului trecut, în cazematele Masadei au fost descoperite şi câteva suluri cu manuscrise ale Vechiului Testament, datând de pe la jumătatea secolului I înainte de Naşterea Domnului. Acestea erau fragmente din cărţile Levitic, Deuteronom şi Ezechiel, din Psalmi şi Eclesiast. Printre ruine, au mai fost găsite şi manuscrise cu scrieri apocrife în limbile ebraică şi greacă, aramaică şi latină, rămase de la esenienii de la Qumran. De asemenea au fost descoperite atunci şi douăzeci şi cinci de schelete dintre sutele acelor ultimi apărători ai redutei...

... Ne pregătim de coborâre! Pentru cei mai în putere, drumul de întoarcere pe jos e de numai 30 de minute. E mai uşor să cobori decât să urci!... Simţim însă că picioarele noastre îmbătrânite nu ne-ar mai asculta... Aşa că vom aştepta telecabina! Între timp mai privim de pe culmea cu ruinele fostului palat al lui Irod, declarat astăzi monument UNESCO, la panorama larg deschisă către Marea Moartă şi Munţii Moabului de dincolo de ea...

Privind la cărarea abruptă de sub noi, distingem cete-cete de turişti cum urcă sau coboară, ca într-un adevărat furnicar!... Dar perspectiva aceasta este şi mai impresionantă din cabina de sticlă în care urcasem deja şi care alunecă la vale pe funiile de oţel, legănându-se uşor cu noi deasupra hăului ameţitor...

Ajunşi cu bine la sol, pornim cu maşina şi, după ce ajungem la şoseaua principală, cotim la stânga, urcând înspre nord ca să ajungem la mare. Peste tot în jur sunt numai sedimente de sare rămase după evaporarea apei ce le acoperise. Iar undeva, dedesubtul lor, zac comorile blestematelor cetăţi îngropate de prăpăd pe totdeauna, alături de nefericiţii care le-au adunat cu lăcomie, uitând de Dumnezeu şi de poruncile Lui...

Suflete al meu, ia aminte bine la aceste cutremurătoare urme şi la învăţămintele lor adânci!...

La Marea Moartă...

Curând ajungem la oaza *En Gedi Spa*, situată chiar pe ţărmul mării. Oprim o clipă lângă indicatorul ce marchează locul cel mai jos de pe toată suprafaţa pământului: -420 m. Raportându-ne la nivelul apelor sărate din preajmă şi la cel al dealurilor de piatră din stânga noastră, nu putem realiza în ce afund am ajuns până nu ne aducem aminte de cel al oceanului planetar...

Întocmai aşa este şi duhovniceşte! Când ne comparăm cu cei din jurul nostru, pe care de multe ori noi îi socotim păcătoşi, precum fariseul din Evanghelie, ni se poate părea că „stăm bine“… (Luca 18, 11-12). Când însă ne cercetăm în oglinda Sfintelor Scripturi şi ne măsurăm nivelul sufletesc cu „altimetrul“ sfinţilor, „penele păunului“ din noi ni se dezumflă dintr-o dată!…

Cugetând la aceste adevăruri, plecăm mai departe spre nord, la un loc amenajat pentru a intra în apele mării. Ajungem curând acolo şi intrăm în incintă.

La picioarele noastre se întinde Marea Moartă! Privind la întinderea acestor ape sărate, gândim cu nostalgie: ce frumoasă trebuie să fi fost cândva zona aceasta, atunci când apele dulci ale Iordanului udau toată câmpia Sodomei, continuându-şi alergarea până la Marea Roşie şi ducând viaţă peste tot! Iată cum a schimonosit păcatul până şi configuraţia geografică a pământului!... Acum nu mai e aici niciun fir de iarbă verde; totul e pustiu, transformat pentru totdeauna în ţinut mort, acoperit de ape sărate…

Dar Scriptura Sfântă ne aduce aminte că pe malurile Iordanului din preajmă erau atunci nu doar cetăţile Sodoma şi Gomora, ci încă alte două: *Adma* şi *Ţeboimul* (Facere 18, 16-32 şi cap. 19; Deuteronom 29, 23 şi Iuda 7). Noi ne aflăm acum pe locul acestora din urmă, pentru că celelalte erau situate înspre extremitatea sudică, în vecinătatea micului Ţoar în care vieţuim de câteva zile...

… Marea Sărată este o depresiune unică pe suprafaţa pământului, aflată astăzi la -411 m sub nivelul oceanului planetar. Ea începe la locul de revărsare a Iordanului – şi se întinde pe circa 77 km spre sud, de-a lungul Pustiului Iudeii, până la Deşertul Negev. Lăţimea mării este de numai 18 km, dar adâncimea ei coboară până la 433 metri... Ce ciudat e că deşi aici se varsă permanent apele Iordanului, aducând anual peste 600 milioane de metri cubi de apă dulce, totuşi în această mare este cea mai ridicată concentraţie posibilă de sare de pe glob: 30%! De aceea în apele ei nu pot trăi niciun fel de vieţuitoare.

Desprindem de aici un cutremurător adevăr duhovnicesc: oricâte daruri mântuitoare s-ar revărsa peste un suflet cufundat în mocirla păcatelor, el va rămâne şi pe mai departe tot „mort“! Ca să „învie“, el va trebui scos mai întâi din afundul morţii sufleteşti în care se află, cum fusese scos cândva prin Taina Sfântului Botez... Trebuie să treacă prin baia cea curăţitoare a lacrimilor, care pune *început nou* pocăinţei, adică naşterii de Sus. Numai după această „înviere“, după renaşterea cea mântuitoare de care îi vorbise Domnul Iisus lui Nicodim în noaptea neuitată (Ioan 3, 3-7), „apele Iordanului“ – adică Tainele şi darurile Bisericii –, îl vor putea face din nou viu şi roditor, ca în clipa Botezului. Fără această înnoire, toate binecuvântările cereşti care ajung până la un astfel de suflet mort în păcate, se vor irosi în zadar, revărsându-se mai departe spre alţii!…

Ce greu de priceput se pare că este acest adevăr limpede!... Dacă lui Nicodim i-a fost anevoie să-l înţeleagă, auzindu-l de la Domnul Iisus, el este şi mai greu de priceput pentru lumea noastră! Creştină… Dar mai ales de acceptat!

În apele Mării Sărate...

Dincolo de apele mării, spre răsărit, se văd bine stâncile abrupte ale Munţilor Moabului. Undeva între ţărmul lângă care stăm noi acum şi acele înălţimi stâncoase este graniţa convenţională cu Iordania, trasată prin chiar mijlocul apelor, la capătul Războiului de Şase Zile din 1967.

Neştiind să înotăm, intrăm timid în apa caldă şi limpede ca lacrima, dar din ce în ce mai adâncă. Nu ne depărtăm prea mult de ţărm. Observăm imediat că mai sunt şi alţi fricoşi şi nepricepuţi ca noi care se mulţumesc să intre în apă doar până unde adâncimea ei nu măsoară mai mult de un metru... Cei care ştiu înota se avântă în larg şi plutesc deasupra apei fără absolut niciun efort. De fapt, în apa aceasta saturată de sare nu te poţi scufunda chiar dacă ai voi. Numai frica te face să stai deoparte!...

Aproape de ţărm se disting bine straturile de sare de pe fundul apei, din care poţi rupe cu uşurinţă bucăţi mari ca dintr-o piatră moale... Pe mal, din loc în loc, sunt gropi pline cu mâl negru, încălzit puternic de soarele fierbinte. Mulţi vizitatori îşi ung corpul cu acest mâl, întrucât el are bogate proprietăţi terapeutice, mai ales pentru reumatism. Pe cei ieşiţi dintr-o astfel de „împachetare“ nu-i mai poţi recunoaşte: par a fi nişte adevăraţi oameni negri de prin adâncurile Africii...

Căutând o astfel de groapă cu mâl, băgăm de seamă că abia poţi călca desculţ pe nisipul înfierbântat de pe ţărm, mai ales unde el este îmbibat cu nămol.

După ce ne „împachetăm“ şi noi, stăm o vreme la soare pe nişte scaune din material plastic aduse aici din belşug tocmai pentru asta, apoi ne spălăm în mare, ferindu-ne cu grijă ochii şi gura. Gustul acestor ape este respingător, iar pentru ochi, mai ceva ca sarea... amară!...

Privind la cei avântaţi în larg, prindem puţin curaj şi încercăm să ne depărtăm cât de cât de ţărm. Constatăm uimiţi şi bucuroşi că în aceste ape sărate putem „înota“ şi nepricepuţii de noi... Nu ne puteam nici închipui până acum cât de plăcut e să pluteşti deasupra apei... şi încă fără să faci vreun efort pentru asta!

În urmă, ne îmbrăcăm şi ne pregătim de plecare. Am intrat şi noi o dată în apele Mării Moarte – şi nu ne-am înecat!... De câte ori însă ne-am afundat în apele cele moarte ale păcatului, ducându-ne spre fundul lor! O, dacă n-ar fi fost atunci mila Domnului cea mare, în adâncul lor am fi rămas pe totdeauna şi noi! Precum cei din Adma şi Ţeboimul de sub apele sărate...

... Se spune că, privită din văzduh, Marea Moartă are forma unui uriaş semn de întrebare... Cine ar putea şti cât de mult timp va fi planat deasupra locuitorilor decăzuţi ai acelor ţinuturi întrebarea Răbdării dumnezeieşti: *«Până când?...»,* înainte de declanşarea cutremurătoarei mânii pedepsitoare a răului? Căci Bunătatea lui Dumnezeu, care nu vrea nicidecum moartea păcătosului (Ezechiel 18, 23), aştepta mereu o pocăinţă pe măsură. Numai că aceasta n-a mai venit!... (Facere 18, 20-21). Dar semnul ceresc al întrebării a rămas întipărit şi pe mai departe deasupra acelor întinderi! Spre cutremurătoare luare-aminte pentru toate generaţiile de pe toată faţa pământului, până la sfârşitul tuturor veacurilor...

Conştienţi fiind de starea lumii de azi din ce în ce mai decăzută chiar decât a cetăţilor rămase pentru totdeauna pe fundul apelor sărate, ne întrebăm cutremuraţi: oare ce fel de formă o fi având «semnul» ceresc ce planează astăzi deasupra întregului pământ în ochii Îndelung-Răbdătorului Dumnezeu? Poate că are forma unui cosor gata să taie strugurii lumii aşa cum sunt!... (Apocalipsa 14, 17-19). Sau poate forma bobului de lacrimă, cel pe cât de îndelung aşteptat de Cerul încă răbdător, pe atât de neîntâlnit în lumea noastră!...

... Ca dovadă de netăgăduit că pe acele locuri erau cândva pământuri dintre cele mai fertile de pe lume, pe malurile mării trăiesc şi astăzi peste patru sute de soiuri de plante, nouăzeci de specii de păsări, douăzeci şi patru de specii de mamifere şi douăzeci şi cinci de specii de reptile!... Iar pe fundul apelor se spune că sunt rămase uriaşele depozite de asfalt, despre care aminteşte Cartea Facerii în capitolul 14, versetul 10, numindu-le *Valea Sidim.*

Toate acestea sunt doar urmele palide ale acelei câmpii roditoare atât de râvnită de inima lui Lot (Facere 13, 10) şi amintirea cumplită a păcatului strigător la cer, care a declanşat

mânia lui Dumnezeu atunci când El n-a mai putut răbda... Pentru că şi răbdarea Lui are un hotar peste care nu trece!

Numai că cine oare mai ia seama azi la această realitate înfricoşătoare care prevesteşte prăpădul de foc ce va arde până şi corpurile cereşti? (2 Petru 3, 10). Şi în ce ochi se mai ivesc acum lacrimi de pocăinţă şi hotărâre grabnică de părăsire a păcatului? Până nu sfârşeşte vremea rânduită răbdării mântuitoare a Dumnezeului nostru Cel nespus de Bun! Dar tot pe atât şi de Drept... (Isaia 55, 6-7).

Ajunşi „acasă“ în Noul Ţoar, gustăm ceva şi ne odihnim o clipă. Apoi ne pregătim să plecăm înspre Arad, pentru o incursiune în pustietatea din nord-estul acelui oraş, până lângă Masada...

Prin ţinutul Aradului...

... Urcăm iarăşi pe drumul ce ne scoate din văgăuna Mării Moarte spre Pustia Negev. În timp ce urcăm, urmărim uimiţi indicatoarele de altitudine de la marginea şoselei: *-300 m, -200 m, -100 m, «Sea level»* (nivelul mării), iar în urmă: *100 m, 200 m..., 500 m.*

În jurul nostru se întinde iarăşi o vastă zonă minieră chiar la suprafaţa pământului, dar încă neexploatată. Ajungem curând într-o aşezare modernă, situată pe o culme de deal de peste 500 m altitudine. Aflăm că oraşul acesta cu mai bine de 22.000 de locuitori acum are o atmosferă foarte sănătoasă, fiind socotită deosebit de curativă.

Suntem în localitatea Arad! Acest oraş se află la o distanţă de numai 52 km est de străvechea aşezare *Beer Şeba.* Aradul a fost cea dintâi cetate cucerită de israelieni în peregrinarea lor spre Ţara Făgăduinţei – mult înaintea Ierihonului. Fiind distrus atunci în întregime, locul acela a primit numele *Horma*, adică Nimicire (Numeri 21, 1-3).

Ajunşi aici, israelienii erau atât de aproape de Canaan, încât rămâi consternat când citeşti în Cartea Domnului că tocmai de aici au pornit înapoi spre sud-est, ca să ocolească Edomul – ţinutul fiilor lui Esau –, deoarece aceia nu i-au lăsat nicicum să treacă prin ţara lor. Nici chiar pentru plată!... (Facere 36, 8; Numeri 20, 21).

Cugetând la acele întâmplări atât de dureroase, gândim trist: iată ce urmări nemaisfârşite lasă duşmănia între fraţi, când ei nu fac tot ce le stă în putinţă să o evite! Ori să o depăşească *„până nu apune soarele“...* (Efeseni 4, 26).

Aflăm aici că săpăturile arheologice recente, făcute la circa 8 km în vestul Aradului de azi, au descoperit urme de sanctuare israelite şi ruinele unei fortăreţe străvechi de prin anul 1.200 înainte de Hristos, care a fost locuită îndelung, până prin secolul 6.

Noi însă nu ajungem până acolo, ci trecem înainte pe drumul care urcă spre nord-vest. Lăsăm în urmă cimitirul Aradului şi intrăm din nou în deşert. Din loc în loc, câte o turmă de capre îşi caută hrană pe povârnişurile acestor dealuri sterpe... Pe vârfurile multor coline de lângă drum observăm ici-colo rezervoare mari de apă şi conducte ce pornesc din ele înspre pustie. Poate chiar înspre acele ferme agricole experimentale care au început să prindă contur chiar în inima deşertului…

După multe urcuşuri şi coborâşuri în serpentină, ajungem la un loc neted. În dreapta drumului ce înaintează pe aici spre ruinele fortăreţei Masada, se află o mică oază. În ea trăieşte o mână de beduini care practică turismul în pustietatea asta nesfârşită. Se pare că pe locul unui fost han de caravane de oarecând...

Printre locuitorii deşertului...

Deasupra mai multor corturi imense, îşi înalţă ramurile câţiva palmieri. Mai multe cămile legate între ele cu frânghii, odihnesc în genunchi în afara hanului... La un moment dat vedem cum sunt asaltate de un grup de turişti, în majoritate copii, dornici să le încalece, fericiţi de prilej, doi câte doi. După ce toţi copiii s-au căţărat în şei, „conducătorul caravanei“ îşi îndeamnă cămilele să se ridice în picioare şi să pornească la drum. Prin pustie...

Privind după copiii fericiţi ce se depărtează călare pe cămile, inima ni se strânge de durere... Priveliştea aceasta ne aminteşte zguduitor de scena sfâşietoare în care tânărul Iosif, favoritul patriarhului Iacov, a fost vândut de fraţii săi unei caravane de negustori madianiţi, care l-au înstrăinat apoi tocmai în Egipt... (Facere 37, 26-28). Şi gândim înfioraţi: e cu putinţă ca drumul acelei caravane de madianiţi să fi trecut din Dotan spre Ţara lui Faraon prin locul acesta şi să fi poposit peste noapte chiar aici!...

Cugetând la acel dramatic episod din Vechime, ne cutremurăm cât de departe pot merge invidia şi ura, dar şi lăcomia de arginţi! Până şi în inima de frate! Atunci când în ea rod tăinuite cele trei patimi satanice…

Ceva mai înainte, poarta acestui *«caravanserai»* aşteaptă deschisă!... La intrare, un beduin ceva mai în vârstă ne oferă binevoitor câte o jumătate de pahar de ceai fierbinte şi foarte gustos.

E semn că putem rămâne liniştiţi!... Obiceiul locului spune că atunci când eşti servit cu un pahar de ceai *plin,* eşti înştiinţat în acest mod simbolic că trebuie să-l bei cât mai repede şi să pleci grăbit; eşti un musafir nedorit! Dacă însă paharul oferit este umplut *numai pe jumătate,* acela e semn de ospitalitate garantată...

Ce ciudate sunt tradiţiile deşertului! Nouă ni se părea că acest fel de primire se „traduce“ tocmai dimpotrivă!...

Intrăm în incinta „caravanseraiului“, ne aşezăm pe câte o buturugă scurtă de palmier ce ţine loc de scaun şi ne sorbim ceaiul savuros din paharul de unică folosinţă. Apoi, ne rotim privirile şi paşii prin spaţiul larg dintre corturi. Cele de dormit au aşternuturile gata pregătite pentru oaspeţii ce vor să înnopteze aici. Un alt cort este pregătit pentru servirea mesei: pe mijloc sunt aşezate pirostriile pentru oalele cu mâncare fierbinte. Ceva mai în spate, descoperim o mică brutărie modernă şi alte acareturi. Totul îţi lasă o impresie plăcută şi te îmbie să rămâi şi peste noapte aici...

Ne gândim cu jind la cât de interesantă trebuie să fie o noapte petrecută în plin deşert. Dar în siguranţă!... Numai că noi trebuie să părăsim mica tabără de beduini binevoitori şi să întoarcem spre Ţoarul lui Lot! Suntem fericiţi că avem totuşi o amintire sumară despre felul de viaţă al acestor locuitori obişnuiţi cu viaţa aspră din inima pustiei...

La întoarcere, pe versanţii dealurilor din jur zărim multe urme de peşteri, locuite cândva de sihaştri. Prin ce pustietăţi aspre îşi căutau mântuirea mulţi dintre creştinii primelor veacuri! Pentru ei, lumea cu toate ale sale nu mai reprezenta nimic; era ca şi cum n-ar fi... (1 Corinteni 7, 29-31). O, dacă ne-am împroprietări noi cât mai mult cu un fel asemănător de gândire! Şi mai ales de trăire... Dar ce departe suntem noi şi generaţia noastră de acele vremuri de aur şi de acele înalte şi sfinte trăiri ale celor de atunci!…

În urmă, după ce urcăm spre Arad, începem să coborâm iarăşi până ajungem la „casa noastră“ din văgăuna salvării lui Lot... E cea din urmă seară petrecută aici! Dacă vom ajunge

cu bine la ziuă, vom porni spre inima Ţării Sfinte, cea din urmă parte a peregrinajului nostru: *Ierusalimul...*

Cetatea Hebronului...

(În ultima noastră peregrinare prin ţinutul Negevului din aprilie 2011 ne-am adăpostit în oraşul Arad, pe o stradă ce amintea de numele lui Lot: *Mivza Lot,* nr. 30... În ziua plecării de aici, am ales drumul ce duce întâi spre Beer Şeba, apoi urcă la Ierusalim prin Hebron...

Imediat ce ieşim din Arad, observăm tot mai multe suprafeţe cultivate şi tabere de beduini care şi-au părăsit corturile pentru barăci metalice ori chiar construcţii de zid... Gândim: iată că au făcut şi ei un salt spre civilizaţie!...

Pe câmpuri sunt turme de oi, multe păzite de fiinţe cu faţa acoperită... Privindu-le, ne aducem aminte cu duioşie de Rahela, soţia lui Iacov, şi de Sefora, soţia lui Moise!... Aşa vor fi fost şi ele atunci! (Facere 29, 9; Ieşire 2, 16-21).

Trebuie să trecem iar printr-un filtru, dar suntem lăsaţi fără să fim legitimaţi... Ajungând la o răscruce nesemnalizată, nu ştim încotro să apucăm. După ce rătăcim, întoarcem şi întrebăm, apoi luăm drumul cel bun: cel care şi de data asta nu duce nici la dreapta, nici la stânga, ci drept înainte!...

În dreapta, apare un gard înalt de sârmă. Oftăm trist a nu ştiu câta oară: *acesta* e semnul „bunei vecinătăţi“ între fraţii de aici?... O Dumnezeule Bun, fie-Ţi milă şi-i împacă pe cei învrăjbiţi!...

Pe când ne apropiem de Hebron, trecem printr-un filtru. Militarul care veghează ne îndrumă cum să ajungem la Peştera Macpela situată în partea de sud a oraşului.

... Hebronul este una dintre cele mai vechi cetăţi ale Orientului, fiind zidită de Kiryat Arba – de aici şi al doilea nume! – cu şapte ani mai devreme decât Ţoanul, capitala Egiptului de Jos... (Numeri 13, 22). Oraşul de azi a fost clădit în anul 1970, în partea nord-estică a vechiului Hebron, la 927 m deasupra Mediteranei şi la doar 30 km depărtare de Ierusalim. Astăzi este locuit în majoritate de etnici arabi.

Vechile tradiţii rabinice spun că în această zonă a fost creat cel dintâi om – Adam – şi că în apropiere de Hebron era şi peştera în care s-au ascuns cei dintâi oameni după călcarea poruncii Creatorului... Locul unde Cain şi-a ucis pe fratele său Abel ar putea fi în oraşul canaanit Cain – Kirbet Yakin, situat la circa 5 km sud-est de Hebron (Iosua 15, 57). Acolo este o moschee a lui Cain: Nebi Yakin...

Hebronul a devenit a doua patrie a lui Avraam, după ce cumpărase de la Efron Hetitul cu 400 de sicli de argint (circa 700.000 de dolari!) ogorul în care era Peştera Macpela, ca loc de îngropare pentru Sara… (Facere 23).

Ne cutremurăm când aflăm preţul acelui ogor care la prima vedere părea că i se oferă lui Avraam în dar!... Numai că omul lui Dumnezeu cunoştea bine obiceiurile locului şi înţelesese că peştera nu se vinde fără ogor. Şi tot la fel de bine ştia că expresia *„ţi-o dau în dar“* însemna că tot „în dar“ trebuie să-i ofere şi el preţul cuvenit…

O, ce asemănare adâncă are oferta lui Avraam către Efron Hetitul cu cea pe care ne-o face nouă Dumnezeu! Dacă El ne îmbie mântuirea Sa *în dar*, aceasta nu înseamnă nicidecum că ne-o dă *pe degeaba,* adică nu ni ne cere chiar nimic în schimbul ei… Când citim cu atenţie Sfântul Cuvânt, pricepem din el că *Preţul mântuirii noastre este Jertfa Domnului Iisus* (Ioan 3, 16). Şi dacă darul Lui a fost viaţa Sa, nici darul nostru pentru El nu poate fi mai puţin decât viaţa noastră predată Lui în întregime!... (Evrei 11, 36-38; Filipeni 2, 12; 1 Ioan 2, 6 etc.)

… Până în regiunea Hebronului au ajuns cele douăsprezece iscoade israelitene, trimise de Moise pentru cercetarea Canaanului... Dar, în ciuda tuturor bogățiilor văzute, zece dintre ei s-au întors îngroziţi de statura uriaşă a fiilor lui Anac, înmuind inima poporului care aştepta încurajare, nu spaimă... (Numeri 13, 22-33). Dacă poporul ar fi ascultat atunci nu de cei zece fricoşi, ci de vitejii Iosua şi Caleb, bizuindu-se pe Dumnezeul Care le purtase de grijă până aici, drumul spre Canaan n-ar fi durat patruzeci de ani, ci doar patruzeci de zile!... (Numeri 14, 1-38). Dar pentru ca poporul să-L cunoască mai deplin pe Dumnezeul Cel Atotputernic, israelitenii aveau nevoie de umblare îndelungă printre minuni nemaiauzite! Ca El să devină apoi Dumnezeul lor şi al urmaşilor de după ei...

După moartea lui Saul, bărbaţii lui Iuda l-au uns rege pe David la Hebron şi aici a fost stabilită capitala Regatului (2 Samuel 2, 4). Aici au venit ulterior reprezentanţii celorlalte zece seminţii, recunoscându-l şi ei pe David ca rege al întregului Israel. Astfel Hebronul devine pentru şapte ani şi jumătate capitala regatului reunit... (2 Samuel 5).

Dar la Hebron s-a coborât şi Absalom, cu gând să pornească răscoală împotriva tatălui său. Răzvrătirea lui fusese urzită mârşav ceva mai înainte chiar în casa regelui David... Şi pentru că la Hebron şi-a ridicat Absalom stindardul revoltei sale, trecutul de glorie al cetăţii a fost umbrit pentru totdeauna din această pricină... (2 Samuel 15, 1-12). Ceva mai târziu, Roboam a fortificat cetatea Hebronului, alături de multe alte cetăţi din Iuda (2 Cronici 11, 5-12).

Morminte împărţite...

Ajungem în faţa unei clădiri imense cu intrarea străjuită. De o parte sunt militari israelieni, de cealaltă, palestinieni... Ce cumplită e starea aceea când nu mai poţi avea încredere chiar în nimeni, ci îl suspectezi pe fiecare!...

Potrivit Sfintei Scripturi, în Peştera Macpela au fost îngropaţi întâi Avraam şi Sara, apoi mai târziu, Isaac şi Rebeca. În urmă, Lea, prima soţie a lui Iacov, şi chiar el însuşi, adus îmbălsămat şi cu alai împărătesc din Egipt… (Facere 23, 19; 25, 8-10; 35, 27; 49, 31 şi 50, 13).

... Urcăm scările multe ce duc sus şi intrăm în partea centrală care este păzită de militari israelieni. Dar după ce pătrundem înăuntru, constatăm stupefiaţi că de fapt nu putem ajunge până lângă Mormintele Patriarhilor, ci doar le vedem printre multe zăbrele... În partea dreaptă a unui coridor lung, învelit într-un voal de culoare verde este cenotaful lui Avraam, iar dincolo de el, al Sarei, acoperit cu un voal de mătase roşie aprinsă. De partea cealaltă, dispuse tot aşa, sunt mormintele lui Iacov şi al întâii sale soţii, Lea... (Facere 25, 8-10; 35, 27; 49, 31 şi 50, 13).

Dar mormântul lui Isaac şi al Rebecăi nu le putem vedea nici chiar printre gratii!... Ele sunt „de partea cealaltă“!...

Încercând să ajungem acolo, suntem întâmpinaţi de militarul palestinian care păzeşte intrarea cu întrebarea rece: *«Sunteţi creştini»?* Cum am fi putut răspunde «Nu!», doar de dragul de a fi lăsaţi înăuntru?... Din întrebarea ce ne-a fost adresată şi mai ales după tonul ei, am priceput ce atitudine „binevoitoare“ dovedesc oamenii aceştia faţă de creştini...

În acel timp răsună chemarea plângătoare la rugăciunea de amiază chiar de la moscheea de dinăuntrul clădirii cu Mormintele Patriarhilor... N-avem nici o şansă de intrare! Întoarcem întristaţi pentru a ne urma drumul mai departe...

Aflasem că în adâncul Peşterii Macpela de sub acest edificiu imens nu are nimeni acces. Undeva în pardoseală este lăsată o mică deschizătură prin care se poate observa o parte din grotă, cu ajutorul unei lanterne...

... Înainte să părăsim Hebronul, aflăm câteva lucruri de reţinut: zidurile acestea uriaşe au fost făcute în vremea regelui Irod. El a încadrat Peştera Macpela cu mormintele patriarhilor între blocuri masive de piatră de până la 7 m, după modelul zidului ce înconjura Templul din Ierusalim. Clădirea aceasta are nu mai puţin de 65 m lungime, 35 m lăţime şi 15 m înălţime...

Prin secolul 4 a fost ridicată în partea de sud a curţii o biserică bizantină, care a durat până în anul 637, când Palestina a fost cucerită de arabi. Atunci biserica de pe mormintele patriarhilor a fost transformată în moschee... În vremea cruciaţilor, clădirea şi-a recăpătat faţa de locaş creştin. De data asta era o biserică în stil gotic...

După năvălirea musulmanilor, clădirea a devenit din nou moschee, păstrând totuşi arhitectura bisericii dinainte – şi aşa a rămas până în ziua de azi... Pentru musulmani, Hebronul este socotit al patrulea oraş sfânt al lor, după Mecca, Medina şi Ierusalim.

În urma Războiului de Şase Zile din 1967, monumentul *Haram El Khalil* din Hebron este socotit ca loc de reculegere atât pentru iudei şi musulmani, cât şi pentru creştini... Când reuşesc să afle intrarea liberă...)

Plecarea din ţinuturile Sodomei...

Ne trezim dis-de-dimineaţă... Dar nu în ciripit de păsărele, ca la Arbel: n-au ramuri pe care să odihnească!...

Începem să ne facem bagajele pentru ultima noastră destinaţie în Israel: străvechiul Salem. Vremea şederii în Canaanul pământesc ni se apropie de capăt.

Pe când plecăm din Noul Ţoar, ni se strânge inima, gândind încă o dată la această localitate mică-mică în care s-a refugiat Lot pentru a scăpa de prăpăd. Se poate că viaţa locuitorilor de aici încă nu decăzuse atât de adânc precum în Sodoma şi Gomora sau în Adma şi Ţeboim... Dar nici prea departe nu erau, de vreme ce şi Ţoarul fusese sortit nimicirii, alături de celelalte patru cetăţi dinainte! (Facere 19, 21-22).

Ştim însă precis că micul Ţoar a fost cruţat în chip minunat în urma rugăciunii disperate a lui Lot, care se voia tot într-o cetate. Şi nu în munţi, spre unde îl zoriră îngerii...

E şi aceasta o dovadă limpede despre cât de mult iubeşte Dumnezeu un suflet ce mai păstrează încă în lăuntrul său un singur strop de iubire curată pentru El. Dacă *moartea* alor Săi este scumpă înaintea Domnului, cu cât mai mult este aşa *viaţa* lor!... (Psalm 115/116, 15).

... Dar Lot n-a rămas prea multă vreme în Ţoar! A plecat curând spre pustietăţile din munţii apropiaţi... Îşi chinuise destul sufletul cu cele ce vedea şi auzea până mai ieri în Sodoma! Chiar dacă locuia *doar la poarta* cetăţii – şi nu *în mijlocul* ei! (Facere 19, 1; 2 Petru 2, 8). Se poate că *spre marginea* Sodomei stricăciunea era ceva mai puţină, dar ea nu lipsea cu desăvârşire! Se va vedea bine acest lucru nu mult mai târziu…

Apoi, se pare că păcatul blestematelor cetăţi sortite focului încă de pe pământ nu era doar sodomia, ci, în primul rând era *beţia!...* De la beţie începeau poftele desfrânate ale trupului, care continuau cu orgiile sodomite! Şi, durere, se pare că Lot învăţase prea puţin despre această primejdie ascunsă viclean de către Ispititorul tocmai în *„paharul cu vin amestecat“!* El nu se deprinsese încă să nu privească *„la vin când curge roşu şi face mărgăritare în pahar“...* Nu ştia că *„vinul alunecă uşor, dar pe urmă ca un şarpe muşcă şi înţeapă ca o*

viperă", nici că apoi ochii i *„se vor uita după femeile altora şi inima îi va vorbi prostii…"* (Pilde 23, 29-34).

Lot nu desluşise limpede *până unde* poate duce *„nevinovata"* patimă a beţiei. Şi pentru că nu rămăsese hotărât departe de pahar în cetatea blestemată, prin beţie a căzut prea uşor în cursa întinsă de propriile sale fiice, atinse de duhul desfrânat al Sodomei, care spurcă tot ori pe unde ajunge... (Facere 19, 30-38). Pagina aceasta dureroasă a Sfintei Scripturi este una dintre acelea care te fac cel mai mult să roşeşti!...

O, dacă am lua noi seama până se mai poate face ceva împotriva acestui cumplit flagel ce ne paşte din toate părţile! Dacă am privi măcar la un pas mai departe, ca să desluşim *până unde* duce de fapt duhul blestemat al alcoolului şi *care sunt consecinţele* lui! Nu doar pentru individ, cât pentru societate. Şi nu atât pe moment, cât mai ales pentru generaţiile următoare…

S-ar părea că nimeni nu mai are astăzi ochi de văzut şi urechi de auzit! Nici dintre cei mari, responsabili pentru soarta turmei şi a gloatelor peste care stăpânesc, nici dintre cei mici… Aceasta, pentru că lumea noastră „creştină" nu prea mai are *şi suflet,* şi grija lui, ci parcă *numai trup* de carne păcătoasă..., care se lasă călăuzit orbeşte de el şi de patimile lui tot mai aprinse şi mai fără săturare...

... Cugetând la aceste dureroase stări, gândul nostru plin de nostalgie întoarce spre vremile în care se ivise în ţara noastră Mişcarea binecuvântată a Oastei Domnului – născută de Părintele Iosif Trifa în sânul Bisericii Străbune. Aceasta se avântase hotărât în lupta contra tuturor păcatelor, dar mai ales împotriva acestui duh viclean şi blestemat al satanei. Poate cel mai viclean!… O, dacă această Lucrare a Duhului Sfânt ar fi fost înţeleasă şi sprijinită pe măsură de către mai-marii noştri! Atunci. Şi de atunci!… Acum, după aproape o sută de ani de luptă a ei, starea morală şi religioasă a poporului nostru ar fi ajuns în mod sigur una cu totul diferită de aceea pe care o are! Şi cu siguranţă alta ar fi fost şi starea socială, nu doar cea politică în România noastră...

Dar „vrăjmaşul Irod" de prin toate vremile pândeşte *viaţa* „Pruncului Iisus" şi caută să-L suprime cât mai curând oriunde S-ar ivi!…

O, dacă măcar acum, după „întoarcerea din Egipt" şi de prin pustia celor patruzeci de ani de ilegalitate, principiile scripturistice ale Oastei Domnului, rămase cu totul în duhul Sfinţilor Părinţi, ar fi înţelese şi sprijinite cu adevărat! Poate că n-ar fi totuşi prea târziu nici astăzi să se îndrepte lucrurile şi stările din poporul nostru. Şi idealul sfânt propus atunci de Părintele Iosif s-ar realiza grăbit şi între fruntarele Ţării Româneşti, întocmai cum gândise el: *„… Când de la Nistru până la Tisa tot românul* ***se va hotărî împotriva păcatelor****, când din Maramureş până la Dunăre şi Marea Neagră tot românul se va aprinde de dorul şi de dorinţa să trăiască* ***o viaţă după Evanghelia lui Hristos****; când ţara asta se va umple de fronturi şi de ostaşi hotărâţi de luptă împotriva păcatelor, când vom cuceri a doua oară această ţară pentru Evanghelia lui Hristos, atunci – şi numai atunci – am asigurat pe veci viitorul acestei ţări şi al acestui Neam…"*

Cu aceste gânduri trezite de urmările păcatului blestemat peste cetăţile rămase pe veci sub apele morţii, părăsim micul Ţoar şi ne îndreptăm spre Ierusalim…

În Rezervaţia En Gedi

Înaintăm spre nord, având în dreapta apele Mării Moarte, scăldate de razele soarelui ivit de peste crestele Munţilor Iordaniei, iar în stânga drumului, pustietatea fără margini! La un

moment dat se iveşte un monument al eroilor, străjuit de flamuri albe, având în mijloc «Steaua lui David»: drapelul Israelului. Pământul acestei ţări parcă mai mult decât oricare altul păstrează în sine nenumărate urme de eroi şi de sfinţi. Alăturate… Unii s-au jertfit pentru patria pământească, alţii, pentru cea cerească. Acum fiecare îşi adună – pe drept – cinstirea şi recunoştinţa generaţiilor care îi urmează. Şi răsplata veşnică!…

... În dreapta noastră rămâne locul cel mai jos din lume: *En Gedi Spa.* Ceva mai târziu, se iveşte în stânga drumului o minunată oază, alimentată de un izvor cu apă dulce, numit *«Izvorul iezilor»*. Aflasem că aceasta este renumită pentru cultura plantelor aromatice din care se obţin cele mai fine parfumuri din lume. Întinderea aceasta de pământ a fost amintită şi de regele Solomon, în asemănarea Mirelui cu *„un strugure de măliniţă din viile din En Gedi“...* (Cântarea Cântărilor 1, 14). Chibuţul cu acelaşi nume de acolo dezvoltă o adevărată industrie a mirodeniilor scumpe. Numai că noi nu căutăm aşa ceva, ci urcăm înainte pe drumul ce duce în pustie, pe urmele... iezilor...

... Cugetând la *„Preaiubitul cel ca un strugure de măliniţă“,* ne pomenim murmurând cântarea plină de mireasmă divină a omului lui Dumnezeu, Traian Dorz:

„Ce Nume Scump ai Tu, Iisuse,
Iubitul sufletului meu,
mireasma lui dumnezeiască
îmi umple sufletul mereu!
Nimic pe lume nu mă-ncântă,
nu mă vrăjesc şi nu m-atrag,
Comoara mea pe veşnicie
eşti numai Tu, Iisuse Drag!

Pământul n-a văzut frumseţe,
nici Cerul, cântec mai curat,
nici sufletul, un har mai dulce
ca Scumpu-Ţi Nume Minunat.
Să spună vântul, ce-ntâlneşte
atâtea flori în calea sa,
mai este oare-n lumea-ntreagă
mireasmă ca mireasma Ta?

Să spună soarele ce vede
atâţia crini şi trandafiri,
ce s-ar mai semăna-n frumseţe
cu-a Tale sfinte-mpărtăşiri?
Eu strig şi soarelui, şi lunii,
şi Cerului că-n ele nu-s
nici fericiri, nici frumuseţe,
nici nume cum ai Tu, Iisus!“

... Cu sufletul înmiresmat de armonia divină a cântării dinainte, intrăm în Rezervaţia naturală cu acel preafrumos nume biblic... Ajunşi înăuntru, suntem întâmpinaţi curând de un pârâiaş limpede. În fierbinţeala zilei de aici, care între aceste dealuri înalte de piatră galbenă

este parcă şi mai înăbuşitoare, e aşa plăcut să-ţi poţi răcori faţa şi capul cu un strop de apă. Briza plăcută şi răcoroasă ce adia la mare nu ajunge până aici!...

„Natura este o măreaţă biserică a lui Dumnezeu! Eu, de câte ori intru într-o pădure, am fiorul intrării în biserică; într-o măreaţă biserică, unde păsările fac slujbă de neîncetată slavă lui Dumnezeu. Şi unde se pot auzi predici tot atât de minunate ca cele din Biblie...“

Preot Iosif Trifa

Între *«Izvoarele Sulamitei»* şi *«Peştera Dudim»…*

Sosim la prima cascadă! Zeci de turişti, mai ales tineri, urcă şi coboară. Oprim o clipă să odihnim la umbra unei uriaşe stane de piatră şi ne amintim că prin văgăunile acestea îşi aflase cândva adăpost psalmistul David, fugărit de invidia lui Saul, socrul şi regele său. Din aceste ape se adăpa şi se înviora el şi oamenii ce-l însoţeau în exodul său îndelung... (1 Samuel 23, 29).

Trecem apoi pe sub câteva tufe de bambus cu tulpini lungi şi subţiri şi frunze înguste, asemănătoare trestiei de la noi. Ceva mai încolo, dăm de «*Izvorul iezilor*»*:* o cascadă înaltă de cel puţin zece metri, care îşi risipeşte zgomotos apa puţină într-o baltă limpede de unde curge mai departe...

Urcând pe poteca abruptă şi îngustă, ajungem curând la o răscruce. Un indicator ne îndrumă spre două direcţii opuse: la dreapta – *Peştera Dudim,* la stânga – *Izvoarele Sulamitei*. Încotro să apucăm, oare? Şi pentru că nu reţinusem bine din Sfânta Scriptură numele pustiului şi peşterii En Gedi, nu ştim ce semnificaţie poate avea Peştera Dudim şi o luăm în stânga, ajungând curând la izvoarele preafrumoasei Sulamita… (Cântarea Cântărilor 7, 1 / 6, 13).

Lângă izvor, un pâlc de arbori cu spini foarte lungi şi ascuţiţi, numiţi *«Spina Cristi»,* aminteşte înfiorător de cununa care I-a însângerat fruntea Mântuitorului nostru în Ziua Răstignirii... (Matei 27, 29-30). Privind la crengile cu spinii cei lungi, te cutremuri şi numai să-ţi închipui cum a purtat Domnul Iisus o astfel de „cunună“ pe cap! Dar să mai fie şi lovit sălbatic peste cap cu băţul unei trestii de către torţionarii romani înfierbântaţi de vin!… Cu adevărat nimeni nu va şti nicicând cât a răbdat Domnul pentru păcatul lumii! Pentru păcatul meu...

Jos, sub crengile unui arbore umbros, ţâşneşte printre pietre o apă limpede şi curată ce poartă acel preafrumos nume biblic: *Izvoarele Sulamitei!* Ne răcorim cu apa aceasta buzele însetate şi faţa, ca şi cu o agheasmă sfinţită de Canaan...

Pe când voim să gustăm ceva, de undeva de foarte aproape, camuflat sub o umbră deasă, un supraveghetor al parcului ne avertizează că nu avem voie să folosim alimente în toată întinderea rezervaţiei. Mirosul de mâncare ar putea fi adulmecat cu uşurinţă de către sălbăticiunile care mişună pretutindeni prin aceste pustietăţi şi le-ar provoca să atace... Chiar şi oameni!...

Ne înfiorăm, aflând că printre acele fiare ar putea fi chiar şi lei!... Tocmai de aceea paznicul este înarmat: în caz de nevoie, poate interveni salvator, oferind protecţie. Noi însă, ca nişte copii neînţelepţi, cutreierasem prin toate văgăunile acestea ca prin locul cel mai lipsit de

primejdii de prin pădurile noastre româneşti! Fără să nici gândim la vreo posibilă surpriză neplăcută...

O, dar şi sufleteşte este aşa! Deşi *„diavolul umblă ca un leu care răcneşte, căutând pe cine să înghită“,* noi tot uităm să priveghem şi să fim treji!... Să căutăm din vreme adăpostul de sub Crucea lui Hristos, singurul loc unde vrăjmaşul sufletelor nu ne mai poate ajunge (1 Petru 5, 8).

Şi pentru că prea puţini sunt aceia care iau în seamă înştiinţările Sfântului Cuvânt, nenumărate sunt sufletele care ajung în ghearele leului-satana tocmai în ceasul când se aşteaptă mai puţin la asta!... Întocmai cum spune mesajul înţelept al nemuritorului poet în cântarea *«Să calci cu teamă!»:*

„Să calci cu teamă-n iarba
cea moale de la şes
ispita, ca năpârca,
***acolo** stă mai des!*

Acolo stă păcatul
ca şarpele, pândind
virtutea, rugăciunea
şi râvna lenevind,

Acolo stă desfrâul
când toate-ţi merg din plin
şi una după alta
dorinţe negre vin

Şi unul după altul
vin demonii vrăjmaşi,
iar tu, slăbit şi leneş,
acolo te mai laşi.

O, nu-ţi slăbi vegherea,
ci roagă-te mai des
şi mai cu râvnă-aleargă
ajuns la drum de şes!

Când scapi de calea aspră
şi-ajungi la locuri moi,
o, mai ales acolo
ispitele vin roi!

Atâţi din cei ce-n valuri
luptat-au strălucit
în locuri liniştite
vrăjmaşul i-a zdrobit...

Mergi mult mai plin de teamă
ajuns la drum plăcut,
cununile mai multe
***acolo** s-au pierdut!*

... În urmă, întrebăm paznicul binevoitor şi aflăm că de la indicatorul de unde venisem, în direcţia opusă, se poate ajunge la acea peşteră în care se ascunsese cândva regele David de urmărirea lui Saul şi a hăitaşilor lui...

Lângă peştera „răzbunării“ lui David...

Cu toată oboseala urcuşului prin soarele fierbinte, întoarcem mai bine de un kilometru şi ajungem la *Peştera Dudim.* Dar pentru a intra înăuntrul ei, trebuie să cobori mai întâi până în apele limpezi ale unui pârâu zgomotos pe o scară de metal, prinsă în peretele vertical al stâncii de la picioarele noastre. Numai că ajunşi la capătul de jos al scării, constatăm că peştera este inundată de ape şi n-ai cum să intri în ea... Aşa că ne resemnăm, amintindu-ne de evenimentul incredibil al uneia dintre cele mai mişcătoare *„răzbunări evanghelice“* din vremea Vechiului Testament, petrecut chiar aici!... (Romani 12, 19-20):

... David şi oamenii care îl însoţeau în pribegia sa erau adăpostiţi peste noapte în adâncul peşterii Dudim... Fără să ştie că în fundul grotei se află chiar cel urmărit de ei, însă apărat puternic de Mâna Domnului, a intrat acolo şi Saul cu hăitaşii săi. În toiul nopţii, când regele dormea fără grijă, David s-a apropiat de el. Dar în loc să-l ucidă cu sabia, cum îl îndemnau oştenii lui, i-a tăiat încet doar un colţ al hainei, spunându-le: *„Să mă ferească Domnul să fac împotriva unsului Său o aşa faptă!»*. Iată cum gândea psalmistul şi regele pribeag!...

Dimineaţa, după ce regele Saul s-a sculat şi a plecat fără să fi descoperit primejdia de moarte prin care trecuse, a ieşit şi David din adâncul peşterii, strigând după el: «... *De ce asculţi tu de oamenii care-ţi spun că David îţi vrea răul?... Uite,* ***părintele meu****, colţul hainei tale în mâna mea! Fiindcă ţi-am tăiat colţul hainei şi nu te-am ucis, să ştii şi să vezi că în purtarea mea nu este nici răutate, nici răzvrătire... Totuşi tu îmi întinzi curse ca să-mi iei viaţa!...“*

În faţa acestei incontestabile dovezi, Saul a fost silit să recunoască în faţa gărzii sale bine înarmate: *„... Tu eşti mai bun decât mine, căci tu mi-ai făcut bine, iar eu ţi-am făcut rău!... Domnul mă dăduse în mâinile tale şi nu m-ai omorât. Dacă întâlneşte cineva pe vrăjmaşul lui, îl lasă oare să-şi urmeze drumul în linişte?...“* (1 Samuel, cap. 24).

Dar dovada aceasta a credincioşiei lui David şi a temerii lui de Domnul n-a fost singura, ci ea s-a repetat şi în Pustia Zif, când Psalmistul, în loc să-l lase pe Abişai, unul dintre cei mai viteji ofiţeri ai săi, să-l omoare pe Saul, alege să-şi ierte pentru a doua oară vrăjmaşul de moarte, luându-i de la căpătâi doar suliţa şi urciorul cu apă. Ca să-i dovedească încă o dată ***cum*** *„se răzbună“* el!... (1 Samuel, cap. 26).

... Ce om cu adevărat după inima Domnului era David! Despre nimeni altcineva nu s-a mai spus asta în tot cuprinsul Sfintelor Scripturi! (1 Samuel 13, 14). Deşi vieţuia sub domnia Legii lui Moise, purtarea lui dovedea cu prisosinţă că el trăieşte încă de pe atunci în Împărăţia iertării şi dragostei ce avea să vină... (Romani 6, 14). Poate şi de aceea, Domnul Iisus, Care a adus lumii Porunca Iubirii – *chiar şi a vrăjmaşilor!* – S-a putut numi şi *«Fiul lui David»*... Al aceluia care încă de pe atunci, din Vechime, Îl numea: *«Domnul său».* Şi nu doar că *Îl numea,* ci *Îl şi asculta,* trăind după poruncile Lui… (Psalm 109/110, 1).

O, ce cutremurătoare predică ne ţine Peştera Dudim din faţa noastră, în care noi nu putem intra acum! Aceasta şi pentru că nivelul „creştinismului“ nostru este cât de la pământ la cer între ceea ce făcea David ieri, «sub Lege», aici şi atunci – şi ce facem noi în fiecare zi, «sub Har»!...

O Dumnezeule Bun, milostiveşte-Te de noi, nevrednicii, şi ne mântuieşte!...

Renaşterea Pustiei...

... Din faţa Peşterii Dudim în care noi n-am putut intra, întoarcem răscoliţi până în străfundul sufletului pe cărarea ce duce la Izvoarele Sulamitei. Ca să ne mai răcorim încă o dată din ele, înviorându-ne! Şi să ne privim mai bine chipul sufletului nostru în apele lor limpezi... După ce am învăţat *cum se răzbună* un om cu adevărat credincios!...

După un scurt popas la umbră, coborâm pe cealaltă parte a povârnişului şi ajungem curând lângă o zonă cultivată şi locuită. Trecem pe lângă mai multe parcele de pământ pustiu, plin de bolovani, dar şi pe lângă altele deja curăţate, aşteptând să fie sădite în ele livezi de pomi, întocmai după profeţiile din Vechime...

La poalele dealului de pe care abia am coborât ieşind din Rezervaţia En Gedi, ne ies în cale ruinele unei străvechi sinagogi. A fost descoperită prin excavaţiile făcute aici pe la mijlocul secolului trecut şi apoi în anii 1961-1965. Cu acel prilej au fost scoase la lumină şi câteva urme de fortăreţe... Sinagoga este acum reconstituită frumos. Ne atrage atenţia mai ales un vechi mozaic colorat şi foarte bine păstrat, cu multe inscripţii în aramaică. Sunt desigur versete din Scriptura Vechiului Testament!...

Nu departe de sinagogă zărim câţiva arbuşti ramificaţi, cu frunză lată şi fructe moi. Aflăm că rodul lor este foarte otrăvitor. Se numesc *«Mărul Sodomei»*... Ne înfiorăm constatând încă o dată că orice poartă numele cetăţii blestemate, este blestemat şi otrăvitor...

Ne îndreptăm apoi spre ieşirea din *Rezervaţia En Gedi.* În ambele părţi ale drumului ce porneşte din marginea pustiei se întind livezi bine îngrijite de mango cu rod. Dincoace de gard însă, din loc în loc trăieşte răzleţit şi câte un *«măr al Sodomei».* Parcă anume spre a-i ispiti pe trecători cu fructul lor „moale“ şi „dulce“! Ca o cursă primejdioasă... Ce bine se vede şi aici că tot ce-i rău nu trebuie neapărat îngrijit: creşte şi rodeşte singur! Mai ales în preajma a ceea ce-i curat şi bun! Încercând să-l compromită...

Ajungem la locul de parcare şi la maşină! Suntem destul de osteniţi după cele câteva ore de mers prin soarele fierbinte, urcând şi coborând pe cărările prăpăstioase ale acestor pustietăţi din Rezervaţia cu nume neuitat... Odihnim o clipă sub un uriaş umbrar, construit ingenios din ramuri de palmier. Întâlnim şi aici un grup de copii zburdând fericiţi după ce au ajuns la umbră. Sunt în ţara lor şi se simt ca acasă!... Un rabin în costum negru şi mantie cu ciucuri trece sigur de sine prin faţa noastră. Şi el se simte acasă! Probabil ca unul dintre singurii deţinători al Adevărului lui Dumnezeu!...

Cu un nerostit «rămas-bun», ne pregătim de plecare şi din Rezervaţia En Gedi, încărcaţi de atâtea amintiri duioase şi învăţăminte sfinte...

La *«Peşterile Qumran»*...

Deşi venim de atâta vreme, Marea Sărată ne mai străjuieşte încă în dreapta! Dar şoseaua şerpuieşte de acum ceva mai la distanţă de apele ei. Se văd şi pe aici câteva construcţii părăginite, abandonate probabil tot în urma trecutelor confruntări militare, ca cele din zona Sodomei...

Un indicator ne înştiinţează că în stânga sunt celebrele Peşteri Qumran. Apucăm spre ele şi intrăm în incintă. Locul acesta ne aminteşte că în acest peisaj selenar, nu departe de malul nord-vestic al mării, au trăit o vreme Prorocul Ilie, Sfântul Ioan Botezătorul şi esenienii, o riguroasă grupare religioasă iudaică din vremile de dinaintea Naşterii Mântuitorului, care îşi avea aici una din reşedinţele ei.

Aflasem de prin ziare cu mulţi ani în urmă cum un copil de beduini a descoperit aici în anul 1947, din pură întâmplare – dar nimic nu-i întâmplător pe lume!... – câteva peşteri ciudate. Săpăturile arheologilor care au început curând după această descoperire au scos la lumină un turn de apărare, un ingenios sistem de alimentare cu apă şi un rezervor pentru păstrarea ei, câteva ateliere de olărit, bucătării, camere pentru scribi etc...

Dar cele mai valoroase descoperiri făcute atunci au fost cele unsprezece peşteri cu intrările zidite, pentru a proteja comorile dinăuntrul lor. Nepreţuitele odoare fuseseră lăsate posterităţii de către esenieni, cu toată grija, dar şi cu toată nădejdea că odată şi odată vor fi găsite!... Şi iată că au fost, adeverindu-se încă o dată dictonul înţelept că „nimic nu se pierde“!... Acei trăitori după prescripţiile Legii lui Moise, consideraţi a fi fost precursorii monahismului creştin, se retrăseseră în pustie din pricina decadenţei şi corupţiei ce cuprinseseră atât pe cei mari, cât şi pe cei mici din Israelul vremii lor...

După esenieni, au vieţuit prin acele locuri pustii şi călugări creştini, fără să ştie ce comori zac îngropate chiar lângă ei! Până le-a venit vremea să fie scoase la lumină...

În grotele acestea de la Qumran au fost găsite mai multe vase de pământ ars, pline cu 900 de suluri de piele şi papirus cu manuscrise nespus de preţioase, din vremea prorocilor şi a începuturilor creştinismului. Unele descriu chiar şi ultima revoltă iudaică împotriva ocupanţilor romani din anul 68 când romanii au încercuit zona şi i-au alungat pe esenieni.

Printre cele mai importante scrieri găsite acolo au fost:

– Manuscrise după Cartea prorocului Isaia;

– Un comentariu la prorocii Avacum şi Naum;

– Un Manual de disciplină, numit Regulament;

– Sulul Imnurilor;

– Sulul Bisericesc, care descrie cum trebuie să fie Biserica Domnului;

– Comentarii la Binecuvântarea Patriarhilor, la Războiul dintre fiii Luminii şi fiii Întunericului;

– Apocrifa Genezei etc...

Datând din perioada anilor 88-135, sulurile găsite la Qumran au o valoare inestimabilă. De aceea, ele se păstrează în cea mai deplină siguranţă şi în condiţiile cele mai sofisticate de temperatură şi umiditate în Muzeul Israelului din Ierusalim pe care aveam să-l vizităm în zilele următoare. În Parcul Naţional de la Qumran a mai rămas acum doar un mic muzeu explicativ şi urmele celor de demult...

Pentru ca să ajungem pe lumină la „casa noastră din Ierusalim“, trecem grăbit prin aceste locuri unice, al căror nume au făcut de mult şi de nenumărate ori înconjurul lumii... Într-adevăr *„nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe faţă şi nimic tainic care să nu se cunoască şi să nu vină la arătare“* odată şi odată! Şi binele făcut în ascuns, dar cu atât mai mult răul

tăinuit!... Oricât s-ar împotrivi cineva şi oricât de bine şi-ar îngropa fărădelegile... Are grijă de asta Dumnezeul Cel Viu şi Adevărat! (Luca 8:17).

Urcând spre Ierusalim...

După ce trecem de capătul nordic al Mării Moarte, cotim spre vest, lăsând în dreapta noastră drumul pe care venisem dinspre Galileia prin Bet Shean. Ceva mai încolo, lăsăm tot în dreapta şi cetatea Ierihonului, la care vom coborî şi noi din Ierusalim... Acum ne îndreptăm hotărâţi spre Sfânta Cetate, ca oarecând Cei Doisprezece cu Învăţătorul lor în frunte!... (Luca 19, 28).

În jur, e numai pustietate şi pe aici, cât vezi cu ochii! Ici-colo se mai văd înjghebări sărăcăcioase de tabere ale beduinilor şi staule pentru turmele lor de capre...

Când vii dinspre Marea Moartă, de la cei peste 400 de metri sub nivelul oceanului planetar, şi urci spre Ierusalim, până la cei 818 m de pe culmea Muntelui Scopus, ţi se pare că suişul nu mai are capăt...

Pe măsură ce ne apropiem, un fior ne cuprinde până în străfunduri, gândind la zbuciumata istorie a străvechiului Salem... Şi aceasta, pentru că nu şi-a cunoscut *ceasul cercetării sale!...* O, cât de mult spun aceste trei cuvinte grave, care ne aduc aminte că de atâtea şi atâtea ori nici noi nu ne-am cunoscut «vremea cercetării»!...

Curând ajungem la o altă barieră militară, atât de obişnuite pe întinderile Ţării Sfinte. Dar ciudat: militarii nu ne mai opresc, probabil asigurându-se dintr-o privire că suntem turişti, şi nu… palestinieni... Aşa că ne putem continua urcuşul spre destinaţia noastră dorită cu ardoare de atâta vreme!

... Sus de tot, în faţa ochilor noştri se profilează tot mai limpede cetatea Ierusalimului... Apoi, intrăm într-un tunel iluminat care străpunge muntele de piatră. Altfel, ar fi trebuit să mai urcăm mult până în vârful dealului.

În timp ce intrăm în tunel, un fior ne cuprinde: dacă pentru a intra în Ierusalimul pământesc trebuie să străbaţi un tunel, cu atât mai mult se cere aceasta pentru a intra în Sfânta Cetate, care nu-i zidită de mâini omeneşti!... Ce are a face dacă *„tunelul“* acela ne apare acum celor mai mulţi dintre noi fără nicio lumină şi fără nici o ieşire! Necredinţa noastră sau teama de el nu-l pot nici desfiinţa, nici evita...

După ce ieşim din tunel la lumina zilei, nu mai este mult până pe culmea Muntelui Scopus, situat în partea de est a Ierusalimului, dar ceva mai în afara vechiului Salem.

... Potrivit străvechiului său nume biblic: *«Salem», Oraşul Păcii,* Ierusalimul este centrul spiritual al celor trei mari religii monoteiste din lume: iudaismul, creştinismul şi islamismul. Toate trei sunt chemate astăzi să hotărască împreună şi cu toată responsabilitatea soarta popoarelor lumii!...

Oricât n-ar vrea unii sau n-ar accepta alţii, viitorul binecuvântat al omenirii depinde hotărâtor de relaţiile de pace şi respect reciproc pe care le pot imprima noroadelor conducătorii spirituali ai acestor trei mari religii. După cum de refuzul dialogului paşnic dintre ei poate depinde sau poate fi grăbit sfârşitul cumplit al întregii omeniri, moment care stă să înceapă din clipă în clipă... Aceasta, dacă niciunii dintre mai-marii religiilor de azi nu vor renunţa înţelept la îndărătnicia exclusivistă de a se considera mai presus decât ceilalţi. Singurii deţinători ai Adevărului. Şi fiii cei mai aleşi ai Unicului Dumnezeu... Considerându-

se astfel, uită de adevărata stare pe care *fiecare* o are: *„Ticălos. Nenorocit. Sărac. Orb. Şi gol“.* Şi ce e mai grav, nedorind să iasă din ea, apropiindu-se de Acela Care are „leacul vindecător“ pentru toate aceste nenorocite stări… (Apocalipsa 3, 17-18).

O, dacă şi «cei trei» – dar şi noi înşine, *fiecare* – am lua aminte la această realitate sfâşietoare din lumea de azi! Şi am învăţa nu numai *să-l tolerăm* «pe celălalt». Nici chiar numai *să-l respectăm.* Ci să ne trudim *să-l înţelegem. Şi să-l iubim!...* Aşa cum am fost învăţaţi şi unii, şi alţii de Dumnezeul Care i S-a descoperit lui Avraam pe Muntele Moria şi pe Care, pentru a putea vorbi despre El, israelitenii L-au nimic Iahve, musulmanii – Allah, iar creştinii – Dumnezeul Cel Adevărat... Dar şi mai mult, Acela Care ni S-a descoperit prin Domnul Iisus, Fiul Său, arătându-ne tuturor pe Crucea Golgotei ce înseamnă Adevărata Iubire a lui Dumnezeu pentru om: Iubirea care este mai tare chiar şi decât Moartea!... (Cântarea Cântărilor 8, 6).

... Cugetând la aceste lucruri grave, suntem şi ajunşi pe vârful cel mai înalt al Ierusalimului: Muntele Scopus, pe care se află Universitatea Ebraică...

„Oraşul dintr-o bucată“...

Priveliştea largă ce se deschide dintr-o dată de pe Muntele Scopus spre vechiul Salem este impresionantă şi cu neputinţă de descris pe măsură!... Da, Ierusalimul este întocmai aşa cum zice Psalmistul: *„ca o cetate făcută dintr-o bucată“...* (Psalm 121/122, 3).

... Cetatea Ierusalimului este aşezată pe un podiş denivelat, la o altitudine de 759 m deasupra nivelului mării. Cele trei văi adânci care o traversează: *Cedronul,* la răsărit, *Hinoamul,* la sud, şi *Tyropoeonul,* la apus, fac să pară şi mai înalte culmile sale. Prin contrast!...

Dar când gândim la realităţile de azi ale Ţării Făgăduinţei şi a oraşului cu numele cel mai sfânt din lume, inima ni se strânge înfiorată:

Poarta de Aur, cea dinspre răsărit din imensul zid al cetăţii prin care intrase Mântuitorul pentru cea din urmă oară, înconjurat de mulţimi entuziaste şi primit cu osanale, drept *„Împăratul Care vine în Numele Domnului“,* este închisă cu zid de piatră. De jos şi până sus. Ca şi cum n-ar fi fost deschisă nicicând!…

Pe imensul platou al *Muntelui Moria,* cumpărat cândva de credinciosul rege David pentru o destinaţie cu totul sfântă, acum străluceşte rece – chiar dacă aurită! – cupola Moscheii Omar, scăldată de razele soarelui pal ce se pleacă spre seară… Din Templului lui Solomon închinat cândva Dumnezeului Savaot ca să fie acolo *Casa lui Dumnezeu*, în care *şi străinul de departe* să aibă loc de rugăciune şi nădejde că va fi ascultat (2 Cronici 6, 32-33), a mai rămas doar *«Zidul Plângerii»...* Deşi Templul fusese incomparabil mai minunat în toată splendoarea şi sfinţenia lui decât orice altceva! Şi pe dinăuntru, şi pe dinafară!

Ceva mai înspre adâncul cetăţii, de pe colina Golgotei de oarecând, abia se mai zăreşte cupola Bisericii Sfântului Mormânt – chiar dacă uriaşă! – din îngrămădirea de zidiri mai vechi şi mai noi care parcă o sufocă...

Undeva în stânga, Sionul de odinioară stă acum trist, împreună cu locurile lui cele mai sfinte, ajunse sub stăpânire străină: *Cenotaful* (mormântul) regelui David, *«Foişorul Cinei de Taină»* şi al Pogorârii Duhului Sfânt (Luca 22, 10-13; Fapte 1, 13). Ca şi Muntele Moria!... Abia undeva în apropierea lor, impunătoarea bazilică ce aminteşte peste milenii de Adormirea Maicii Domnului îşi aşteaptă liniştit şi sărbătoreşte închinătorii care mai au evlavie şi pentru cea mai sfântă fiinţă pământească...

… Privind mai aproape, sub picioarele noastre se întinde povârnişul Muntelui Măslinilor cu neuitata Grădină a Ghetsimanilor, locul celei mai cutremurătoare rugăciuni a Domnului Iisus din ultima Lui noapte petrecută între ucenicii Săi împuţinaţi cu unul... Până a venit şi acela. Dar nu să se roage cu ei, ci să-şi vândă Învăţătorul! Cu treizeci de arginţi. Şi cu o sărutare vicleană!... (Luca 22, 47-48).

Ceva mai jos se înalţă trei cupole ale unor sfinte şi neuitate lăcaşuri de rugăciune: *„Dominus Flevit“,* locul unde Mântuitorul a plâns, privind spre cetatea apostată. *Mănăstirea Maria Magdalena,* în chiliile căreia multe dintre magdalenele lumii de azi îşi plâng viaţa lor de dinainte de convertire, încercând să răscumpere vremea pierdută... Şi *Biserica Sfântul Ştefan,* pe locul ce se credea până de curând al martiriului Arhidiaconului Ştefan…

Jos de tot, se întinde mult-pomenita Vale a Cedronului, cu amintirile ei răscolitoare: fuga regelui David dinaintea fiului său Absalom. Şi arestarea şi ducerea sub escortă a Regelui Cerurilor în *«cetatea care omoară pe proroci şi ucide cu pietre pe cei trimişi la dânsa...»* (Matei 23, 37). El era dus spre a fi osândit şi judecat de mai-marii poporului Său care s-au lepădat de El, cerându-şi singuri osânda… Aceasta, pentru că Domnul Iisus n-a voit să-Şi cruţe viaţa, fugind dinaintea urmăritorilor Săi, precum David... El Se născuse ca să moară pentru noi şi în locul nostru.… Pentru mine şi în locul meu… Spre a plăti astfel Dreptăţii Dumnezeieşti cumplitul Preţ al Răscumpărării… Întreg!

... Dincolo, undeva peste Sfânta Cetate, se văd bine construcţiile moderne ale marelui Ierusalim de azi, în care vieţuiesc *împreună* – dar încă nu *şi în pace!* – aproape şapte sute de mii de suflete... Cu toate că între locuitorii capitalei de azi a Israelului de azi predomină evreii şi arabii, acolo locuiesc şi oameni din cele mai diverse popoare ale lumii. Cu toţii sunt atraşi irezistibil de dragostea Ierusalimului şi a Sionului din el!... (Isaia 62, 1).

… Dar oricât ne silim să scrutăm zarea, ca să desluşim undeva şi Chipul Preaiubitului nostru, de dragul Căruia venisem de fapt până aici, realizăm că dorul după El rămâne tot la fel de mare şi de nestâmpărat şi aici, precum în depărtarea din care venisem... Cum rămâne cerul tot atât de departe şi faţă de vârful muntelui celui mai înalt, şi de întinsul apelor mării sau al câmpiei celei mai netede…

Aprinşi de acest dor pururi neostoit, ne vine stăruitor în minte cântarea *«De dorul Tău»,* scrisă de acelaşi „îndrăgostit de Ierusalim“ şi începem să o fredonăm înlăcrimaţi, din mersul maşinii:

„De dorul Tău, Iisus, Iubit,
în dragostea Ta arse,
şi inima spre Răsărit,
şi faţa ni-s întoarse;
Iisus, Iisus… şi Te-aşteptăm
cum crinii-aşteaptă rouă,
privind spre ceruri, Te chemăm
cu mâinile-amândouă!

Treci peste anii viitori,
Iisuse Drag, şi vină,
ne du mai sus, mai sus de zori,
spre Ţara de Lumină;
şi-n clipa când ni-i cununa

cu-a Slavei Tale Taine,
schimbaţi, ca Tine, vom purta
a Păcii albe haine.

Iar noi, Iubit şi Drag Iisus,
Ţi-om da, cu braţe pline,
toţi crinii dorului nespus
şi-ai dragostei de Tine
şi Ţi-i vom presăra în drum
cu-o veşnică-nchinare,
precum Îţi presărăm acum
a dragostei cântare.
În zorii fiecărei luni
vom strânge cu uimire
din Pomii Veşnicei Minuni
noi roduri de iubire;
şi-Ţi vom cânta, Iisus Iubit,
de drag, o veşnicie,
că Te-am chemat şi Te-am dorit
cât nimenea nu ştie!...“

… Pentru a intra în Sfânta Cetate, a trebuit să apucăm la stânga şi să coborâm Muntele Măslinilor până la Pârâul Cedron. De acolo, am urcat din nou pe lângă zidurile înalte ale cetăţii multimilenare, lăsându-le în stânga drumului nostru, până ce am trecut dincolo de ele. Aceasta, pentru că noi ne îndreptam spre *Cartierul Rehavia*, unde ne aştepta „casa noastră din Ierusalim“… Cu ce bucurie constatăm că ea nu-i departe de străvechiul Salem: pe strada *Ramban*, la numărul 33, apartamentul 3... Ce număr frumos! El ne aminteşte de vârsta omenească la care Mântuitorul nostru Preaiubit S-a jertfit pentru mântuirea lumii. Aici, în Salem!...

Am şi ajuns „acasă“!...

O, de câtă îndelungă vreme visasem să ajungem în tine, cetate fericită şi binecuvântată, *„Sionul Sfântului lui Israel“!...* (Isaia 60, 14). Câte doruri şi cântări, şi rugăciuni înlăcrimate am trimis înfioraţi spre tine şi noi, şoptindu-ţi numele unic de frumos şi suspinând în dorul de a te vedea odată şi odată! Şi acum, iată, cu tălpile noastre călcăm pe străzile tale de piatră tocită de vremuri şi de paşii atâtor peregrini din toate popoarele lumii, al căror număr numai Domnul îl ştie... De două mii de ani tot vin şi vin pe aici urmaşii lui Avraam şi urmaşii lui Iisus, dorind să-şi astâmpere dorul, atingându-şi fiinţa de Locurile tale Sfinte, Ierusalime, IERUSALIME!...

... O, slăvit şi preamărit să fii Tu veşnic şi veşnic, Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos!... Neputând nicicând înţelege *de ce* ne-ai iubit Tu *şi pe noi* atât de mult, dorim şi de aici să-Ţi mulţumim cu toată puterea sufletului nostru înfiorat şi uluit! Mai întâi, pentru că ne-ai căutat şi ne-ai găsit prin cele mai afunde văi în care ne înglodasem în vremea când nu întrebam de Tine!...

Apoi, Îţi mulţumim pentru că ne-ai miluit să ajungem aceşti ani şi să vedem multe lucruri dintr-acelea ce n-au văzut nenumăraţi ochi de rând, ca noi: „urmele“ lăsate de paşii Tăi care au sfinţit până şi numele ţării prin care ai trecut odată!...

Şi Îţi mulţumim pentru că, ajunşi aici, ne-ai însoţit şi ocrotit peste tot, zi de zi şi clipă de clipă, înmiresmându-ne sufletul şi făcându-ni-l în stare să guste un strop din ceea ce este Ţara Făgăduinţei, despre care Tu le-ai spus celor din vechime că în ea curge „lapte şi miere“!...

O, Preascumpul nostru Mântuitor Iisus, Te rugăm să ne învredniceşti ca nici unele din aceste haruri pe care ni le-ai făcut până acum să nu ne fie nici spre osândă, nici spre mărturie…, ci numai spre mântuire şi bucurie veşnică!...

Ajută-ne şi nouă să ajungem cu bine în Celălalt Ierusalim, de care ni-e dor incomparabil mai mult!... Iar când vom ajunge la hotarele aceluia, miluieşte-ne ca nu doar să-l vedem o clipă, ca pe acesta de aici... Ci să intrăm în el pe Porţile lui de aur, rămase deschise şi pentru noi, nevrednicii. Apoi, să nu mai ieşim niciodată din el!...

Amin.

... Dragul meu suflet care m-ai însoţit răbdător şi tăcut până aici în peregrinările mele prin Ţara Făgăduinţei, oare ai putut desluşi în găocile slovelor acestora vreun strop din frumuseţile nebănuite ale Canaanului, pe care am încercat să le descriu aici cu nepriceperea mea?...

Ai putut „gusta“ ceva din înţelesurile duhovniceşti ale acestor locuri pline de taină, care se regăsesc întregi pe paginile Sfintelor Scripturi şi din care, ici-colo, am presărat abia câteva „fărâmituri“?...

Dar mai ales, L-ai întâlnit oare şi pe *«Învăţătorul din Nazaret»* trecând pe lângă „cetatea“ inimii tale în timpul acestor depănări de vorbe cu iz de Canaan?... Pentru că aş dori ca tot împreună să intrăm mâine şi în Sfânta Cetate – ţinta finală a peregrinajului acestuia – acolo unde Preaiubitul inimii noastre S-a jertfit „ieri“... Pentru noi amândoi!...

Dacă ai reuşit, atunci vino să îngenunchem alături, aici „la porţile Ierusalimului“!... Şi vino să-I mulţumim Preadulcelui nostru Mântuitor pentru harul ce ni l-a făcut amândurora, descoperindu-ne şi nouă câteva din urmele Sale pământeşti. Şi deschizându-ne inima să auzim ecoul Cuvântului Său, care este la fel de puternic şi duios şi acum, precum în vremea trecerii Sale fizice prin „Ţara Lui“!... Vino să-L rugăm să ne miluiască a-L urma cu folos mântuitor şi mai departe, până pe dealul Golgotei! Şi până în Dimineaţa Învierii. Şi până pe culmea Sionului, lângă locul Pogorârii Duhului Sfânt... Ca să ne învrednicim la urmă de dobândirea Lui şi a mântuirii noastre veşnice!... Amin.

Slăvit să fie Domnul!

Sfârşitul primului volum